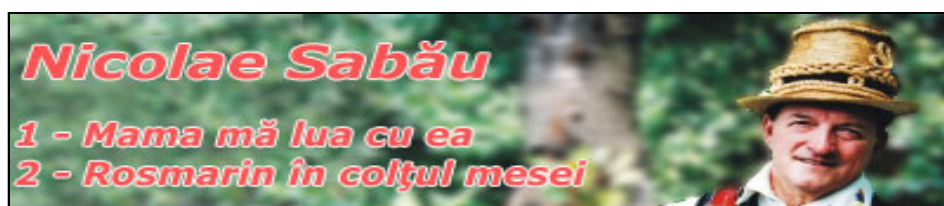

BIBLIOTHECA SEPTENTRIONALIS

Revista Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare

an XIX • nr. 1 (36) • 2011

2011 – ANUL EUROPEAN AL VOLUNTARIATULUI

Bibliotheca septentrionalis

Buletin semestrial

<http://www.bibliotecamm.ro/?s=19&f=1>

ISSN 1221-3764

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „PETRE DULFU” BAIA MARE

Director: prof. dr. TEODOR ARDELEAN

COLECTIVUL REDACȚIONAL

Coordonator: Angela-Monica Jucan angelamonicajucan@yahoo.com

Redactori: Adrian Pop adrian.pop7203@yahoo.com

Antoaneta Turda netaturda@yahoo.com

Correspondenți: Simona Botezan (Washington D.C., SUA)

Marian Petruța (Chicago, SUA) www.RoUSA.blogspot.com

Erika Vârșescu (Karmiel, Israel)

Colaboratori din Baia Mare: Mircea Crișan

Iuliana Komornyik

Lectura: Dorina Oșan

Tehnoredactare: Alexandru Ioan Roman

Coperta: Firuța Șomcutean

Postare pe site-ul bibliotecii: Marcel Țura

Multiplicare: Adriana Siminiuc

VOLUNTARIATUL ȘI SCHIMBAREA ÎN BINE A LUMII

Dr. Teodor ARDELEAN

Perioada contemporană a fost și este marcată de unele schimbări în bine, semn clar că omenirea s-a suprasaturat de formulele belice de rezolvare a conflictelor între popoare, de dictatură și totalitarism, de egoism și izolare. Au apărut astfel nu doar realități pacifiste și pacificatoare, ci și concepte noi modelatoare, unele împrumutate din dicționarele vremurilor bune anterioare, altele scoase la apretat pentru prima dată: umanism, altruism, democrație participativă, filantropie, alteritate, diversitate, voluntariat ș.a.

Voluntariatul nu este un element nou, o descoperire recentă, ci o formulă nouă, mult mai bine gândită social și aplicată pragmatic. De fapt, o politică izvorâtă dintre valorile democratice, așezată la baza practicilor bune și benefică din toate punctele de vedere, atât pentru beneficiarii acestei practici, cât și pentru statul social în ansamblu, dar mai ales pentru calitatea educației participanților, a persoanelor implicate activ.

Este un lucru recunoscut din toate unghiurile de privire că voluntariatul a devenit în ultimele decenii o valoare socială, contribuind la dezvoltarea comunităților și cetățenilor. Se constată la nivelul statelor ce performează adevărate valori democratice o prioritizare a căilor bune de schimbare socială, voluntariatul urcând în fruntea acestora.

Anul 2001 a fost declarat Anul Internațional al Voluntariatului de către Organizația Națiunilor Unite. În anul următor am asistat la prima ediție a Săptămânii Naționale a Voluntariatului, desfășurată sub semnul atragerii atenției publice cu privire la necesitatea asigurării de către autorități a unui cadru coerent și eficient pentru a realiza un bun management al acestor activități atât de importante pentru societate. Căci voluntariatul nu este o activitate simplă, izolată, un „bine oarecare” făcut unui semen în suferință, ci o practică bine organizată prin care anumite per-

soane desfășoară activități de interes public, în folosul altora, fără a primi o recompensă bănească sau materială, fără a beneficia de o contraprestație.

Iar domeniile sunt din ce în ce mai extinse și mai deschise spre acest tip de implicare socială, de la protecția drepturilor omului sau protecția mediului, la sectoarele asistenței și serviciilor sociale, medico-sanitare, cultural-artistice, educative, de învățământ sau știință, umanitare sau religioase, dar și sportive, filantropice etc.

După experiența anului 2001 care a beneficiat, printre altele, de mai multe politici coerente, mai ales de încurajare și sprijinire a voluntariatului, dar și de o nouă imagine a activităților de acest fel, de o evidențiere a cazurilor foarte reușite atât la nivel internațional, cât și în perimetre naționale sau regionale, statele europene au fost cuprinse de un entuziasm de tip nou. Se dorea păstrarea în atenție a acestei valori publice, o generalizare a experiențelor pozitive, o extindere a practicilor dovedit-eficiente. Astfel că, după mai bine de trei ani de lobby și advocacy (din 2006 până în 2009), o Alianță de 22 de rețele active din Europa a reușit declararea anului 2011 ca An European al Voluntariatului, iar săptămâna 9-15 mai din acest an a fost legitimată drept Săptămâna Națională a Voluntariatului. Aceste eforturi au înscris pe firmamentul marilor idei europene concepte noi, cum ar fi „cetățenia activă” sau „Europa Pozitivă”, sintagme frumoase și valoroase menite să scoată la lumină realități convergente și concludente de schimbare în bine a lumii, cu deosebire a lumii noastre europene.

Se apreciază că peste 100 de milioane de europeni sunt cuprinși în activități de voluntariat. Cifra e frumoasă, dar incredibil de mare pentru a fi credibilă! Același „eurobarometru” măsoară, pentru noi, românii, circa 4 milioane de persoane ce prestează activități de voluntariat. Aici forțarea cifrelor pare și mai mare, mai ales dacă aruncăm privirea corect asupra a ceea ce se întâmplă!

Dincolo însă de cifre și statistici, chiar dacă voluntariatul n-ar cuprinde decât 10% din cetățeni, importante sunt beneficiile acestei activități asupra mersului social, câștigurile reale pentru comunitate, dar și pentru cei implicați. Căci voluntariatul este în ultimă instanță o experiență de învățare, o formulă de socializare, o metodă de înțelegere a celuilalt și de ajutor închinat semenilor, dar mai ales o adevărată „școală de viață”. Cei care vor zice că exagerăm „meritele” acestui tip de „viață activă” n-au decât o cale de documentare, să urmărească implicările active ale voluntarilor americani din „Corpul Păcii” și se vor clarifica imediat. Din păcate, Europa deși imită bunele practici americane de multe ori, în acest domeniu n-a găsit cheia potrivită pentru a stabili obiective unitare majore, care să lărgască apetitul tinerilor măcar până la nivelul celor din Organizația americană amintită.

Așadar, mai ales prin exemplul de mai sus, e bine să vedem beneficiile asupra persoanelor implicate, care au privilegiul de a se forma activând în structuri organizate de voluntariat. Acest lucru este cu atât mai valabil la noi, în România, unde sistemul de învățământ este atât de încărcat de formalism iar manierele de activizare adevărate atât de rare. Formele de voluntariat pentru elevi și studenți, pentru tineri în general, constituie o alternativă pertinentă la sistemul oficial de învățământ, cu elemente mai bogate în posibilități nonformale, cu contexte mai plăcute, care completează și armonizează modelarea ca rost al învățării, pentru o bună dezvoltare a capacităților și competențelor.

În concluzie și spre a nu lungi prea mult discursul PRO, vom spune că prin implicarea ca voluntari oamenii fac un lucru special, din gama lucrurilor „bine făcute”, se *simt* mai bine, într-o lume mai bună, la a cărei schimbare *simt* că au contribuit sau contribuie și ei.

DIAGNOZA PROBLEMELOR SOCIOUMANE

Lect. univ. dr. Marius NECHITA

Noul pachet legislativ din România delegă responsabilitatea dezvoltării serviciilor sociale autorităților publice locale reprezentate de consiliile județene și, respectiv, consiliile locale.

La ora actuală, toate consiliile județene au dezvoltat asemenea servicii sociale. Situația este critică la nivelul comunelor și al localităților, unde mare parte a liderilor locali nu au înțeles încă necesitatea aplicării legii și, implicit, a dezvoltării serviciilor publice de asistență socială.

Serviciile sociale și în special cele de asistență socială ocupă un loc aparte în cadrul sistemului de protecție specială. Pentru a elimina orice confuzie în ceea ce privește sistemul de protecție specială și sistemul de asistență socială, menționăm faptul că sistemul de asistență socială este o parte componentă a celui de protecție socială.

Orice sistem de protecție specială cuprinde beneficii sociale financiare care pot fi contribuții, și se referă la domeniul asigurărilor sociale, sau noncontribuții, ca formă de ajutor social, cum ar fi venitul minim garantat și serviciile sociale.

Conform legislației în vigoare, respectiv Legii nr. 705/2001, „serviciile sociale au drept obiectiv menținerea, refacerea și dezvoltarea capacităților individuale pentru depășirea unei situații de nevoi, cronică sau de urgență, în cazul în care persoana sau familia este incapabilă să o soluționeze singură”¹.

În ceea ce privește obiectivul acestor servicii sociale, el nu poate fi altul decât să ajute persoanele cu dizabilități care se confruntă cu diferite nevoi. Serviciile de asistență socială au drept obiectiv refacerea și dezvoltarea capacităților individuale și ale acelor familii cărora le sunt necesare pentru a depăși cu forțe proprii situațiile de dificultate. Serviciile de asistență socială sunt servicii profesionalizate și sunt efectu-

ate de persoane cu calificare în domeniu. Serviciile de asistență socială se realizează prin metode și tehnici specifice de diagnoză a nevoii de asistență și de intervenție socială și constau, în principal, din informare, consiliere, terapie individuală și colectivă. Scopul serviciilor de asistență socială este acela de a ajuta persoanele cu nevoi speciale să depășească situațiile dificile, resimțite ca situații limită, pentru a funcționa la parametrii optimi din punct de vedere social.

Toate serviciile de asistență socială îndeplinesc următoarele funcții:

- dezvoltarea capacităților proprii: sprijină dezvoltarea capacităților indivizilor, a familiilor și comunităților de soluționare prin efort propriu a problemelor dificile de natură personală, familială sau socioinstituțională cu care se confruntă;
- suport profesional: bazat pe cunoștințe și tehnici profesionale pentru soluționarea problemelor personale, familiale, comunitare care depășesc capacitatea naturală de răspuns; se acordă suport profesional prin consiliere, terapie individuală sau de grup pentru persoanele care nu pot depăși prin resurse proprii situațiile de dificultate în care se află;
- facilitarea absorbției suportului social pus la dispoziție de sistemul public sau de cel privat (multe persoane/familii aflate temporar în dificultate nu cunosc formele de suport financiar disponibile la care au dreptul și de aceea asistentul social are misiunea de a-i informa despre prestațiile sociale de care pot beneficia);
- focalizarea și eficientizarea suportului social: asistența socială reprezintă un instrument în utilizarea focalizată și selectivă a diferitelor forme de suport social pentru familiile/persoanele aflate în situații de dificultate, precum și asigurarea utilizării efective a resurselor alocate pentru nevoia avută în vedere;

¹ Legea nr. 705/2001 privind sistemul național de asistență socială.

- apărarea intereselor și drepturilor persoanelor aflate în dificultate: în cazul în care acestea sunt amenințate, iar victima nu este capabilă să acționeze în mod eficient pentru asigurarea respectării acestor drepturi;
- diagnoza problemelor socioumane: asistența socială stabilește o „hartă” a problemelor sociale la nivel comunitar, identifică și înregistrează segmentul populației vulnerabile; întotdeauna la nivelul unei comunități vor exista categorii sociale vulnerabile ce riscă marginalizarea și excluderea socială;
- prevenție: serviciile de asistență socială previn instalarea unor procese sociale patologice (consum de droguri, delincvență, abandon școlar, neglijarea copiilor, violență domestică).

Serviciile de asistență socială sunt extrem de importante în cadrul unui sistem modern de protecție. Acestea au o logică specifică, sunt organizate conform unor structuri, unor principii bine stabilite. Aceste principii organizatorice sunt următoarele:

- îmbinarea asistenței sociale generale cu asistența socială specializată. Serviciile de asistență socială sunt dezvoltate pe două niveluri: a) servicii de asistență socială generală, dezvoltate la nivel teritorial și care oferă un prim suport celor aflați în dificultate. Acestea asigură o monitorizare continuă a problemelor dintr-o comunitate, urmărind modul în care persoanele aflate în dificultate se reintegrează într-o viață normală; b) servicii de asistență socială specializate care se adresează anumitor tipuri de probleme, cu mijloace mai specializate;
- asistența socială are un caracter global, abordând persoana în mod holist. Persoana nu poate fi abordată în mod fragmentar, nici metodologic și nici organizatoric. Abordarea globală este o tendință structurală pentru organizarea serviciilor sociale comunitare;
- dreptul de a primi asistență socială în situații de necesitate este un drept universal al tuturor membrilor colectivității. Serviciile de asistență socială nu sunt destinate numai celor săraci. Și cei care au un standard satisfăcător de viață pot avea de înfruntat situații

de dificultate pe care nu le pot soluționa cu mijloacele și capacitățile de care dispun;

- opțiune fundamental umanistă. Persoana reprezintă valoarea supremă a actului de asistență socială;
- baza organizării serviciilor de asistență socială este comunitatea. Responsabilitățile și deciziile de organizare sunt ale comunității locale. Asistența socială contribuie la integrarea și funcționarea socială normală a individului sau familiei.

În sens general, serviciul social desemnează o activitate organizată în vederea realizării politicilor și programelor de asistență socială. În sens particular, serviciul social se referă la un ansamblu de resurse și activități organizate în conformitate cu o misiune specifică, într-un cadru instituțional, în vederea realizării politicilor și programelor de asistență socială.

În funcție de beneficiarii cărora le sunt destinate, serviciile sociale se clasifică în:

1. servicii sociale generale;
2. servicii sociale specializate.

1. *Serviciile sociale generale* (universale) sunt servicii sociale noncontributorii care se asigură în mod nediferențiat tuturor persoanelor care au dreptul la asistență socială. Serviciile sociale specializate (catoriale/selective) sunt servicii noncontributorii care se asigură în mod diferențiat unor categorii de persoane care necesită măsuri speciale de asistență socială (persoane cu dizabilități, copii, persoane victime ale violenței, persoane dependente de droguri).

Serviciile sociale constituie, conform OG nr. 68/2003 privind serviciile sociale un „ansamblu complex de măsuri și acțiuni realizate pentru a răspunde nevoilor sociale, individuale, familiale sau de grup, în vederea prevenirii și depășirii unor situații de dificultate, vulnerabilitate sau dependență pentru prezervarea autonomiei și protecției persoanei cu handicap, pentru prevenirea marginalizării și excluziunii sociale, pentru promovarea incluziunii sociale și în scopul creșterii calității vieții”.²

Potrivit Hotărârii nr. 1024/2004, „furnizorii de servicii pot fi persoane fizice sau juridice, publice ori private, după cum urmează:

² Ordonanța Guvernului nr. 68/2003 privind serviciile sociale, modificată și completată prin Ordonanța Guvernului nr. 86/2004, cu modificările și completările ulterioare, art. 20.

- a) serviciul public de asistență socială la nivel județean și local;
- b) alte servicii publice specializate la nivel județean sau local;
- c) unități de asistență medico-socială;
- d) instituții publice care dezvoltă compartimente de asistență socială specializate;
- e) asociații și fundații, culte religioase și orice alte forme organizate ale societății civile;
- f) persoane fizice autorizate în condițiile legii;
- g) filiale și sucursale ale asociațiilor și fundațiilor internaționale recunoscute în conformitate cu legislația în vigoare;
- h) organizații internaționale de profil.

[...] Furnizorii de servicii sociale pot organiza și acorda servicii sociale numai dacă sunt acreditați în condițiile legii. [...] Metodologia de acreditare a furnizorilor de servicii sociale se aprobă prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Muncii, Solidarității Sociale și Familiei, în termen de 90 de zile de la data intrării în vigoare a prezentei ordonanțe”³.

2. *Serviciile sociale specializate*, conform OG nr. 68/2003 sunt „serviciile sociale care au drept scop menținerea, refacerea sau dezvoltarea capacităților individuale pentru depășirea unei situații de nevoie socială”⁴.

Potrivit aceleiași OG, art. 25, beneficiarii acestor servicii „pot fi: copii, persoane vârstnice, persoane cu handicap, persoane dependente de consumul de droguri, alcool sau alte substanțe toxice, persoanele care au părăsit penitenciarele, familii monoparentale, persoane afectate de violența în familie, victime ale traficului de ființe umane, persoane infectate sau bolnave HIV/SIDA, fără venituri sau cu venituri mici, imigranți, persoane fără adăpost, bolnavi cronici, persoane care suferă de boli incurabile, precum și alte persoane aflate în situații de nevoie specială”⁵.

Serviciile sociale specializate pentru persoanele cu dizabilități sunt servicii sociale specializate destinate persoanelor cu dizabilități care

necesită măsuri de protecție specială pentru satisfacerea unor nevoi speciale individuale ce rezultă din starea de dizabilitate⁶.

În funcție de cadrul în care se prestează serviciile sociale specializate pentru persoanele cu dizabilități, acestea pot fi:

- a) Servicii sociale acordate beneficiarilor în mediul lor natural de viață;
- b) Servicii sociale acordate în instituții de asistență socială.

În sens general, serviciile sociale specializate pentru persoanele cu dizabilități pot fi activități de:

- a) recuperare și reabilitare;
- b) suport și asistență pentru persoana cu dizabilitate și pentru familia acesteia;
- c) sprijin și orientare pentru integrarea, readaptarea și reeducarea profesională;
- d) îngrijire social-medicală;
- e) mediere socială;
- f) consiliere.
- g) orice alte măsuri și acțiuni care au drept scop, menținerea, refacerea sau dezvoltarea capacităților individuale pentru depășirea unei situații de nevoie specială.⁷

În sens particular, serviciile sociale specializate pentru persoanele cu dizabilități pot fi:

- a) centre de îngrijire și asistență;
- b) centre de recuperare și reabilitare;
- c) centre de pregătire pentru o viață independentă;
- d) centre de asistență temporară de tip respiro-care/centre de criză;
- e) centre de primire în regim de urgență;
- f) locuințe protejate;
- g) centre de zi;
- h) centre care acordă servicii de îngrijire și asistență la domiciliu.⁸

Serviciile sociale specializate pentru persoanele cu dizabilități se clasifică în:

⁶ *Constituția României - republicată*, Slatina, Editura Themis Cart, 2003, p. 39.

⁷ Ordonanța Guvernului nr. 68/2003 privind serviciile sociale, modificată și completată prin Ordonanța Guvernului nr. 86/2004, cu modificările și completările ulterioare, art. 30.

⁸ Hotărârea Guvernului României nr. 539/2005 pentru aprobarea Nomenclatorului instituțiilor de asistență socială și a structurii orientative de personal, a Regulamentului cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de asistență socială, precum și a Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 68/2003 privind serviciile sociale.

³ Hotărârea nr. 1024/2004 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 68/2003 privind serviciile sociale, precum și a Metodologiei de acreditare a furnizorilor de servicii sociale.

⁴ Ordonanța Guvernului nr. 68/2003 privind serviciile sociale, modificată și completată prin Ordonanța Guvernului nr. 86/2004, cu modificările și completările ulterioare, art. 22.

⁵ *Ibidem*, art. 25.

a) *Servicii de găzduire* – asigură persoanelor cu dizabilități cazare în condiții adecvate nevoilor de viață și asistență ale acestora. Unitățile de asistență socială care asigură găzduire sunt: centre rezidențiale (centre pilot, centre de îngrijire și asistență, centre de recuperare și reabilitare, centre de integrare prin terapie ocupațională), locuințe protejate de tip familial. Găzduirea poate fi: temporară sau pe o perioadă nedeterminată.

b) *Servicii de transport* – asigură activități de transport pentru persoanele cu dizabilități, în condiții adaptate nevoilor speciale ale acestora.

c) *Servicii de îngrijire personală* – asigură persoanelor cu dizabilități activități care, alături de intervenția terapeutică, conduc la diminuarea stării de dizabilitate, menținerea conștiinței, confortului psihofizic și demnității individuale. Activitățile specifice sunt:

- hrănire;
- sprijin pentru deplasare și mobilitate;
- menținerea igienei personale;
- supravegherea și menținerea sănătății;
- activități gospodărești.

d) *Servicii de recuperare* – asigură persoanelor cu dizabilități activități al căror scop este restabilirea stării inițiale de sănătate și funcționalitate a acestora, pe două coordonate:

1. reabilitare – refacerea structurilor morfofuncționale alterate;

2. abilitare – antrenarea structurilor neafectate pentru a crea și consolida comportamente și abilități noi, echivalente cu cele deficitare.

Activitățile specifice sunt:

- evaluare psihologică;
- consiliere psihologică;
- terapie de recuperare neuromotorie (kinetoterapie, terapie prin masaj, hidroterapie, termoterapie, balneoterapie, fizioterapie);

- psihoterapie (psihoterapie cognitiv-comportamentală, psihoterapie psiha-

1.1. TIPURI DE SERVICII SOCIALE PENTRU PERSOANELE CU DIZABILITĂȚI

Din rețeaua instituțiilor de asistență socială pentru persoanele cu dizabilități cele mai importante tipuri sunt:

1. Centre rezidențiale – sunt instituții de asistență socială care asigură, în principal, găzduire, îngrijire, recuperare, reabilitare și inserție socială și profesională pentru persoane adulte cu dizabilități, pe o perioadă determinată/

nedeterminată, în funcție de tipul, misiunea unității și nevoile individuale ale beneficiarilor.

- psihoterapie suportivă, psihoterapie prin învățare, psihoterapie umanist-existențială);
- terapii de expresie și ocupaționale (art-terapie, meloterapie, terapie prin muncă – ergoterapie);
- terapie experiențială (terapii combinate);
- formarea și organizarea abilităților de trai independent (educație perceptivă, igienă personală, formare de deprinderi de autoservire și autogospodărire).

e) *Servicii de integrare-reintegrare socială* – asigură persoanelor cu dizabilități activități care facilitează accesul și participarea acestora la viața socială (familie, comunitate) în calitate de cetățeni cu drepturi depline. Activitățile specifice sunt:

- informare;
- interpretare în limbaj mimico-gestual;
- consiliere și reprezentare juridică;
- consiliere pentru adaptarea locuinței;
- asistență socială;
- îndrumare vocațională (sprijin pentru angajare, formare, orientare și încadrare în muncă);
- angajare asistată;
- educație permanentă;
- socializare și loisir.

f) *Asistentul personal al persoanei cu dizabilități* – asigură asistența și îngrijirea persoanelor cu dizabilități grave, în conformitate cu standardele ocupaționale specifice, în baza programului individual de recuperare, readaptare și integrare socială, elaborat de comisiile de evaluare a persoanelor cu dizabilități.

(Vezi: V. Crețu, *Standarde ocupaționale pentru asistentul personal*, lucrare editată de ANPH, București, 2004, p. 42.)

- a) centre de îngrijire și asistență;
- b) centre de integrare prin terapie ocupațională;
- c) centre – pilot;
- d) centre de recuperare și reabilitare⁹.

Scopul unităților de tip rezidențial este de a facilita readaptarea/adaptarea și reintegrarea/integrarea socială a persoanelor adulte cu dizabilități. Obiectivele generale sunt: asigurarea găzduirii (cazare-masă) și asigurarea unor servicii de asistență (îngrijire, recuperare, socializare, loisir) persoanelor cazate în centru, în concordanță cu nevoile generale și speciale de viață și de îngrijire ale acestora.

Serviciile rezidențiale de asistență socială sunt destinate persoanelor adulte cu dizabilități, ale căror cerințe speciale de viață și îngrijire nu pot fi asigurate decât în condiții de rezidență de tip instituțional. În unele centre rezidențiale existente în România, există și beneficiari care nu îndeplinesc cerințele precizate mai sus: cazuri sociale sau persoane cu dizabilitate ce ar putea fi asistate cu mai mare eficiență în cadrul unor servicii comunitare alternative (locuințe protejate, locuințe de grup, centre de zi).

2. Centre de zi – sunt instituții de asistență socială care asigură îngrijire, recuperare, reabilitare și inserție socială și profesională pentru persoanele adulte cu dizabilități, în regim de zi. Scopul centrelor de zi este de a facilita persoanelor adulte cu dizabilități integrarea socioprofesională, incluziune familială și comunitară.

„Centrele de zi” sunt instituții de asistență socială de tip non-rezidențial, în care beneficiarii, persoane adulte cu dizabilități, își petrec o parte din timpul lor, desfășurând activități de recuperare/socializare sub îndrumarea unor specialiști în acest domeniu. Caracterul non-rezidențial al acestor centre consistă în faptul că beneficiarilor – persoanele adulte cu dizabilități – nu li se asigură și cazare.

Obiectivele centrelor de zi sunt: desfășurarea, într-un cadru organizat, a unor activități planificate și aceste activități își propun, pe cât posibil, recuperarea și reintegrarea/inte-

grarea familială, socioprofesională și comunitară a persoanelor adulte cu dizabilități¹⁰.

Beneficiarii centrelor de zi sunt persoane adulte cu handicap ale căror dizabilități le fac dificilă desfășurarea unei vieți pe deplin independente. În cadrul acestor centre, acestea beneficiază de un program zilnic de recuperare care contribuie la ameliorarea autonomiei personale și a potențialului de reintegrare/integrare activă și utilă în viața comunității. Frecventarea centrelor de zi contribuie la diminuarea sentimentului de inutilitate socială, care poate conduce la stări de frustrare și depresie și, în consecință, la abandonarea oricăror încercări de recuperare a demnității umane.

3. Locuințe protejate – sunt instituții de asistență socială care asigură persoanelor adulte cu dizabilități găzduire de tip familial în sistem protejat, precum și asistență și suport pentru asigurarea unei vieți autonome și active.

Locuință protejată este denumirea generică pentru o locuință sau un complex de locuințe de acest tip, dezvoltate de un furnizor de servicii sociale, public sau privat. Locuința familială independentă reprezintă un drept uman fundamental¹¹.

Scopul locuinței protejate este de a facilita incluziunea familială sau comunitară, integrarea socioprofesională a persoanelor adulte cu dizabilități.

Obiectivele locuințelor protejate sunt: găzduire de tip familial și asistență pentru menținerea rezidenței într-un mod cât mai independent posibil.

Gradul de sprijin acordat în regim de „locuință protejată” este în raport cu nivelul cerințelor individuale de viață, generale și speciale, ale fiecărei persoane cu dizabilitate. Acest grad poate varia de la un nivel minim, centrat pe o supraveghere minimă și pe intervenție ocazională, până la unul extins, exprimat prin forme de supraveghere și intervenție complexă și permanentă. În consecință, după nivelul și specificul sprijinului asigurat utilizatorilor, locuințele protejate pot fi de trei tipuri: locuințe

⁹ Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 102/1999 privind protecția specială și încadrarea în muncă a persoanelor cu dizabilități, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 519/2002, cu modificările și completările ulterioare.

¹⁰ Ordinul nr. 205/2005 al președintelui Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap, Publicat în Monitorul Oficial nr. 745 bis, privind Standardele minime de calitate pentru centre rezidențiale pentru persoane adulte cu handicap, centre de zi pentru persoane adulte cu handicap și locuințe protejate pentru persoane adulte cu handicap, art. 16.

¹¹ Ibidem, art. 20.

minim protejate, locuințe moderat protejate și locuințe maxim protejate.

Beneficiarii locuințelor protejate sunt persoane cu dizabilități, dezavantajate familial și/sau economic care își pot duce traiul zilnic independent, cu sprijin la domiciliu, și care doresc și sunt compatibile să coabiteze într-un grup restrâns de persoane. Nu există niciun fel de condiționare legată de tipul sau „gradul” de dizabilitate, ci numai de condiția sociofamilială a persoanei și de potențialul său de autonomie și socializare.

Deși locuința protejată găzduiește un grup restrâns de persoane cu dizabilități, ea nu se identifică cu locuința de grup.

1.2. ASISTENTUL PERSONAL AL PERSOANEI CU DIZABILITĂȚI

În conformitate cu legislația în vigoare din OUG nr. 102/1999 privind protecția specială și încadrarea în muncă a persoanelor cu dizabilități, persoana încadrată în gradul de handicap grav poate beneficia de asistența și îngrijirea unui asistent personal.¹²

Asistentul personal al persoanei cu handicap grav, denumit în continuare asistent personal, este persoana care supraveghează, acordă asistență și îngrijire copilului sau adultului cu handicap grav, în baza programului individual de recuperare, readaptare și reintegrare socială a persoanei cu dizabilități, elaborat de comisiile de evaluare a persoanelor cu dizabilități pentru adulți, respectiv de comisiile de evaluare complexă a copilului.

Prevederile legale privind încadrarea și remunerarea asistentului personal, precum și condițiile pe care trebuie să le îndeplinească cineva care dorește să devină asistent personal sunt stabilite de Hotărârea nr. 427/2001, pentru aprobarea Normelor metodologice privind condițiile de încadrare, drepturile și obligațiile asistentului personal al persoanei cu handicap, modificată prin Hotărârea nr. 463/2005 și Legea nr. 448 din 6 decembrie privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap.

Potrivit legislației în vigoare, condițiile pe care trebuie să le îndeplinească o persoană pentru a deveni asistent personal sunt:

Dacă în cazul locuinței de grup scopul rezidenței comune este schimbarea, recuperarea persoanelor cu dizabilități în și pentru comunitate, în cazul locuințelor protejate coabitarea este cadrul de viață pe cât posibil independentă a colocatarilor.

În locuințele de grup rezidenții sunt „obiect” al intervenției recuperatorii, dirijate de o echipă de specialiști, în timp ce în locuințele protejate fiecare membru al grupului de rezidență este, cu sprijin adecvat, „subiect” al propriei vieți.

- a) vârsta minimă de 18 ani împliniți;
- b) nu a fost condamnată pentru săvârșirea unei infracțiuni care ar face-o incompatibilă cu exercitarea funcției de asistent personal;
- c) capacitate deplină de exercițiu și o stare de sănătate corespunzătoare, atestată fie de medicul de familie, fie pe baza unui examen medical de specialitate;
- d) a absolvit cel puțin cursurile învățământului general obligatoriu, cu excepția rudelor și afinilor până la gradul al IV-lea inclusiv ale persoanei cu handicap grav, precum și a soțului sau soției, după caz; în situații excepționale, la propunerea asistentului social din cadrul aparatului propriu al consiliului local în a cărui rază teritorială își are domiciliul sau reședința persoana care urmează să îndeplinească funcția de asistent personal, președintele Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap poate aproba derogarea de la îndeplinirea condițiilor de studii și în cazul altor persoane menționate mai sus;
- e) semnează un angajament, ca act adițional la contractul individual de muncă, prin care își asumă răspunderea de a realiza integral programul individual de recuperare și integrare socială a persoanei cu dizabilitate gravă, în cazul existenței unui astfel de program¹³.

¹² Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 102/1999 privind protecția specială și încadrarea în muncă a persoanelor cu handicap, modificată și completată prin Legea nr. 519/2002, cu modificările ulterioare, art. 19, litera c.

¹³ Hotărârea nr. 427/2001, pentru aprobarea Normelor metodologice privind condițiile de încadrare, drepturile

Pe perioada îngrijirii și protecției persoanei cu dizabilități grave, pe baza contractului individual de muncă, asistentul personal are următoarele drepturi:

1. dreptul la un salariu lunar, pentru activitatea desfășurată în baza contractului individual de muncă; salariul lunar este stabilit potrivit dispozițiilor legale privind salarizarea asistentului social debutant, cu studii medii, din unitățile de asistență socială din sectorul bugetar, altele decât cele clinice;

2. dreptul la transport gratuit, potrivit legii;

3. dreptul la un program de lucru care să nu depășească, în medie, 8 ore pe zi și 40 de ore pe săptămână;

4. dreptul la un concediu medical plătit;

5. drepturile la asigurările sociale de stat și de sănătate¹⁴.

Asistentul personal are următoarele obligații:

1. să trateze cu respect, bună-credință și înțelegere persoana cu dizabilitate gravă și să nu abuzeze fizic, psihic sau moral de starea de incapacitate în care se află aceasta;

2. să participe la instructajul anual privind asistența specifică, organizat de primăria în a cărei rază teritorială își are domiciliul sau reședința persoana cu dizabilitate gravă, în colaborare cu personalul specializat;

3. să presteze pentru persoanele cu dizabilități toate activitățile și serviciile prevăzute de contractul individual de muncă, în fișa postului și în programul individual de recuperare și de integrare socială a persoanei cu dizabilitate gravă, în cazul existenței unui astfel de program;

4. să sesizeze angajamentul despre orice schimbare survenită în starea fizică, psihică sau socială a persoanei cu dizabilitate gravă, de natură să modifice acordarea drepturilor prevăzute de lege;

5. să întocmească semestrial un raport de activitate, avizat de asistentul social în cadrul aparatului propriu al consiliului local în a cărui rază teritorială își are reședința sau domiciliul persoana cu dizabilități sau, după caz, persoana desemnată de angajator; raportul va cuprinde date privind evoluția persoanei cu dizabilitate gravă

în raport cu obiectivele programului individual de recuperare și integrare socială, în cazul existenței unui astfel de program, și va fi adus la cunoștință persoanei cu dizabilitate gravă, după caz, reprezentantului legal al acestuia;

6. neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către asistentul personal a obligațiilor prevăzute de dispozițiile legale în sarcina acestuia, precum și a celor prevăzute în contractul individual de muncă, atrage răspunderea juridică a acestuia în condițiile legii.¹⁵

Activitățile desfășurate de asistentul personal sunt:

1. Acordarea îngrijirilor igienice beneficiarului în vederea satisfacerii trebuințelor sale fundamentale și asigurării calității vieții.

2. Supravegherea stării de sănătate a beneficiarului. Asistentul personal identifică schimbările stării de sănătate, monitorizarea funcțiilor vitale ale persoanei cu dizabilități și aplică măsurile care se impun în cazul abaterii de la valorile normale a parametrilor măsurați.

3. Asigurarea alimentației și hrănirea beneficiarului. Asistentul personal stabilește pe baza consultării beneficiarului, cu respectarea strictă a prescripțiilor medicale, monitorizează respectarea meniului și calitatea hranei și asistă/sprijină hrănirea beneficiarului. Sprijinul necesar hrănirii beneficiarului se realizează în așa fel încât să fie stimulată autonomia personală a acestuia. Asistentul personal mai asigură și confortul sau starea de bine în timpul mesei.

4. Adaptarea mediului la nevoile beneficiarului. Asistentul personal împreună cu familia beneficiarului amenajează locuința și spațiul din jurul ei în funcție de trebuințele și particularitățile beneficiarului.

5. Asistarea activității și participării persoanei cu dizabilități în familie sau comunitate. Asistentul personal antrenează și sprijină persoana cu dizabilități pentru a desfășura activități zilnice în familie și comunitate. Activitatea presupune următoarele: antrenarea mobilității, autoîngrijirea, autogospodărirea, jocul copilului, activități utile cu realizarea unui produs final, activități educaționale, activități religioase, activități de timp liber, atât în mediul familial, cât și în comunitate, atât în calitate de spectator la activități sportive, activități culturale, cât și ca participant activ (desfășoară el însuși activități sportive, joacă roluri în spectacole), vizite la rude și prieteni. Asistentul

și obligațiile asistentului personal al persoanei cu handicap, modificată prin Hotărârea nr. 463/2005.

¹⁴ Legea nr. 448/2006 din 06/12/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 1006 din 18/12/2006, art.36.

¹⁵ Ibidem, art. 37.

personal desfășoară activități de formare a deprinderilor și obișnuințelor persoanei cu dizabilități.

6. Asistarea integrării școlare și a educației permanente. Asistentul personal sprijină integrarea copilului cu dizabilități în cadrul sistemului național de învățământ și/sau a unor alternative educaționale, precum și educația permanentă și formarea profesională a adultului cu dizabilități.

7. Asistarea integrării profesionale a persoanei cu dizabilități. Asistentul personal desfășoară activități care sprijină persoana cu dizabilități pentru: căutarea locului de muncă, obținerea locului de muncă sau demararea propriei afaceri pe piața liberă a forței de muncă, deplasarea la locul de muncă, amenajarea locului de muncă, menținerea locului de muncă.

8. Supravegherea respectării drepturilor persoanei cu dizabilități. Asistentul personal desfășoară activități vizând respectarea tuturor drepturilor omului și libertăților fundamentale înscrise în Constituția României, în documentele ONU și în Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

9. Comunicarea dintre asistentul personal și persoana cu dizabilități. Eficiența tuturor activităților desfășurate de persoana cu dizabilități depinde și de măsura în care asistentul personal reușește să comunice cu persoana cu dizabilități și cu familia acesteia și să determine progresele în comunicare și în utilizarea diferitelor categorii de limbaje de către persoana cu o anumită deficiență și cu tulburări de limbaj¹⁶.

Asistentul personal trebuie să recunoască valoarea persoanei cu dizabilități prin:

- tratarea cu respect a persoanei pe care o îngrijește;
- consultarea sa, pe cât posibil, în toate problemele care o privesc;
- respectarea și îndeplinirea cerințelor pe care le exprimă;
- asigurarea libertății personale în viața de zi cu zi. Persoana cu dizabilități trebuie să poată participa la luarea deciziilor cu privire la programul zilnic. În cazul în care este pe deplin lucidă, dorințele persoanei cu dizabilități vor fi îndeplinite.

Asistentul personal trebuie să asigure persoanei cu dizabilități dreptul la intimitate prin:

- asigurarea dreptului la intimitate;

- asigurarea dreptului de a avea propriile lucruri strict personale;
- acces la propriile documente (certificat de naștere și căsătorie, buletin, acte de proprietate);
- asigurarea unei camere pentru persoana cu dizabilități, pe care acesta o va aranja și decora după cum dorește. Atunci când condițiile nu permit ca persoana cu dizabilități să aibă propria cameră, ea va avea un spațiu propriu într-o cameră; persoana cu dizabilități trebuie să știe unde se află toate lucrurile care-i aparțin.

Asistentul personal trebuie să asigure protecția vieții și sănătății persoanei cu dizabilități prin:

- protejarea de pericole, asigurarea vieții și supraviețuirii persoanei cu dizabilități trebuie să reprezinte grija permanentă a asistentului personal;
- asistentul personal, prin tot ceea ce întreprinde, trebuie să se asigure că acțiunea, fapta respectivă nu va dauna persoanei pe care o are în grijă;
- asistentul personal nu va divulga secretele încredințate de persoana cu dizabilități și nu va comunica altora date despre boală, deficiență;
- asistentul personal se va consulta cu medicul de familie cu privire la problemele ce privesc alimentația, utilizarea protezei, mișcările pe care le execută/exersează persoana cu dizabilități; de asemenea va sesiza medicul de familie la cel mai mic semn de îmbolnăvire.

Asistentul personal va consulta familia și va menține relații de bună înțelegere cu toți membrii familiei și aceeași regulă va fi respectată dacă asistentul personal este membru al familiei.¹⁷

¹⁶ A. Băndilă, V. Crețu, V. Hâncu, *Cartea asistentului personal*, Editura ECA, București, 2002, p. 74.

¹⁷ V. Crețu, op. cit., p. 50.

OFERĂ-TE VOLUNTAR! SCHIMBĂ CEVA!**Oana BUIE**

Marchează în calendarul activităților tale săptămâna 9-15 mai 2011, pentru că atunci este Săptămâna Națională a Voluntariatului și ai ocazia să te implici fiind util comunității în care trăiești.

Ce înseamnă „Voluntariat”?

Voluntariatul este activitatea de interes public desfășurată din proprie inițiativă de orice persoană fizică, în folosul altora, fără a primi o compensare materială.

Activitatea de interes public este activitatea desfășurată în domenii cum sunt: asistență și servicii sociale, protecția drepturilor omului, medico-sanitar, cultural, artistic, educativ, de învățământ, științific, umanitar, religios, filantropic, sportiv, de protecție a mediului, social, comunitar, și altele asemenea (definiție preluată din Legea Voluntariatului).

Ce este voluntariatul?

- O bună modalitate de petrecere a timpului pentru o cauză ce îți oferă șansa explorării unor domenii noi de activitate. Șansa de a fi parte a unei echipe care desfășoară o muncă cu un scop bine definit.
- Satisfacția unui lucru bine făcut, cu responsabilitate. Voluntarul nu numai că este un om de bine, un cetățean căruia îi pasă de alții și de ce se întâmplă în jur, un sprijin, ci poate fi, de asemenea, un specialist din diverse domenii: un profesor, un IT-st, un inginer, un psiholog, un asistent social sau orice altceva. De asemenea este o șansă de a cunoaște oameni noi, din diferite domenii interesante.
- A fi voluntar e mai mult decât ceea ce pare, e un mod de exprimare, o interferență cu aspecte de viață pe care le poți sau nu întâlni în mod curent, însă fiind voluntar dăruiești din timpul tău celor mai puțin norocoși, naturii, comunității, societății. Voluntariatul schimbă viața celor în sprijinul cărora îți oferi timpul și abilitățile, a organizației sau instituției în care ești implicat și, totodată, a ta, ca persoană. Obții din activitatea de voluntariat atât cât investești în ea. Tu ai fost vreodată voluntar?

Ce aduce voluntarul organizației pentru care lucrează?

- Aduce o reflectare a implicării comunității în sprijinirea activităților desfășurate de către organizație;
- Ajută la identificarea domeniilor de interes și a nevoilor din cadrul grupurilor în care se implică;
- Îmbunătățește activitatea angajaților și, implicit, a organizației, oferind posibilitatea lărgirii și diversificării gamei de servicii;
- Îmbogățește serviciile și programele derulate, aducând un plus de valoare prin munca voluntarilor, în efortul organizației de a-și duce la îndeplinire misiunea.

Voluntarii nu sunt plătiți, pentru că voluntariatul depășește valorile materiale, precum banul. Asta nu împiedică organizația ca valoarea muncii voluntarului să poată fi transpusă în modalități eficiente de susținere a acesteia.

ANUL EUROPEAN AL VOLUNTARIATULUI 2011

Anul 2011 a fost declarat prin Decizia Consiliului Uniunii Europene nr. 15658/09 din 24.11.2009 „Anul European al Voluntariatului”, care promovează Cetățenia Activă.

Obiectivele Anului European al Voluntariatului 2011, la noi, sunt: crearea unui mediu propice voluntariatului în România, recunoașterea activităților de voluntariat și sporirea calității activităților de voluntariat, precum și creșterea gradului de sensibilizare cu privire la valoarea și importanța voluntariatului.

Dintre prioritățile naționale se pot aminti:

- elaborarea unei strategii pentru dezvoltarea voluntariatului în România și a unui plan de implementare;
- îmbunătățirea și armonizarea cadrului legislativ;
- crearea unei platforme în care cererea și oferta de voluntariat să se întâlnească, inițierea unui sistem de recunoaștere a competențelor dobândite prin voluntariat, evenimente de recunoaștere a voluntarilor.

Acțiuni în cadrul Anului European al Voluntariatului 2011

- Conferința Națională de Consultare cu privire la Strategia Națională pentru Dezvoltarea Voluntariatului în România (februarie 2011).
- Campania națională de promovare a voluntariatului (permanent).
- Târg Național al organizațiilor nonprofit ONG Fest (6-8 mai 2011).
- Săptămâna Națională a Voluntariatului (9-15 mai 2011).
- Conferința Națională de Prezentare și Planificare a Implementării „Strategia Națională pentru Dezvoltarea Voluntariatului în România” (dec. 2011 - ian. 2012).
- Alte evenimente și acțiuni la nivel local.

Ce aduce în viața ta faptul că ești voluntar?

- Te ajută să decizi responsabil, te dezvoltă, dobândești abilități și competențe noi.
- Te face să simți că ai ceva de spus, determină ca ceea ce faci să conteze.
- Te ajută să vrei să te implici, să vrei să fii o persoană mai bună pentru cei din jurul tău.
- Poți alege să îți pese sau poți alege să fii indiferent.

Voluntariatul emoționează. Ai fi surprins să afli despre tine câte poți dăru, că poți modela, că poți aduce o schimbare benefică în viața cuiva. Gestul tău contează. A fi voluntar este ca o îmbrățișare liberă, este entuziasm. Înveți în timp ce înseamnă să faci ceva cu drag.

Pentru a fi voluntar te poți adresa la:

**Asociația Profesională Neguvernamentală de Asistență Socială
ASSOC Baia Mare**

Sediul: str. Unirii, nr. 28, Baia Mare
Tel: 0262-222226

Adrian Dan POP

25 Septembrie 2010 – o zi de referință în istoria voluntarilor maramureșeni.

Let's do it! nu este o idee autohtonă, dar succesul pe care l-a avut în țări precum Estonia, Lituania, Letonia sau Slovenia a generat o reevaluare a valorilor noastre morale și a atitudinii cu care ne confruntăm zi de zi.

Let's do it, Romania! a pornit, așa cum era de așteptat, de la premisa că „Eu nu cred că acest proiect va avea succes în România” (4 decembrie 2009).

Cu toate acestea, mulți tineri ambițioși au acceptat provocarea și și-au manifestat dorința de a pune umărul la treabă.

Care au fost principalele obstacole?

- Românii nu sunt un popor pro-activ. Mai bine tratăm boala decât să o prevenim.
- Considerăm că este datoria autorităților să țină țara curată.
- Găsim întotdeauna motive să ne fofilăm de la activități care nu ne fac plăcere.
- Nu credeam că România este atât de murdară.

Încă din martie s-au pus bazele echipei de coordonare în județul Maramureș, județ care a demonstrat prin rezultate extraordinare că este activ și mândru.

Cum am reușit să demonstrăm contrariul premiselor cu care am început proiectul?

Printr-o excelentă cooperare și colaborare între instituțiile publice, ONG-urile din Maramureș, bloggeri, mass-media, grupuri de inițiativă, tineri, adulți, companii, cluburi sportive, artiști, profesori și elevi maramureșeni.

În propria percepție, **voluntariat** înseamnă inițiativă. Iar pe parcursul celor patru luni de pregătire și coordonare a proiectului în Maramureș, asta am reușit să susținem.

Chiar înainte de ziua de 25 septembrie putem spune că **Let's do it, Romania!** în Maramureș a fost o reușită, datorită realizărilor:

- Artiști din Baia Mare au avut inițiativa de a compune și înregistra un cântec pentru **Let's do it, Romania!**
- Tineri din Baia Mare, Borșa, Sighet au avut inițiativa de a realiza filme și reclame video pentru eveniment.
- S-au organizat petreceri tematice pentru promovarea evenimentului
- S-a inițiat o comunicare și cooperare excelentă între ONG-urile din Maramureș care e benefică și va continua.
- Cluburile sportive și vedetele locale au avut inițiativa de a-și înregistra mesajul și de a promova ideea de **voluntariat**.
- Am găsit cu toții un țel comun: o Românie mai curată, datorită nouă.

25 septembrie a fost ziua în care am și demonstrat că ne pasă, a fost ziua în care peste 11.500 de maramureșeni s-au mobilizat exemplar și au muncit cot la cot, ca o adevărată comunitate.

Rotaract TEAM Baia Mare

Rotaract e un serviciu sponsorizat de către clubul Rotary pentru tineri cu vârste cuprinse între 18 și 30 de ani.

Prin programul Rotaract, tinerii adulți nu își dezvoltă doar cunoștințele și abilitățile, ci totodată ei se adresează nevoilor fizice și psihice ale oamenilor din comunitate, în timp ce promovează înțelegerea internațională și pacea într-un cadru de prietenie și servicii.

Cu mai mult de 7.000 de cluburi Rotaract în 163 de țări și zone geografice, Rotaract a devenit un fenomen în întreaga lume.

Junior Chamber International Baia Mare

Reprezentăm o organizație de tineri lideri, antreprenori și profesioniști, afiliată rețelei mondiale Junior Chamber International (JCI) care numără mai mult de 200.000 de membri în peste 100 de țări.

Misiunea JCI este să ofere oportunități de dezvoltare care potențiază tinerii să creeze schimbări pozitive. Acțiunile pe care le întreprindem sunt grupate în patru arii: business, comunitate, dezvoltare personală și internaționalism.

2V – VOLUNTARI PENTRU VIITOR**Andreea ACHIM**

Odată cu începutul anului universitar 2010, o nouă organizație pentru tineret, Asociația „Voluntari pentru Viitor”, a făcut primul pas spre o lume a voluntariatului în care speranța, colectivitatea, comunicativitatea, evoluția și corectitudinea trebuie să reprezinte elementele esențiale din viața oricărui voluntar.

Asociația „Voluntari pentru Viitor” este o echipă de tineri entuziaști, dedicați și, nu în ultimul rând, dornici de reușită. Prin ceea ce facem dorim să ne perfecționăm abilitățile și să contribuim la dezvoltarea mediului social în care trăim. Totodată, prin acțiunile pe care le desfășurăm dorim dezvoltarea și promovarea tinerilor din punct de vedere profesional, educațional și social.

Unul dintre proiectele organizației 2V îl reprezintă relansarea ziarului Universității de Nord din Baia Mare, reluând totul de la zero, de la aspectul grafic până la paginare, păstrând doar numele vechii publicații, „Nord”. Ziarul oferă studenților înscriși la secția de Jurnalism din cadrul Universității de Nord, dar și tinerilor băimăreni care „au stofă” de jurnaliști, opor-

tunitatea de a-și publica materialele în paginile sale. Al doilea număr al publicației s-a dovedit mult mai complex decât precedentul, articolele câștigând în conținut și în diversitate, materialele având mai multă substanță. Studenții au prins curaj (și învățătură), problematizează asupra eficienței implementării sistemului Bologna pe teren românesc, „fură” de la propriii profesori sfaturi pentru sesiune, urmăresc evenimentele derulate în spațiul Universității de Nord, evoluția lucrărilor de extindere a bibliotecii și rememorează semnificațiile sculpturii în lemn a artistului plastic Ioan Marchiș, amplasate... cândva în parcul din fața Facultății de Litere. Publicația respiră un aer proaspăt, tineresc, iar subiectele alese sunt de interes pentru publicul țintă al buletinului informativ - studenții Universității de Nord din Baia Mare.

Echipa 2V, deși se află doar la primul capitol al activității sale, a reușit să dea viață și altor proiecte, poate de mai mică amploare, precum: crearea unor afișe destinate tuturor studenților Universității de Nord, în special nou-veniților, prin care s-a ușurat tranziția tinerilor din mediul preuniversitar în cel universitar; relansarea paginii web a Facultății de Litere, cu o înfățișare modernă, și realizarea unui concurs de logo. Toate acestea reprezintă doar începutul unui roman plin de peripeții, aventură, dedicație și reușită.

ASOCIAȚIA ECOLOGIE TURISM „NORDICA”

Mihaela FODOR

Înființată la începutul anului 2008, Asociația Ecologie Turism Nordica, are ca obiective: educarea populației în spirit ecologist și cultivarea respectului față de mediul înconjurător, monitorizarea mediului și a dezechilibrelor ecologice, conservarea și protejarea biodiversității, promovarea turismului ecologic și inițierea, dezvoltarea și susținerea proiectelor sociale, culturale și educative.

Sunt toți voluntari. Nu primesc remunerații, dar nu fac caz din asta și din faptul că multă lume consideră încă, din păcate, că-și pierde timpul. Din 2008, un grup de tineri pasionați și interesați de ecologie au dorit să arate că și în România „se poate”, constituind Asociația Ecologie Turism Nordica. De atunci, ONG-ul a realizat o listă impresionantă de proiecte.

Una din reușitele Asociației Nordica a fost achiziționarea domeniului web fotomaramures.ro, în scopul colectării și expunerii publicului larg a unor imagini vechi și noi pe diverse domenii din zona Țării Maramureșului – o arhivă documentară privind varietatea florei, faunei, peisajului Maramureșului, precum și a documentelor istoriei zonale (în prezent www.fotomaramures.ro are aproape 300 de utilizatori și aproximativ 6000 de postări). Acest demers nu s-a oprit la forma virtuală: în decursul anului 2008 Clubul Fotomaramureș al Asociației a organizat două expoziții tematice – „Iarna în Maramureș” și „Sighetul în imagini vechi”, participând de asemenea la designul și realizarea afișului pentru lansarea volumului „Gânduri poetice” – autor Ștefan Gold.

În toamna anului 2008 membri E. T. Nordica au decis să vină în ajutorul populației și administrației publice locale din Sighet, pentru a rezolva una dintre cele mai stringente probleme din oraș, cea a câinilor comunitari. În acest sens am făcut demersuri pentru organizarea, împreună cu Primăria Sighet, a unui adăpost. Tot legat de această problemă, în perioada iunie-august am efectuat trei recensăminte ale câinilor comunitari și ne-am deplasat în Ungaria la un adăpost de aceeași factură și cu o experiență de 15 ani, unde am găsit deschidere pentru o colaborare viitoare. În prezent, Clubul Prietenii Animalelor al Asociației Nordica administrează hrana și îngrijesc căței aflați în Adăpostul animalelor fără stăpân, deschis în data de 28 noiembrie 2009.

Pentru Festivalul de Iarnă de la Sighetu Marmăției – 2008, membri ai asociației au fost incluși în comandamentul Festivalului, ocupându-se de designul și realizarea invitațiilor, programului, afișului, diplomelor de participare și de onoare.

Recent, în urma semnalării prezenței unor familii de castor pe râul Tisa, în apropiere de Sighet, E. T. Nordica în colaborare cu WWF, cu administrațiile publice locale din zonă și cu Direcția Poliției de Frontieră Maramureș a pornit o acțiune concertată pentru a declara zona rezervație de castori, mai ales că este prima prezență spontană în ultimii 200 de ani.

Clubul Northern Skaters a demarat o acțiune de strângere de semnături de la populația Sighetului pentru înființarea unui skatepark. Au strâns peste 960 de semnături, urmând ca în perioada imediat următoare să depunem la Consiliul Local o cerere de sprijin în acest proiect.

În primăvara anului 2009 am reușit să publicăm într-un tiraj de 2000 de exemplare harta „Maramureș, Țară veche, biserici fără pereche”, reprezentând Depresiunea Maramureșului cu bisericile de lemn monumente istorice și cele UNESCO, începându-se cu aceasta „Colecția de Hărți Nordica”.

În perioada martie-iunie 2009 – în cadrul proiectului educațional „Împreună pentru o lume mai curată” am colaborat cu cadrele didacti-

ce de la Școala cu clasele I-VIII Vadu Izei, prezentând un slideshow cu titlul „Păsări ale Maramureșului” și ținând prelegeri despre importanța protecției naturii.

7 octombrie, 2009: proiectul „Apa, prietena mea” – realizat împreună cu Inspectoratul pentru Situații de Urgență Maramureș și în colaborare cu Ocolul Silvic Mara, derulat în cadrul Școlii cu clasele I-VIII „Dr. Ioan Mihalyi de Apșa” din Sighetu Marmăției.

Unul dintre proiectele începute este „Perdea Verde”, finalitatea fiind constituirea unui brâu de vegetație – arbori de diverse esențe – în jurul actualei gropi de gunoi care se află chiar la intrarea în oraș. În primăvara anului 2009, în acțiunile demarate de către noi, am înregistrat peste 400 de voluntari, participanți la activitățile de pregătire a terenului și plantare a puieților. Considerăm că acest proiect se va finaliza odată cu înregistrarea unei perdele viabile în perimetrul avizat, totodată făcând loc următorului posibil proiect, acoperirea gropii de gunoi cu vegetație, știindu-se că sunt planuri pentru o platformă ecologică în alt loc.

În aceeași primăvară, la o altă intrare din municipiu – Podul Ronșorii – elevii Școlii „Dr. Ioan Mihalyi de Apșa” au participat la plantarea unei alte perdele verzi, în acord cu campania mondială „Climate Change Campaign 2009”.

De altfel, toate unitățile de învățământ cu care Asociația Nordica are contract de parteneriat pentru acest proiect beneficiază de un număr de puieți-martori, plantați în curțile școlilor/liceelor, tocmai pentru a le aminti, celor ce au participat la aceste campanii de voluntariat, de munca în folosul mediului.

În toamna anului 2009, Proiectul Perdea Verde a continuat cu înlocuirea puieților pierduți din cauza unei veri secetoase și înaintarea cu plantarea celor noi, crescând astfel numărul puieților și lungimea șirului protector de pini din zona gropii de gunoi a orașului.

Toate aceste activități au constituit un build-up, membrii susținători ai asociației cifrându-se la peste 50.

În urma unui brainstorming cu membrii activi ai asociației, am definitivat un portofoliu de proiecte pentru 2009-2010, printre care o serie de expoziții tematice itinerante („Baia Mare văzută de bunicii noștri”, „Maramureșul de altădată”, „Vietățile din jurul nostru” etc.), editare de hărți, albume și a unui ghid turistic, amenajarea unui traseu turistic montan și lansarea unei colecții de cărți de buzunar (Who’s who, documente, istorie locală etc.), inițierea unei colecții de istorie locală: documente de arhivă, tradiții, patrimoniu, mărturii etc. referitoare la toate etniile din Maramureș, pentru recuperarea memoriei comune.

Lucrarea „O istorie a evreilor la Sighet”, autor Ioan J. Popescu, - prima din această colecție, - este un studiu monografic privind istoria evreilor la Sighetu Marmăției între 1676 și 1940 (cu marcarea prezenței sporadice în secolele XI-XVII). Volumul conține următoarele capitole: Preambul, Cronologie, Introducere (prezențe sporadice), Perioada 1676-1800, Perioada 1800-1918, Perioada 1918-1940, Cultură și personalități, Dicționar de termeni și Anexa (cuprinzând traducerea în limba română a documentelor la care se face referire în volum). Cartea va conține ilustrații aferente fiecărui capitol.

Considerăm proiectul „O istorie a evreilor la Sighet”, îl considerăm ca pe un drept al tuturor de a cunoaște faptul că în comunitatea noastră fiecare etnie majoritară la un moment dat și-a pus amprenta ridicând astfel valoarea culturală și istorică a orașului.

În discuție se mai află următoarele proiecte:

„Skatepark”: înființarea unui skatepark în raza localității și organizarea de concursuri și demonstrații de măiestrie.

„Țurca – un joc tradițional”: reabilitarea acestui joc sportiv și introducerea lui în regim competițional (organizare de concursuri internaționale între copiii sigheteni și invitați);

„Portul popular moroșan”: conștientizarea populației rurale asupra importanței păstrării originalității costumelor tradiționale moștenite (organizare de premieri, popularizări media);

„Rezervația Maramureș”: identificarea zonelor ce pot sau au nevoie de a fi încadrate ca rezervații ale naturii și semnalarea acestora Consiliilor Locale. Sprijin în demararea acțiunilor de înființare de zone protejate.

„Tabăra de la Agraș”: cursuri de ecologie cu serii de câte zece-douăzeci de tineri într-un local cu obiective naturale în apropiere, ținute pe timp de vară, fiecare curs de maximum cinci zile.

Asociația Ecologie Turism Nordica are cont deschis la Banca Transilvania și are următorul cod IBAN: RO46 BTRL 0250 1205 G998 18XX

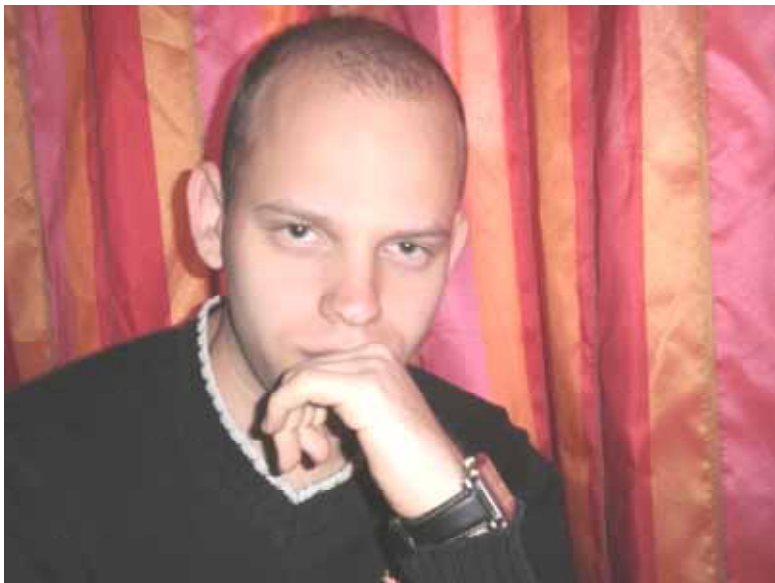
PERDEAUA VERDE

Una din căile de acces în Sighetu Marmăției trece prin dreptul depozitului de gunoi al orașului. La câteva minute de oraș, turistul are pe partea stângă - venind pe calea ferată - un morman de gunoi pe post de „Bine ați venit”, simțindu-se de altfel și lipsa unei perdele de vegetație care să folosească de adăpost păsărilor de talie mică, biodiversitatea fiind foarte săracă în această zonă. Aproximativ aceeași stare de fapt se regăsește și la celelalte intrări ale orașului, în sensul că nu există nicio barieră fonică și nicio protecție împotriva prafului ridicat de traficul destul de

intens, Sighetu Marmăției fiind nod turistic în Depresiunea Maramureș. Din aceste motive, Asociația Ecologie Turism Nordica a inițiat proiectul „Perdeaua Verde” care are ca obiective plantarea unui brâu de vegetație forestieră care să protejeze imaginea Sighetului și să atenueze impactul deșeurilor asupra naturii și lansarea ideii de „Perdea Verde” în școlile și liceele din oraș, astfel încât fiecare școală să participe plantând la groapa de gunoi dar și în curtea unității de învățământ a unui șir de arbori.

FIREA VOLUNTARĂ

Nicu ȘTEF
Besançon, Franța

Printre formele noastre de evoluție socială, găsim închinarea drept cea mai uzitată gestică umană. Ea își însumează trăirea pe fundalul unor porniri al căror avânt plasează precis sau în hazard un scop final sau prelungit. Și totuși acest mecanism este susținut de o anumită dualitate explicată mai mult de constituția și principiile noastre. Câți dintre noi se închină pentru ei înșiși? Câte capete am putea strânge pentru a întări supremul închinării în sine? Chiar dacă această gloată și-ar crea valențe regale, cei ce izbăvesc în afară, dincolo de propriul lor sine, ar continua să își etaleze frumusețea înfăptuirii. Dar această feroare nu se rezumă în mecanica pe care acești antiptolemeici o generează. Ea provine din absența unei plăți, a unui drept de plată sau de câștig individual. Aici găsim splendoarea convergentă a religiilor mari: în omul voluntar, o specie care face din evoluționism un simplu abuz de idei, o fire omenească ce curge vizibil în preajma unor nenorociri colective. într-adevăr: când amarul

mușcă din noi, începem a fi dispuși la participări în vederea îndreptării acelui fapt și semn spre care simțămintele noastre privesc. Necesitatea rămâne și ea un stimul întrucât există o anumită condiționare ce poate influența însușirea unei astfel de titulaturi. Am putea spune că sunt restricții voite sau mai puțin voite ce țin de circumstanțele vieții de om. Dar drama nu

este un caracter *sine qua non*. Un asemenea ins s-ar putea lipsi de ea în ideea de a se evidenția ca atare. Este suficient să îi fie lutul marcat de simpatie sau de o înclinație spre acele forme de integrare. Oricare ar fi determinația de bază care motivează punerea în participare activă, voluntarul se exclude de la orice răsplată în nume propriu.

Această trăsătură include un drept, respectiv posibilitatea de a alege excluderea. Implicit, inserăm aserțiunea că un antiptolemeic ar fi un om liber sau cel puțin ar avea dreptul de a-și accepta mișcarea firească naturii sale. Altfel spus, dacă există măcar o constrângere ce îi apasă conștiința obligându-l în a executa faptul, trebuie să eludăm a-i acorda o denumire de liber consimțit întrucât am fi puși în situația de a considera sufletele asuprite de vreun satrap echivalentele unor voluntari ai suferinței.

Cele două particularități pe care le-am menționat ne permit să realizăm o distincție deplină, însă anumite exemplificări prin rapor-

tare la această speță umană vor oferi suport și justificare celor spuse, respectiv acestor atribuție esențiale fără de care nimeni nu se poate încadra într-un astfel de grup.

Gândirea socratică proliferată pe treptele Republicii aduce unele însemne că libera cugtare în folosul celor mulți reprezintă o oarecare notă de voluntarism. Nu facem referire la strategii eleni, întrucât politica este o muncă plătită, ci mai degrabă la cei care cuvântau despre corectări sau adaptări benefice altor familii sau întregii cetăți. Totuși, puteau cuvânta doar din postura de oameni liberi. Metecii, precum sclavii, erau mai mereu constrânși de statutul lor. Astfel cei care au militat pentru tranziția Atenei de la o concepție despotică spre pârgurile puterii poporului ar putea fi catalogați voluntari cât timp nu s-au pătat cu gândurile ascunse ale vreunei sinecuri. Dacă asemenea manifestări erau invocate de slugi, schingiuirea era folosită pentru a le potoli setea de liberă exprimare. Rămânând pe același soclu, un alt exemplu ce ține de importanța libertății de a decide privește un exercițiu de voință pe care l-am sesizat în primul meu an masteral pe când eram student al Institutului de Economie din Nantes.

Îmi începusem cursurile de dimineață și de regulă treceam de fiecare dată prin fața restaurantului universitar. Uneori tineri cu dizabilități așteptau singuri în acel loc, chiar și în zilele când noaptea insista deasupra orizontului francez. Crezusem că își așteptau însoțitorii pentru a fi conduși spre anumite centre de activitate. Avusesem parțial dreptate – la fiecare

etaj al Institutului erau depuse anumite anunțuri pentru studenți. Unul dintre ele consista în căutarea de însoțitori dispuși să își petreacă anumite ore din zi cu astfel de persoane. Cei care alegeau asemenea munci voluntare etalau libertăți proprii plenar conștiente în a-și oferi prietenia.

Un conspirator m-ar acuza că aș neglija aplauzele posibile ori stima ulterioară ce ar putea fi captată de un liber consimțit. Ele reprezintă tot daruri, desprinzându-se de prima normă pe care am impus-o analizei noastre. Următoarele articulări vor întări necesitatea pentru care un asemenea atribut ar trebui să existe.

În al doilea an masteral săvârșit la Besançon, un grup de tineri voluntari au reușit să atragă suportul mai multor privați în ideea de a oferi sprijin acelor studenți străini sau locali în căutare de muncă. Ar părea un bun gest, dar este unul anticapitalist, întrucât oportunitatea de a sustrage arginți din pumnul celor participanți a fost exclusă. Dacă am închea această structură pe niște parveniți, am reveni la selecții bazate pe un nivel de plată, ceea ce ar face ca parvenitul să nu fie mai prejos decât un negustor.

Nimic nu ne îndreptățește în a-l judeca pe om, dar precizarea sau conturarea tipologiei sale ne poate permite să-l cunoaștem mai bine. Nu doar normele ne fac să ne diferențiem. Regulile impuse în sine ne conduc spre ceea ce vrem să facem.

Voluntar sau nu.

DĂRUIREA DE SINE ÎNTR-O LUME INDIVIDUALISTĂ

Octavian LUPU

CAPITOLIUL din Washington

„Timpul trece cu repeziciune și tot mai mulți ani ne separă de perioada în care ni se cerea să ne oferim „voluntari” pentru proiecte ce țineau de ambițiile „societății socialiste multilaterale dezvoltate”. Epopeea șantierelor de muncă ale tineretului în genul celor de la Bumbești-Livezeni sau Salva-Vișeu este de mult timp apusă, dezvăluind cruda realitate a voluntariatului impus unor tineri aflați la final de adolescență, care în loc să descopere valorile adevărului și dreptății erau trimiși în lagăre de muncă forțată.

Aberația comunistă a costat mult societatea românească, iar generații întregi au plătit tributul

lor adus cultului minciunii și depersonalizării individului în numele unor idealuri utopice și ale unor ambiții ce nu aveau legătură cu dezvoltarea ființei umane. Din nefericire, și în perioada de după decembrie 1989 conceptul extraordinar al dăruirii de sine a fost deformat și demonetizat, fiecare dintre noi căutând să se izoleze în raport cu ceilalți în numele competiției specifice economiei de piață.

În această alergare nebună, am uitat că suntem finiți, că viața se scurge repede, că murim chiar înainte de a ne da seama că ne pierdem în mod progresiv sufletul, omenia, bunătatea și sensibilitatea față de lumea ce ne înconjoară. În-

demnați să ne luptăm unii cu alții pentru a ne defini „teritorii” în mijlocul junglei consumismului fără frâu, uităm că am apărut și trăim pe fața acestui pământ fiindcă au existat oameni care s-au dăruit pe ei înșiși pentru a ne putea educa, crește și oferi un viitor mai bun. Aceștia ar putea fi părinții pe care i-am avut, educatorii și dascălii ce ne-au oferit abecedarul cunoașterii, colegii și prietenii ce ne-au înconjurat cu bunătatea lor la vreme de nevoie. Prin urmare, de ce să dorim să tot primim fără a oferi nimic la rândul nostru?

Esența creștinismului constă în a primi și în a da „fără plată”, acest lucru decurgând din umilirea și jertfa lui Hristos în favoarea noastră, aceasta fiind temelia adevăratului umanism, indiferent de epocă. De aceea, cred că într-un fel sau altul va trebui să redobândim înțelesul adevăratei dăruiri de sine, care fără îndoială ne va aduce beneficiul trăirii unei vieți cu sens, în armonie cu marile legi morale ce guvernează întregul univers.

Reluând modelul economiei capitaliste, am căutat în vasta literatură americană de profil să înțeleg în ce măsură această societate mult mai avansată decât cea românească a reușit să mențină spiritul dăruirii de sine în mijlocul unui mediu social secular și materialist. Într-o lucrare intitulată „Viziuni asupra lucrării de caritate: lucrători voluntari și comunitatea morală” am citit următoarele:

„Comentatorii din domeniul sociologiei au remarcat reminiscența în societatea americană a idealurilor altruiste și voluntariste. Astfel, în 1838, Alexis de Tocqueville reflecta asupra participării democratice în activitățile de voluntariat ca fiind o modalitate eficientă de contrabalansare a individualismului excesiv specific societății americane. Cercetătorii din domeniul social au continuat examinarea acestui fenomen, fiind interesați de modul în care spiritul de ajutorare voluntară a condus la o întărire a trăsăturilor de înaltă moralitate și responsabilitate. Însă la mai bine de un secol după Tocqueville, un alt cercetător (David Riesman – 1961) oferea o viziune întunecată a Americii, ce oferea imaginea unei lumi însingurate și a unei națiuni alienate moral în ce privește disponibilitatea ajutorării semenilor”¹.

Într-un fel sau altul, s-a putut constata cum bunăstarea economică nu a adus un progres al evoluției individului sub aspect moral și spiritual, ci dimpotrivă, acumularea de bogății a adus cu sine exacerbară egoismului și a noului său nume, acela de *individualism*. Această experiență am putut să o încercăm din plin și noi în România, fapt ce ridică întrebări serioase în legătură cu viitorul unui astfel de model social.

Într-o altă lucrare intitulată „Individualismul imoral”, se menționează: „Individualismul, în context istoric și antropologic, se află într-o directă opoziție cu noțiunile de familie, comunitate și națiune. Din perspectivă americană, individualismul a evoluat pe măsura dezvoltării economice și urbane”².

De aceea, se poate spune că atunci când discutăm despre voluntariat sau dăruire de sine, dorim de fapt să promovăm valorile fundamentale ale unei societăți structurate pe familie, comunitate și națiune. Aflat într-o directă opoziție, individualismul subminează toate aceste instituții, generând o „atomizare” ce distruge relațiile dintre oameni, subminând cea mai elementară încredere în ceilalți, fără de care societatea se prăbușește în haos.

De fapt, când avem curajul „dăruirii de sine”, dovedim că avem încredere în noțiunea de om, de societate și de colectivitate, fie ea restrânsă sau extinsă. Când oferim doar din rațiuni ce țin de altruism, înseamnă că avem respect pentru ființa umană, că prețuim demnitatea fiecărei persoane pe care o întâlnim pe cărarea vieții. Din acest punct de vedere, putem spune că societatea ajunge să fie edificată, construită pe temelii solide, asigurând o dezvoltare durabilă când privim către viitor.

În acest sens, într-o altă lucrare de referință intitulată „Încrederea supusă la încercare” se face următoarea mențiune: „Încrederea reprezintă un fundament temeinic pentru o societate bazată pe mecanisme de guvernare superioare celor ce folosesc controlul individului. Acest lucru este posibil deoarece încrederea permite comunicarea directă între oameni și rezolvarea rapidă a problemelor ce apar. În plus, la nivel de organizații și companii s-a constatat că încrederea reciprocă și spontană conduce la derularea tranzacțiilor economice într-un mod mult mai eficient, fără a

¹ Allahyari, Rebecca Anne, *Visions of charity : volunteer workers and moral community*, University of California Press, 2000.

² Elizabeth A. Throop, *Psychotherapy, American Culture, And Social Policy - Immoral Individualism*, Palgrave Macmillan, 2009.

mai fi necesară definirea unor sisteme complicate de monitorizare și de rezolvare a litigiilor”³.

Cu alte cuvinte, încrederea simplifică lucrurile fiindcă ea are la bază o conștiință superioară ce se dezvoltă prin dăruirea de sine. Din acest punct de vedere, forma cea mai elementară de „dăruire” se referă la acordarea încrederii în relațiile dintre oameni. Dar dacă societatea este axată pe individualism, dacă fiecare persoană încearcă să-și rezolve problemele fără să se intereseze de ceilalți, ba poate chiar și în detrimentul celor din jur, situație de altfel tipică în România, ajungem să se distrugă ideea de familie, colectivitate și națiune, pentru ca în final să ajungem să suferim cu toții datorită degradării noțiunii de încredere. De fapt, în modul acesta nu facem altceva decât să continuăm promovarea tendințelor negative elaborate în timpul „epocii de aur”, când întreaga societate a fost debusolată prin inducerea fricii de celălalt, a suspiciunii și neîncrederii reciproce.

În ce privește impactul sentimentelor negative anterior menționate, într-o altă lucrare intitulată „Factorul frică sau ce se întâmplă atunci când frica blochează Wall Street-ul”, se fac următoarele afirmații: „Suntem confrunțați cu o realitate deloc confortabilă, și anume că frica sau alte influențe similare de natură psihologică pot distorsiona piețele economice, generând cele mai mari probleme ce pot fi imaginate pentru economiști, politicieni și tehnocrați. Astfel, toate modelele pe care ei le folosesc în mod curent ajung să fie spulberate atunci când spiritul de turmă al fricii blochează economia modernă”⁴.

Astfel, avem o imagine relativ completă a mecanismului sărăcirii unei națiuni pornindu-se de la diminuarea dăruirii de sine, continuând cu exacerbaria individualismului ce aduce după sine reducerea încrederii față de semenii, pentru ca în final să se ajungă la o frică ce pregătește dezastul economic. Calea de a ieși din acest proces distructiv constă în întoarcerea la fundamentele morale ale bunătății, încrederii și dăruirii de sine.

Poate privim la generațiile de politicieni apăruiți după revoluție ca la o clasă de oameni haină și coruptă de care nu avem cum să scăpăm, ci trebuie să suportăm situația sau să ne răzbunăm când pe unii, când pe alții. Cu toate acestea, nu ar trebui să uităm că oamenii care ajung în fruntea unei națiuni sunt cel mai adesea expresia gândirii de grup ce se manifestă la acea dată. Dacă la nivel de indivizi vom continua să hrănim partea negativă, dacă vom fi excesiv preocupați de noi înșine ignorând ansamblul în mijlocul căruia evoluăm, vom ajunge prizonieri unei condiții ce ne condamnă la suferință, iar în viitor poate chiar la dispariție. Nu trebuie să ajungem însă atât de departe, ci este necesar doar să dăm valoare lucrurilor elementare ce constituie pilonii de rezistență ai spiritului uman.

Comunismul a șters ideea de Dumnezeu din mințile oamenilor transformându-i în animale ce luptă pentru supremație. Capitalismul post-decembrist a accentuat aceste tendințe și ne-a oferit mijloace de promovare a celui gen de individualism ce nu are niciun fel de sensibilitate față de semenii. Însă astfel am ajuns să sărăcim interior și exterior, cu rezultatul nefast concretizat într-o societate ce încă mai bâjbăie în negura unei interminabile tranziții.

De aceea, România trebuie eliberată de acest trecut ce s-a materializat în prezent printr-un individualism exacerbat, ce înăbușă dezvoltarea normală a țării pentru prezent și viitor. A fi voluntar pentru sprijinirea semenului, atunci când acest lucru devine o practică pe scară largă, ne va conduce să simțim că facem parte dintr-o familie unită, că aparținem unei comunități robuste și că împreună constituim o națiune puternică, ce rezistă cu fruntea sus în fața încercărilor vieții. Abia atunci încrederea va lua locul fricii, iar bunăstarea mult visată va putea să apară și pe îndureratul plai românesc.

București, 10 martie 2011

³ Katinka Bijlsma-Frankema, Rosalinde Klein Woolthuis, Edward Elgar Trust under Pressure, Empirical Investigations of Trust and Trust Building in Uncertain Circumstances, Publishing Limited, 2005.

⁴ Colin Read, Palgrave Macmillan, *The Fear Factor, What Happens When Fear Grips Wall Street*, 2009.

VOLUNTARIII ÎN UNIFORMĂ

Iulian PATCA

Ideea și sensul cuvântului voluntariat sunt, fără îndoială, de sorginte militară. Pe filieră latină, semantica este asemănătoare: voluntarius, dar și volontaire, în franceză sau volontario, în italiană. Ceea ce denotă, desigur, vechimea acestui tip de comportament. Voluntariatul însemna (și înseamnă) îndeplinirea serviciului militar ca voluntar, dar și durata acestui serviciu. La români, stagiul pe care luptătorii îl petreceau sub arme era de... 25 de ani. Era o profesie sui generis. Cei care supraviețuiau campaniilor ieșeau din armata regulată cu titlul onorant de veterani, bucurându-se abia atunci de anumite privilegii.

Din capul locului, trebuie făcută distincția dintre voluntari și mercenari. Ambele tipuri de luptători au coexistat și în armatele antice, și în cele medievale sau moderne. Mercenariatul presupunea o negociere prealabilă, o simbric consistentă pentru a te implica în ceva extrem de periculos cu riscul vieții. O tentație, un dor de aventură cărora mulți nu le puteau rezista. Mercenarii se angajau pentru bani sau alte foloase materiale, dar și din spirit de bravură sau cu apetența riscului. Ei se angajau în tabăra celui care dădea mai mult sau pentru dreptul neîngrădit de pradă în caz de victorie. Voluntariatul, în schimb, rezultă dintr-un act de voință, care se face de bunăvoie, din proprie inițiativă, fără constrângere și dezinteresat.

Istoria militară este plină de exemple în acest sens. Iar armata română nu face excepție, desigur. În anii 1877-1878 și 1916-1919 sunt cunoscute înrolările de voluntari a transilvănenilor în armata română, fără ca cineva să le-o ceară sau să-i condiționeze cu ceva. Nu-i departe de adevăr dacă spunem că au făcut-o din convingere și din patriotism. Ce-i mână pe ei în luptă nu erau avantajele personale ci conștiința faptului că fac ceea ce trebuie. Vorba poetului, „de-așa vremi se-nvredniciră cronicarii și rapsozii...”

În al Doilea Război Mondial, în anii 1940-1941, mii de refugiați ardeleni au ales, după Dictatul de la Viena, varianta angajării ca voluntari în armata română, știind că dacă va fi război vor fi trimiși pe front. Ei nu erau obligați la acest gest de nicio lege în vigoare la data respectivă, iar unii tineri au insistat asupra primirii lor ca voluntari, deși nu aveau încă vârsta prevăzută pentru încorporare de reglementările vremii. Știm astăzi că majoritatea dintre ei a rămas pe câmpurile de luptă ale Europei, în Est și în Vest.

Voluntariatul are însă multe nuanțe. Voluntari erau și cei înrolați în brigăzile internaționale în războiul civil din Spania (1936-1939) de partea republicanilor, perdanți în confruntările cu naționaliștii lui Franco, sprijiniți de Germania fascistă, dar și zecile de mii de transfugi și dezertori ucraineni, bieloruși sau din țările baltice, care au luptat în detașamente distincte alături de naziști pe teritoriul ocupat al Uniunii Sovietice. Voluntari au fost și miile de prizonieri români care au ales să continue lupta în diviziile special create „Horea, Cloșca și Crișan” și „Tudor Vladimirescu” pentru eliberarea țării și revenirea Ardealului de Nord la țara mamă, dar voluntari au fost și copiii de trupă, proveniți din orfelinate sau din familii numeroase și foarte sărmene, care au îndeplinit misiuni de curierat și cercetare în folosul unităților care le-au fost și școală de viață, și casă și masă. Pe front se apela adesea la voluntari pentru alcătuirea unor detașamente de sacrificiu, care se ofereau să execute misiuni de luptă extreme, chiar cu riscul sacrificiului suprem.

Cu alte cuvinte, decizia de a te oferi ca voluntar într-o structură militară sau civilă (umanitară bunăoară) este în primul rând un act de voință, de caracter și de conștiință, cu înțelesul de a te dărui necondiționat unui scop sau unui crez pe care le consideri determinante în viața ta, înainte de toate.

<http://ligascritorilorromani.files.wordpress.com/2009/01/p1020380.jpg?w=190&h=246>

SĂ NU UITĂM DE APROAPELE NOSTRU!

Ion CONSTANTINESCU

Generozitatea reprezintă o virtute esențială a omului OM. Dacă nu ai suflet de piatră, e imposibil să rămâi indiferent la încercările prin care trec semenii tăi. Chiar dacă nu-i lipsește nimic, omul OM nu se poate simți fericit când e înconjurat de nenorocire și suferință. Aceste rațiuni cred că au stat la sorgintea acelei inițiative de suflet intitulată nepretențios „Voluntariat”. Voluntariat înseamnă să-l ajuți pe cel aflat în neputință fizică, ca să nu simtă din plin lovitura dură a vieții. Voluntariat înseamnă ca din prinosul meu, mare, mic, să ofer ceva și celui lipsit de resursele unui trai firesc. Voluntariatul presupune, de asemenea, să faci lobby pe lângă cei cărora le stă în putință să susțină material școlarizarea unor persoane dotate aflate în dificultate financiară, editarea unor cărți, desfășurarea unor manifestări cultural-artistice sau sportive etc. În larga paletă a formelor pe care le îmbracă voluntariatul se înscriu și suportarea cheltuielilor determinate de efectuarea unor tratamente, achiziționarea unor medicamente sau aparatură medicală etc. Construcția unui spital, a unei școli, bibliotecii sau a unui cinematograf, finanțarea apariției unor publicații se circumscriu, la rândul lor, în gestul de suflet față de aproapele nostru aflat la ananghie.

Până nu demult, voluntariatul reprezenta o activitate nestipulată în niciun act normativ. Însă nici nu era oprită legal. În cele din urmă aceasta a fost legiferată prin așa zisa **Lege a Sponsorizării**. În virtutea acesteia, societățile comerciale pot oferi în scop umanitar, sociocultural etc. până la 20% din impozi-

tul pe profit, cu condiția ca suma respectivă să nu depășească 2% din valoarea cifrei de afaceri. Și salarii pot alocă până la 20% din impozitul pe care îl plătesc, în scopul respectiv.

Nimeni însă nu poate opri o firmă ca din profitul realizat să aloce sumele pe care le dorește în scopuri umanitare, sociale, culturale etc.

Și exemple de donații, nu din impozitul cuvenit statului, ci din profit, sunt destule. Elocvent mi se pare cel al Trustului de Presă „Intact”, care, pe lângă numeroase acțiuni umanitare în care este implicat, susține și apariția unei reviste prestigioase, „Cultura”, condusă de la fel de prestigiosul scriitor **Augustin Buzura**. Nu numai „Intact” s-a dovedit sensibil față de maxima: „Dar din dar se face rai”, ci sute de societăți comerciale din care aș enumera doar câteva: S. C. MDM (patron Ec. Dan Mureșan); Turnătoria Metalul (patron Ing. Petrișor Țârlea); S. C. Oncos (patron Ing. Ioan Onaca); Casa Augustin (patron Ec. Augustin Poptelecan); S. C. Farmec etc.

O formă de voluntariat la îndemâna oricărui dintre noi o reprezintă munca în folosul comunității. Recurgându-se la această inițiativă, au fost ecologizate sute de hectare de spații verzi, au fost construite case și școli, s-au reparat drumuri și s-au amenajat locuri de joacă pentru copii etc. Mare este și numărul voluntarilor care bat permanent la ușile unor bătrâni sau bolnavi aflați în imposibilitatea de a se deplasa sau chiar de a avea grijă de ei înșiși.

Dimensiunea voluntariatului nu e dată doar de mărimea resurselor, ci și de disponibilitatea de a te pune în slujba binelui. Așa se explică de ce, uneori, oameni cu venituri modeste își deschid cu mai multă ușurință punga, în timp ce unii avuți se fac că plouă, sau reacționează doar când observă că prin preajmă se află și presa, fiindcă gestul lor ar putea să „dea bine la imagine”. Binele făcut de ochii lumii nu mai e la fel de bine, e un gest umilitor, degradant, dar nu pentru cel aflat în necaz. E imoral să faci din voluntariat o modalitate de a-ți afișa o falsă generozitate.

Izvorât din dragostea față de aproapele nostru, expresie a omeniei ce firesc ne caracterizează, voluntariatul face parte din valorile sacre ale relațiilor interumane și nu trebuie profanat sau murdărit în nici un fel.

DESPRE VOLUNTARIATUL MEU ȘI ALTE VOLUNTARIATE DIN SUA**Simona BOTEZAN**

Rugămintea ei a fost de a-i învăța cum să pornească ziarul, ce reguli de bază se impun atunci când vrei să scoți un ziar și mi-a organizat două întâlniri cu copiii și profesorii implicați în proiect. Ulterior ea a postat câteva fotografii cu mine, micii jurnaliști și ziarele românești pe care le-am dus cu mine. Copiii implicați în proiect sunt din diferite țări, vorbitori nativi de alte limbi decât engleza.

Catedra de English Second Language de la Școala Sanders Corner ES din Ashburn, VA, școala la care învață fetița mea, Teodora, are un proiect nou pentru acest semestru. Copiii, cu vârste cuprinse între 8 și 12 ani, elevi în clasele 2-5, care studiază engleza ca a doua limbă, vor fi jurnaliști și au început deja să publice articole în „Sanders Corner Tribune”, ziarul școlii lor. Proiectul are ca scop aprofundarea limbii engleze de către copiii care provin din alte țări ale lumii, recunoașterea potențialului lor de către colegii americani și informarea celor 800 de copii și cadre didactice din școală asupra evenimentelor de interes școlar local și din comunitate (cartierul Ashburn Farm și localitatea Ashburn, VA). Profesoara care m-a invitat de două ori acolo se numește Lisa Waters, deține un PhD pentru limba engleză și este specialist în gramatică și fonetică. Ea m-a invitat pentru a prezenta copiilor (viitori jurnaliști) și colectivului de la catedra de ELL, viața și munca jurnaliștilor străini din SUA.

Dacă vreți să vedeți cum arătam în postura de „Famous journalist from Romania”, deschideți acest link, să vedeți pozele:

<http://sanderscornertimes.pbworks.com/w/page/36458618/FrontPage>

O să-i ajut în continuare cu ziarul. Este încă un voluntariat, dar deja m-am obișnuit cu ele. În SUA voluntariatele sunt considerate o contribuție valoroasă la dezvoltarea comunităților și se practică în cele mai diverse moduri.

Există cluburi pentru copii și adulți, o mulțime de fundații și organizații nonprofit, care au ca scop colectarea de fonduri pentru familiile nevoiașе, pentru oamenii străzii, pentru familiile militarilor americani aflați în război, pentru a ajuta veteranii de război, bătrânii, copiii orfani ș.a.m.d. Până și pompierii din SUA sunt voluntari, de regulă veterani de război sau pensionari din sistemul militar și de ordine publică și beneficiază de respectul

comunității și scutiri importante la taxe și impozite.

Voluntariate se fac și de către comitetele de părinți (PTO) de la școli, pentru suplimentarea fondurilor repartizate de administrația locală iar evenimentele organizate de PTO sunt foarte interesante și atractive pentru copii și familie. De exemplu: Winter Fest, seri de dans, de teatru sau film organizate la școală, concursuri de popice, baschet, atletism, volei și alte sporturi. Se încheie contracte cu magazinele pentru a dona un procent din vânzări pentru susținerea școlilor publice, iar părinții care se înscriu în program, de câte ori fac cumpărăturile obișnuite, știu că o parte din banii pe care-i plătesc cu cardul, ajung la școala copiilor lor.

Prezentările au fost inedite pentru mine, pentru că n-am mai făcut așa ceva înainte. O fetiță din India, elevă în clasa a 4-a (Yasmeen) vrea să-mi ia un interviu pentru S.C. Tribune.

Le-am arătat copiilor poze cu jurnaliștii români din SUA și le-am povestit câte ceva despre oamenii care au ca hobby scrisul, care depun *effort voluntary* pentru a informa publicul vorbitor de limba română din diaspora. Le-am spus cum lucrăm, uneori, doi în echipă și cum am făcut anchete și articole împreună, chiar dacă locuim la mare distanță...

Le-am spus despre Lucian Oprea și ziarul lui și despre interviul publicat de Octavian cu Lucian Oprea. Le-am mai spus despre interviuri cu actori și personalități din România, care locuiesc acum în SUA sau care vin pentru a susține spectacole aici, pentru românii din America. Le-am făcut rezumatul unor articole cu subiecte inedite, pentru că ei răsfoiau ziarele și se opreau la pozele care li se păreau deosebite. Mă întrebau despre ce este vorba în articol, cine sunt persoanele din fotografii și ce reprezintă ele pentru conaționalii din străinătate.

Le-am povestit și despre alți jurnaliști, despre reporterii de război din Afganistan și le-am spus că acolo sunt și soldați români... Le-am povestit despre George din Australia, despre

Grig de la New York, despre colegii de la Mondo News și RGN (trusturi de presă românești).

Le-am vorbit despre conferința de presă de la Department of State, susținută de Teodor Băconschi și Hillary Clinton, la care am avut șansa să fiu prezentă alături de Nicolae Melinescu, corespondentul TVR la Washington, Ilie Fugaru de la Mediafax și Doina Saiciuc de la Radio România Cultural.

Le-am vorbit despre importanța știrilor noastre pentru turiștii din SUA, pentru părinții care ne vizitează și rămân aici câte 6 luni de zile, dar care vorbesc doar românește și vor să afle evenimente din SUA și din țară. Le-am arătat fotografii cu Hillary Clinton și le-am explicat de ce nu sunt bune pentru ziar, din cauza atitudinii sau a faptului că nu sunt destul de clare. Le-am arătat poze cu Teodora, fetița mea, și familia Băsescu... făcute în parcul din Alba Iulia în august 2007, când i-am întâlnit pe T. Băsescu și soția sa întâmplător, la plimbare prin parc, exact ca doi oameni obișnuiți, fără bodyguarzi sau fără a fi un eveniment special. Le-am povestit despre recepțiile de la Ambasada României din DC, unde sunt prezente personalități din diaspora, unde se organizează evenimente și expoziții și sunt invitați diplomați străini, despre cum se aleg titlurile și subiectele de pe prima pagină ș.a.m.d.

Erau și multe profesoare acolo, dar nu se văd în poze pentru că stăteau la o altă masă, mai în spate.

Erau două profesoare de English Second Language (ELL) din alte școli din Ashburn; o domnișoară care urma să termine un master în ELL la Shennadoh University, VA și care își pregătește teza de PhD la Sanders Corner Elementary School (ea a filmat întâlnirea). Era prezentă și directoarea adjunctă a școlii, cineva de la Loudoun County Public School (inspectoratul școlar) și doi *substitute teachers* (un fel de profesori suplinitori la catedra de ELL).

M-au invitat de două ori și am ținut prezentări de câte o oră și jumătate, susținute

cu materiale tipărite, exemplificări pe edițiile online ale ziarelor românești din SUA, poze, filmulețe de pe Internet despre România și personalități din țara noastră. Le-am povestit despre ziarele românești din SUA, despre România și despre munca noastră. Au fost entuziasmați cu toții și mi-au mulțumit neașteptat de mult. Mi-au spus că i-am motivat pe toți și că au învățat foarte multe lucruri de la mine. Profesorii și-au luat notițe, iar copiii au fost foarte încântați – n-au vrut nici pauza de 5-10 minute, care li se cuvenea.

Ulterior ei au făcut structura ziarului (rubrici, subrubrici, articole) pe baza celor spuse de mine la cele două întâlniri. I-am ajutat să formuleze întrebările pentru interviul cu directorul școlii și le-am dat idei pentru alte rubrici.

Apoi le-am trimis trei materiale scurte în engleză, pentru rubrica „Parents contribution” și pentru interviul pe care vor copiii să mi-l ia pentru ziar. Cred că este de bine, căci în școală sunt mulți copii ai unor americani bogați din cartierul nostru (Ashburn Farm) și copii ai unor diplomați străini la Washington D.C. Zona este recunoscută ca fiind una dintre cele mai bogate din SUA, iar în Northern Virginia își au headquarter-ul 30 de companii dintre cele 1000 cele mai puternice din lume, nominalizate de topul revistei Forbes.

Mi-au dat și drept de editare pentru SC Tribune, am parola de acces a administratorului de site, dar pentru că nu mă descurc prea bine în butoanele lor și habar n-am să postez pe site, mă abțin, continui să le trimit materialele prin e-mail la Lisa Waters, coordonatoarea proiectului (ea este profesoară de engleză și poate să le corecteze dacă mai au greșeli).

Ziarul va apărea și tipărit și mă vor chema acolo la lansarea primului număr. Acum lucrează la secțiunea dedicată tradițiilor și obiceiurilor de Paști din țările de proveniență ale micilor jurnaliști (dacă această sărbătoare există în religia lor). Pentru cei de alte religii s-au stabilit subiecte legate de costumele populare tradiționale și obiceiuri/dansuri/tradiții din țările lor de proveniență.

Probabil că vor să-mi mai facă și alte poze și va trebui să țin discursuri în engleză pentru mai multă lume. Urmează o zi dedicată culturilor străine și am primit o invitație să prezint România acolo. Mai sunt părinți voluntari, care vor prezenta Cuba, Egipt, Ghana, India, China, Italia și Japonia. Asta este destul de greu pentru că nu am albume cu România, poze din țară, obiecte tradiționale românești (țesături, costume populare, artizanat) și sunt foarte greu de găsit în SUA.

A fost foarte obositor pentru mine (psihic) să mă concentrez ca să vorbesc corect (atât cât pot!) și în același timp să respect și toate regulile din retorica și linia generală, subiectul, plus că trebuia să fiu și relaxată, zâmbăreață... să răspund întrebărilor pe care le puneau copiii și profesorii lor.

Mi-a fost mai greu să vorbesc acolo o oră și jumătate, pentru o mână de oameni (zece copii și cam tot pe atâția adulți) decât îmi era în România când vorbeam câte șase ore, cu sala plină de câteva sute de oameni. Este normal, acasă vorbeam în limba mea maternă, era mult mai simplu...

Am dus cu mine „Gândacul de Colorado”, „Miorița USA” și „Clipa”, plus un număr din „The Romanian Echo” (ce ziare aveam eu pe acasă). Am listat codul de etică al ziariștilor profesioniști și le-am dat câte un exemplar. Am listat un interviu de-al meu cu un investitor român care face afaceri în IT&C cu americanii și le-am dat autografe pe el. Copiii au fost atrași cel mai mult de ziarul „Gândacul de Colorado”, pentru că era color și avea multe fotografii, de aceea apare „Gândacul” în pozele de pe site-ul lor. M-au întrebat mai multe despre GDC, decât despre celelalte publicații și despre nr. 100, în special.

Le-am spus că eu colaborez cu multe publicații online și cu alte ziare românești care se tipăresc în SUA, dar nu le am la mine. Le-am accesat și site-ul „Phoenix Mission” și le-am arătat și „New York Magazin” cum arăta online (ați văzut că am dus laptop-ul cu mine).

Profesoarele au insistat pe altceva, nu pe conținutul ziarelor online pe care le-am deschis, ci voiau să le explic diferența dintre ziarele tipărite și cele online... să le spun despre advertising; să le explic de ce GDC e color și „Miorița” alb-negru etc. Voiau să știe de ce avem nevoie de presă clasică, tipărită, și de ce avem nevoie de presă online. M-am descurcat onorabil, le-am dat exemple (cred că asta funcționează cel mai bine la ei, exemplele, logica!)

Oricum, a fost o experiență minunată și pentru mine, nu doar pentru copii și profesori. A fost ceva inedit. Mi-au spus că vor apărea poze cu mine și ziarele mele și în *Sanders Corner Year Book*, o carte care se editează la sfârșitul fiecărui an școlar și cuprinde toate evenimentele organizate de școala Sanders Corner într-un an școlar, 2010-2011, deci voi apărea și în ceva tipărit de americani.

Recunoașterea muncii depuse voluntar pentru școlile publice din SUA se face într-un cadru organizat, la finele fiecărui an școlar. Inspectoratul și conducerea școlii respective organizează o petrecere și o festivitate de premiere pentru voluntarii care au muncit la ei de-a lungul unui an școlar. Dacă voluntariatele sunt de minim doi ani, ele se pot cumula cu vechimea în muncă, iar la vârsta standard de pensionare din SUA se ține cont de aceste

munci în folosul comunității, deși au fost neretribuite.

Un alt tip de voluntariat, care atrage respectul și recunoștința comunităților din SUA, este munca într-un centru de colectare de cărți, îmbrăcăminte, încălțăminte, mobilă și obiecte de uz casnic, gen Goodwill, Good Sheperd sau Salvation Army. Banii strânși din vânzarea acestor produse donate de populație și ulterior cumpărate de alți oameni, cu scop umanitar, ajung la persoanele fără adăpost, în centre de zi, la copiii orfani și veteranii de război din SUA. Foarte mulți oameni cumpără produsele second hand, iar apoi le donează înapoi la magazine pentru a fi revândute. Deși produsele au prețuri modice, faptul că spațiile sunt gratuite, iar personalul lucrează voluntar în aceste magazine aduce venituri considerabile pentru a susține asistența socială din SUA.

Un alt tip de voluntariat este la departamentul de taxe și impozite, unde persoanele cu venituri mici beneficiază de asistență de specialitate pentru întocmirea și depunerea formularelor anuale către IRS. Datorită faptului că sunt asistați de contabili voluntari, ei nu trebuie să achite nicio taxă pentru aceste servicii.

De asemenea, voluntariatele din SUA sunt organizate într-o manieră care dă ocazia oamenilor fără venituri să se simtă integrați social și utili societății.

ANUL EUROPEAN AL VOLUNTARIATULUI 2011

Despre voluntariat sau arta de a fi OM

Iuliana KOMORNYIK

Profesor la Școala cu clasele I-VIII Copalnic Mănăștur, Preluca Nouă

Pentru mulți cuvântul „voluntariat” nu are un sens conturat și nici nu ar trebui să aibă unul. A fi voluntar în zilele noastre înseamnă a fi om, a te dăruie unei cauze care să îți îmbogățească sufletul fără a cere nimic material în schimb, dar fiind conștient de faptul că acest lucru va umple un gol, va mișca o inimă, va crea iubire, mai multă sau mai puțină. Voluntariatul însuși, după nume, ține de voință și nu de nevoie. E adevărat, în multe cazuri, voluntariatul pornește de la o nevoie, aceea de a ajuta pe cel aflat în suferință sau pe cel incapabil de a-și crea universul la fel ca toți ceilalți. Dar voința e cea care mișcă munții din loc și face această lume mai frumoasă. Însuși Creatorul suprem a alcătuit

această lume din pură voință și multă, foarte multă dragoste. Dacă ar fi să ne luăm după legi și teorii, există și definiții ale acestui cuvânt. Astfel, legea voluntariatului din 2006 (chiar există așa ceva!) afirmă că acesta este o activitate de interes public, desfășurată din proprie inițiativă de orice persoană fizică, în folosul altora, fără a primi o contraprestație materială. Mai mult, este un impuls, unul pozitiv, de a ne gândi cu seriozitate la necesitățile și dorințele celor din jurul nostru.

Voluntariatul elimină încă de la început orice urmă de egoism. Aici nu trebuie să existe nimic personal, în afară de satisfacția de a fi făcut ceva util pentru ceilalți și plăcerea de a-i vedea pe cei din jurul nostru fericiți, știind că am putut pune măcar o mică piatră la temelia bucuriei și liniștii lor. Întrebând lumea din jur ce părere are despre acest concept și punerea lui în practică, m-a mirat faptul că fiecare om, într-un fel sau altul, poartă în el însuși spiritul voluntar. Cineva mi-a spus odată că din păcate mulți ignoră această latură a lor, preferând să-și folosească energia inutil, în scopuri mai mult sau mai puțin egoiste, presați de problemele vieții de zi cu zi și uitând că există în jurul lor o lume întreagă care are nevoie de umanitatea lor. A fi voluntar nu se raportează numai la a ajuta oameni. Termenul are un sens mult mai larg, referindu-se și la lumea animalelor, la mediul înconjurător care prea mult suferă din cauza nepăsării noastre, la viață, în toate accepțiunile ei. Odată ce suntem oameni, trebuie să o și demonstrăm. Nu avem această calitate, să zicem așa, numai pentru a ne considera ființele superioare ale universului, cum de nenumărate ori aud pe la televizor sau citesc în cărți. Calitatea de a fi oameni

se naște în inimile noastre, atunci când ne descoperim infinitele resurse de a pune în practică aceasta. A fi voluntar înseamnă a fi om și a fi om înseamnă a trăi cu dăruire, pasiune, având conștiința lumii și sinelui.

Oglinzile viitorului

Cine altcineva dacă nu copiii sunt cei care simt cel mai intens și mai pur viața? Inocența lor și dorința de cunoaștere sunt speranțele noastre că viitorul va aduce o lume mai bună, mai altruistă. Am întrebat elevi de-ai mei de la școala din Preluca Nouă ce înțeleg ei prin voluntariat, iar răspunsurile lor s-au ridicat la nivelul

ășteptărilor mele, arătând că sunt conștienți de importanța actului de a te implica în binefacere:

„Pentru a fi voluntar trebuie să fii bun, să îi ajuți pe cei săraci, pe cei slabi și pe cei sărman, cu ce poți: mâncare, bani, haine, fără a aștepta nimic în schimb. Pentru că toți suntem oameni și trebuie să ne ajutăm unii pe alții?” (Ionuț Balint, clasa a VIII-a).

„După părerea mea, a fi voluntar înseamnă ceva mare. Am cunoscut diverse persoane care au fost și sunt voluntare, dar în special tineri. E bine să conștientizăm, noi, tinerii, câte putem face pentru lume?” (Roxana Florian, clasa a VIII-a).

„Cred că voluntariatul este gestul potrivit pe care fiecare om l-ar putea face. Prima dată când am fost voluntar a fost când m-am oferit să particip și eu la o campanie de plantat conifere, iar de atunci consider că acesta e un lucru bun. M-am simțit minunat știind că am participat și eu la crearea măcar a unui colțisor din spațiul verde al țării noastre. Dacă oamenii toți ar ști să fie voluntari, nu ar mai fi mânie, ură și dușmănie în România” (Vasile Giurgi, clasa a VIII-a).

„Prin voluntariat nu câștigi bani, ci iubire și respect, care sunt mult mai valoroase” (Laura Florian, clasa a VII-a).

„A fi voluntar înseamnă a ajuta o persoană sau lumea fără să accepți ceva în schimb, așa cum ai apăra, de exemplu, mediul plantând doar o floare, făcând ce poți tu, în limita puterilor” (Natalia Nechita, clasa a VI-a).

„A fi voluntar se referă la a ajuta, fie un bunic, sau un om mai în vârstă, fie un prieten bolnav, fie un copil sărac, fie un animal părăsit, fie natura, ca să devină mai frumoasă” (Vasile Andrei Florian, clasa a VI-a).

Cinste celui care face!

Din fericire, lumea e plină de oameni! E o afirmație plină de bucurie. Am descoperit și am avut parte să cunosc de-a lungul timpului oameni deosebiți, care mi-au arătat în adevăratul sens al cuvântului ce înseamnă să fii uman, să te implici ca voluntar în situații uneori limită, uneori necesare pentru dezvoltarea și formarea celor din jur. Nu am de gând să fac niciun fel de reclamă, doresc doar să arăt că se poate, dacă vrei, sub orice formă și în orice context.

Există în județul nostru multe asociații și grupuri de voluntari, de la Crucea Roșie, până la unele ale căror nume, spre rușinea mea, nu le-am reținut, poate. Important nu e însă numele lor, ci acțiunile pe care le organizează aproape constant. Astfel, merită cuvinte de laudă Asociația Esperando, la al cărei spectacol de Crăciun am participat cu vreo trei ani în urmă. Am ieșit de acolo emoționată la culme și înlăcrimată, văzând că eforturi depuse din greu au avut rezultate. Asociația se ocupă cu ajutorarea copiilor cu dizabilități, în încercarea de a-i integra într-o societate care vrea să pară atât de diferită de ei, dar nu e cu nimic mai presus. Am înțeles atunci din cuvintele și atitudinea domnului Daniel Filipaș, președintele Asociației, că toți suntem la fel, cu bune și cu rele, doar că din cauza lipsei noastre de cunoaștere și a fricii față de necunoscut și durere, suferință, devenim de multe ori cruzi și lipsiți de căldura umanității. Am văzut voluntarii acestei asociații

ca fiind oameni de diferite vârste, de la elevi de liceu, la părinți iubitori, toți având pe chipuri lumină și satisfacția de a fi pus pe fețele unor îngeri zâmbetele copilăriei.

Nu pot să las pe dinafară o organizație băimăreană de tineri voluntari a căror dăruire poate fi un bun exemplu de urmat. Preocupările lor sunt pe diferite nivele, de la cel educativ și social până la cel artistic, totul pornind dintr-o puternică voință de a schimba lumea în bine. Este vorba de Team For Youth Association, o asociație culturală și de tineret care se descrie ca fiind „nonconformistă și inovativă, care dezvoltă proiecte culturale atât pe plan național, cât și la nivel european, și folosește drept resursă esențială abilitățile și potențialul membrilor voluntari”. Misiunea asociației e de a stimula inițiative culturale prin acțiuni de voluntariat și de a participa la schimbarea socială prin activarea civică și culturală a tinerilor. Putem vorbi aici de o inițiativă deosebită, deoarece avem nevoie stringentă de educație și cultură, iar copiii sunt grupul țintă ideal. Afirm cu mândrie că am participat și eu la una din acțiunile lor, în cadrul unui proiect educativ legat de ziua de 1 Martie și de Ziua Internațională a Mamelor. Elevii au învățat de la voluntari multe lucruri interesante și, în special, au primit curajul de a se exprima liber, de a comunica și colabora cu ceilalți. Au învățat să confecționeze obiecte de care să fie mândri cândva, iar veselia și distracția au fost acasă la ele, întărind ideea de a combina utilul cu plăcutul. Din nou am descoperit aceeași fericire și candoare pe chipurile voluntarilor, transmise mie și tuturor copiilor prezenți. E ceva magic în simplul gest de a-i ajuta pe ceilalți într-un fel sau altul. Nu cred că am văzut vreodată voluntar nefericit, poate doar pe acela pus în fața faptului împlinit, când nu mai are nicio șansă de a acționa, de a îndrepta o situație sau de a rezolva problema cuiva. E vorba aici de voluntarii care se luptă uneori cu moartea, de cei care aleg să stea prin spitale alături de copii și adulți bolnavi, lipsiți de speranța vieții. O fostă colegă de facultate, voluntară în Sighet, mi-a povestit de crunta durere pe care a simțit-o în momentul în care unul dintre micii ei prieteni i-a murit în brațe, bolnav de grava maladie a secolului XX, SIDA. Voluntarii au și povești triste, dar și vesele. Importantă e arta lor de a dăru, indiferent de situațiile neprevăzute ale vieții.

De asemenea, voluntariatul nu ține cont de limbă, etnie, naționalitate, rasă sau orice alt principiu care ne diferențiază pe noi, oamenii. Acest lucru arată că în viață suntem toți la fel și de aceea ar trebui să fim uniți, să depășim granițele. Mi-au arătat acest lucru voluntari din Olanda, care în fiecare an vin în mod deliberat să ajute copiii, în special pe cei din Țara Lăpușului. Am avut chiar în toamnă

Cees Nap

o discuție cu domnii Jasper Van der Wind, Jan Verheul și Cees Nap, care au venit la școala din Preluca Nouă cu scopul de a îmbunătăți condițiile în care copiii învață. Toată munca lor a fost strict voluntară, la fel și materialele aduse, ei neacceptând decât masa și cazarea din partea sătenilor, realizând o bună colaborare cu aceștia. Ei vin de la o organizație nonguvernamentală din Olanda, numită Helping Roemeniae din Oudewater, care se ocupă strict cu

ajutorarea copiilor din școlile românești, în special cele din Maramureș, munca lor desfășurându-se în sate precum Berchez, Vima Mică, Lăpușul Românesc, Copalnic, Liboteni, Costeni, Preluca Veche etc. Bugetul folosit în acțiunile lor provine din strângerea de fonduri în urma unor spectacole și campanii organizate în Olanda. Cees Nap a povestit: „*Avem multe planuri și în continuare. Ne place să ajutăm. Nu contează că nu vorbim aceeași limbă, ci faptul că împărtășim aceeași lume și toți avem inimi. Mă simt bine aici, în România. Oamenii lucrează împreună cu noi, ne ajută, iar noi dorim să ducem școlile pe cât posibil la alt nivel, să îmbunătățim condițiile, pentru că educația are nevoie de un mediu propice ca să se realizeze cu rezultate bune*”.

Având atâtea exemple în fața noastră, prea multe pentru a ne ajunge cerneala din condei, consider că e timpul să învățăm să fim altfel și în același timp să fim noi înșine, să învățăm să fim

măcar puțin mai atenți la ceea ce se întâmplă în jurul nostru. Oricine poate fi voluntar, indiferent de vârstă sau altă categorie socială. Ca voluntar, ai drepturi, dar și responsabilități. Ai avantaje, niciodată dezavantaje. Vei afla că poți zbura fără a avea nevoie de aripi și îți se va da posibilitatea de a face un bine hrănindu-ți în același timp și sufletul!

Jasper Van der Wind
Jan Verheul

O ÎMBRĂȚIȘARE SINCERĂ DĂRĂMĂ ANI DE FORMARE TEORETICĂ!

Mara BABICIU

A hug is a great gift...one size fits all. It can be given for any occasion and it's easy to exchange. (Tweety)

Am pornit pe drumul voluntariatului cu ideea rațională de a da și celorlalți ceva din multul ce-l aveam. Am conștientizat destul de târziu că sunt norocoasă să am o familie, hrană, haine, confort, casă, vacanțe, sănătate, liniște, că am putut beneficia de educație și de toate lucrurile pe care le consideram normale și obișnuite, pe care credeam că am dreptul să le dețin, dar de care, în realitate, nu beneficiază mulți dintre oameni. Motivația mea nu a fost una simțită, ci a fost una rațională, poate și pentru faptul că fiind formată într-o școală de filosofie, am învățat să trăiesc preponderent în lumea ideilor, a principiilor, a raționalului, a mentalului.

Întâlnirea cu voluntariatul social a fost întâlnirea cu viața în sine și s-a produs atât de simplu, printr-o îmbrățișare. O îmbrățișare mi-a zdruncinat din temelii construcția mea mentală. Pentru prima dată am realizat în ce lume sterilă am trăit atâția ani, în care nu am avut nicio legătură directă, de contact, cu Viața, adică cu Iubirea. Șocul a fost atât de mare, încât prăbușirea perfecțiunii construite cu greu în atâția ani de formare intelectuală, cu care eu mă prezentam în societate, m-a forțat să mă reconstruiesc de la bază. Între a alege un trai fericit și mulțumit dar în întunericul ignoranței, am ales să empatizez și să simt tristețea altora, cunoscând Lumina, la fel ca în Mitul peșterii, la Platon.

Societatea actuală axată pe performanță și profit formează oameni raționali, inteligenți și

profesioniști. Acum toată lumea alege să întreprindă acțiuni în funcție de cât de profitabile sunt. Ne facem teste IQ, ne comparăm și concurăm între noi de parcă mărimea coeficientului de inteligență ne împlinește viața și ne face fericiți. Toți muncim din greu și investim cea mai mare energie pentru a urca cât mai sus pe scara ierarhiei sociale. Oare s-a gândit vreodată cineva să-și testeze bunătatea și altruismul?

Acum, după ce am avut norocul să experimentez cele două aspecte principale ale vieții, cel rațional și cel afectiv, mă simt în măsură să fac alegeri cu privire la cum îmi doresc să trăiesc. În locul unui om rațional aleg să fiu un om sensibil; în locul unui om inteligent aleg să fiu un om bun; în locul statutului și carierei aleg iubirea. Înainte vorbeam despre multe și simțeam puțin,

acum vorbesc despre puține, dar simt mult. Putem dezbate și analiza intelectual cu destul de multă ușurință subiecte despre credință și Dumnezeu, fără să simt credința, despre Adevăr fără să-l văd, despre Iubire fără să o simt cu adevărat, despre Libertate fără să știu că eram închisă în propriile limite.

Când cineva fură (de multe ori ca să supraviețuiască), ne gândim că a furat, a știut că încalcă legea și care-s consecințele, deci să fie pedepsit. După faptă, așa răsplată! Câți dintre noi nu am traversat șoseaua de nenumărate ori prin locuri nemarcate cu trecere pentru pietoni? Am încălcat și noi atunci o regulă de circulație. Ne-am gândit că merităm o pedeapsă pentru asta? Câți dintre noi dacă am găsit ceva de valoare materială am predat ceea ce am găsit la poliție, așa cum cere legea? Dacă se face o eroare în favoarea noastră, câți avem conștiința să o declarăm și să o corectăm? Toată lumea încalcă legile statului sau ale moralei, dar când le încălcăm noi este prea puțin important. Ceilalți sunt cei care le încalcă mai tare. Cam așa gândim pentru a putea trăi noi cu noi și a nu ne scădea stima de sine, atât de importantă în dezvoltarea noastră. Nu reușim să iubim oamenii și să-i ajutăm pentru că societatea ne-a răpit umanismul și ne-a acoperit sufletul cu atâția idoli falși. Bunăstarea noastră este mereu cea mai importantă. Am ajuns să fim sclavii ei, în loc de a fi stăpânii noștri.

Putem să ne punem în locul celor de la marginea societății? Dacă nu am avea ce mânca și am avea copii de crescut, nu am fura? Instinctul de supraviețuire există în fiecare om. Cum pot ajunge să lucreze și să-și câștige existența persoanele de la marginea societății, analfabeții, săracii, cei fără vreo pregătire profesională etc.? Dacă ați fi angajator, ați angaja un om neîngrijit și nespălat? Dar pe cineva fără educație? Dar un țigan? Copiii abuzați și aban-

onați care cresc pe stradă, prin canale sau în cel mai bun caz în instituții, ar putea fi vreo dată la fel cu cei care au avut norocul de a beneficia de minimul de condiții necesare unei dezvoltări normale amintite la început? Suntem cu toții aruncați în premisele vieții fără să putem să alegem. Dați-le o șansă celor ce nu au nimerit așa ca voi. Și tu puteai fi sărac! Și tu puteai fi analfabet! Și tu puteai fi orfan! Și tu puteai avea dizabilități! Și tu puteai fi țigan! Dacă nu te afli printre aceste cazuri și ai fost dăruit cu lucruri pentru care tu nu ai niciun merit (adică ai ce mânca, cu ce te îmbrăca, ești sănătos, ai familie etc.), nu rămâne indiferent și

nu-i judeca pe ceilalți pentru ceva ce nu depinde de ei.

Într-o societate în care orice se obține doar în schimbul banilor sau a unor valori materiale, voluntariatul reprezintă, dacă nu o nebunie, cu siguranță o inconștiență. Cine mai urmează îndemnul biblic: „Iubește-ți aproapele ca pe tine însuși!”? Egoismul social actual reprezintă chiar lipsa de iubire față de noi înșine. Nu-i putem iubi pe ceilalți pentru că în primul rând nu ne iubim și valorizăm pe noi. Am ajuns să iubim banii, gloria, cariera, mâncarea, shopping-ul și nu ne mai găsim/regăsim sufletul printre toate aceste ispite, nereușind astfel să ne cunoaștem și prețuim.

„Probabil, adevărata nefericire nu e să nu fii iubit, ci să nu poți iubi” (Caminante).

OBICEIUL MUNCII CU DRAG

Dorina CADAR

Se spune că, imediat după Primul Război Mondial, ideile de solidaritate și asistență reciprocă au venit ca antidot firesc împotriva groazei și nenorocirilor pe care acesta le-a lăsat în urmă. În vara anului 1920, un grup de oameni de bine din diverse țări – Austria, Anglia, Franța, Germania și Elveția – adică foști dușmani, s-au solidarizat și au început reconstrucția unui sat de lângă Verdun, sat ce fusese în totalitate distrus în cunoscuta bătălie. Să fie oare acea acțiune mugurele care s-a dezvoltat într-un gigantic copac ce hrănește cu seva sa o adevărată mișcare în plan mondial a voluntariatului? Acel gest a fost de o frumusețe și noblețe profund umane, un exemplu ce a fost urmat, mediatizat, amplificat și ramificat, așa încât voluntariatul este azi o

mișcare mondială cu urmări dintre cele mai pozitive în viața multor oameni lipsiți de șanse. Efectele benefice se reflectă însă și asupra celui ce-și oferă serviciile de voluntariat, conform principiului că tot ceea ce dai primești înapoi.

Acesta este noul voluntariat, născut din ruine și dezastru, din dorința de a demonstra că nu răul este dominantă umană și că altruismul, bunătatea și solidaritatea vor învinge

întotdeauna forțele întunericului.

Dar, forme de voluntariat au existat de când e omul pe pământ, chiar dacă sub denumiri diverse, sau, uneori chiar fără să poarte un nume.

Românii au o rețetă din moși-strămoși cum să muncească cu drag în folosul altora, și această rețetă se regăsește în *clacă*. Obiceiul clăcii se pierde undeva în negura vremurilor. Cuvântului *clacă* i s-a dat și un alt înțeles, cu conotații sclavagiste: „prestație feudală, muncă neplătită pe care iobagul era obligat să o facă în folosul stăpânului”, această definiție, dublând-o și deturnând-o uneori, pe cea inițială care afirmă că claca este „muncă voluntară, care se face de obicei între vecini, spontan și gratuit, cu caracter de reciprocitate.

Se face în general pentru muncile câmpului, pentru construcții, între femei pentru treburile gospodărești și se termină de obicei printr-o petrecere cu băuturi, mâncare și jocuri de societate”. Claca aceasta a rămas nostalgic în mintea bătrânilor țărani, iar uneori, mai rar, se mai practică și azi. Erau vremuri în care țăranii munceau din zori până-n noapte cântând și povestind cu har pășanii tragicomice cu caracter educativ, spuneau proverbe și glume, creând o atmosferă care aducea buna dispoziție și celui mai îngândurat suflet prezent. Știau bătrânii noștri, în înțelepciunea lor, să dea farmec și frumusețe muncilor grele pe care erau nevoiți să le facă. Adevărată terapie. Azi, aflăm de la televizor sau din ziare știri despre oameni care mor de epuizare, storși de puteri, stresați, încercănați, speriați de perspectiva viitorului. În aceste condiții nu este de mirare că a dispărut iubirea și respectul pentru muncă, iar problema este mult prea complexă. Constatăm cu tristețe că ne-am îndepărtat prea mult de sursă și de bucuriile pe care aceasta ni le-a dat ca o compensație pentru greutățile vieții. Se știe însă că orice lucru are un preț.

Pentru cei ce încă sunt conectați la valorile primordiale, pentru țăranii noștri, claca ar trebui readusă mai mult în atenție, în așa fel încât să redevină un mod de viață firesc la care să se facă apel cât mai mult, așa, ca pe vremuri, pentru că este cea mai bună metodă de a ține treaz sentimentul de solidaritate și de apartenență la un grup, sentiment ce-ți dă siguranță și motivare în tot ce faci. Cu atât mai mult noi, românii, avem nevoie de acest lucru astăzi, când parcă toți factorii lumii moderne sunt împotriva noastră. Și, așa cum în țările Occidentului există un adevărat cult pentru voluntariat, și la noi oamenii trebuie îndemnați și încurajați să se reîntoarcă la vechiul obicei, indiferent că-i spunem *clacă* sau *muncă voluntară*.

Dacă, mai demult, românii se ajutau la construirea de case, de exemplu azi, elevii unei școli prestigioase din Elveția au venit în

România să construiască o casă pentru o familie săracă. Aceasta a fost una dintre temele de bacalaureat: să învețe să construiască o casă din temelii. Până în prezent, prin programul derulat de organizația „Habitat pentru umanitate”, s-au construit peste 1600 de case în România pentru familii nevoiașе, cu mâna de lucru a elevilor străini care, la rândul lor, au câștigat experiență în construcții. Străinii vin și ne învață ceea ce altădată strămoșii noștri știau prea bine, și anume că ajutorarea semenilor și munca în comun pentru binele obștii este cea care ține cel mai bine strâns nucleul unei comunități, care asigură buna înțelegere și progresul acesteia și, de asemenea, este cel mai sigur mijloc de a-i învăța pe cei tineri toate meșteșugurile ce țin pulsul vieții. Un alt exemplu edificator: în multe zone din Maramureș, a treia zi de Paști, locuitorii satelor se adunau spre a curăța imașul, locul unde urma să meargă la păscut tot anul vitele sătenilor. Era în interesul tuturor ca acest lucru să se facă anual și să se facă bine. De ce astăzi trebuie să vină reprezentanții diverselor fundații și ONG-uri să facă aceste lucruri?

Vremurile au făcut ca acest obicei adânc înrădăcinat în viața satului să fie dat uitării, dar tot vremurile fac ca acesta să redevină imperios. Urmând exemplul străinilor care vin în România pentru a ne da lecția solidarității și a muncii, poate ne vom schimba mentalitatea și vom acționa, pentru că, cu ajutorul voluntariatului, multe lucruri se pot urni din loc. Iar dacă noi, românii, am căzut din nu știu ce motive într-un soi de letargie, aceste organizații care au ca scop promovarea voluntariatului și conștientizarea efectelor benefice ale acestuia sunt extrem de binevenite. Cu cât se va vorbi mai mult despre voluntariat, cu cât se vor face mai multe lucruri cu ajutorul voluntariatului și cu cât acesta se va implica în cele mai diferitele straturi sociale, cu atât șansele sensibilizării și punerii în practică, din partea cetățenilor, a acestui gen de activitate sunt mai mari.

VOLUNTARIATUL ÎN COMUNISM

Adelina ULICI

„Voluntariat” – iată, cu siguranță, un cuvânt în plină expansiune semantică. Dacă în DLRM-ul din 1958 însemna doar „angajare în armată ca voluntar”, astăzi lucrurile s-au schimbat mult și cred că, cu excepția celor din structurile militare, nimeni nu mai are în vedere acest înțeles. Urmând același parcurs, cuvântul „voluntar” primește noi fațete, fără a ieși din cadrele tradiționale ale celui „care se oferă să facă un serviciu de bunăvoie și dezinteresat”. Dezinteresat, în sensul de a nu urmări beneficii materiale, pentru că voluntariatul își are răsplata lui de mulțumire și creștere spirituală. Și nu mă pot împiedica să nu remarc că voluntariatul îmi apare ca o punere laicizată în practică a preceptului creștin „iubește-l pe aproapele tău ca pe tine însuși”. Din această perspectivă, voluntariatul la români pare a se pierde în negura timpurilor. Până la urmă, popularele noastre șezători și clăci se situează undeva între voluntariat și muncă cu împrumut. Dar să nu amestecăm lucrurile. Ajutarea aproapelui din perspectiva creștină este o jertfă de sine, iar gestul trebuie făcut cu o maximă discreție „să nu știe stânga ce face dreapta”. Desigur, conceptul de ajutor dezinteresat a evoluat de-a lungul timpului, ca și ideea de publicitate, de altfel.

Astăzi percepem voluntariatul ca fiind legat de valorile democrației, de inserția socială a tinerilor, de menținerea în activitate a vârstnicilor după pensionare și, în ultimă instanță, de modificările sociale majore aduse de progresul tehnologic, care a pus la dispoziția omului tot mai mult timp liber, pe când locurile de muncă sunt din ce în ce mai puține la o populație în continuă creștere.

În ceea ce privește tineretul, antrenarea lui în munca voluntară a fost, decenii de-a rândul, apanajul școlii și al organizațiilor pentru tineret, muncii atribuindu-i-se un rol foarte important în educarea și formarea tinerelor generații. Însă voluntariatul de azi, cel puțin la noi, se poate face pe cont propriu și implică un grad mai mare de libertate decât voluntariatul presupus de calitate de membru al unei organizații de tineret. Fie că era vorba de străjeri, legionari sau pionieri, atât de diferite în esență, problema se punea în termenii disciplinei liber consimțite, a respectării unui statut și a unor angajamente asumate odată cu înregistrarea în organizație, ca o condiție de menținere în rândurile ei.

În perioada interbelică, din informațiile culese de la mama mea, salutul străjeresc era: „Credință și muncă / Pentru țară și rege / Sănătate!” Iar mamei și colegelor ei, ca eleve ale școlii normale din Piatra Neamț, li se cerea să aducă, voluntar/obligatoriu, la întoarcerea din vacanța de vară, plante medicinale, în cantitățile stabilite, fiecare după zona în care locuia. În sarcina mamei cădeau: arnică, mușețel, pedicuță.

Legionarii cultivau și ei munca, deschideau șantiere, participau la construcții, de unde și cântecul: „Căruțele aduc nisipul / Și din păduri se taie brazi / Și-n cântece legionare / Lucrează bravi camarazi”. Pare o atmosferă ce prefigurează marile șantiere de muncă patriotică ale tineretului care au cunoscut o perioadă de glorie în comunism. Pentru că în România, ieșită din coșmarul unui război în care luptase pe toate fronturile, suferind grele pierderi umane și materiale, nevoită să

Instantaneu de pe șantierul Bumbești-Livezeni

plătească rușilor însemnate despăgubiri de război, prinsă apoi într-un efort supraomnesc de reconstrucție și recuperare a decalajelor - electrificare, căi de transport, industrializare, alfabetizare -, munca suplimentară neplătită era o resursă vitală și inestimabilă. În consecință, ea nu avea cum să scape atenției guvernanților comuniști. Când noi eram copii, șantierele tineretului de la Agnita-Botorca: „Agnita-Botorca e deviza noastră / Să muncim să construim / Țara să-nflorească!”, de la Bumbești-Livezeni: „Ne-am adunat din târguri și din sate / Să făurim Republicii un drum de fier / Nimeni pe lume nu ne va abate. / Ești brigadier, ori nu ești brigadier, / Din coastă-n coastă sfredelim tunelul / Brigada noastră, ea va câștiga drapelul. / Am luat în traistă cântecele toate / Și le-nălțăm voioase către cer. / Răsună valea, răsună valea / De la Bumbești la Livezeni / Și crește calea, și crește calea / Peste ponoare și poieni” și de la Salva-Vișeu erau deja intrate în legendă. Imaginea era cea a unor tineri brigadieri „devotați patriei și poporului”, aflați într-o însuflețitoare întrecere. Nimeni nu vorbea de condițiile dure de muncă, de sacrificiile de vieți omenești. Era o mândrie să fii voluntar. Și nici nu prea aveai de ales. Erai „trimis voluntar”, dar au fost și tineri care s-au înrolat în brigăzi din proprie inițiativă. Între ei, cu siguranță se găsesc figuri eroice, tineri care au crezut cu adevărat în munca lor. Am călătorit pe traseul Salva-Vișeu, la vreme de toamnă, era de o frumusețe ce-mi tăia respirația.

Este într-adevăr o realizare impresionantă. Despre victime omenești nu s-a vorbit la vremea aceea, deși, raportat la condițiile în care s-a lucrat, cu siguranță că au fost. S-a vorbit, în schimb, la construirea Transfăgărășanului, despre militarii în termen ce au lucrat acolo, și la a doua construire a Canalului Dunăre-Marea Neagră, unde s-au folosit și deținuți. Dar au fost să lucreze și nenumărate brigăzi de tineret – elevi și studenți. În Baia Mare sunt mulți „veterani” ai Canalului Dunăre-Marea Neagră, foști elevi ai Liceului de construcții de atunci, actualul Colegiu tehnic „Anghel Saligny”, dar și studenți care au urmat cursurile TCM la Institutul Politehnic din Cluj-Napoca. Voluntari și voluntari...

Unde se mai folosea „munca voluntară” a oamenilor liberi, impropriu numită așa, pentru că era mai degrabă o „sarcină” UTM/UTC sau o sarcină de partid - cam așa era sloganul: „La chemarea partidului...”. Știu de la mama că s-a mai folosit la împăduriri, alfabetizare, distribuirea cărții la sate, cercuri pentru promovarea lecturii. În arhiva bibliotecii am găsit dosare ale bibliotecilor de cartier, conduse de femei casnice care, pe bază de voluntariat, își transformau casele în mici biblioteci pentru vecini și cunoscuți, îmborsăvindu-i, la intervale regulate, cele 30-50 de cărți pe care le dețineau.

Numită muncă voluntară, apoi voluntar-patriotică și, în cele din urmă, doar patriotică, ne-a însoțit copilăria pionierească, tinerețea utecistă și maturitatea partinică sau nu (la primirea în PCR exista o selecție mai strictă). Cine se așteaptă din partea mea la un aspru rechizitoriu, va fi crunt dezamăgit. Ar trebui mai bine să știe că nu puteam aprecia un sistem fiind în interiorul lui. Cu atât mai mult cu cât, când ești copil, ai convingerea că dacă lumea e așa cum e, înseamnă că așa și trebuie să fie. Și apoi crești cu aceste idei. Fără puncte de reper în exterior, și nu aveam, nu puteam decât să particip „cu elan și mândrie patriotică” la ceea ce se numea pe atunci munca voluntară. Și am făcut voluntariat ca elev-pionier, ca studentă,

ca angajată a unei unități socialiste. Dacă mă gândesc bine, voluntariatul era nelipsit din viața cetățeanului român, în regimul comunist. Mai mult sau mai puțin benevol. Am plantat pomi, am făcut curățenie, am colectat hârtie, sticle și borcane, fier vechi, mi-am ajutat colegii mai slabi la învățătură la teme, am adunat plante medicinale. Ca elevi de liceu și student, am fost la cules de mere, la sortat de cartofi, ceapă și la cules de porumb, „de musai, ca de voie bună”, cum spune ardeleanul. Ca adult, la fel. Presupun că lipsa acută de brațe de muncă din agricultură crea astfel de situații, dar și dorința de a face lumea să se simtă sub control. În anii '83 sau '84, știu că personalul Parchetului, Judecătoriei și Tribunalului a fost dus la sortat de ceapă și morcovi. La întoarcere, autocarul care-i transporta a fost oprit de un baraj de poliție care verifica mașinile ce veneau din afara orașului, să nu aibă produse agricole în portbagaj. Era în vigoare Decretul 306 referitor la furtul de produse agricole, decret ce risca să transforme țărâtimea cooperatistă într-o masă de infractori recidiviști. A coborât din autocar procurorul-șef de atunci, practic, s-a arătat la față și au fost lăsați să treacă. Dar toți aveau câțiva morcovi și câteva cepe în plase. Era criză acută de alimente...

Nu cred că se poate spune că generația noastră a făcut voluntariat, deși i se spunea așa. Dar pe atunci nu aveam cum să știu că voluntariat înseamnă participare liber consimțită, din inițiativă proprie și fără beneficii materiale la activități de sprijin a diverse persoane, instituții, organizații etc. Singura trăsătură comună cu voluntariatul rămâne faptul că munca noastră nu era plătită. Însă, în acest sens, aproape s-ar putea spune că toți membrii CAP făceau un fel de „voluntariat”, pentru că și ei munceau cam fără să fie plătiți! Pensionarii CAP, câți mai sunt, au fost subiectul a numeroase articole cu „pensile” lor (nu am cum să le spun altfel) de câțiva lei.

Răspundeam invariabil „prezent” la orice solicitare de ajutor. Nici nu-mi puneam problema că s-ar putea refuza. Gândul în sine mi se părea o enormitate și o rușine. Cei care lipseau trebuia să aibă motive foarte întemeiate. Dovezile de neimplicare, de superficialitate le consideram o rușine. Trebuia să fii acolo trup și suflet. Lucrai pentru „bunăstarea poporului”. Totul era pentru „bunăstarea poporului” și „propășirea patriei socialiste”. Acuma, dacă mă gândesc bine, cred că au mai fost și dintre cei care au lipsit. Nu se întâmpla nimic ireparabil din cauza asta. Dar era teribil de rușine. Și era și un fel de frică. Dacă erai copil, de exemplu, erai pionier – între colegii pe care i-am avut nu erau excepții –, făceai parte dintr-o organizație, exista un ceremonial, cu saluturi specifice, un adevărat ritual, aveai o uniformă. Îți luai, la intrarea în organizație, un angajament: „Voi învăța și voi munci pentru a deveni fiu de nădejde al patriei mele, Republica Socialistă România. Voi fi credincios poporului și Partidului Comunist Român. Voi respecta neabătut îndatoririle pionierești.” A răspunde „prezent” la solicitări devenea, în aceste condiții, o chestiune de onoare.

Sigur că acum văd cu totul altfel aceste lucruri. Am vârsta și detașarea necesare pentru o privire mai obiectivă asupra trecutului. Dar am încă timpul să recuperez și să fac voluntariat autentic, în beneficiul bibliotecii și al cititorilor ei.

ÊTRE VOLONTAIRE

Bérénice Josette Odile ORAIN

En France le bénévolat, le volontariat et le stage sont trois choses bien distinctes. Le bénévolat est souvent au profit d'une association dans le but d'aider un public ciblé. Le stage consiste à passer du temps dans une entreprise ou à travailler sans percevoir de rémunération afin d'acquérir une expérience dans le milieu professionnel. Le volontariat est moins présent en France et serait une nuance du bénévolat dans une forme plus ponctuel : être volontaire pour une mission spécifique et pour

une durée définie. Ainsi je suis volontaire en Roumanie à Baia Mare depuis le 15 février 2011. Je vais passer ici six mois. Ce volontariat est coordonné par un des organismes de l'Union Européenne qui donne la possibilité aux jeunes de moins de 30 ans d'effectuer un Service Volontaire Européen (SVE). En échange d'être logé et nourri dans le pays d'accueil, le volontaire effectue toutes sortes de bénévolat dans une association d'accueil. Je travaille à Team For Youth, une association qui s'occupe d'organiser différentes activités pour les jeunes de la ville.

Pour pouvoir venir en Roumanie par le biais de cet organisme européen il m'a fallu montrer ma motivation. J'étais volontaire pour vivre à Baia Mare pendant six mois car j'avais envie de découvrir une nouvelle culture, un nouveau pays. En France nous connaissons peu de choses sur la Roumanie. Pour moi cela évoquait juste le pays d'origine de Cioran, Ionesco, Paul Celan et d'autres... Ma curiosité fut donc un réel facteur de motivation pour venir ici. Un long voyage à l'étranger est la possibilité d'énormes enrichissements, de nouveaux contacts humains, de découvertes culturelles, gastronomiques, historiques... C'est pourquoi je prévois de visiter la Roumanie, de multiplier les rencontres et bien sûr de faire de mon mieux pour apprendre le roumain.

Pendant les six mois que va durer mon séjour en Roumanie, je serai bénévole à l'association *Team For Youth*. Je vais rédiger des articles pour leur magazine online *MaCoolator*. Ces articles seront des petites chroniques sur des livres, des films, des expositions... ou bien des réflexions sur ce qui me sera donné l'occasion de découvrir ici à Baia Mare. Je rédige également des articles sur la vie de l'association qui sont postés sur le blog de Team For Youth. J'aime beaucoup écrire, c'est donc pour moi l'occasion d'utiliser cette passion. Je vais également organiser des cours gratuits de conversation en français. Ce sera le moyen pour les participants d'améliorer leur français en discutant dans cette langue sur différents sujets ou réflexions collectives.

Ce bénévolat a pour but de me rendre utile en aidant et valorisant le travail de Team For Youth. Par le biais du blog et du magazine, je contribue à la communication et à la reconnaissance de leur

travail au sein de la ville. C'est donc un excellent échange qui me laisse la possibilité de faire ce que j'aime tout en aidant l'association auquel je suis rattachée.

Mais mes activités à Baia Mare ne s'arrêtent pas au bénévolat pour Team For Youth. Je suis également stagiaire à la Bibliothèque Départementale „Petre Dulfu”. J'ai choisi de venir faire un stage à la bibliothèque car j'aime beaucoup les livres et la littérature. En France je travaille dans une librairie. Les librairies indépendantes françaises sont très engagées dans la vie culturelle. Nous organisons régulièrement des expositions, des signatures d'auteur, des lectures pour les enfants et sommes partenaires de nombreux événements culturels de la ville. Nous travaillons en lien étroit avec les bibliothèques de la région (nous leur fournissons leurs ouvrages et organisons pour les bibliothécaires des présentations des nouveautés littéraires).

C'est pourquoi, connaissant le mode de fonctionnement des bibliothèques françaises tout en n'ayant jamais travaillé, il m'a paru très intéressant d'avoir la possibilité de découvrir le travail des bibliothécaires en Roumanie. La Bibliothèque Départementale P. Dulfu est très grande et possède un fonds très riche. Je passe la plupart de mon temps dans la section Multiculturelle. J'aide au rangement et classement des revues françaises et réalise parfois des bibliographies (sur le thème de la France, des monuments parisiens ou toutes autres thématiques). Je travaille également de temps en temps avec Ioana afin de l'aider à la traduction en français du site de la Bibliothèque.

En tout, je passe ici six heures par semaine. Mes tâches vont se diversifier au fur et à mesure et en fonction des occasions (une rencontre avec des étudiants en français est par exemple prévue pour bientôt). J'aime beaucoup être à la bibliothèque et c'est une réelle opportunité pour mon travail en France.

Le volontariat est source de divers apprentissages. C'est une expérience valorisante pour soi et pour les autres d'autant plus lorsqu'il se déroule dans un pays étranger. Il ne me reste plus qu'à tirer le meilleur profit de cette chance qui m'est offerte avant de devoir rentrer en France cet été.

2011 – Anul Internațional al Voluntariatului și al Benevolatului

Bérénice este o tânără de 21 de ani, venită din Franța pentru a exersa ceea ce se numește voluntariat. Șederea sa în Baia Mare, pentru 6 luni, se dovedește a fi benefică nu doar ei, ci și nouă, băimărenilor, românilor, noi care înțelegem de-acum că a fi voluntar înseamnă, de fapt, mult mai mult decât credeam, decât știam.

Voluntar, benevol și stagiar – iată cuvinte-cheie pe care ni le-am însușit muncind alături de Bérénice. Dacă cuvântul *voluntar* pare că ne este mai familiar, cuvântul *benevol* numește o nuanță a celui dintâi, ambele aducând cu sine ideea de angajare de bună voie și fără vreun profit material pentru cel ce se vrea a fi activ în acțiuni și misiuni de voluntariat, respectiv de „benevolat”

2011 este Anul Internațional al Voluntariatului; iată cum am ajuns să deslușim împreună cu Bérénice Josette Odile Orain, venită din Renais Quilly – Franța, câte ceva din ceea ce se întâmplă în acest sens în Franța și în lumea largă.

prof. Rodica Mone,

Colegiul Național „Mihai Eminescu” din Baia Mare

Voluntariat = angajare de bună voie, fără nici o constrângere, în diverse servicii, acțiuni, etc. *Benevolat* (cuvântul nu există în română, doar adjectivul benevol) = angajarea fără salariu, fără beneficii personale de niciun fel. *Stagiu* = practică, singurul scop fiind acela de a dobândi experiență profesională într-un domeniu oarecare, inclusiv în voluntariat și/sau benevolat.

PRINCIPIUL „DĂ MAI DEPARTE”

Marius Cristian SURDUC

Încă de la început țin să precizez că nu am scris niciodată nimic, chiar dacă aproape fiecare dintre noi avem o perioadă, în special adolescența, când ne jucăm cu rimele și cuvintele, sau încercăm să scriem poezii de dragoste și să-i impresionăm pe cei apropiați nouă. Nu am avut această înclinație sau vocație pentru arta scrisului și nici nu pretind că o să mi-o descopăr la un moment dat. De aceea, atunci când am fost solicitat pentru a scrie un articol pentru revista bibliotecii, am fost puțin circumspect și oarecum pus în încurcătură, primind această solicitare și invitație cu neîncredere, sau poate ca o provocare și „obligație morală” față de colectivul bibliotecii (unul deosebit) și bibliotecă (ca instituție). Țin să mai precizez încă de la început că pentru puțină vreme am activat ca voluntar în cadrul bibliotecii și am simțit că trebuie să dau și eu ceva din ceea ce am primit în perioada respectivă. Zbiciuit fiind de timp, sper ca hârtia să suporte câteva cuvinte și impresii despre noțiunea de voluntariat, neavând pretenția că voi spune ceva nou, doar ce simt și cred că putem face oricare dintre noi.

Există multe cuvinte care pot defini noțiunea de voluntariat: generozitate, dăruire, altruism și lista ar putea continua. Dar voluntariatul este, în primul rând, o alegere: alegerea de a crede în oameni și de a te pune în slujba lor, de a lupta pentru ei, având ca suport propria bunătate și convingere că ceea ce faci este spre binele oamenilor.

Voluntariatul presupune să te dăruiești pe tine însuși unui scop nobil, fără a aștepta nimic în schimb, decât certitudinea unei lumi mai bune, a unor oameni mai frumoși, îmbogățiți spiritual, în frunte cu propria persoană. Practic, a voluntaria înseamnă a ajuta necondiționat, astfel încât beneficiarii să ajute la rândul lor, pe principiul *dă mai departe*.

Prin voluntariat dobândim cunoștințe noi de a colabora și munci în echipă, de a ne dezvolta din toate punctele de vedere. Înseamnă, de fapt, acumularea unei experiențe profesionale într-un anumit domeniu care să te ajute să experimentezi lucruri noi, să te dezvolti și să ajuți. Unul dintre avantajele voluntariatului e flexibilitatea; voluntariatul îți oferă sentimentul libertății și al satisfacției de a alege singur domeniul în care vrei să activezi. Responsabilitatea este principiul care stă la baza voluntariatului. Indiferent ce fel de persoană ești, care îți sunt convingerile sau ce vrei să devii, responsabilitatea este o abilitate pe care o dobândești prin muncă. Respectul față de tine și față de ceilalți îl câștigi prin responsabilitatea cu care iei anumite decizii în viața ta.

Voluntariatul ne mai învață să comunicăm. Poate că este abilitatea care se dezvoltă cel mai rapid. Mulți dintre noi avem o oarecare timiditate sau frică de a vorbi în public. Însă, prin voluntariat toate greutățile și barierele întâmpinate în crearea unor legături de prietenie sunt spulberate. A fi voluntar înseamnă a adera la un grup, un grup care poate deveni o adevărată familie, iar relațiile, deși sunt de natură profesională, devin, oarecum, personale. Voluntariatul creează punți între oameni și comunități. Fără să vrem, suntem nevoiți să socializăm în viața de zi cu zi pentru a putea exista. Ne suntem necesari unii altora mai mult decât putem noi crede. Prin voluntariat, prin munca și oamenii pe care îi cunoști și pe care îi ajuți, frica, teama și timiditatea dispar, iar tot ceea ce faci te ajută la crearea ta din toate punctele de vedere. Investiția în propria persoană și în cele pe care la ajuți înseamnă responsabilitatea pe care ți-o asumi să devii o persoană de succes. Voluntariatul înseamnă, cred, în primul rând o investiție în propria ta persoană.

Ne place, de multe ori, inclusiv mie, să ne plângem de lipsa timpului: „mi-ar plăcea să

mă implic, dar nu am timp”. Parcă îl folosim ca pe un refren, ca o scuză pentru mulțimea activităților în care am putea să ne implicăm în fiecare zi. Ne place să ne găsim diferite scuze și chiar argumente pentru a ne sustrage de la ceea ce înseamnă voluntariatul, ajutarea aproapelui nostru. Pentru că ne place să ne numim creștini și ne batem cu pumnul în piept de acest fapt, știm, sau ar trebui să știm că Hristos a spus: „Mai fericit este a da decât a lua”; adică, cum întotdeauna ne-a învățat: de vrei să conduci, slujește; de vrei să fii înălțat, smereste-te; de vrei să-ți mântuiești sufletul, pierde-l pentru Mine; de vrei să-ți recâștigi nevinovăția,

recunoaște-te vinovat. Acestea toate ni le spune Hristos, care nu cere de la noi nimic peste puterile noastre, ci de multe ori lucruri simple, mărunte, aflate la îndemâna oricărui dintre noi: am dat de băut celui însetat, am hrănit pe cel flămând, am vizitat pe cel din închisoare, am îmbrăcat pe cel gol; lucruri de care vom fi întrebați și judecați în consecință.

Fiecare dintre noi putem trece la acțiune, putem fi voluntari, putem ajuta semenii noștri. Doar dăruind puțin din noi vom dobândi ceea ce dorim.

Poate că n-am să mai scriu niciodată nimic. Dar, să fiu voluntar este un lucru pe care mi-l doresc.

Fii voluntar! Succes!!

„TINERE, ȚIE-ȚI SPUN: SCOALĂ-TE!”

(Luca 7, 14)

Mihai Constantin RADU

Deoarece este Anul European al Voluntariatului, doresc să împărtășesc experiența mea ca voluntar ortodox la Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români, în calitate de vicepreședinte vreme de trei ani.

Voluntariatul în ASCOR s-ar putea numi și apostolat. În acest dialog între tânăr și Hristos promovat de ONG-ul creștin, hotărâtoare este porunca Mântuitorului Iisus Hristos la înălțarea Sa la ceruri: „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă...” (Matei 28, 19-20). Și „Fericiți cei ce aud cuvântul lui Dumnezeu și îl pășesc pe dânsul” (Luca 11, 28). Această po-

runcă este cadrul legislativ-religios al propovăduirii, în general, și deci este determinantă pentru ASCOR. ASCOR funcționează în baza ei. Cuvântul lui Dumnezeu aduce mare fericire celor ce îl ascultă și îl pun în practică.

Acesta angajează persoana voluntarului într-o misiune de propovăduire a valorilor creștine și de întrajutorare socială, prin care acesta își dezvoltă personalitatea în favoarea comunității, reușind și împlinirea sinelui creștin „prin ceilalți”. Am organizat în ASCOR, împreună cu ceilalți voluntari, conferințe pe teme culturale și religioase, cu invitați din țară, proiecții de film, concerte de muzică psaltică, acțiuni caritabile la azilurile de bătrâni și casele de copii, sfințirea căminelor studențești la început de an universitar etc.

Acum sunt voluntar, de câteva săptămâni, și la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, în cadrul cabinetului de Informare Bibliografică și Documentară. Aici, deocamdată contribui la inventarierea și cotearea afişelor, iar în viitor la etichetarea fişierelor tradiţionale care cuprind cataloagele documentelor cu localităţile şi personalităţile judeţului Maramureş. Este o muncă mai mult „de birou” şi mă bucur să spun că am un colectiv minunat, desigur, nu așa tânăr ca al ASCOR-ului.

Am înțeles în urma acestor experiențe că voluntariatul este o modalitate eficientă și constructivă de a petrece timpul liber, de a te ocupa de „apropiele tău”, de a te pune în valoare și a fi util. Aceasta necesită puțin curaj deoarece este și un sacrificiu, dar unul care procură satisfacții. M-aș bucura ca tinerii, și nu numai ei, să participe la acțiuni de voluntariat utile, astfel încât să socializeze mai mult la nivel personal decât pe Facebook, să construiască, să valorifice timpul în primul rând cu „ceilalți”, în detrimentul calculatorului.

Fără a se înțelege utopic: *Tineri, vă chem să construim o lume mai bună!*

Mihai Constantin Radu

DINCOLO DE UȘILE BIBLIOTECII

Alina ILIEȘ

Dacă consultăm dicționarul limbii române, aflăm că acest cuvânt, *voluntar*, exprimă o acțiune realizată de bunăvoie, din proprie inițiativă, fără constrângere. Persoana voluntară îndeplinește o muncă în mod dezinteresat. A face o muncă voluntară presupune, teoretic, realizarea unei activități fără ca cel care o îndeplinește să urmărească o recompensă materială. Această persoană voluntară este, totuși, recompensată prin dobândirea unor noi cunoștințe și experiență în domeniul în care a realizat voluntariatul. A fi voluntar într-o bibliotecă înseamnă a renunța la pasivitate și a te implica în acea activitate ca să înveți practic tainele biblioteconomiei. Este un semn al includerii tale, indiferent de originea culturală (etnică), socială, economică, indiferent de religie, vârstă, sex și condiție fizică, în activitatea de bibliotecar care se desfășoară pe diferite

sectoare: Secția pentru copii, Împrumut carte pentru adulți, Sala de lectură pentru carte, Sala de lectură pentru periodice, secția Britannica, secția Colecții speciale, Salonul artelor, Secția Multiculturală, Sala Multimedia, Serviciul bibliografic, Serviciul de prelucrare și completare a colecțiilor.

Activitatea mea de voluntar al Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare am început-o în data de 7 februarie 2011, la Sala de lectură pentru carte. Acest serviciu oferă cititorilor posibilitatea de a consulta la sala de lectură: enciclopedii, dicționare, atlase, istorii, tratate și alte lucrări. Are o sală spațioasă care pune la dispoziția cititorilor 72 de locuri pentru lectură, 10 calculatoare, accesul gratuit la rețeaua de internet wireless, posibilitatea de a redacta referate și lucrări de diplomă, obținerea de documente prin împrumut interbibliotecar. În prima mea săptămână de voluntariat, am învățat să completez buletinul de cerere. Trebuie verificat dacă în buletinul de cerere cititorul a notat *nr. de permis/an, data, autorul și titlul, nr. vol., numele cititorului, ocupația* și dacă a semnat, iar bibliotecarul va completa *loc nr.* la ambele rubrici, *cota publicației, număr volume, nr. inventar, permis nr./an, loc. nr.* la rubrica din dreapta, care va rămâne în depozit. Partea cu rubrica din stânga este trimisă împreună cu cărțile dorite. După ce au fost încărcate cărțile în contul cititorului, rubrica din stânga a buletinului de cerere este pusă împreună cu permisul în căsuța de la biroul bibliotecarului corespunzătoare locului. M-am obișnuit, de asemenea, să lucrez în programul de la calculator (să lucrez în programul *administrare cititori* în cadrul căruia am

învăţat să introduc barcode cititor pentru a intra pe fişa cititorului, iar apoi să introduc barcode carte pentru a înregistra cartea în contul cititorului şi să caut cărţile în catalogul online, după titlu, după autor, după barcode inventar, după număr de inventar, după cotă).

Deşi frecventez şi frecventam şi până acum biblioteca, sala de lectură a acesteia nefiindu-mi necunoscută, nu am observat până acum că cele 72 de locuri sunt împărţite în 3 sectoare: sectorul A, cu locurile de la 1 până la 20, sectorul B, cu locurile de la 21 până la 48 şi sectorul C, cu locurile 49-72. Locurile 13, 14, 15, 16 sunt dotate cu calculatoare conectate la internet, iar locurile 21, 22, 23, 24, 25, 49, 50, 51, 52 sunt rezervate pentru laptop-uri.

În a doua săptămână de voluntariat am avut privilegiul de a vizita depozitul sălii de lectură. Publicul obişnuit al bibliotecii nu are încă acces în depozite. Am pătruns deci într-un spaţiu care-mi părea până atunci plin de mister şi nici nu ştiam unde se găseşte. Mi-l închipuisem cu totul altfel. Am înţeles repede de ce e nevoie de cote şi ce reprezintă elementele care le compun. Cărţile aflate în gestiunea sălii de lectură sunt depozitate la etajul patru. Acestea sunt aşezate în depozit după cinci formate: formatul I – până la 18 cm, formatul II de la 18 la 22 cm, formatul III de la 22 la 26 cm, formatul IV de la 26 la 30cm, formatul V peste 30 cm. Mânuitoarea va găsi volumul după cotă, care este alcătuită din două elemente: o cifră romană care indică formatul: I, II, III, IV, V şi o cifră arabă care indică numărul de ordine în interiorul fiecărui format.

Am învăţat şi să completez borderoul cu documente propuse la casare pentru uzura fizică sau morală.

Pentru mine, toate acestea au fost nişte cunoştinţe noi, pe care am reuşit să mi le însuşesc în primele săptămâni de voluntariat.

Creşterea cunoştinţelor şi abilităţilor unui voluntar sunt direct proporţionale cu in-

teresul şi dăruirea acestuia, dar şi cu profesionalismul, răbdarea şi bunăvoinţa celor care îl instruiesc. Am putut constata că Biblioteca Judeţeană „Petre Dulfu” Baia Mare oferă, nu doar cititorilor săi, totul: instruire, îndrumare, sprijin, suport, un mediu de învăţare motivant, călduros şi prietenos în cadrul programului de voluntariat. Fiecare angajat al bibliotecii are un rol bine definit, precum mecanismul unui ceas, unde fiecare persoană îşi aduce aportul în servirea şi îndrumarea cititorilor. De la colectivul bibliotecii am învăţat că un bun bibliotecar trebuie să satisfacă nevoile de lectură ale cititorilor, să ofere sprijinul necesar pentru ca aceştia să aibă acces la informaţiile solicitate. Bibliotecarul are un rol important în răspândirea culturii, în selectarea materialului dorit de cititor din multitudinea de documente, în iniţierea, orientarea şi îndrumarea spre consultare a documentelor, oferă un progres educativ. Pentru a îndruma lectura, se realizează vizite colective ale claselor de şcolari, se fac vitrine cu cărţi, se organizează expoziţii de publicaţii, se întocmesc cataloage de noutăţi, se organizează întâlniri cu autorii sau lansări de cărţi.

Acest program de voluntariat m-a ajutat să înţeleg care sunt calităţile esenţiale ale bibliotecarului şi să-mi însuşesc multe cunoştinţe pentru a deveni pe viitor un bibliotecar bun – căci, trebuie să mărturisesc: aceasta îmi doresc.

A fi voluntar înseamnă a cultiva abilităţi noi, a învăţa, a organiza şi desfăşura anumite activităţi, a acumula experienţă, a-ţi asuma responsabilitatea, oferă oportunitatea de a creşte intelectual, e un bun prilej de pregătire pentru viaţă, oferă o încredere ce impulsionează creativitatea, exersează capacitatea de afirmare. Mă bucur să am această oportunitate, de a face parte din acest program, lucru care mă determină să-l privesc, la rândul meu, cu multă seriozitate şi responsabilitate.

CUM AM DEVENIT VOLUNTARĂ?**Alina Amalia BORA**

Să devin voluntară mi-am dorit încă din primul an de facultate, dar am tot amânat până în anul al doilea, când eu și câteva din colegele mele am hotărât să devenim voluntarele Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”.

Totul a fost foarte simplu. Am depus câte o cerere și am fost admise ca voluntare.

Odată ajunsă în această postură în biblio-

tecă, am învățat foarte multe lucruri utile, am dobândit noi cunoștințe în domeniu, am intrat în relație cu multe persoane și chiar am simțit că sunt de ajutor bibliotecarelor de la etajul I al acestei instituții.

Fac voluntariat la trei secții ale bibliotecii și am observat, lucrând, că fiecare secție are scopul și utilitatea sa în a ajuta și îndruma cititorul. Nu pot să spun la care dintre acestea îmi place mai mult, deoarece mi-am dat seama că fiecare dintre ele are o importanță esențială în bunul mers al acestei instituții, m-am bucurat să mă pot plia pe specificul fiecăreia și am avut mulțumirea de a fi fost de folos peste tot.

Experiența acumulată și instruirea corespunzătoare primită în fiecare secție mi-au deschis noi orizonturi, dându-mi și satisfacția unor contacte umane noi, care au fost benefice pentru mine.

Pentru această experiență din viața mea le mulțumesc bibliotecarilor care mi-au acordat, necondiționat, sprijinul, pentru înțelegerea și pentru răbdarea pe care au avut-o cu mine, precum și pentru cunoștințele pe care le-am acumulat cu ajutorul lor.

DE VORBĂ CU JENNY BALL

Interviu realizat de **Rodica BĂBUȚ**,
bibliotecar la Biblioteca comunală din Recea, Maramureș

Ești în misiune în România ca voluntar al Corpului Păcii. Cum și când ai auzit prima dată de această organizație?

Nu știu exact de când am auzit de Corpul Păcii, dar știu că eram în școala generală. Programul este foarte cunoscut în SUA și apare în filme și mass-media destul de des.

Cum se fac recrutările în Corpul Păcii? De la ce vârstă? Și ce condiții trebuie îndeplinite?

Poți să te înscrii de la vârsta de 18 ani. După aceea, nu există o limită superioară. Știu că era o voluntară de 84 de ani, care a servit în Maroc, în anul 2008, dar vârsta medie este

de 27 de ani, în toată lumea. Pentru a fi acceptat, trebuie să fii sănătos din punct de vedere fizic și psihic, dovedită prin testele medicale, și mai trebuie să dovedești că ești calificat pentru munca pe care o vei face. De obicei, voluntarii au absolvit o facultate, dar studiile superioare nu sunt neapărat necesare. Trebuie să expui, prin eseuri și interviu, planul tău de adaptare - de a reuși să lo-

cuiești și să fii flexibil când te afli într-o cultură străină. Experiența în străinătate te ajută mult.

Ce te-a determinat să te înscrii în Corpul Păcii?

M-am înscris pentru că am vrut să continui să fac voluntariat și să cunosc o cultură străină. Corpul Păcii te cheamă să înveți mai de aproape

despre oameni din alte țări și să trăiești cu greutate și resursele celor de acolo. Deoarece stăm doi ani într-o misiune, avem șansa să învățăm și limba. Este

o oportunitate deosebită pentru americani să învețe cum să se descurce într-o situație diferită de ceea ce au trăit până atunci și am știut că m-ar ajuta în viitorul meu și, în același timp, aș ajuta comunitatea prin munca mea.

De când ești voluntar în această organizație?

Am acceptat serviciul meu ca voluntar pe data de 14 august 2009, după un training de 3 luni la Târgoviște.

În ce constă misiunea ta și cât timp va dura?

Noi, ca voluntari, avem misiunea de a ajuta comunitatea să rezolve probleme specifice, în cazul meu, probleme de mediu. Apoi, de a face cunoscută cultura americană altor țări, de a cunoaște, la rândul nostru, și de a înțelege cultura țărilor în care ne desfășurăm activitatea, de a-i învăța, pe cei din comunitate, limba engleză. Am venit în Săsar în august 2009 și voi sta până în august 2011.

Voluntarii își aleg misiunile, sau merg unde sunt trimiși?

Îți propune Corpul Păcii misiunea, dar alegi tu să o accepți sau nu. Eu am primit invitația cu șase săptămâni înainte de plecare, dar de obicei știu cu mai mult timp înainte.

Cum a fost trainingul de la Târgoviște?

Perioada de instruire a durat, practic, 11 săptămâni. Acolo am învățat limba română și maghiara, pentru cei care mergeau în comunități unde se vorbește limba maghiară. În paralel, am făcut șase săptămâni de practică în domeniul nostru, cursuri de istoria și cultura României și despre agenția noastră. Atunci am stat la gazde românești, pentru integrarea în stilul de viață al acestei țări.

Ce știai despre România?

Știam că natura este minunată, știam despre lupi, Munții Carpați, Delta Dunării și urși. Am știut despre diversitatea Transilvaniei fiindcă am o verișoară maghiară, care a crescut la Sfântu Gheorghe și mi-a povestit despre România, m-a învățat cum se fac articole lucrate manual din zona secuiască. Știam bineînțeles și că a fost o țară comunistă, știam de Ceaușescu și de revoluția care l-a omorât. Când eram adolescentă, chiar și acum, am fost uimită de Nadia Comăneci și gimnastele care i-au urmat.

Care au fost primele impresii, după ce ai sosit?

Jenny Ball în mijlocul copiilor

Roșiile au gustul adevărat al lor. Natura e sălbatică și frumoasă. Oamenii sunt deosebit de primitori. Cunoștințele oamenilor au o sferă largă și, în ciuda faptului că zic „Asta e!” și „Nu se poate!”, realizează lucruri extraordinare, cu resurse puține. Expresia „ultima sută de metri”. Palinca se bea dimineța!

În ce activități ai fost implicată până acum?

M-am implicat în activitățile ecologice și culturale susținute în sistemul bibliotecilor comunei Recea. La Școala din Săsar am colaborat cu profesoara Irina Săsăran pentru a constitui o bază de date pentru experimente științifice de cunoaștere a naturii și sper să reușim să realizăm un laborator viu. Am ajutat Școala „Nicolae Iorga”, Școala din Săsar, și Școala din Coaș cu proiectul național ARIPI, care a fost un concurs creativ de cunoaștere a lumii păsărilor. La Primăria comunei Recea, am realizat, cu bibliotecara Rodica Băbuț și primarul Octavian Pavel, o expoziție de fotografii vechi din comună. Am desfășurat activități cu diferite ocazii festive. Prima mea activitate a fost o scenetă pentru hramul bisericii Săsarului. Am adaptat Scufița Roșie de Frații Grimm, în așa fel încât să aibă un mesaj ecologic. Cu Asociația „Concordia” Săsar fac activități de educație ecologică, învățarea limbii engleze și activități culturale cu copiii, la

cele trei biblioteci din Comuna Recea. Prin intermediul activităților Asociației „Concordia” Săsar, colaborez și cu unele organizații de protecția mediului din Baia Mare.

În Baia Mare, m-am implicat în prima ediție a Clubului tinerilor lideri, care au fost activi în campania „Let's Do It, Romania!” În 25 septembrie 2010, s-au adunat peste 200.000 de voluntari, dintre care 11.000 din Maramureș, pentru curățenie în toată România.

Care este cea mai plăcută amintire cu care vei pleca?

Așteptați! Mai am 6 luni de stat în țară! Când am mâncat șorici și urechea porcului prima dată.

Ce planuri mai ai?

După ce termin contractul cu Corpul Păcii aş dori să mai vizitez alte țări din Europa de Est, prin CouchSurfing¹ și WWOOF², care mă primesc să muncesc la fermele ecologice, în schimbul cazării. În 2012 aş dori să mă întorc în SUA și să mă înscriu la a doua facultate, ca să devin medic veterinar. Ca medic, vreau să vindec animalele din ferme și să sprijin agricultura sustenabilă și ecologică.

Îți dorim mult succes!

– Mulțumesc!

Jenny Ball (în spate, dreapta) și Rodica Băbuț (mijloc, dreapta) într-un grup de copii

¹ Proiectul CouchSurfing este un serviciu de ospitalitate internațional, gratuit, bazat pe Internet. Detalii la www.couchsurfing.org

² World Wide Opportunities on Organic Farms este o organizație care pune în legătură oamenii care doresc să lucreze ca voluntari în domeniu, cu ferme organice sau exploatări de mici dimensiuni care caută ajutor din partea voluntarilor <http://www.woof.org/>

ÎMPREUNĂ PUTEM SCHIMBA LUMEA

Adina DOROLȚAN

American Corner Baia Mare împreună cu Corpul Păcii România au organizat în 1 martie 2011 o activitate dedicată voluntariatului. Astfel, am avut invitate două voluntare ale Corpului Păcii și o voluntară de la Crucea Roșie, care au prezentat în fața unui public neașteptat de numeros (peste 60 de elevi și profesori) activitatea pe care și-o desfășoară în calitate de voluntari.

Corpul Păcii este un program american de voluntariat condus de Guvernul Statelor Unite ale Americii, înființat în martie 1961 de către Președintele John F. Kennedy. Obiectivele Corpului Păcii sunt: ajutarea persoanelor din afara

Statelor Unite pentru a înțelege cultura americană și ajutarea americanilor să înțeleagă cultura altor țări, precum și oferirea de suport tehnic. Voluntarii Corpului Păcii sunt cetățeni americani, în general cu studii superioare și lucrează în străinătate timp de doi ani. De obicei lucrează cu organizații neguvernamentale și nonprofit, școli, antreprenori în domeniul tehnologiei informației, agricultură, mediu etc. Corpul Păcii a trimis peste 200 000 de voluntari în peste 139 de state ale lumii.

Corpul Păcii România a aniversat în ianuarie 20 de ani de activitate, timp în care în România

au activat peste 1000 de voluntari.

La aceasta oră, în România există 87 de voluntari

(58 femei,

29 bărbați, media de vârstă este de 42 de ani iar cel

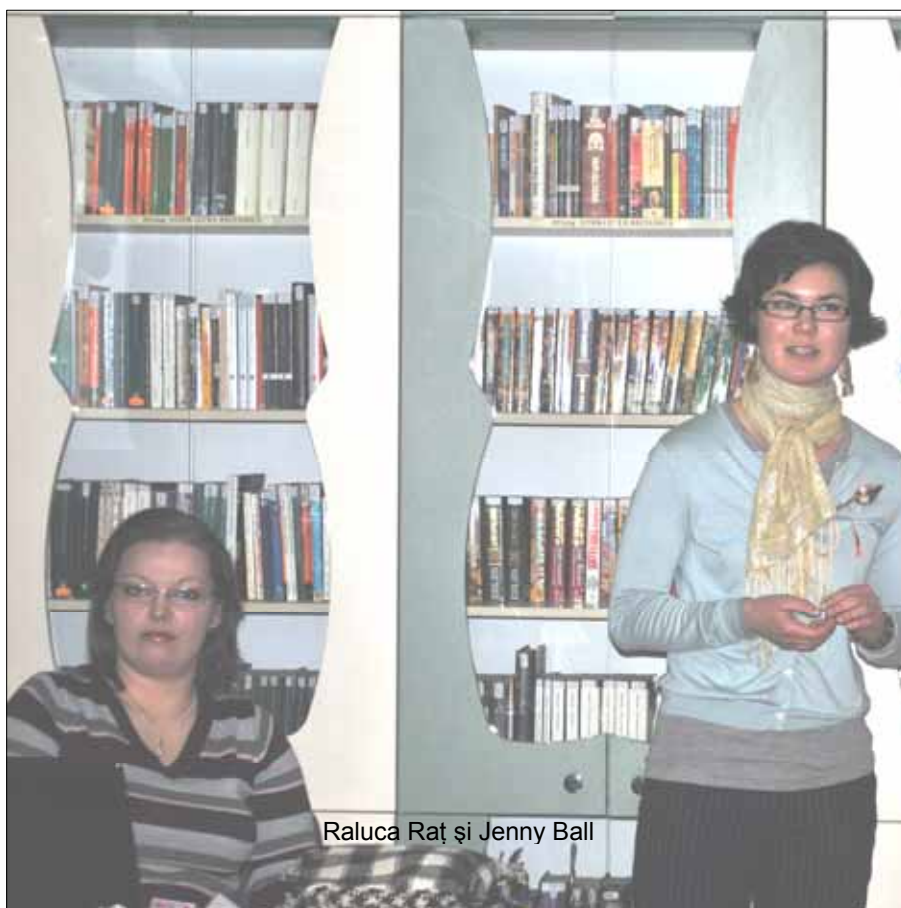
mai în vârstă are 79 de ani!). Marea

majoritate a voluntarilor din

România sunt implicați în predarea limbii engleze și în educația pe probleme de mediu.

Cele două voluntare Sara Monson și Jenny Ball venite la American Corner au realizat o prezentare Power Point despre

Corpul Păcii și au împărtășit elevilor

Raluca Raț și Jenny Ball

aspecte din viața lor ca voluntare: Sara predă limba engleză elevilor din Rozavlea, iar Jenny se

Raluca Raț în timpul unei demonstrații de prim ajutor

ocupă de activități legate de mediu și în timpul liber predă engleză copiilor din satul Săsar. Apoi au făcut un concurs legat de cultura și civilizația americană la care elevii noștri au demonstrat că au cunoștințe bogate în tot ceea ce înseamnă istorie, cultură, artă, literatură, obiceiuri și tradiții americane. La final, cele două voluntare au cerut participanților să noteze pe o bucată de hârtie trei lucruri pe care ele ar trebui să le cunoască despre România.

Raluca Raț este profesor de limba engleză și este voluntar al Crucii Roșii de șapte ani. Împreună cu elevii a încercat să sublinieze care sunt avantajele voluntariatului (a ajuta fără a cere nimic în schimb, a dobândi experiență în câmpul muncii, a face ceva pentru comunitatea în care trăiești, a învăța lucruri noi, a-ți face prieteni noi, a te distra, a-ți petrece timpul liber într-un mod util și plăcut), a povestit despre experiența ei, despre momente frumoase și emoționante petrecute ca voluntar. Pe lângă activitatea de la catedră, și-a îndrumat elevii spre voluntariat și mai mult i-a învățat și pe ei tehnici de prim ajutor. O astfel de demonstrație a avut loc și în fața elevilor prezenți.

Toți participanții la această activitate au fost extrem de încântați și și-au exprimat dorința de a se înscrie și ei în organizații de voluntariat.

În loc de concluzii, iată ce scrie o elevă pe blog-ul clasei ei: „După ce am plecat de la bibliotecă, în drum spre casă am înțeles cu adevărat semnificația acestui concept de a-i ajuta pe alții fără să fii plătit și am fost uimită că doar după o întâlnire vizitarea mea despre viață s-a schimbat total. Acum sunt mult mai deschisă la toate activitățile organizate pentru noi. Aștept cu nerăbdare să particip la tot felul de activități minunate cu clasa și cu profesorii mei.”

Sara Monson

<http://www.peacecorps.ro/>
<http://9thformc-eminescu.blogspot.com/>

VOLUNTARE ÎN „ATELIERUL FANTEZIEI”

Amalia TALPOȘ

*Datinile, poveștile, muzica și poezia sunt arhivele popoarelor.
Cu ele poți reconstitui oricând trecutul întunecat. (Alec Russo)*

Pornind de la aceste cuvinte, aș preciza că transmiterea datinilor și portului popular au fost și sunt posibile datorită unor persoane pasionate și neobosite, care, din proprie inițiativă și-au oferit în mod voluntar ceva din timpul, talentul și energia lor pentru a le face cunoscute. Cunoscând portul popular românesc, ne-au ajutat să-l iubim, iar iubindu-l să-l răspândim mai departe.

Prin intermediul acestui articol aș dori să vi le prezint pe două doamne, Ana Mețenti și Florica Roman, acum aflate la vârsta a treia, meșteri populari care au inițiat un cerc de creație populară, numit „Atelierul Fanteziei”, în spațiul Secției pentru copii a bibliotecii noastre. Elevilor care s-au înscris la acest cerc li s-a oferit posibilitatea de a învăța gratuit tehnica lucrului de mână: croșetat, tricotat, cusături populare, dantelă și realizare de zgărdane. Aceste cursuri s-au desfășurat pe parcursul a două luni. În toată această perioadă expozate realizate de cele două doamne au împodobit holul Secției pentru copii.

Florica Roman și Ana Mețenti

În deschiderea cursurilor, Ana Mețenti, una dintre cele două coordonatoare le-a prezentat copiilor succint costumul popular românesc și chiar le-a arătat câteva modele de ii și cămăși populare. Costumul confecționat de țărâna româncă este strâns legat și în armonie cu viața sa de zi cu zi. El este conceput și gândit nu numai ca obiect de uz practic, ci și ca o nevoie de frumos, de materializare a talentului și a iubirii pentru natura care o înconjoară. Așadar, împodobirea costumului indică sursa ei de inspirație: frunzele și florile câmpului, păsările, animalele, oamenii.

Materialele pe care le folosește în realizarea costumelor populare sunt elemente naturale: lână, inul, cânepa, bumbacul, borangicul, mătasea vegetală; iar nuanțele folosite sunt tot naturale, obținute prin vopsire cu culori vegetale.

Copiii au fost încântați să învețe cusătura în linii simple sau în cruciulițe folosită și la decorarea covoarelor realizate manual.

Ana Mețenti le-a arătat de asemenea și obiecte realizate din dantelă frivolită și le-a explicat că această dantelă atât de fină și delicată se purta cu secole în urmă la curțile domnești, în special de către prințesele și domnițele de la curtea Franței, care-și decorau îmbrăcămintea cu ea.

Florica Roman, cea de a doua coordonatoare a cursurilor, a fost învățătoare, de unde provine, poate, și bucuria și răbdarea de a le împărtăși copiilor ceva din ceea ce știe. Și-a adus aportul la aceste cursuri învățându-i pe copii să realizeze fel de fel de ornamente artizanale, cum ar fi: clopuri, trăistuțe moroșenești, precum și zgărdane și brățări moroșenești (mărgelele sunt țesute cu ajutorul unui suport fix) sau coliere realizate prin diferite tehnici din mărgele de nisip. Aceste mărgele sunt mici, colorate în culori pastelate. Ele dau strălucire atât costumelor populare românești pe care pot fi aplicate, cât și zgărdanelor.

Confecționarea zgărdanelor și a brățărilor moroșenești reprezintă, de altfel, cea mai mare pasiune a doamnei Roman. Imediat au fost și copiii de acord cu acest lucru, deoarece această activitate s-a dovedit a fi deosebit de captivantă și recreativă. Arta înșirării mărgelelor poate fi înșușită cu ușurință chiar și de cei care încearcă să realizeze aceste piese pentru prima oară, ea nu necesită prea mult timp, iar încântarea pe care o procură obiectul realizat este enormă.

Se poate spune fără teama de a greși că aceste cursuri și-au atins scopul, deoarece putem fi convinși că atât portul și cusăturile românești, cât și tehnica confecționării zgărdanelor vor fi transmise generațiilor care vin, prin intermediul învățăcelilor de la „Atelierul Fanteziei”. Costumul popular trebuie transmis așa cum l-am moștenit, nealterat, luminos, elegant și funcțional prin excelență.

Arta populară cere multă pasiune, îndemânare și răbdare, precum și o puternică dorință de a ne întoarce la datini și la produsele tradiționale. Copiilor le-a fost insuflat gustul pentru frumos și au dobândit unele abilități pe care sunt convinsă că nu le vor pierde niciodată, cum de altfel nu vor uita niciodată nici întâlnirea cu cele două doamne voluntare la „Atelierul Fanteziei”.

De asemenea, un sentiment de profundă recunoștință pentru cele două doamne ne va însoți întotdeauna (copii și bibliotecare deopotrivă), acesta fiind doar unul dintre motivele care m-au determinat să le mulțumesc pe această cale, în acest număr al revistei, dedicat voluntariatului.

VOLUNTARĂ LA VÂRSTA A TREIA

Paula RUS

Pentru doamna bibliotecară Maria Bilț, pensionarea n-a însemnat o ruptură totală de Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, instituție în slujba căreia și-a pus priceperea și vocația timp de aproape două decenii. Legătura cu Secția pentru copii din cadrul bibliotecii a continuat și după acest moment, Domnia Sa oferindu-se să lucreze în continuare ca voluntară, fiind dispusă să-și ofere timpul și energia copiilor. Plăcerea de a da ceva în schimb comunității prin muncă, cu pasiune și dăruire, dorința de a avea o viață activă și de a-și folosi cunoștințele și abilitățile profesionale sunt câteva din motivele care au determinat-o pe doamna Maria Bilț să se implice în activitățile de la Secția pentru copii a bibliotecii băimărene.

Redăm, mai jos, un interviu cu Domnia Sa, în care vorbește despre activitatea de voluntariat din cadrul bibliotecii și ne împărtășește din satisfacțiile a acestei munci.

Cum ați defini noțiunea de voluntariat?

Voluntariatul este o opțiune în virtutea căreia omul, fără să i se impună, acționează dezinteresat în relație cu semenii din comunitatea în care el trăiește, dorind ca eforturile sale să aibă un rezultat pozitiv, benefic.

Ce înseamnă pentru dumneavoastră să fiți voluntară?

Pentru mine, să fiu voluntară, înseamnă să-mi continui munca pe care am început-o cu aproape patruzeci și doi de ani în urmă, manifestând un puternic și sincer atașament, o dăruire totală pentru această nobilă profesie de *bibliotecar*.

Ce activități deosebite ați desfășurat cu copiii în perioada în care ați fost voluntară în bibliotecă?

După pensionare, ianuarie 2009, a fost imposibil să uit ceea ce am fost. Astfel, am încercat să mă apropiu de copii și de preferințele lor, cum m-am priceput mai bine, încât mi-am găsit liniștea, oarecum. Știam că se poate. Activitățile gândite și organizate împreună cu ei au reaprins spiritul bibliotecarului. Ce am realizat din ianuarie 2009 și până în prezent? Răspunsul este acesta: mai multe activități de voluntariat pe care le-am pregătit individual sau în care am fost implicată ca voluntară.

○ *La poarta poveștilor* – o întâlnire cu personaje din poveștile nemuritoare, îndrăgite de copii (iunie 2009, Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Secția pentru copii, cu participarea copiilor colegilor din bibliotecă);

○ *Așa-i datina la noi!* – spectacol de colinde și obiceiuri de Crăciun, Anul Nou și Bobotează din Maramureș, realizat împreună cu soțul meu, Pamfil Bilțiu (decembrie 2009, Secția pentru copii a Bi-

Maria Bilț pe scenă, alături de copii

bliotecii Județene „Petre Dulfu”). Protagoniștii acestor momente folclorice au fost copiii colegilor din bibliotecă și câțiva elevi de la Școala cu clasele I-VIII „Nichita Stănescu” din Baia Mare.

○ *80 de ani de la nașterea scriitorului maramureșean Mircea Pop. Amintiri mai de demult.* Am fost prezentă împreună cu Pamfil Bilțiu, la invitația doamnei Tatiana Pop, soția scriitorului, și a Corinei Șpan, șef serviciu (noiembrie 2010, la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Secția pentru copii). Au participat elevi și mai mulți invitați.

○ *Sărbătorile de iarnă în credințele și obiceiurile omului din popor (Sfântul Nicolae, Crăciunul, Anul Nou și Boboteaza):* o oră specială de cultură tradițională românească (decembrie 2010). Beneficiarii acestei ore au fost elevi de la Școala cu clasele I-VIII Lăpușel, împreună cu doamna lor profesoară Cornelia Viorica Oneț.

○ *Dragobetele, Mărțișorul și Zilele Babelor în obiceiuri de primăvară la români:* activitate realizată împreună cu Pamfil Bilțiu (24 februarie 2011). Elevi de la Școala cu clasele I-VIII „Avram Iancu”, însoțiți de doamna profesoară Elena Muntean, au avut ocazia să afle multe lucruri cu privire la aceste obiceiuri românești.

Ce satisfacții v-a adus munca voluntară cu copiii?

Satisfacțiile sunt multiple. Bucuria și mulțumirea sufletului sunt cu atât mai puternice, cu cât realizezi că trăiești mereu o nouă împlinire. Am încercat să sădesc în sufletele lor frumusețe, iar prin talentul multora am valorificat fondul spiritual tradițional al acestui neam. Trebuie să te simți dăruit cu har de la Bunul Dumnezeu. Numai așa se poate.

Ce activități de voluntariat mai aveți în plan?

Mai întâi de toate să fim sănătoși, că timp ne vom face. Încă din toamnă, am fost solicitată de Școala cu clasele I-VIII din Lăpușel la o întâlnire cu tema *Obiceiurile și datinile legate de Sfintele Paști, din calendarul popular*. Desigur, mai sunt proiecte. La unele m-am gândit mai demult, le-am purtat în suflet și în minte. Sper să le văd împlinite. Micii mei actori așteaptă. Într-o bună zi vor fi pe scenă: *Petre Dulfu și eroii săi preferați, Personaje istețe și întâmplări glumețe* (din scrierile lui Ion Creangă). Nu voi uita să aduc în

actualitate personajele năzdravane din basmele și legendele românilor. Voi continua munca de valorificare și promovare a frumoaselor noastre obiceiuri și tradiții. Nu trebuie să le uităm!

În opinia dumneavoastră, voluntariatul are vreo importanță pentru comunitate?

Da, întotdeauna. Există, în primul rând, o motivație lăuntrică. În accepțiunea mea, prin tot ceea ce fac vin în întâmpinarea multor așteptări ale celor din jur. Sper că, prin asemenea acte voluntare, cei din comunitate se vor îmbogăți spiritual. Nimic din tot ce realizăm împreună nu este un dar numai al meu, darul aparține tuturor și satisfacțiile asemenea. Este un imbold pornit din adâncul sufletului de a dăruii semenilor puțină bunătate și frumusețe, cum am mai spus și altădată, rezumându-mă la ceea ce putem numi Înălțare.

Vă urez să aveți în continuare putere de muncă în activitățile de voluntariat pe care le veți întreprinde.

ACTIVITĂȚILE DE VOLUNTARIAT CU BIBLIOTECA – O SURSĂ DE CUNOAȘTERE ȘI BUCURIE

- Interviu cu prof. Camelia Ofelia Moisima -

Laura HORVATH

„Pentru un an de prosperitate, îngrijește-te de grâu, pentru zece ani de prosperitate, îngrijește-te de copaci, pentru o sută de ani de prosperitate, îngrijește-te de oameni!” spune un proverb chinezesc. Cu certitudine, voluntariatul, „activitate desfășurată din proprie inițiativă de către o persoană care își oferă timpul, talentele și energia în sprijinul altora, fără o recompensă de natură financiară” (definiția Provobis)¹, vine în sprijinul persoanelor individuale și al comunităților, fiind un puternic instrument de coeziune și incluziune socială.

Fiind motivați de dorința de a-și ajuta semenii, de a se implica în activități desfășurate în diverse domenii (asistență și servicii sociale, protecția drepturilor omului, medico-sanitar, cultural, artistic, educativ, de învățământ, umanitar, religios, protecția mediului, social și comunitar), voluntarii sunt etaloane umane demne de a fi urmate.

Un astfel de model de altruism care, de-a lungul anilor, a contribuit la formarea culturală și spirituală a copiilor, și-a împărtășit din abilitățile și cunoștințele artistice acestora, îmbogățind du-le universul cu multă sensibilitate, frumos și culoare și este un colaborator devotat și constant al Secției pentru copii, este doamna profesor Camelia Ofelia Moisima.

Stimată doamnă Moisima, vă rog să faceți, pentru cititorii revistei „Bibliotheca Septentrionalis”, o scurtă prezentare a activității dumneavoastră profesionale.

Sunt profesor la Palatul Copiilor, conduc cercul de pictură și sunt pictor profesionist. Ceea ce au în comun cele două meserii este creativitatea, iar cea mai mare satisfacție o am atunci când reușesc să scot copii din tiparele cu care vin din școală și să-i determin să se exprime prin pictură. Fiecare copil este o „comoară” de originalitate și inventivitate și, atunci când reușesc să cultiv aceste calități, elevul devine o revelație pentru el însuși, pentru părinți și pentru profesori. De-a lungul anilor am descoperit reale talente nu numai în pictură, ci și în domeniul literar (avem premii naționale pentru poezie și proză, două plachete de versuri, apariții în volume cu ISBN) și în cel al teatrului de păpuși (premii la festivaluri naționale) și al ziaristicii (premiul I pentru cea mai bună revistă școlară din Baia Mare). Palatul Copiilor a avut, timp de doi ani, o revistă săptămânală, „Atu”, cu un colectiv de redacție foarte talentat și activ, care făcea în mod real ziaristică (interviuri, sondaje de opinie în școli și pe stradă, editoriale).

Din 2008, a avut loc în toată Europa o campanie inițiată de Centrul European de Voluntariat în vederea declarării anului 2011 Anul European al Voluntariatului, an care va marca împlinirea unui deceniu de

¹ http://www.voluntariat.ro/ce_este_voluntariatul.htm

la Anul Internațional al Voluntariatului celebrat în 2001, la inițiativa Organizației Națiunilor Unite². În opinia dumneavoastră, care este impactul manifestărilor care se vor desfășura sub această egidă asupra comunităților în general și a cetățeanului în particular?

Impactul activităților de voluntariat asupra comunităților și a indivizilor nu poate fi decât unul benefic, voluntariatul este un alt „nume” pentru calitatea de a fi generos, altruist, calități care ne definesc pe noi ca oameni. „Dăruind vei dobândi” ar trebui să fie scopul fiecăruia dintre noi. Practicând o meserie de vocație, pot spune că voluntariatul este componenta permanentă a vieții unui dascăl. Nu suntem profesori numai între anumite ore de program, suntem oameni dedicați comunității tot timpul. Voluntariatul ne oferă nouă, oamenilor, conștiința apartenenței la comunitatea în care trăim și ne vindecă de una din „bolile” societății moderne, aceea a alienării omului.

Alături de numeroasele activități desfășurate de dumneavoastră în cadrul proiectelor de parteneriat încheiate între Palatul copiilor Baia Mare și Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, ați fost meru alături de Secția pentru copii, întinzându-ne o mână de ajutor atunci când a fost nevoie. Realizarea Albumului Secției pe anul 2002, confeccionarea și aranjarea periodică a decorurilor tematice în scopul înfrumusețării serviciului destinat copiilor, panotarea lucrărilor create de ei, realizarea de articole în „Fascinația lecturii”, suplimentul revistei „Biblioteca Septentrionalis”, dedicat celor mici, sunt câteva dintre acțiunile în care v-ați implicat în calitate de voluntar. Vorbiți-ne despre acestea și despre alte activități pe care le-ați desfășurat în beneficiul copiilor, în cadrul bibliotecii.

Parteneriatul Palatului Copiilor cu Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” a fost și este permanent în atenția conducerii instituției noastre, doamna director Doina Bentu apreciind și încurajând mereu toate activitățile. Vreau să specific că nu numai eu dezvolt acest parteneriat, colegii mei de la celelalte cercuri (plastică, biologie, muzica, dans) completează acest prețios „puzzle”. Activitățile de voluntariat cu biblioteca au fost o sursă de cunoaștere și bucurie, iar un moment deosebit pentru mine a fost Expoziția bibliotecarilor pe care am panotat-o, expoziție care a fost o revelație în sensul că am descoperit bibliotecari-colecționari, bibliotecari-poeti, bibliotecari-pictori. Am organizat expoziții de reală ținută artistică și amintesc doar câteva: expoziția de ex-libris-uri, expoziții cu tematică („Eminescu văzut de copii”, „Personajele din scrierile lui Petre Dulfu”), expoziții de grafică. Marile sărbători religioase mi-au dat ocazia să refac un pic atmosfera lor prin decoruri, aranjamente decorative și am făcut totul din toată inima, gândindu-mă la bucuria celor mici.

Ce v-a motivat să vă implicați în aceste activități, ce satisfacții ați avut, care a fost rezultatul concret al demersurilor inițiate de dumneavoastră și ce așteptări aveți în urma acestor acțiuni?

Dorința de a face ceva bun pentru ceilalți, de a oferi bucurie, de a dăru, constituie motivația tuturor demersurilor mele. Cred că cea mai mare satisfacție a unui profesor este aceea de a ajuta creșterea spirituală a unui om și acest lucru îl poți face doar dăruind. Ce așteptări am? Dacă elevii mei îmi zâmbesc și mă îmbrățișează atunci când mă întâlnesc, dacă îmi mulțumesc pentru ceea ce au învățat de la mine, nu cred că există bucurie de suflet mai mare. Și mie mi se întâmplă acest lucru.

² http://www.provobis.ro/1_2_programe/2011.htm

Ce alte activități vă mai propuneți să realizați cu copiii în calitate de voluntar?

În primul rând, întotdeauna voi răspunde cu bucurie tuturor proiectelor bibliotecii. Ne propunem să organizăm în continuare expoziții de pictură și de grafică la secția pentru copii și să inițiem activități la sala de lectură.

În stânga, Ofelia Moisima

ACTORI SUB OCHEANUL BIBLIOTECARULUI: GEORGE MOTOI

Antoaneta TURDA

„Actorul nu-și încheie misiunea, așa cum s-ar crede, când iese din scenă și se lasă cortina. El se află neîntrerupt în atenția opiniei publice” – sunt cuvinte ce deschid volumul de eseuri *Sub masca actorului*, publicat de George Motoi în 1989, la Editura Eminescu. Sinceră să fiu, la apariția volumului,

când aveam deja un stagiu de câțiva ani de bibliotecară și aveam obiceiul măcar să frunzăresc noile apariții editoriale, nu i-am dat o importanță atât de mare încât să o citesc, deși era scrisă de unul dintre actorii pe care i-am admirat mereu, de-a lungul timpului, mai ales pentru eleganța pe care o aducea în fiecare film și pentru rostirea atât de clară și frumoasă pe care încă mai am bucuria să mi-o reamintesc, din când în când, prin intermediul unor înregistrări de teatru radiofonic.

Desigur că anii, în goana lor nebună înainte, aducând în vâltoarea lor alți actori români, m-au obligat să mă acomodez cu noi nume și tipuri de filme, cu faimoasele dar și controversatele telenovele românești, așa că numele vechi ale teatrului și filmului românesc (care, din păcate, s-au împuținat drastic lăsând în urmă goluri care în memoria mea afectivă sunt de neînlocuit) au rămas cuibărite undeva, în acele unghere ale sufletului la care apelez tot mai rar, în tumultul cotidian. Și totuși! Chiar dacă apelurile la memoria afectivă nu sunt dese, ele aduc de fiecare dată nu doar amintirea dictaturii în care orele de program TV erau puține și de proastă calitate, ci acele momente în care actorii români, grație talentului lor, reușeau să ne scoată din mizeria morală în care ne aflam cu toții, mizerie de care se pare că nici azi nu am scăpat, ea căpătând doar o altă înfățișare, și din care tot actorii se pare că sunt primii care ne salvează din nou, discreți, dintr-un colț numai de ei știut, din care parcă propagă acele mirifice unde care îi leagă până la urmă și de acci spectatori la care fluctuațiile memoriei se mai întrerup uneori. Senzația de memorie care poate fi salvată și recuperată am avut-o în cazul lui George Motoi, în toamna aceasta, când o simplă știre m-a informat că actorul a lansat la Târgul de Carte Gaudeamus, ediția a XVII-a, București, o antologie amplă, în două volume, ce cuprinde texte din dramaturgia națională și universală. Este vorba despre *Noi versiuni scenice după vechi piese de teatru*, apărută la Editura CNI Coresi din București. Știrea, deși nu a făcut vâlvă, totuși, în mintea mea a avut un ecou parcă inexplicabil care m-a mânat urgent spre Internet spre a căuta câteva date despre actorul care în 1976 filma la Baia Mare scene pentru filmul *Instanța amână pronunțarea*, regizat de Dinu Cocea (stabilit la Paris în 1985), film despre care am doar câteva vagi amintiri adolescentine și ele înmagazinate undeva, într-un ungher al creierului în care nu bănuiam că voi mai ajunge. Grație aceluși click folosit nu doar la Internet, ci și la propria memorie, am mers mai departe pe drumul amintirilor, încercând să reconstitui o traiectorie artistică pe care, deși nu o cunosc decât parțial (grație filmelor și teatrului radiofonic), totuși am privit-o întotdeauna cu multă admirație, sentiment care a ajuns la cote maxime când am aflat că Domnia Sa a participat, în 18-19 noiembrie 2004, la „Zilele Bibliotecii Centrale Universitare”, fiind foarte legat și de Biblioteca Județeană „V. A. Urechia” din Galați, spre care pașii îl poartă de câțiva ani, pentru a susține recitalurile de poezie pe care le oferă, voluntar, gălățenilor în mijlocul cărora și-a petrecut anii tinereții, gest care, deși pare desuet într-o lume atât de materialistă, totuși m-a făcut să mă gândesc nu cu nostalgie la alte vremuri, ci cu bucurie la faptul că sensibilitatea mai pâlpâie cât de cât printre oameni. Legătura atât de profundă care s-a instalat între UN ACTOR și O BIBLIOTECĂ, dincolo de

uimire, mi-a declanșat reproșul de a nu fi citit cartea frunzărită în urmă cu atâția ani și ca orice ființă care are puterea să-și recunoască lipsurile, am parcurs-o într-un weekend fascinantă, desigur, în primul rând, de acea sensibilitate pe care o intuiseam în momentul în care navigasem pe site-ul Bibliotecii „V. A. Urechia” din Galați. Contactul cu nu prea voluminoasa carte de eseuri (are doar 127 de pagini) s-a produs, miraculos, tot sub semnul lecturii voluntare, pentru că, întâmplător, înainte de a o citi, am frunzărit-o din nou, prima pagină la care am deschis volumul fiind 104, unde este relatată o întâlnire cu publicul din 7 iunie 1986, când actorul fusese invitat la Universitatea cultural-științifică să citească din lirica poetului libanez Kahlil Gibran. Deși nu sunt o ființă preocupată prea mult în a descifra anumite semne ale destinului, totuși această întâmplare mi-a dat de gândit pentru că, trecând la următoarea pagină, am găsit o destăinuire făcută tot atunci, la 50 de ani, vârstă la care, deși actorul George Motoi își construise deja o carieră artistică solidă, totuși omul părea a fi tulburat oarecum de o anumită timiditate ce probabil ține de bunul simț și etica profesională: „Cred că actoria este o profesiune grea, în care nu întotdeauna siguranța experienței acumulate aduce și certitudinea continuității ei, poate, tocmai puterea de a risca cercetând, de a căuta, mereu neliniștit, noul, pentru a-l afirma”. Confesiunea, dincolo de relevanța unei profunzimi artistice deosebite, mi-a readus în fața ochilor imagini ale filmelor în care George Motoi a excelat

Actorul George Motoi și Ilie Zanfir, directorul Bibliotecii Județene „V.A. Urechia” Galați

într-o mare varietate de roluri din care amintesc doar câteva: *Serata*, *Trecătoarele iubirii*, *Hyperion*, *Marele singuratic*, *Întoarcerea lui Vodă Lăpușneanu*, *Adela*, *Chira Chiralina*. Amintirea acelor roluri unice, în timpul lecturii cuceritoarelor eseuri (mai ales prin puternicul accent confesiv care ne e de mare ajutor în a străbate labirintul creativ al actorului cu toate neliniștile sale) m-a făcut din ce în ce mai curioasă în ceea ce privește munca în teatru, aspect aproape necunoscut de mine, ca spectator din provincie. Stăpânită fiind de această curiozitate, am continuat să parcurg filele cărții cu atenția mărită, fiind, la un moment dat, răsplătită pe deplin, de următoarea destăinuire care m-a ajutat să dezleg enigma muncii din spatele cortinei: „Jucam la Național în spectacolul *Elegie*, după o piesă epistolară, în două personaje, a dramaturgului sovietic Pavlovski. Împlinisem 200 de reprezentații și seară de seară investigam până în straturile cele mai intime universul cunoscutului scriitor al literaturii ruse, Ivan Sergheevici Turgheniev, din corespondența căruia este inspirată această piesă. Incursiune pasionantă, în care mereu descopeream ceva. // Trec drept un actor care posedă știința fixării, un actor profesionist, cum se spune, dar în acest rol jocul meu totuși derutează [...] // Rolul acesta prinde contur abia în vibrația ineditului și nu din ceea ce am putut să acumulăm de-a lungul repetițiilor. Inspirația, aceea distinctă și unică, surprinde, dezvăluind stări și atitudini capabile să confere mereu altă expresi-

vită trăirilor”. Desigur că bucuria descoperirii acestui pasaj a fost mare, dacă o privesc proporțional cu acea curiozitate de care pomeneam mai sus, dar nu a fost atât de surprinzătoare dacă o privesc prin prisma performanțelor actricești, pentru că e evident că ele nu puteau să apară decât după foarte mult efort și autodisciplină, aspect asupra căruia autorul insistă, înlăturând astfel, cu mult realism, orice urmă de vedetism în această meserie care pare să creeze atâtea miraje: „Evident, actorul are nevoie de program! Și nu numai de cel al colectivului din care, ocazional, face parte, ci de unul individual, sever și obligatoriu, întocmit după cele mai mărunte informații critice, ca și după cele culese și însușite atent, menite să-i întrețină, să-i asigure evoluția profesională.” Remarca, făcută cu o sinceritate fără urmă de ostentație (ca de altfel multe aspecte surprinse, cu aceeași luciditate, pe stradă sau în viața teatrală) cu toată responsabilitatea unui profesionist care într-adevăr a iubit meseria pe care și-a ales-o, creionează un portret care nu și-a pierdut farmecul și vioiciunea spirituală nici peste ani. Afirm aceasta cu gândul nu doar la volumul *Sub masca actorului*, ci și la puținele interviuri date în presă sau la Radio și Televiziune, dintre care, după 1990, mi-au reținut atenția două: cel dat lui Lucian Chișu în „Literatorul” nr. 29/1996, când actorul împlinea 60 de ani și cel din „Luceafărul de dimineață” nr. 4/2011 acordat Irinei Budeanu, la scurt timp după ce actorul împlinise 75 de ani. Referirea la cele două interviuri nu e deloc întâmplătoare, întrucât completează portretul actorului care, în ciuda unei discreții probabil greu de întreținut în lumea artistică, totuși, în unele momente, a dezvăluit anumite puncte de vedere privitoare la profesie, surprinzător de tranșante, care, de fapt, până la urmă, fără a jigni colegi de breaslă și fără a se transforma într-o autocritică ridicolă, marchează anumite stări de lucruri ale unor perioade istorice și culturale ale României. Iată de pildă un răspuns din interviul dat în „Literatorul” nr. 29/1996, la întrebarea „Ați simțit vreodată că rolul încredințat nu e pentru dvs.?”: „Nu știu dacă am «ratat» vreun rol. Nu am avut astfel de semnale în cariera mea de până acum. Am jucat însă și roluri care nu-mi făceau prea mare plăcere [...], dar până la urmă, dacă îți iubești meseria, te-mpaci și cu ele ... Nu ai întotdeauna de ales...”. Vigilența observației unei anume stări de fapt în cultura națională este la fel de bine marcată în „Luceafărul de dimineață” nr. 4/2011 printr-o afirmație copleșitoare prin realismul său: „Eu simt în peisajul teatral românesc o abandonare a identității noastre culturale... Eu sunt un produs al marilor texte românești. Ele m-au lansat și cu ele am evoluat. Nu văd de ce am abandonat această latură a teatrului, dramaturgia națională. N-aș vrea să fiu înțeles greșit, să fiu repede etichetat naționalist, pășunist sau mai știu eu cum. Nouă parcă ne e rușine că suntem români. E important să ne afirmăm identitatea culturală. Trebuie să ne placă să facem asta, nu din obligație”. Asumarea lucidă a condiției artistice într-o țară cum e România, aflată la răscrucea de drumuri care mereu a obligat-o să facă față unor valuri ideologice greu de stăpânit, desigur că a implicat și implică încă multă prudență și discernământ din partea artiștilor (indiferent de sfera artistică în care se manifestă), acest autocontrol nefiind întotdeauna la îndemână oricui, dar pe care George Motoi l-a conștientizat chiar în apogeul carierei, când nota în eseurile sale: „[...] o dovadă de profesionalism și de luciditate mi se pare a fi la actori dobândirea aceluia discernământ cultural prin care să ajungă ei înșiși la un moment dat să știe cam ce roluri pot să joace sau nu, ori în ce roluri e cazul să mai apară sau nu.” Fidel acestui crez, ca mulți actori ai generațiilor mai vechi de actori care ne-au încântat de-a lungul anilor, George Motoi preferă, așadar, să rămână undeva, în afara tumultului cotidian, preferând, atunci când nu joacă la Teatrul Național din București (în *Noiembrie*, o frumoasă piesă a scriitoarei germane de origine română Ana-Maria Bamberger și *Sâmbătă duminică, luni* a scriitorului italian Eduardo de Filippo) liniștea bibliotecilor în care este invitat, conștient că în acele locuri mai degrabă va găsi oameni de care să se poată simți legat prin punțile sufletești care fac capabilă comunicarea (fie ea și nonverbală) dintre indivizii cu aceleași afinități spirituale.

NOTĂ: cartea *Sub masca actorului* se află în colecțiile bibliotecii noastre la Sala de lectură la cota II 30685, iar revistele amintite în material pot fi consultate la Secția Periodice.

OARE AM FĂCUT BINE?

Maria GÂRBE

„Concediu numit pensionare” - așa scriam în „Bibliotheca Septentrionalis” nr. 32-33/2009. Era al doilea an din noul meu statut – acela de pensionar. Trec peste primele luni ale anului 2008, când nu-mi găseam locul, precum copilul căruia i s-a luat jucăria. Nu m-am dus nici în excursii, nici pe bancă-n parc, nici la plimbare. S-au înmulțit și au dat roade drumurile către sălile de lectură ale bibliotecii (cu deosebire a periodicelor). În anul 2009 am finalizat și tipărit două volume: un caiet biobibliografic¹ dedicat Liviei Bacăru (1921-1999, bibliolog, traducătoare, poetă) și un volum ce însumează lucrările ei apărute în timpul vieții în diferite reviste de speciali-

tate². Pentru a aduna aceste lucrări, am stat în sala de lectură a periodicelor mai mult de o vară. Martori îmi sunt Laviniu Ardelean și Gabi Stan, prin intermediul cărora am primit din depozit „Călăuza...” devenită mai târziu „Revista bibliotecilor”. Le-am răsfoit pagină cu pagină. Trimiterile bibliografice spre „România literară” și „Manuscriptum” (privind activitatea de critic literar a Liviei Bacăru) le-am găsit la serviciul bibliografic al aceleiași Biblioteci Județene „Petre Dulfu”. **Am pornit la alcătuirea unui volum despre activitatea Liviei Bacăru fără să mă gândesc la vreo recompensă financiară. O fi sau nu un gest de voluntariat?!...** Pentru modul de ordonare a informației în caietul biobibliografic am cerut părerea d-nei dir. adj. Laura Temian, bibliograf. Am continuat să frecventez biblioteca... de bună voie... *De ce nu vă înscrieți ca voluntar?* – m-a întrebat o doamnă într-o zi. Apoi m-a întrebat și Ioana dacă n-aș vrea... Am spus: da (fără să cer amănunte ori să mă gândesc ce înseamnă asta). Peste câteva zile (văzând că nu se întâmplă nimic) am întrebat ce trebuie să fac ca să devin voluntar. Am primit o cerere și un contract pe care să le completez dar mai ales am primit o pagină însoțitoare cu „Oferta de lucru pentru voluntari”. Ideea de a face o cerere nu mi-a plăcut, dar asta n-a ținut mult, pentru că Biblioteca îmi *grăia* prin acea pagină astfel: „Ne poți fi de ajutor la: ...”. Sunt 18 puncte, variante, propuneri care cred că acoperă aproape toate compartimentele de activitate ale instituției de unde doritorul poa-

¹ Gârbe, Maria. *Livia Bacăru: Caiet biobibliografic*, Baia Mare, Eurotip, 2009

² Bacăru, Livia. *Studii, articole, recenzii...* Ediție îngrijită de Maria Gârbe, Baia Mare, Eurotip, 2009

te să aleagă după priceperea lui, posibilitățile intelectuale și fizice, dar și în funcție de aspirații și dorințe de cunoaștere. Am primit și un ecuson pentru identificare (adică să priceapă cititorul nevizat cui se adresează, dacă dorește să mă abordeze pentru vreo lămurire). A doua zi m-am așezat la o masă cu niște fișe căutând o informație. Apoi mi-am amintit de ecuson și l-am pus la locul pentru care a fost gândit. Prima bibliotecară care m-a văzut astfel legitimată s-a exprimat atât de grăitor – *Dar tu ești voluntar? La ce-ți trebuie, ce-o să faci cu adeverința?* – încât m-a pus pe gânduri. Oare ce-am făcut, de ce m-am complicat? N-am fost niciodată vânzător de adeverințe. Ceea ce am propus eu bibliotecii o să vă spun data viitoare.

În acest context, mi-am amintit de alte colege bibliotecare și de relațiile lor cu ceea ce uneori

numeam familia de bibliotecari: una trece pe la locul de muncă atunci când nepotul a mai urcat o clasă sau o treaptă ierarhică pe scara socială, alta vine doar toamna când se face lista pentru pasta de măceșe. Lili de trei ani n-a trecut nici măcar pe trotuarul aparținător (după ce a stat 25 de ani în același loc de muncă și a făcut tone de fișe). Sunt mărunțișuri nesemnificative. Așa o fi, dar viața-i făcută din mărunțișuri. Și unul (foarte mare) este că eu m-am înscris ca voluntar la Bibliotecă după ce am fost bibliotecară 40 de ani, la care se adaugă cele peste 150 de săptămâni (de la pensionare) în care m-am dus cel puțin o zi pe săptămână.

Mi-am mai amintit și de alte momente de voluntariat. Nu cred că am centralizat niciodată aceste aspecte până acum. De începuturi (din școala generală) se leagă carnetul și insigne de „Prieten al cărții” (pentru ajutorul dat bibliotecarei la aranjarea fondului de carte). În primii ani de activitate ca bibliotecar, instituția avea colaboratori/ bibliotecari voluntari din zone îndepărtate față de sediul bibliotecii. Ei au dus în casele lor titluri de cărți – ceea ce azi numim oferta – care se presupunea că ar interesa. Apoi s-a ținut cont și de cerere – care nu a întârziat să apară.

Mai târziu, în acele locuri, au apărut filialele bibliotecilor orașenești, municipale, județene...

DANIA CĂRŢILOR ROMÂNEŞTI

Prof. Gh. MOLDOVAN,

director al Bibliotecii Municipale din Târnăveni, Mureş

Prin amploarea şi durata ce le-a cunoscut în veacurile trecute, **dania**¹ a reprezentat un aspect cultural impresionant, constituind una din căile principale de înzestrare cu cărţi a comunităţilor. Prin danie, sute de manuscrise şi mii de tipărituri, care au fost elaborate sau imprimate cu multă trudă şi cheltuială, cumpărate cu însemnate sume de bani, au ajuns bunuri spirituale colective, comunitare, obşteşti.

Importanţă culturală şi distincţie aparte au *daniile voievodale* de carte românească făcute de domnitorii Ţării Româneşti şi ai Moldovei comunităţilor unor sate, târguri şi oraşe din Transilvania.²

Urmând exemplul voievozilor şi al membrilor familiilor domnitoare, au făcut danii de carte românească în Transilvania înalţi ierarhi, cărturari, dregători şi slujitori, aflaţi în trecere prin Ardeal. Apoi, numeroşi **cărturari copişti**, colportori şi legători de cărţi, de obârşie ardeleni ori peregrini, oaspeţi din Muntenia şi Moldova, au făcut, la rândul lor, danii în Transilvania. Urmând exemplul **lunii culte**, preoţii săteşti, diecii, dascălii şi grămaticii au săvârşit, în decursul evului mediu, danii impresionante. Documentele confirmă că n-a existat aşezare şi comunitate românească în Transilvania, care să nu fi beneficiat de cultura şi generozitatea daniilor³.

Daniile voievozilor Moldovei şi Ţării Româneşti de carte românească au continuat în Transilvania până la domniile fanariote, constituind un factor de unitate naţională.

Locul precumpănitor în înzestrarea comunităţilor româneşti din Ardeal cu cărţi l-au deţinut însă daniile transilvane, în primul rând daniile familiale, particulare şi comunitare, într-un cuvânt daniile poporului, făcute cu diferite ocazii. Amintim daniile pentru iertarea păcatelor, pentru sănătate, pentru păcatul omuciderii ori ca har şi mulţumire pentru scăparea de năvălirile străine ori întoarcerea în pace şi sănătate de la război, de pomenire a numelui, a neamului⁴.

Prestarea daniei a constituit momentul hotărâtor pentru fiecare carte, data de la care slova manuscrisă ori tipărită a început să-şi urmeze menirea, într-un cuvânt, destinul. A fost momentul în care a început de fapt viaţa cărţilor - a cărţilor în viaţa oamenilor, a oamenilor în lumina cărţilor.

¹ Danie= donaţie 2. Înscris prin care se întăreşte o donaţie

² Dudaş, Florian, *Vechi cărţi româneşti călătoare*, Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1987, pp. 68-69.

³ Ibidem, p.75.

⁴ Ibidem, pp. 76-89.

ARTICOLE DESPRE VOLUNTARIAT ÎN PRESA LOCALĂ**Liana POP**

Buda-Teșu, Ioan. *Doi voluntari băimăreni se instruiesc la sediul Greenpeace din Viena : cu casă, masă și diurnă asigurate.* Glasul Maramureșului, 7, nr. 1963, 19 sept. 2003, p. 2.

Buzura, Dana D. *„Fundă umană” în Piața Revoluției : voluntarii băimăreni participă la campania de luptă anti-SIDA.* Glasul Maramureșului, 7, nr. 2032, 9 dec. 2003, p. 2.

Călușeru, Marilena. *„Am lucrat ca voluntară la Lourdes, în Franța” : interviu cu Marilena Călușeru, funcționar principal în cadrul Primăriei Baia Mare și artist plastic.* A consemnat Marina Glodici. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1221, 3 oct. 2005, p. 5.

Cârligean, Raluca. *Stop traficului și consumului de droguri : 30 de voluntari implicați în combaterea flagelului.* Glasul Maramureșului, 10, nr. 2805, 27 iun. 2006, p. 6.

Condrat, Alina. *Cel mai activ băimărean e Daniel Pode : premii pentru cei mai voluntari dintre voluntari.* Glasul Maramureșului, 6, nr. 1729, 6 dec. 2002, p. 15.

Danciu, Emil. *Centrul Creștin Căvnic : un spațiu de înțajutorare și de rugăciune, cu voluntari americani.* Graiul Maramureșului, 17, nr. 4513, 1 febr. 2005, p. 8.

Dindiligan, Anca. *Voluntari ASSOC și elevi au curățat terenul de joacă de pe Aleea rotundă.* Informația zilei de Maramureș, 2, nr. 482, 8 mai 2003, p. 16.

Donca, Cristian. *Fundația Somaschi a colectat 2.500 RON : din acțiuni de divertisment.* Glasul Maramureșului, 10, nr. 2786, 5 iun. 2006, p. 4.

Fărcaș, Andrei. *Fundația Waldburg : 10 ani de voluntariat.* Graiul Maramureșului, 20, nr. 5560, 16-17 aug. 2008, p. 6.

Fărcaș, Andrei. *„Românul de la Atlantic” a fost decorat în Franța : pentru că de două decenii ajută România.* Graiul Maramureșului, 22, nr. 6077, 12 mart. 2010, p. 10.

Fărcaș, Andrei. *Sărbătoarea la 10 ani de activitate a Fundației Waldburg.* Graiul Maramureșului, 20, nr. 5604, 21 aug. 2008, p. 5.

Fărcaș, Sanda. *Mai mult decât voluntari, prieteni!* Graiul Maramureșului, 15, nr. 3879, 7 ian. 2003, p. 1, 5.

Goja, Anca. *Două tinere americane promovează voluntariatul în Maramureș.* Graiul Maramureșului, 23, nr. 6384, 12 mart. 2011, p. 1, 9.

Goja, Anca. *Donă tinere din Statele Unite le-au vorbit elevilor despre voluntariat.* Graiul Maramureșului, 23, nr. 6379, 7 mart. 2011, p. 1.

Goja, Anca. *Petrecere tradițională de Lăsatul Secului : Sâmbătă, La YMCA Baia Mare, voluntarii au chefuit.* Graiul Maramureșului, 18, nr. 5067, 17 nov. 2006, p. 7.

Goja, Anca. *Tineri, vi se pregătește ceva!* Graiul Maramureșului, nr. 23, nr. 6383, 11 mart. 2011, p. 11.

Ieri, la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, circa 15 instituții și ONG-uri maramureșene care desfășoară activități cu și pentru tineri s-au întâlnit pentru a dona oară anul acesta, cu principalul scop de a schița calendarul activităților de voluntariat pentru anul în curs. Colocviul a purtat titlul „2011 – Anul European al Voluntariatului – acțiuni, sens și semnificație”. [...].

Printre activitățile avute în vedere anul acesta se numără sărbătorirea Zilei naționale a tineretului (2 mai), dar și a Zilei internaționale a tineretului (12 august), când va avea loc o nouă ediție a Festivalului Național „Noaptea menestrelilor”, organizarea unui festival internațional de tradiții și obiceiuri de Crăciun, acțiuni de igienizare, o tabără interculturală, meditații pentru elevii romi, organizarea unei interesante Biblioteci vii pentru liceeni, editarea unui manual de voluntariat sau o campanie de îmbrățișări gratuite (free hugs). [...].

Unul dintre scopurile dezbaterei a fost stabilirea de noi parteneriate, iar prima astfel de colaborare se va realiza în vederea organizării unei campanii de promovare a voluntariatului.

Goja, Anca. *Voluntariatul - o problemă care trebuie rezolvată.* Graiul Maramureșului, 19, nr. 5284, 7 aug. 2007, p. 7.

Asociația Liga Studenților „Pintea Viteazul”, și-a propus să îmbunătățească Legea Voluntariatului și să crească interesul tinerilor față de domeniul voluntariatului, în acest sens derulând, în perioada august-noiembrie 2007, un proiect intitulat „Voluntariatul – implementare, practici curente și perspective”.

Proiectul, finanțat de Camera Deputaților prin Programul „Parteneriat cu societatea civilă”, are drept scop declarat creșterea interesului cetățenilor, și în special a tinerilor, față de domeniul voluntariatului, în concordanță cu Legea Voluntariatului îmbunătățită cu metodele efective de lucru, folosite de ONG-uri sau instituții publice. În acest sens, se va desfășura o campanie de informare cu privire la avantajele aplicării corecte a legii care reglementează voluntariatul și se vor organiza 5 dezbateri publice pe teritoriul județului pe această temă, la care vor fi invitați parlamentarii de Maramureș. În urma acestor întâlniri se vor desprinde concluzii de îmbunătățire a legii, care vor fi trimise către comisiile de specialitate ale Camerei Deputaților.

Goja, Anca. *Zina Internațională a Voluntarului, sărbătorită în Baia Mare.* Graiul Maramureșului, 21, nr. 5999, 7 dec. 2009, p. 6.

Zina Internațională a Voluntarului, sărbătorită în toată lumea pe 5 decembrie, este marcată de YMCA Baia Mare încă din anul 2001, de când această organizație s-a înființat. [...].

Alina Pop, președintele YMCA Baia Mare: „Voluntariatul nu aduce venituri, dar din ce în ce mai mult tinerii conștientizează că au nevoie de acest voluntariat pentru că e o altfel de experiență, e o experiență pe care nu o pot avea în familie, între prieteni și nici școala nu le oferă această posibilitate, iar din ce în ce mai multe facultăți puntează și activitățile comunitare sau extracurriculare”.

Hayer, Delia. *Asociația YMCA organizează instruirea voluntarilor pe probleme antidrog : în perioada, 15-17 septembrie, în Baia Mare.* Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1513, 16-17 sept. 2006, p. 16.

Hayer, Delia. *Fundația HHC inițiază un nou program de voluntariat.* Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1437, 19 iun. 2006, p. 4.

După o perioadă de trei luni de voluntariat la Fundația Hope and Homes for Children România, Steve Greer a început derularea unui program care are ca scop legarea de prietenii între tinerii din Marea Britanie și copiii din casele de tip familial din Baia Mare. [...].

„Se încearcă o nouă abordare a programului de voluntariat, astfel că vom încerca să subliniem faptul că a fi voluntar nu înseamnă doar a oferi ajutor unde este nevoie, ci și un câștig de experiență în diferite domenii pentru voluntar, precum și de beneficii de cursuri de pregătire și ședințe de supervizare”, a spus Ioana Herțeg.

Hayer, Delia. *Ioana Herteg a fost desemnată voluntarul anului : ieri, Fundația Hope and Homes for Children România și-a prezentat raportul pe 2003.* Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 917, 7 oct. 2004, p. 8.

Hayer, Delia. *Maria Mărginean s-a înrolat ca voluntar al Crucii Roșii : în urmă cu cincizeci de ani.* Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1518, 22 sept. 2006, p. 9.

Hayer, Delia. *Pe Valea Ruscovei, voluntarii adună pet-urile aruncate de turiști : Repedea.* Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1493, 24 aug. 2006, p. 7.

Hayer, Delia. *Realizând spații de joacă pentru copii, voluntari britanici și-au dat examenul în Maramureș.* Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1228, 11 oct. 2005, p. 16.

Hayer, Delia. *Voluntarii YMCA au organizat un concurs pentru tineri în Șurdești.* Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1426, 6 iun. 2006, p. 9.

Ilea, Marian. *Săracii Țării Lăpușului.* Glasul Maramureșului, 11, nr. 3208, 22 oct. 2007, p. 2.

Indre, Rely. *La Fața Națională, Voluntarii Crucii Roșii au ocupat locul 10 la concursul „Sanitarii pricepuți”.* Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 846, 16 iul. 2004, p. 4.

În parteneriat cu Fundația Hope and Homes for Children România, 30 de voluntari din Marea Britanie au amenajat trei spații exterioare la casele de tip familial. Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1528, 4 oct. 2006, p. 9.

Joca, Delia Ana. *Ziua Internațională a Voluntarilor: Duminică, la HHC s-a sărbătorit.* Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 969, 7 dec. 2004, p. 4.

Kiraly, Diana. *Voluntari străini în Baia Mare.* Glasul Maramureșului, 6, nr. 1445, 4 ian. 2002, p. 2.

Kovacs, Julia. *Asociația YMCA Baia Mare a trimis un proiect la Ambasada SUA din București : pentru a primi finanțare.* Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1417, 27-28 mai 2006, p. 9.

Martinez, Elsa. *Elsa Martinez, tânăra spaniolă care vrea să-i smulgă pe băimăreni din fața televizorului : [interviu].* A consemnat Anca Goja. Graiul Maramureșului, 22, nr. 6207, 14 aug. 2010, p. 9.

Matei, Maria. *De Ziua Mondială a Bolnavului, voluntarii Fundației „Somaschi” împart cadouri copiilor și bătrânilor bolnavi. Interviu cu Dna Maria Matei, director al Fundației „Somaschi” Baia Mare.* Graiul Maramureșului, 13, nr. 3301, 10-11 febr. 2001, p. 1, 11.

Mureșan, Lavinia. *O speranță pentru copii prin... Programe de voluntariat.* Graiul Maramureșului, 13, nr. 3383, 19-20 mai 2001, p. 1, 12.

Mureșan, Iulia B. *Somaschi - 10 ani de voluntariat.* Graiul Maramureșului, 19, nr. 5379, 26 nov. 2007, p. 8.

Voluntarii urmăresc reintegrarea tânărului în societate și însușirea unui simț al familiei (responsabilități, reguli, probleme și mod de soluționare), stimularea lor să ia inițiative în interiorul sau exteriorul comunității, educație prin muncă, jocuri cu scop educativ, activități sportive. Toate acestea au ca scop reducerea numărului de copii ai străzii și a celor care abandonează școala, obișnuirea cu regulile de disciplină și comportare în societate, îmbunătățirea situației materiale și sociale a copiilor și familiilor lor, pentru a putea fi integrați în familie.

Fundația Somaschi continuă recrutarea de noi voluntari. Pentru aceasta, voluntarii mai experimentați au desfășurat prin licee o campanie de recrutare. S-a urmărit în special răspândirea ideii de voluntariat în rândul tinerilor, ca și extinderea sectoarelor unde participă aceștia.

Mureșan, Iulia B. *Voluntarii, sufletul și brațele Crucii Roșii : mai - Ziua Mondială a Crucii Roșii și Semilunii Roșii.* Graiul Maramureșului, 13, nr. 3375, 10 mai 2001, p. 1, 3.

Năsui, Florentin. *Voluntari pentru o lume mai bună : Sigbetu Marmației.* Graiul Maramureșului, 22, nr. 6150, 9 iun. 2010, p. 1, 4.

Ziua de duminică a fost una specială la Sigbetu Marmației, mai ales că a fost una din cele două, trei frumoase din tot anul acesta.

Vremea bună a strâns la promenadă mii de sigbeteni care s-au delectat în Parcul Grădina Morii cu un spectacol divers, fie etalat pe tarabe sau pe sfoară, în expoziții de desene și obiecte de artizanat, în costumații și larmă de copii, fie pe scena în aer liber, pe care au urcat până la final, toți copiii prezenți sub poalele Solovanului.

Toate acestea, în cadrul „Săptămânii Voluntariatului”, ediția a II-a. [...].

Filippo Aliani: „M-a impresionat faptul că foarte mulți sigbeteni s-au implicat să iasă totul bine, pentru a face cunoscută importanța voluntariatului. Scopul nostru este să mărim numărul voluntarilor care să vină în sprijinul semenilor noștri cu diverse nevoi. Să răspundem la nevoile copiilor și bătrânilor care așteaptă ajutorul nostru. Toată lumea trebuie să viseze la o societate diversă, dar egală, în care drepturile oamenilor să fie respectate. Să ne unim eforturile pentru o lume mai bună în care să trăim. Credința, să fie baza. Să nu trecem indiferenți pe lângă oamenii care au nevoie de ajutorul nostru. [...] Sărbătoarea voluntariatului se va încheia cu o teleconferință între elevii din liceele sigbetene, un liceu din Anglia, care trimite voluntari la Sigbet și voluntari de la S.O.S. Bambini, din Italia. Munca grea, rămâne de acum încolo: implicarea noastră efectivă”.

Onea, Mihaela. *Diplome, cupe și bani pentru... intervenții voluntare de succes.* Glasul Maramureșului, 10, nr. 2791, 10 iun. 2006, p. 4.

Pașca, Marius. *Asociația YMCA a mai „racolat” câțiva membri noi.* Informația zilei de Maramureș, 8, nr. 2196, 8 dec. 2008, p. 20.

Pașca, Marius. *Asociația YMCA a organizat un târg de voluntariat.* Informația zilei de Maramureș, 7, nr. 1888, 7 dec. 2007, p. 20.

Pașca, Marius. *Dezbateri publice cu ocazia Zilei Internaționale a Voluntariatului.* Informația zilei de Maramureș, 8, nr. 2195, 6-7 dec. 2008, p. 16.

Asociația Liga Studenților „Pintea Viteazul”, în parteneriat cu Direcția Județeană pentru Tineret Maramureș și Consiliul Județean al Elevilor Maramureș au organizat ieri, cu ocazia Zilei Internaționale a Voluntariatului o dezbateri publică cu tema „Ce înseamnă să fii voluntar într-un ONG?”. [...].

A avut loc o prezentare în Power-Point despre ce înseamnă a fi voluntar, făcută de către Bogdan Ardelean, prim-vicepreședintele Consiliului Județean al Elevilor. Printre altele, au fost punctate avantajele și beneficiile voluntariatului, precum și importanța faptului ca un angajator să vadă în CV cât mai multe acțiuni de voluntariat.

Pașca, Marius. *Liga Studenților a organizat o dezbateri pe tema voluntariatului.* Informația zilei de Maramureș, 8, nr. 2130, 22 sept. 2008, p. 20.

Pașca, Marius. *Mai mulți tineri din Baia Mare au făcut curățenie pe malul Săsarului.* Informația zilei de Maramureș, 8, nr. 1982, 31 mart. 2008, p. 4.

Pașca, Marius. *Membrii Ligii Studenților propun schimbarea legii voluntariatului.* Informația zilei de Maramureș, 7, nr. 1887, 6 dec. 2007, p. 10.

Pârja, Viorica. *Asociația Femina XXI face voluntariat.* Graiul Maramureșului, 18, nr. 4906, 13-14 mai 2006, p. 7.

Pop, Ramona-Ioana. *Azi - Ziua Internațională a Voluntarilor, marcată la ASSOC.* Graiul Maramureșului, 17, nr. 4775, 5 dec. 2005, p. 6.

Pop, Ramona-Ioana. În următoarele 3 luni 40 de ONG-uri din Maramureș vor trece la aplicarea unor probleme de voluntariat. Graiul Maramureșului, 15, nr. 4039, 16 iul. 2003, p. 1, 4.

Pop, Ramona-Ioana. Săptămâna Națională a Voluntariatului. Graiul Maramureșului, 17, nr. 4581, 21 apr. 2005, p. 8.

În perioada 16-22 aprilie, în Baia Mare, ca și în întreaga țară, au avut loc numeroase și diverse acțiuni derulate sub cupola Săptămânii Naționale a Voluntariatului (SNV). Eveniment gândit ca instrument de promovare a conceptului și a practicii voluntariatului, de recunoaștere a profilului voluntarilor în comunitatea din care fac parte și de maximă valorificare a potențialului de voluntariat existent la nivelul fiecărei comunități în parte. În Baia Mare, acțiunile care au debutat sîmbăta trecută și se vor finaliza mîine seară au fost coordonate de Centrul de Voluntariat Baia Mare, de la Asociația Profesională Neguvernamentală de Asistență Socială (ASSOC). Sloganul care a jalonat toate acțiunile – „Promovarea voluntariatului în rîndul beneficiarilor”. [...].

Într-o societate în care tendința este aceea de globalizare și de alienare în același timp, voluntarii și munca lor tind să devină una dintre puținele frînghii care țin unite comunitățile, care vin să te facă să te simți parte din comunitatea în care trăiești. Atașamentul necondiționat față de aproapele tău. Munca prestată fără a te gândi la recompensă, ci doar la mîna de ajutor pe care o întinzi. Arderea diferențelor prin sublinierea lucrurilor pe care le avem în comun și care ne pot uni, făcîndu-ne mai puternici. Sînt doar cîteva dintre „gesturile” care fac parte din agenda de zi cu zi a voluntarilor. Cei care se încapățînează, atît de frumos, să ne dea lecții de altruism și de optimism.

Pop, Ramona-Ioana. Voluntari ASSOC instruiți de președintele „ProVocația”. Graiul Maramureșului, 17, nr. 4503, 20 ian. 2005, p. 10.

Popescu, Ioan J. Liceeni voluntari din Sighet au participat la Concursul „Salvați viața”. Informația zilei de Maramureș, 7, nr. 1728, 4 iun. 2007, p. 9.

Popescu, Ioan J. Voluntarii Corpului Păcii au premiat elevii Școlii 2 din Sighet : la concursul pe teme ecologice. Informația zilei de Maramureș, 7, nr. 1715, 19-20 mai 2007, p. 9.

Ruja, Alexandru. Voluntari belgieni la Coaș. Glasul Maramureșului, 12, nr. 3453, 14 aug. 2008, p. 9.

Săbăciag, Lavinia. 100 de voluntari PSD au donat sânge pentru nevoiași : caritate cu iz electoral? Glasul Maramureșului, 12, nr. 3288, 31 ian. 2008, p. 4.

Szabo, Adriana Mariana. Lumina vine de la Ierusalim : în seara de Crăciun, pompierii voluntari vor purta lumina în toată țara. Glasul Maramureșului, 10, nr. 2952, 15 dec. 2006, p. 5.

Șandor, Maria. Expoziție caritabilă în preajma sărbătorilor pascale. Graiul Maramureșului, 22, nr. 6092, 30 mart. 2010, p. 6.

Șandor, Maria. Manifestările au ajuns la inima băimărenilor : în săptămâna națională a voluntariatului. Graiul Maramureșului, 22, nr. 6117, 30 apr. 2010, p. 9.

Între 19 și 25 aprilie, Baia Mare și-a adjudecat pe drept titlul de capitală a voluntariatului. În organizarea asociațiilor Kelsen, Team for Youth și a instituțiilor partenere, Săptămâna Națională a Voluntariatului (SNV) a fost marcată în finutul băimărean printr-o serie de activități care au impresionat comunitatea, în speranța de a impulsiona și oferi un exemplu demn de urmărit.

Activitățile au debutat în 19 aprilie cu o conferință de presă, catalogată de bun augur, impulsionînd și încurajînd organizatorii. Acțiunile au continuat prin promovarea voluntariatului în școli, licee și grădinițe din orașul nostru. Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” a găzduit expoziția de fotografie „Profil de voluntar”, iar cu ajutorul deținuților din Penitenciarul Baia Mare s-au încropit cîteva activități de ecologizare. [...]. Voluntarii asociațiilor partenere, alături de cei ai centrului FABRICA au reușit să organizeze o sumedenie de activități care să sensibilizeze opinia publică. Acțiunile au debutat în fața Casei Tineretului, unde elevi ai școlilor și liceelor partenere au luat parte la o sesiune de plantat puieți. După-amiază, voluntarii de la Crucea Roșie au oferit o demonstrație de prim ajutor pentru trecătorii din Piața Revoluției.

Șandor, Maria. *O generație de lideri ai orașului, recrutați de voluntari YMCA.* Graiul Maramureșului, 21, nr. 5916, 31 aug. 2009, p. 3.

Simon, Ioan I. *Voluntar în Divizia „Horia, Cloșca și Crișan”. Memorial de război.* Graiul Maramureșului, 13, nr. 3374, 9 mai 2001, p. 5.

Ștef, Dorin. *Voluntariatul ca stare de spirit.* Glasul Maramureșului, n 12, nr. 3457, 19 aug. 2008, p. 1.

[...] odată cu importul de „stil de viață occidental”, românii redescoperă valențele muncii patriotice sub haina voluntariatului. Ideea este inoculată îndeosebi tinerilor, prea puțini adulți fiind dispuși să facă astfel de concesii.

Pentru occidentali, a fi voluntar e o stare de spirit și mulți o privesc ca pe o metodă terapeutică cu efect asupra lor, asupra semenilor sau a societății în care viețuiesc. [...].

Lipsa unor organizații de voluntari veritabili s-a simțit cel mai mult în timpul calamităților naturale, din ultimii ani, care au afectat comunități umane. Voluntarii ar fi trebuit să se implice, împreună cu autoritățile locale, în activitatea de distribuire a ajutoarelor, de asigurare a asistenței și chiar de reconstrucție.

ONG-uri înregistrate cu acest obiect de activitate avem; dar, culmea, nu s-au implicat, pentru că „nu iese nimic la afacerea asta”. Adică ei au călcat în picioare tocmai principiul care ar fi trebuit să stea la baza constituirii organizației: activitatea dezinteresată, în folosul semenilor.

Adevărul este că nouă, românilor, ne lipsește o cultură a voluntariatului ca stare de spirit. Poate că de vină au fost comuniștii, care au pervertit acest concept, prin constrângere („munca patriotică” de fapt era o „muncă forțată”). Poate că de vină e lipsa educației, din cauza căreia ignoră legea „dăruind vei dobândi”.

Știați că în Baia Mare există un Centru de voluntariat care face curățenie în cartiere? Informația zilei de Maramureș, 2, nr. 481, 7 mai 2003, p. 1.

Talpoș, Alina. *Voluntarii Crucii Roșii s-au gândit la Zina Bătrânului : de Zina Îndrăgostiților.* Glasul Maramureșului, 7, nr. 1782, 15 febr. 2003, p. 2.

Viorica Pârja – *jurnalistul anului 2002, pentru promovarea voluntariatului și a inițiativelor comunitare.* Graiul Maramureșului, 14, nr. 3858, 6 dec. 2002, p. 4.

PARABOLA VOLUNTARULUI MILOSTIV

(după Luca 10, 25-37)

Angela-Monica JUCAN

[...] „cum citești?” – întreabă Iisus...

Parabola Samarineanului milostiv a fost explicată demult de Sfinții Părinți. Ierusalimul e paradisul pământesc, Ierihonul – lumea, omul căzut între tâlhari îl reprezintă pe Adam și pe toți urmașii lui (adică omul păcătos, care decade din ce în ce mai mult, riscând să-și piardă sufletul de tot), tâlharii sunt o întruchipare a satanei, deci a păcatului căruia îi cădem ușor pradă, preotul și levitul (Vechiului Testament) s-au detașat de fondul problemelor, plasându-se într-un formalism vid. Samarineanul este Iisus; hanul este Biserica, iar hangiul e Păstorul orânduit de Hristos. Drumul de la Ierusalim la Ierihon simbolizează îndepărtarea omului de Dumnezeu. Promisiunea Samarineanului de a se întoarce se interpretează ca a doua venire a lui Hristos.

Acesta este înțelesul. Pe marginea lui și a textului biblic luat în concret, ne vom permite însă, mai jos, câteva speculații „de mir”.

„Un om cobora de la Ierusalim la Ierihon”, va să zică mergea de la sud spre nord. La un moment dat, i se întâmplă o nenorocire și rămâne în loc, fără vreo putere fizică sau material-economică. Fusese jefuit de tot ce avea asupra lui, inclusiv de haine, și, grav traumatizat, zăcea probabil inconștient („apropo de mort”), într-un anumit fel de disponibilitate, adică la discreția oricui, și receptiv la tot ce avea să i se întâmple.

Era absolut neajutorat, deci avea nevoie de ajutor și, în circumstanța aceea, era loc destul pentru ajutor.

Pentru preot și pentru levit, omul căzut nu prezintă niciun interes. Demn de observat este că preotul „cobora pe calea aceea” și el, ceea ce înseamnă că urma aceeași direcție. Văzând omul, „a trecut pe-alături”. Pesemne, în același sens mergea și levitul, care și el „a trecut pe-alături”. Erau pe același drum, în același punct (la momente diferite), dar cei trei avuseseră trasee paralele, fără atingere între ele. Samari-

neanul, în schimb, venea în mod cert din Samaria, pentru că avea de mers undeva, mai departe de hanul în care l-a lăsat pe rănit și urma să revină la han, desigur, în drumul de întoarcere acasă. Samaria e la nord și de Ierihon, prin urmare, în episodul întâlnirii cu omul aflat în suferință, samarineanul parcurgea calea de la nord spre sud. Se înscrieseră într-un drum de întâmpinare. Parabola ilustrează un complex, tulburător și exemplar raport de contrarietate. Două etnii, două credințe, o apreciere negativă și, cu siguranță, o mare mâhnire a celuilalt din cauza aceasta nu se mai ciocnesc, ci se polarizează susținându-se în capetele unei magnetice axe sentimentale. Tocmai se naștea Creștinismul...

Preotul și levitul văzuseră, dar percepușeră o simplă imagine pe care sufletul lor nu a prelucrat-o. Samarineanul realizează ceea ce vede, imaginea se răsfrânge în mintea și în inima lui – „văzându-l i s-a făcut milă”. Îi ia o fracțiune de

secundă să delibereze (Luca nici nu pomeneste despre asta) și, într-un act de veritabil *voluntariat* (putea să-și continue drumul), se apropie, angajându-se într-o participare. Întinde mâna (transfer de vitalitate, punere a celuilalt sub protecție și preluare de tensiune) și acordă un prim ajutor. Nu e lipsit de tâlc nici faptul că omul căzut între tâlhari, preotul și levitul parcurseseră un drum descendent. Samarineanul singur făcuse drumul în urcuș. Pe urmă, el ia rănitul și îl pune (*urcă!*) pe dobitocul său: îl ajută și pe celălalt să ia o cale de *progres*. Transportă rănitul într-un adăpost, rămâne cu el până a doua zi continuând să-l îngrijească, apoi îl lasă în paza altuia, pe care de asemenea îl *urcă* prin încrederea acordată (hangiii fiind cunoscuți ca hrăpăreți). Cu alte cuvinte, pe lângă ascensiune (etică), samarineanul creează un cadru de securitate și asigură pe mai departe o solidaritate – un *alături* (nu *pe-alături*), un *aproapele*. E voluntarul care poate opta pentru

comoditate dar e interesat de implicare și e dispus la efort. Tu, eu, putem încerca *asemănarea*. Suntem liberi să ne identificăm cu cine ne place sau ne e mai la îndemână. În lumea noastră îngrădită, gândul e liber să se așeze pe culmi sau să se prăvălească în hăuri. Un act de voluntariat în folosul altuia sau al societății este un fapt rațional, dar rațiunea urmează fagașele sufletului – ale sufletului nemuritor și responsabil. Un voluntar adevărat nu se-ncunună cu lauri, dar e un erou și vine cu crengi de măslin. Exemplul, emoționant, e preluat de alții și de alții. Se pare că voluntariatul, ca umăr pus în mod dezinteresat, ia acum, în coasta atâtor ipostaze ale Sodomei și Gomorei, proporțiile unei mișcări de masă. „*Drept ai răspuns; fă această și vei fi viu*”. Este ceva omenesc și suprapământesc în orice voluntariat care e cu adevărat de ajutor. O probă efectivă și plenară de conduită creștină. „*Mergi și fă și tu asemenea*”, zice a doua oară, în această pericopă, Iisus...

POSTUL MARE ȘI RUGĂCIUNEA SFÂNTULUI EFREM SIRUL

Pr. conf. dr. Adrian Gh. PAUL

În concepția Părinților bisericești, trei sunt făpturile create de Dumnezeu care au un rost în lumea zidită de El: îngerul, care e de natură duhovnicească; animalul, care e substanță pur materială și omul, alcătuire din trup și suflet. Din acest punct de vedere, postul, așa cum l-a rânduit și poruncit Dumnezeu omului încă dintru început, nu este altceva decât starea naturală a omului sau ceea ce-i conform firii omenești: „*Poți mânca din toți pomii Raiului*” (Fac. 2, 16), în înțelesul că dacă vrei să trăiești trebuie să evoluezi, adică să-ți dai seama că a mânca „fructe” și „semințe” este un lucru bun, de care trebuie să te hrănești. Or, Dumnezeu, pe toate cele zidite, le-a binecuvântat, întrucât „*toate sunt bune foarte*” (Fac. 1, 31), adică au o finalitate: să-l satisfacă pe om, iar omul prin aceasta să-L recunoască și să-L slăvească pe Creator. Prin urmare, nu există alt mijloc mai adecvat omului de a-l preamări pe Dumnezeu în ființa sa, decât calea postului, înțeles ca formă de „gustare” prin înfrânare a Celui mult dorit și căutat. Cum aceasta?

Omul este o sinteză a vieții biologice, spirituale și divine, iar viața, privită în toate aspectele ei, este fenomenul vital în procesul continuu de sintetizare a omului. Și cum viața se comportă ca forță constructivă pentru om într-un mediu bine definit, în înțelesul că o ființă vie tinde mereu să persevereze ca să existe cu adevărat, primele pagini ale Sfintei Scripturi ni-l înfățișează pe om ca fiind o „ființă mereu flămândă și însetată”, iar lumea, creația, era hrana lui: „*Iată vă dau toată iarba ce face sămânță și tot pomul ce are rod... Acestea vor fi hrana voastră*”. (Fac. 1, 29). Prin hrană, înțelegem că lumea creată capătă un sens și astfel ni se descoperă deslușit imaginea vieții pentru om: lumea este menită să fie „hrană” pentru om, care nicidecum nu se limitează la o oarecare funcție materială, opusă celei spirituale, întrucât tot ceea ce

există este un „dar” dat de Dumnezeu omului.

Dar, împăratul și psalmistul David spunea: „*Gustați și vedeți că e bun Domnul*”! Iar Mântuitorul Hristos, spre a Lui pomenire, ne îndeamnă zicând: „*Luați mâncați, acesta este Trupul Meu [...], beți dintru acesta toți, acesta este sângele Meu [...]*” (Mt. 26, 26-28). Aceste cuvinte dumnezeiești ne învață că omul avea permisivitatea de a gusta din toate făpturile și lucrurile create de Ziditorul a toate, pentru ca prin gustarea lor plină de înfrânare, adică selectivă și cu măsură, să cuprindă și să afle fructul cel adevărat al vieții – pe Hristos, Creatorul tuturor; întrucât, „*Eu sunt pâinea vieții*” (In. 6, 48), iar „*cine mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci*” (In. 6, 51). Iată cum omul, încă din starea paradisiacă, este chemat prin „mâncare” la o comuniune cu Dumnezeu, intensificată la modul plinar de/în Iisus Hristos prin trupul și sângele Său euharistic. Din această perspectivă înțelegem că menirea omului paradisiac, cum și a creștinului autentic, este să privească lumea ca pe un dar dumnezeiesc, din care „să guste” și să se împărtășească pentru a se hrăni de/cu Dumnezeu la modul plinar euharistic. Acesta este rostul postului: de a ne pregăti eficient spre împărtășirea cu vrednicie și spre viață veșnică cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos: „*Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi*” (In. 6, 54). Iar dacă Sfântul Maxim Mărturisitorul spunea: „*În tot ceea ce facem, să privim la scopul final, că în toate cele făcute de noi, însuși Dumnezeu privește la scop*”, atunci să înțelegem că postul, privit ca o cale de pregătire duhovnicească pentru evenimentul întâlnirii și unirii personale cu Hristos prin împărtășirea cu Trupul și Sângele Lui, nu este decât folositor și îndumnezeitor. Fie că-l privim din punct de vedere trupesc, ca înfrânare pentru un anumit timp limitat în scopul de a ne stăpâni

firea și a ne curăți membrele trupului (înfrânarea limbii, a ochilor, a auzului sau a mâinilor și picioarelor), fie din punct de vedere sufletesc, ca înfrânare a minții de la imaginații deșarte și gânduri rele, a inimii de la pofte păcătoase și răutăți, și a voinței de a nu mai face vreun rău. În acest sens, postul adevărat este cel omenesc: săvârșit în trup și-n suflet, adică postul integral, ființial.

Și pentru că cel care postește este omul, ființa cugetătoare și conștientă de sine, alcătuită din trup și suflet, este firesc ca și postul să fie unul de natură trupească și altul duhovnicească, amândouă aflându-se în strânsă legătură unul cu altul și spre folosul și zidirea omului întreg care postește. În acest sens, Mântuitorul nostru Iisus Hristos ne învață, zicând: „*Tu, când postești, unge capul tău și fața ta o spală [...]*” (Matei 6, 17). Prin aceste cuvinte Învățătorul ne îndeamnă să postim postul cel adevărat și integral, postul îndoit, bineplăcut înaintea lui Dumnezeu. Pe de-o parte, prin cuvintele: „*unge capul tău*” înțelegem lămurit că este vorba despre ungerea cu mireasma harului Duhului Sfânt a sufletului care este cârma sau „fruntea” trupului, spre a se păstra în armonie unul cu celălalt. Prin post, trebuie să ungem mintea cu mireasma harului Duhului Sfânt, adică să ne înfrânăm de toate gândurile cele rele și de cuvintele cele fără de folos spre a nu spurca „fața”, adică chipul divin din noi, personalitatea, și să ne străduim a ne umple mintea de gândurile lui Dumnezeu, ale lucrurilor sfinte ale curăției, ale credinței autentice și ale dragostei mărturisitoare, care toate sunt roade vrednice de Duhul Sfânt. Să postim cu limba, vorbind ceea ce este spre slava lui Dumnezeu și spre mântuirea noastră; să postim cu inima, ca formă a tăierii-împrejur a ființei noastre, de toată ura și răutatea, de orice păcat și pofță păcătoasă, înfrânându-ne de la tot răul și stăpânindu-ne omul nostru lăuntric. Pe de altă parte, prin cuvintele: „*fața ta o spală*” înțelegem postul trupesc, omul cel din afară, omul simțitor ce trebuie curățit în toate mădularele trupului de schimonosirea oricărui păcat sau a necurăției. În acest sens, Sfântul Ioan Damaschinul spunea că se cuvine „*să postim nu doar înfrânându-ne de la mâncare și băutură, ci de tot păcatul*

care este în noi”; căci – zice Sfântul Ioan Gură de Aur – „*nu avem nici un folos din credința noastră dreaptă dacă ducem o viață păcătoasă*”. Prin urmare, se cuvine să coroborăm postul trupesc cu cel sufletesc căci este un singur post care duce la mântuire: postul prin care persoana să postească spre a se veseli duhovnicește și a se folosi.

Iată cum postul ne oferă posibilitatea de a ne restaura integral firea noastră umană prin jertfa personală (căci postul este o stare de jertfă) de a ne înfrâna de la cele care „*ne sunt îngăduite, dar care nu toate folosesc*”, sfințind-o prin gustarea din ceea ce este permis, „fructul” cel adevărat al vieții celei noi. Dar noi cu toții știm că ne înfructăm de Domnul, Dumnezeu și Mântuitorul nostru Iisus Hristos în chip euharistic din Jertfa cea nesângeroasă a Pâinii (*Trupul* lui Hristos) și a Vinului (*Sângele* lui Hristos) liturgic la modul cel mai plenar și personal spre a „rămâne” în El și a „ trăi ” adevărat viața Lui în noi. Or, aceasta nu este posibil decât numai prin participarea noastră la viața plină de har și sacramentală a Bisericii și prin împărtășirea transfiguratoare, mereu înnoitoare și sfințitoare de Sfintele Taine dumnezeiești ale Bisericii lui Hristos. De aceea și viața Bisericii în perioada postului, cu precădere a Postului Mare închinat Sfintelor Patimi ale Domnului nostru Iisus Hristos, este mai intensă din punct de vedere liturgic.

În acest sens, vom spune că alături de Canonul cel Mare sau Canonul de pocăință al Sfântului Andrei Cretanul și de Liturghia Sfântului Grigorie Dialogul sau a Darurilor mai înainte sfințite, *Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul* (306-373) marchează în mod pregnant slujbele religioase ale Bisericii Ortodoxe din perioada binecuvântată a Postului Mare. Este socotită rugăciunea specifică Postului Mare întrucât e o rugăciune de umilință și profundă smerenie, repetată de mai multe ori în cadrul aceleiași slujbe și e însoțită de metanii (grecescul *metanoia*=pocăință), ca formă de eliberare a noastră de sub stăpânirea păcatului și a toată răutatea din noi prin pocăință sinceră și închinare cu fruntea până la pământ ca semn al smerenicii noastre profunde. Iată rugăciunea, atât de profundă și cuprinzătoare, a celui ce-i poartă până

astăzi numele:

„Doamne și Stăpânul vieții mele,
 Duhul trândăviei, al grijii de multe, al
 iubirii de stăpânie și al grăirii în deșert,
 Nu mi-l da mie!
 Iar duhul curăției, al gândului smerit,
 al răbdării și al dragostei,
 Dăruiește-l mie slujii Tale!
 Așa, Doamne, Împărate,
 Dăruiește-mi să văd greșelile mele și să
 nu osândesc pe fratele meu,
 Că binecuvântat ești în vecii vecilor.
 Amin”.

Această rugăciune cuprinzătoare sintetizează întreaga lucrare a omului în ascensiunea sa ascetică în urcușul duhovnicesc spre mântuire, recapitulând într-un mod unic toate elementele pozitive și negative ale stării de pocăință a omului și constituie o „verificare” pentru ostenele noastre personale de-a lungul Marelui Post. Acestea au drept scop eliberarea noastră de anumite boli spirituale, ce pun stăpânire pe viața noastră și fac imposibilă încercarea de a ne întoarce către Dumnezeu. Spunem boală, făcând referire la păcat, căci păcatul este boala sufletului de care e cuprins tot omul ce vine în lume și prin asceză personală, efort continuu ca stare de străduință, întotdeauna ajutat de harul dumnezeiesc înțeles ca ajutor din partea lui Dumnezeu, creștinul caută tămăduire sau mântuire.

Cea dintâi *boală* a sufletului pe care o evidențiază Sfântul Efrem Sirul este, așadar, trândăvia, acea pasivitate și lenevie a întregii noastre ființe, care otrăvește forțele sufletului, conducând neînfricat la „uitarea” de tot ceea ce este sfânt și dumnezeiesc; este neputința de a ne uimi, de a ne minuna, de a vedea realitatea din noi și din jurul nostru așa cum e. Este păcatul de căpetenie prin care omul uită de sine, de Dumnezeu și de semenii; este o nevroză spirituală asemeni unei anestezieri a întregii ființe, aproape de insensibilitate, ce îndepărtează pe om de Hristos – lumina lumii. Această uitare de Dumnezeu – singurul izvor al vieții și existenței noastre – deschide drumul căderii, cădere ce constă în rânzezeala sufletului, toropeală a trupului, silă de viață și

deznădejde. Iar deznădejdea ucide sufletul pentru că îndepărtează omul de Dumnezeu și-l face cinic, care nu este în definitiv decât o formă de fascinație a sinuciderii. Trândăvia atât de mult se iubește pe sine, încât nu mai rezistă, nu mai poate ființa. El devine măsura tuturor lucrurilor în viață, iar în fața celui alt, în fața lui Hristos, doar Eu contez; toți ceilalți există pentru MINE, pe care-i domin, îi urăsc, îi batjocoresc, îi vorbesc de rău, uitând că făcând rău celui alt îmi trăiesc propria moarte. De aceea recunoaștem și invocăm în rugăciune pe Cel care este Domn și Stăpân al vieții noastre, pe care-L rugăm să vină și să îndepărteze acest duh rău de la noi, din care se naște grija de tot ceea ce e lumesc, iubirea de stăpânie și grăirea în deșert.

În locul acestor păcate grele, în calitate de *sluji*, adică de ființe recreate de Dumnezeu cu care intrăm în comuniune cu El, într-o întâlnire de relație personală, plină de lumină și de speranță, îi cerem duhul sfânt al curăției, stare ce evocă în definitiv integritatea omului – căci cel curat nu mai este scindat și purtat de valurile unui eros impersonal, ci este omul restaurat ce deține forța vieții ancorată într-o existență personală vie bazată pe relație; este omul care integrează erosul în comuniune cu celălalt, adică îi consumă erosul în agape, în întâlnirea iubitoare cu Dumnezeu prin celălalt. Or, în această relație cu Dumnezeu se naște smerenia în sufletul omului, virtutea ce stă la temelia tuturor faptelor bune; starea de coborâre personală și de bunăvoie până la iadul propriu cu nădejdea în Cel înviat. Este o sensibilitate la înviere a întregii noastre ființe; este virtutea prin care omul atât de mult se coboară pe sine, încât nu mai are de unde cădea. Aceasta înseamnă că smerenia nu este nicidecum strivire, ci rodire; ea este virtutea care face posibilă trezirea, revenirea în sine ce oferă puțința de a vedea deslușit tainele lui Dumnezeu.

Dar smerenia se află în strânsă legătură cu răbdarea, blândețea și bunătatea, ca roade ale ei, care e un fel de monahism interiorizat. Căci a fi „monah” (*monos*) înseamnă a te însingura atât de mult, pentru a ajunge să trăiești în ființa ta viața cea adevărată împreună cu Cel Unul/Unic, într-o comuniune plină de iubire

manifestată până la contopire. Aceasta este forma iubirii iradiante, care se manifestă din tine prin Dumnezeu spre celălalt. Iar această relație bazată pe dragostea de Dumnezeu face răbdarea încrezătoare, fiindcă ea ne așază în fața eternității pline de Înviere. Or, învierea integrală a ființei este timpul speranței ce face să răsară pe cerul luminos al sufletului rodul dragostei, al comuniunii iubitoare, care e mai tare și decât moartea. Iubirea este raportarea noastră jertfelnică „la tot omul ce vine în lume”, la omul-Adam, la tot omul-semen, pentru care ne rugăm cu lacrimi purificatoare spre dobândirea iertării și a sfințeniei sale. Aceasta, fiindcă la Dumnezeu Tatăl nu putem intra decât numai în starea de jertfă a Fiului Său. În acest sens, omul care se sfințește pe sine, devine „nebun pentru Hristos”, întrucât iubește nediscriminant pe tot omul cu iubirea nebună a lui Hristos, pentru care oricând este în stare și pregătit să-și dea viața. Acesta este omul „sărac cu duhul”, adică golit de orice păcat, însă e un sărac plin de iubire frățească, gata oricând să moară pentru celălalt, adică de a se îngropa în pământul inimii spre a-i descoperi taina. Căci omul pentru om este o taină a lui Hristos, este omul-maxim. Aceasta e sinteza omenirii: să te rogi pentru tot omul, căci a te ruga pentru semenul tău înseamnă, cu adevărat, a-ți vărsa sângele sau a-ți da viața pentru el. Și ce jertfă este mai mare decât aceasta, ca cineva să-și dea viața pentru semenul său!? Oare nu aceasta este iubirea supremă la care ne invită Mântuitorul nostru Iisus Hristos?

Prin această rugăciune cerem acest duh al curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei desăvârșite ce ne determină să murim neîncetat pentru a fi veșnic vii.

Ultima cerere denunță una din formele cele mai îngrozitoare ale păcatului: să te justifici incriminând: Așa, Doamne, Împărate, dăruiește-mi să văd păcatele mele și să nu osândesc pe fratele meu! A ne vedea greșelile înseamnă a ne supune îndemnului Mântuitoru-

lui Iisus Hristos, care a zis: „*Ποκάητι-νὰ, κὰ σ-α ἀποπιατ Ἰμπάρῃα τερυρῖλ!*” Omul care se descoperă pe sine și a cărui inimă se cercetează pe sine, își înțelege dimensiunea propriei rătăcirii, a neantului care-l pândește, a prăpastiei deschise spre cădere. Este un cutremur al propriei ființe, care-și aduce aminte de moarte, care coboară în propriul iad ființial și acolo află pe Hristos, Biruitorul iadului. Iar în Hristos orice dezbinare e depășită, la fel și tot păcatul și moartea. Este o autocondamnare la iad, fără a deznădăjdui, și o înviere ființială, o privire cu speranță la Hristos, Cel care a călcat moartea, omorând-o, și nouă ne-a oferit Învierea.

A ne vedea păcatele înseamnă a ne cufunda în apele propriei pieri și a le transforma în ape ale propriului botez, în care murim în Hristos pentru a renaște, împreună cu El, la viață veșnică. Prin urmare, cel ce și-a văzut păcatele, este mai tare decât cel ce înviază morți. Aceasta este cu adevărat o nouă viață, renăscută din Duhul lui Hristos, Cel care ne dă puterea vieții renăscute din Înviere. Iată cum Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul ne sugerează simpatetic ce e de fapt postul: pelerinajul nostru duhovnicesc, calea cea dreaptă și strâmtă, călătoria spre Rai prin restaurarea integrală a ființei noastre, după ce am omorât patimile și orice întinăciune a păcatului din noi. Doar postind de gânduri rele, înfrânați de la toate cuvintele de ocară și fără de folos, de judecare a semenului, de ură, pizmă și de ceartă, de nedreptate și viclenie, vom putea ridica din ființa noastră o biserică a Dumnezeului Celui Viu, în care să-L binecuvântăm și să-L preaslăvim permanent. Când vom avea neîntrerupt pe Hristos în locașul duhovniceasc al inimii, vom primi odihna, pacea, bucuria cerească; vom vedea deslușit lumina lui Hristos, vom cunoaște integral adevărul vieții veșnice și vom descoperi taina lui Dumnezeu și a propriei noastre vieți: Hristos este Împărăția cerurilor, care se află și lucrează sfințitor în noi! Amin.

BISERICĂ, SECTE, INTELECTUALI

(Fragment din volumul *Biserica țintă – noi convorbiri cu Dan Ciachir*, în curs de apariție)

Radu Dorin MICU
Dan CIACHIR

Radu Dorin Micu: *Unul dintre fenomenele cu care se confruntă în prezent Biserica este recrudescența sectelor, care, iată, încep să aibă un avantaj numeric asupra unor biserici tradiționale. Sunt mai mulți neoprotestanți decât greco-catolici astăzi, în Ardeal.*

Dan Ciachir: Pentru că ați vorbit de Ardeal, trebuie să reamintim că Ardealul a fost și poarta pe care au intrat aceste secte. Întâi prin componența multi-etnică a imperiului austro-ungar, componența pe care România Mare a moștenit-o în 1918. Apoi, să nu uităm pe acei mulți ardeleni care au mers să câștige bani, în America mai cu seamă. Așadar ceva care nouă ni se pare a fi o noutate e de fapt un fenomen a cărui emergență s-a petrecut acum o sută de ani. În paranteză fie spus este tragicomic episodul aceluia țărăn din Ardeal care a adus secta Martorii lui Iehova în România. El a venit influențat din Lumea Nouă, în care se duse să muncească, a înființat această sectă, în Ardeal, dar după aceea a părăsit-o. S-a reîntors la ortodoxie, dar secta a rămas și s-a dezvoltat. Această eterogenitate religioasă o găsim în Transilvania de aproape un secol, însă de câteva decenii ea a pătruns și în celelalte zone ale României. Desigur, în unele locuri mai degrabă simbolic, dacă ne gândim la Oltenia, unde mi-aduc bine aminte cum erau privite aceste secte, în copilăria mea: ca un fenomen straniu. Erau izolați, păreau ceva bizar și, de altfel, niciodată nu depășeau 8-9 familii la nivelul unui sat cu câteva sute de familii; aceasta era proporția. Nae Ionescu a spus pe bună dreptate că sectele neoprotestante reprezintă biserica de șantier, mai mult decât simplificată și raționalizată. Sunt cele două trăsături ale protestantismului, conforme acestei lumi care începe să fie din ce în ce mai înrobite tehnostiinței. În

ziua de azi, ca și în perioada de după primul război mondial, ele sunt favorizate de climatul acesta transnațional, de duhul lumii moderne care este simplist ori senzaționalist. Nu putem să nu le punem și în legătură cu falsele profeții. Gândiți-vă că Martorii lui Iehova au anunțat de vreo patru ori sfârșitul lumii în decurs de vreo 150 de ani. Nu a venit sfârșitul, însă nici nu le-a fost retrasă credibilitatea. Mulți le consideră o expresie a americanizării. Știm foarte bine că SUA au avut un singur președinte catolic în toată istoria lor, restul fiind neoprotestanți. Lumea este, astăzi, prevalent protestantă și neoprotestantă, nu mai este catolică, nu mai este ortodoxă.

R.D.M.: *Poate fi concepută o strategie de apărare?*

D.C.: Este greu de realizat o strategie, căci aceste secte se revendică de la lumea modernă, de la mentalitatea modernă. Eu am auzit adesea în ultima vreme preoți care spun, cu realism, că a trecut vremea conflictului cu greco-catolicii, astăzi fiind necesară o atenție pastorală sporită cu privire la secte. Trebuie să ne mărturisim mai limpede, mai ferm, mesajul ortodox, altfel al treilea câștigă, potrivit proverbului. După acest război mai mult sau mai puțin fratricid, steril, epuizant, ambele biserici românești, și ortodoxă și greco-catolică, au pierdut în favoarea acestor secte. Nu vreau să mai discutăm despre vinovății însă poate că măcar pe fondul acestei ofensive sectare destul de coerente precum se vede, atât greco-catolicii cât și ortodocșii și-ar putea revizui atitudinea unora față de ceilalți. Totodată, e de remarcat că o schimbare istorică majoră, cum a fost cea din decembrie 1989, aduce cu sine tulburări și bulversări în toate planurile. Eu aș zice că stăm oricum mult mai bine decât biserica din

Basarabia sau cea din Ucraina, care au fost masiv infiltrate. Asta nu înseamnă că lumea actuală nu le favorizează accesul prin interesul față de senzaționalul pseudomistic, parareligios. Dar când vorbim de secte noi nu trebuie să vedem numai pericolul neoprotestant. După 1989 au pătruns masiv, și-au făcut simțită prezența sectele extrem-orientale, gnozele, care în Occident de multă vreme câștigaseră teren datorită mecanicismului lor, cum ar fi tehnicile yoga. Or, este și o expresie interesantă, dacă vreți chiar de masochism intelectual, pentru că iată o parasectă, acea mișcare Bivolaru, de integrare în absolut, (titulatura este de un umor nemaipomenit: cum adică să te integrezi în absolut, ca și cum absolutul ar fi Uniunea Europeană, NATO, o cooperativă ori o asociație a persoanelor cu dizabilități?) a avut foarte mare căutare printre intelectuali. Asta spune foarte mult. Nu mai avem de a face cu acea anecdotică simplistă, sectară, după care, iată, preotul câștigă prea mult, se îndoaie el și familia lui, în contul credinciosului, în timp ce acesta ar putea să aibă un contact personal cu Dumnezeu, în afara Tainelor și a clerului. La sectele orientale este o ofertă cu pretenții de filozofie mistică, cu recurs la nirvana, la tehnicile psiho-somatice. Să nu uităm că avem un mare indianist, Mircea Eliade, care a făcut să se creeze o curiozitate în jurul acestui fenomen, inițial o curiozitate intelectuală sau profesională. Astăzi, spectrul acesta al influențelor sectare, al pericolului sectar, este însă mult mai amplu decât ne putem imagina. A depășit zona neoprotestantă cu care eram familiarizați, cel puțin aici, în Ardeal, de aproape 100 de ani. Aspectul este amplu și trebuie ținut cont de mentalitatea acestei lumi nu numai senzaționalistă ci și aberantă, cu o lipsă acută de criterii, înclinată spre o condamnare masivă a **tradiționalismului**, care de fapt e **autenticitate creștină**. Evident, nu putem recurge la autorități, la sprijinul statului, dar ar putea fi gândită, sau regândită o strategie. Pe de altă parte, eu cred că orice preot, într-o parohie, obișnuită, rurală sau de oraș, ar trebui măcar pentru el însuși să facă puțină anchetă detectivistică între intelectuali. Pentru că întotdeauna intelectualul se opune sau are o rezervă față de mesajul Bisericii. Ar trebui văzut de ce. În închisori preoții au fost foarte buni misionari. Am mai putea învăța ceva și de la catolici. Iată, la începutul anilor '60, catolicii au răscolit printre

intelectuali, au știut să-i flateze, să-i convingă, să-i cucerească. Am avea probabil nevoie de mai mulți preoți care să aibă trăsăturile Părintelui Galeriu...

R.D.M.: *Revenind la seducția pe care o exercită aceste secte asiatice, poate ar fi interesant de evocat și episodul meditației transcendente, care a făcut victime cu greutate, cu renume în cultura românească.*

D.C.: A fost un lucru foarte interesant. Îmi aduc aminte că atunci s-au publicat niște reportaje, dar într-o revistă a Miliției, „Pentru patrie”, și chiar pictorul Pacea a răspuns la un fel de anchetă... Desigur că atunci, în condițiile acelea, era aspectul de mondenitate care prima. A fost un fenomen de la începutul anilor '80, culmea, introdus cu acceptul stăpânirii comuniste și distrus tot de ea. Niște reputații sociale și științifice au avut totuși foarte mult de suferit.

R.D.M.: *S-a prăbușit un institut, Psihologia.*

D.C.: Da s-a prăbușit un institut, au fost apoi hărțuiți foarte mulți intelectuali care nu se apropiaseră, cred eu, decât dintr-o dorință de varietate. Viața era atât de monotonă și de monocromă. Erau acei ani din ultimul deceniu de dictatură. În 1982 izbucnește scandalul, dar ar fi de studiat (avem un dosar, s-au publicat câteva documente) ce anume i-a atras pe participanți. Această meditație transcendentă îi sensibiliza mai ales pe intelectuali. Acolo au fost implicate nume foarte importante din cultura noastră. Știți că ea a fost prezentată nu ca un mesaj mistic, ci ca o formă de recuperare a resurselor umane, adică având rolul pe care îl joacă astăzi acele instituții de terapie. Iarăși, ar fi de văzut cum înțeleg Biserica intelectualii cu nume publice. Știți că se spune adesea că Biserica nu prea are intelectuali. Nu e adevărat. Are. Și câțiva foarte, foarte importanți. Sunt nenumărate exemple: de la Steinhardt care s-a călugărit, la Paleologu, Pleșu, Patapievic, până la cei mai tineri precum Mircea Platon. Desigur, un preot dintr-o parohie ar trebui să fie mai atent în raport cu intelectualii, pentru că intelectualul are nu neapărat orgoliu, dar oricum, o vanitate, vrea să fie tratat preferențial. Vrea să discute altfel, i se pare a fi așezat în vârful unei piramide, nu numai sociale. Și aceasta e o trăsătură răsăriteană, pentru că în Occident, nu e mai important un scriitor decât un administrator de bancă, un pictor nu e mai presus de un inginer, un arhitect de un medic specialist... Sincer să fiu este și pentru mine o

formă de curiozitate: de ce respinge intelectualul această sobornicitate specifică Ortodoxiei? Desigur, pe de o parte intelectualul este un om care așa a fost format în ultimii două sute de ani: să facă opoziție Bisericii, deși Biserica Ortodoxă nu l-a vexat, nu i-a făcut niciodată opoziție: de exemplu n-a condamnat știința cum a făcut-o uneori în trecut Biserica Romano-Catolică. Revenind la tema inițială, nu putem să nu repetăm că pericolul sectar este mult mai nuanțat decât era înainte. În afară de mesajul neoprotestant a apărut acesta, oriental, foarte prizat în lumea occidentală, și care va câștiga probabil teren și la noi, cu atât mai mult cu cât condițiile încep să fie asemănătoare cu cele din Europa occidentală.

R.D.M.: *Întorcându-ne așadar la sectele creștine: ați precizat câteva cauze, externe, să le spunem, care duc la recrudescența sectelor. Nu există, totuși, și anumite cauze interne? Mă gândesc la o pregătire precară a preoților, la o criză a vocației liturgice ș.a.*

D.C.: Nu mi se pare că avem de-a face cu o criză liturgică. Cred însă că există o criză a pregătirii preoțești. Marea problemă este selecția, căci, adesea, ea nu se mai face selecția potrivit vocației. Intră, chiar și în mănăstiri, oameni din rațiuni economice iar nu din vocație. Gândiți-vă că șapte sute de călugări au menținut, în ultimii douăzeci de ani de comunism, toate vetrele monastice din țară, peste o sută de schituri și mănăstiri care rămăseseră. Nu aș vorbi de o criză a vocației, dar criteriile nu mai sunt acelea ale preoției jertfelnice, ale preoției mărturisitoare, nu mai există parcursul tradițional seminar-facultate, selecția, de care am mai discutat în cadrul convorbirilor noastre. Și atunci, preotul are mai degrabă perspectiva unui funcționar, că asta îl vroiau chiar între cele două războaie mondiale, autoritățile, o curea de transmisie între stat și populație. Or, aici mi se pare că e marea greșală a acestei inflații a învățământului teologic.. Biserica și-a construit zidurile; au fost ridicate, chiar cu asupra de măsură. E necesar acum ca preotul să se ocupe și de oameni, nu numai de ziduri, nu să le lase în părăsire, dar să aibă această cupănire între ziduri și oameni, între gospodărie și spiritualitate, altminteri Biserica va continua să piardă credincioși pentru că ei găsesc ziduri, adică, medicamente, alimente, butelii de aragaz... oricând, la orice sectă. Cred că credința autentică, adevărată, pe care ereditar, generație de generație, au perpetuat-o membrii Bisericii, aceasta

ar trebui evidențiată, pentru că ea reprezintă specificul Ortodoxiei.

R.D.M.: *Care ar fi, în opinia dumneavoastră., mecanismul genezei sectelor?*

D.C.: Secta este ruptură, ca și erezia. Așadar este un mecanism asemănător celui al ereziei, favorizat de structura psihică, nu numai psihologică a unor oameni. Sectarul e un minoritar care crede că are mai multă dreptate decât majoritatea; de fapt este un luptător în marșarier: adică nu se poate opune pe față comunității și atunci este deviant, își creează propria comunitate de adepți.

Eu nu vreau să jignesc pe nimeni, dar sectele au inclus multe cazuri patologice. Nu au apărut niciodată într-o biserică autentică, vorbesc de Biserica Ortodoxă sau Biserica Catolică, fenomene precum sinuciderile în masă cum s-a întâmplat în unele secte.

R.D.M.: *Sunt mai multe exemple aberante care confirmă o adevărată patologie spirituală...*

D.C.: O patologie nu numai spirituală, ci și clinică. Cărțile de psihiatrie sunt pline de cazuri în care cineva a *auzit o voce, a avut o vedenie* etc. Acestea sunt realități, sunt fapte verificabile. Când ești normal e foarte greu să înțelegi o mentalitate frustrantă, deviantă. Revenind la sfârșitul lumii și Martorii lui Iehova, îmi aduc aminte că Andrei Pleșu a scris legat de asta un articol foarte inspirat și cu mult umor. Vedeți, păgânizarea aceasta a lumii moderne, actuale, se reflectă și prin dorința de a decela și de a pătrunde fie mistere inventate, fie taine insondabile. De fapt noi știm foarte bine din învățătura Bisericii, din Evanghelie, din celebra pericopă Matei 25 că nu putem determina sfârșitul lumii. Nu o știe nici Hristos în calitate de om și atunci nu pare van și ridicol nu numai să cauți să afli sfârșitul lumii, ci și să-l anunți de patru ori și evident să nu se împlinească? Orice om și-ar dea seama că o sectă nu este o Biserică, ci o adunare de oameni, unde frustrarea sau mărginirea lor se poate manifesta în voie. De altfel, observați că, deși sectele acestea găsesc tot felul de motivații, sunt axate pe un sistem mai degrabă economic, de ajutorare, în aceeași mentalitate, și cu același limbaj ipocrit-mistic. Nicolae Breban în *Animale bolnave* a prins foarte bine psihologia sectarului. Eu cred că acest roman are o mare actualitate sunt acest aspect. Câți preoți însă folosesc ca argument romanul unuia dintre cei mai importanți scriitori

români postbelici? Sectarismul e o mentalitate deformată, creată de vrăjmaș, care se simte bine în izolarea sectară, creând iluzia importanței personale. Gândiți-vă că orice om, fără pregătire, talmăcește Biblia, caută fiara cu 666, sau descoperă *mistere*, lucruri care, iată, plac foarte mult oamenilor simpli, fără educație, fără instrucție, necatehizați. De fapt ei nu pot concura mesajul Bisericii autentice, revelate. Totul se mărginește la argumente de morală: *De ce preotul vostru are Volkswagen, în loc să meargă pe jos?* Îmi aduc aminte o observație foarte importantă a părintelui Stăniloae, un om care a dus o viață extrem de sobră: din momentul în care prevalează elementul moralizant în religie, ne apropiem de sectanți. Pentru că, de fapt, noi nu credem în preot, noi credem în Dumnezeu. Asta se uită, se uită foarte repede. Secta utilizează motivul frustrării, la fel ca în argumentul *materialist-dialectic* al agitatorului comunist de acum o sută de ani. De ce unul să fie muncitor și altul proprietar de fabrică? De ce episcopul sau preotul să se bucure de o anumită cinste, de o vestimentație simbolică, de un rol aparte în viața bisericească?

R.D.M.: *Așadar sectele exploatează nostalgia egalitarismului.*

D.C.: Da, cu cât discuția nu se poartă pe adevărurile de credință, ci se poartă pe automobile, pe îmbrăcăminte și pe venituri. Pentru că, repet, nimeni nu crede în preoți sau în episcopi, crede în Dumnezeu. Și deoarece, după vorba lui Nae Ionescu, **cine se apropie de desăvârșire, se apropie de moarte**, nu se poate ca tot clerul creștin, adică ortodox sau catolic să fie desăvârșit. E drept că uneori, un om normal își poate pierde parțial, temporar, încrederea în așezarea bisericească, în anumiți clerici, dar nu dezertează, nu abandonează Biserica. Mie mi se pare destul de simplist mecanismul sectar care stârnește frustrări, patimi, evidențiază neajunsuri sau dă prilejul unui om simplu dintr-un cătun să se

simtă ca un deputat în Parlament. Se poate ajunge în situația ridicolă ca un Stăniloae sau un Berdiaev să fie contraziși de un om cu patru clase primare. Dar paradoxul aproape pervers constă în faptul că, iată, oameni care au niște diplome, sunt intelectuali s-au apropiat de secte precum cea a lui Bivolaru unde, mă rog, mai sunt și alte aberații asupra cărora nu insistăm. Dar, aici e vorba de altceva care pe mine mă uimește și îmi pare că proiectează aproape de limita nebuniei.

R.D.M.: *Nu mai cauți un preot, cauți un guru.*

D.C.: Vedeți, aici intrăm în această sminteală elitistă, care se insinuează subtil și în bisericile autentice - vrem slujbe săvârșite de un preot *special* sau de un duhovnic *celebru*, or, noi uităm că duhovnicia merge mână-n mână cu smerenia.

De fapt, acești însetați de spectaculos nici nu caută mari duhovnici, pentru că atunci l-ar căuta pe părintele Rafail Noica, ci caută oameni care să le satisfacă propria vanitate și care în loc de preoți sau în loc de duhovnici, sunt niște „guru” cum bine ați spus și au o aparență de pontif local...

R.D.M.: *O aură...*

D.C.: O aură, da... Lumea actuală a bulversat ierarhia. Dar nu se poate fără ierarhie, și atunci se creează o nouă ierarhie, pe care o stabilește omul în funcție de apetența lui pentru senzational. Pe de o parte avem acest egalitarism (omul care neagă ierarhia se simte bine într-o sectă). Pe de altă parte omul care trăiește într-o atmosferă pseudomistică, chiar dacă nu neapărat sectantă, vrea ceva spectaculos. Dacă e încă creștin, el vrea preotul acela **special**, cum se spune cu un cuvânt cumplit, prost tradus (deosebit, aparte). De fapt el tânjește după ierarhie, se vrea aproape de vârful piramidei. Pentru că dacă ar fi mai *democrat*, s-ar mulțumi cu preotul obișnuit, preot pentru taine, pentru catehism, indiferent dacă preotul acela slujește la catedrala patriarhală din București sau într-o comună din județul Sălaj ori într-un cătun din Maramureș.

SECULARIZAREA ȘI UMANISMUL MODERN ACTUAL PRIVITE DIN PERSPECTIVĂ ECLESIALĂ

Pr. conf. univ. dr. Adrian Gheorghe PAUL

Se tot vorbește astăzi de secularizare și trebuie să recunoaștem că este un fapt sau un fenomen contemporan, desigur unul dintre cele mai complexe și mai provocatoare pentru credința și spiritualitatea creștină în general. Secularismul, ca stare de spirit, caracterizat prin autoafirmarea greșită și obsesivă a omului în raportul său cu Dumnezeu și cu lumea, ieșit din sfera sfințitoare și plină de har a comuniunii de iubire a Bisericii, a devenit o caracteristică a civilizației occidentale moderne, care tinde nestăvilit să se impună și să se universalizeze.

În Occident, după un mileniu de războaie religioase și de „pedagogie a fricii”, așa cum se exprimă Patriarhul ecumenic Bartolomeu I al Constantinopolului¹, revolta împotriva totalitarismului clerical suscită revendicarea așa-numitelor „drepturi ale omului”. Declarațiile drepturilor omului fundamentate la sfârșitul secolului al XVIII-lea au rădăcini creștine, dar se opun instituției eclesiastice. Leszek Kolakowski spunea:

„creștinii fără Biserică” au jucat un rol important în elaborarea acestor „declarații”, ceea ce a făcut din Reformă un preambul către fenomenul desacralizării, prezentată fiind ca un fel de „iudaism mai emancipat” sau un „umanism” rămas deschis valorilor evanghelice în vederea stabilirii „statului de drept”. Astfel, în fața gândirilor totalizatoare, fenomenul evanghelic promovat foarte subtil de Reformă rămâne să fie activ sub forma unor „democrații” mai mult sau mai puțin echilibrate, sau în socialismul asociativ, acel „creștinism din afară” al țărilor estice europene².

Uneori complexă, alteori tragică, modernitatea europeană s-a născut astfel dintr-o dublă opoziție: aceea a „drepturilor” lui Dumnezeu împotriva omului și aceea a „drepturilor” omului împotriva lui Dumnezeu. Tentată de prometeism, creația sau făptura umană, conștientă de sine și liberă, se ridică împotriva lui Dumnezeu, deseori conceput ca un Dumnezeu-jandarm, ori Tată sadic și castrator. Încadrată astfel, inaugurată sub auspiciile umanismului triumfător totalizator al Renașterii și continuată sub semnul umanismului raționalist al Reformei, Contrareformei și Iluminismului, modernitatea pare să sfârșească în pragul unei postmodernități revendicate sub auspiciile sau zodiile unui tot mai apăsător *antiumanism*. Iată succesul actual al filosofiei antiumaniste care ar trebui să ne dea de gândit! S-ar părea că acest succes se datorează unei stări de fapt în care filosofia însăși a oglindit o anumită situație creată a omului de azi, ce-i grevează gândirea și pe care ea (filosofia) chiar o exprimă. De fapt, ea nu născocesc nimic, zice filosoful francez Michel Dufrenne: înainte de a gândi moartea omului, epoca noastră o trăiește. Mai mult, chiar omul își născocesc astăzi și o altă moarte: acolo unde crima încă nu s-a comis, se

¹ Cf. Olivier Clement, *Adevăr și libertate. Ortodoxia în contemporaneitate*, în trad. rom. de diac. Ioan I. Ică jr., Edit. Deisis, Sibiu 1997, p. 134.

² Cf. *ibidem*.

întrevede o sinucidere sau o abdicare – „*omul renunță să mai fie om*”³.

Treptat, diferite domenii ale existenței – politic, social, economic și chiar religios – care nu au putut depăși lumea într-un mod radical așa cum se voia și nici nu au putut să se acomodeze definitiv la imanența pură a lumii, au încercat să scoată pe „piață” o variantă suportabilă spre „supraviețuire”, adică s-a format o „supranatură” umană sui-generis: cultura. Astfel a avut loc apariția unei culturi multiple, eterogene, deloc totale, o cultură critică prin esență față de ea însăși, niciodată sigură de propriile ei baze, străbătută și dinamizată de cercetare, polemică sau diversitate, ce a făcut să dea naștere la binecunoscutele tensiuni, cât și la elanuri deșarte.

„Născocind” cultura, omul devine mai uman, sau cel puțin așa se credea, adăugând ceva existenței sale naturale. Constantin Noica denumeste cultura drept: „[...] cea mai adecvată modalitate de a subzista în condiția intervalului” în condițiile în care umanitatea „s-a rupt de instinct, dar nu a ajuns încă la sfințenie”⁴. Deci, cultura este privită ca un domeniu care nu este autonom și autosuficient în sine, ci trimite „spre altceva decât omul, pentru că mai trebuie ceva dincolo de cultură care să o susțină și să ne susțină pe noi înșine odată cu ea”⁵. Cultura devine acea expresie în care rațiunea instrumentală se impune, fără să privească sau să admire raporturile dintre lucruri ori ordinea „cosmos”-ului, ci să transforme natura și să și-o însușească. Dumnezeu devine prezentat ca unul care nu mai este „înecat” într-o natură sacră, iar cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta” au eliberat domeniul secularului.

Teologul american Harvey Cox zicea: „...lumea a devenit datoria primordială a omului și a responsabilității sale. Omul contemporan a devenit cosmopolit unde lumea nu este altceva decât o simplă cetate a sa”⁶. În Occident, dezvoltarea civilizației urbane și implicit eliberarea de sub tutela clericală, ce s-a soldat cu distrugerea valorilor tradiționale ale religiei, a permis explorarea universului fizic și a „psyche-ului” omenesc. Astfel, lumea „se dezvoltă”, dar în sensul că are din ce în ce mai puțin

nevoie de normele religioase pentru a-și susține moralitatea. Abandonarea valorilor tradiționale duce la crearea unor societăți mai permissive, în care constrângerile sociale se relaxează. Apoi, urbanizarea nu face decât să creeze un orizont cu totul impersonal, în care se multiplică relațiile funcționale, care urmărește cu o anumită doză de toleranță și anonimat să înlocuiască sancțiunile religios-morale. De aici și gravele consecințe, cum ar fi pierderea sensului și a curajului de a mai trăi, distrugerea simbolisticii tradiționale privitoare la relația dintre soți în spectrul căsătoriei, dar și al familiei etc. Influența este devastatoare, întrucât civilizația producției nelimitate proletarizează lumea a treia, în vreme ce societățile occidentale explodează din cauza șomajului și a gherilelor urbane. Așa se face că astăzi în Europa răsăriteană creștinii văd cum se prăbușesc culturile pe care credința lor le inspirase, unde arta de a trăi împreună o distruge vehement și cu brutalitate însuși banul (alternanța euro-dolar și mai nou CHF-ul), și unde individualismul devine un atroce hedonism, deseori grosier. Biserica însăși este transformată într-un ghetou liturgic, în care credincioșii sunt mai degrabă „liturgizați” decât evanghelizați; Ortodoxia devine mai degrabă un semn de apartenență orgolioasă decât o credință personală plină de compasiune, integrată în sânul unei comunități „etnice” și pecețuită de un anume „folclor religios”⁷. Desigur că în acest fel Biserica nu mai poate îndruma lumea într-o manieră autoritară și integristă, întrucât ea nu este acceptată ca o instituție supraordonată care poate oferi soluții concrete și viabile pentru toate problemele lumii de azi. Treptat, s-a pierdut din vedere faptul că numai *relația om-Dumnezeu* este cea care-i permite omului sesizarea și înțelegerea exactă a poziției sale reale în existență. Aceasta nu este altceva decât (vai!) un „naționalism religios ca formă ortodoxă a secularizării”.

Chiar dacă acest proces a început odată cu Renașterea, el s-a accentuat mereu în spațiul civilizației, culturii și spiritualității occidentale din epoca modernă, afectând grav și identitatea discursului teologic, cauzele fiind legate și de un anumit mod de a înțelege și interpreta teologia. În special teologii Reformei au reacționat și au insistat asupra „libertății” individului în relația cu teologia și cu instituțiile eclesiale pe care le slujea. Astfel se deschide calea procesului de secula-

³ Michel Dufrenne, *Pentru om*, Seuil, 1968, în trad. rom. la editura Politică, București 1971, p. 233.

⁴ Constantin Noica, *Modelul cultural european*, Edit. Humanitas, București, 1993, p. 33-34.

⁵ Cf. Andrei Pleșu, *Minima moralia*, Edit. Cartea Românească, București, 1988, p. 102.

⁶ Harvey Cox, *La cite seculiere. Essai sur la secularisation et l'urbanisation*, Casterman, Paris-Tournai 1968, p. 31.

⁷ Cf. O. Clement, op. cit., p. 137.

rizare, care va insista nu atât asupra comuniunii vieții creștine, cât pe autonomia individuală și „emanciparea omului” sub autoritatea constrângătoare a discursului teologic. Așa se face că principiul autonomiei și al individualismului constituie esența procesului de secularizare. Ca autoafirmare a omului în absența lui Dumnezeu, secularizarea produce adesea în suflete numai vid spiritual, fragmentare și însingurare, ce, toate, conduc rapid și eficient spre o adevărată criză spirituală și morală, o insecuritate existențială ce-i determină pe mulți să-și caute salvarea în noile mișcări religioase sau parareligioase și în tot felul de prozelitisme care nu fac altceva decât să manifeste profunda criză a lumii contemporane, criză care, în mod paradoxal, suscită dorul după o reală comuniune și nevoie de înnoire spirituală în acest început de mileniu III⁸.

Aici credem că trebuie plasată contribuția pe care o poate aduce însăși Ortodoxia lumii moderne, care recunoaște, de altfel, dezvoltarea adusă de progresele tehnico-științifice ale umanității seculare, dar subliniază că se pune accent prea mare pe valoarea excesivă a progresului material, progres care de cele mai multe ori vatamă viața spirituală a omului. Progresul uimitor al științei și al tehnologiei, prin preocuparea evidentă îndreptată asupra lumii exterioare omului, a pregătit fără doar și poate terenul pentru regresul vieții interioare și spirituale a omului, ca rezultat al „marginalizării” lui Dumnezeu. În virtutea unei autonomii a rațiunii umane, omul a devenit prizonierul lumii imanente și al legilor naturale, unde trăiește simțitor sentimentul îndepărtării de Dumnezeu, devenind astfel sclavul lumii sensibile, al unei lumi care-l desfigurează din punct de vedere spiritual.

Toată această „dezvoltare” l-a făcut pe omul european, că despre el este vorba, să aibă mai multă încredere în sine decât în Dumnezeu și să manifeste indiferență sau chiar ostilitate față de ordinea supranaturală. Însăși faptul cultural al timpului nostru nu este altceva decât apariția omului *areligios*, care refuză categoric transcendența și acceptă relativitatea realității, ajungând până acolo încât să se îndoiască de sensul real al existenței. În această nouă situație existențială, omul european se consideră pe sine însuși subiect și agent unic al istoriei în care el nu mai

acceptă un alt mod de umanitate în afara propriei condiții umane. El se „realizează” pe sine însuși, dacă poate fi vorba de așa ceva, doar în măsura în care „se desacralizează” atât pe sine, cât și lumea în care trăiește. Marele gânditor Mircea Eliade scria în acest sens: „*Sacralul este obstacolul așezat în calea libertății omului*”. Omul occidental consideră că va fi liber abia atunci când va fi lichidat „ultimul zeu”⁹, ceea ce ne duce cu gândul la concepțiile deiste care-l considerau pe Dumnezeu a fi exterior lumii sau închis într-o transcendență inaccesibilă pentru om.

Aceasta este desacralitatea – forma negativă sau nihilistă a cuvântului sacru (sau sfânt). Sacral exprimă legătura strânsă a omului cu Dumnezeu, ca pe o relație excepțională¹⁰. Dacă Mircea Eliade definește sacral ca fiind un element constitutiv al ființei umane¹¹, atunci putem spune că prin desacralizare înțelegem tendința și acțiunea de eliminare¹², de golire a sacralului din conștiința și viața omului modern, întrucât acesta trăiește în lume ca și cum Dumnezeu n-ar exista¹³. În acest context, secularizarea este o noțiune și totodată o realitate strâns legată de desacralizare, fiind chiar consecința acesteia. Dar, chiar termenul de secularism (secularizare) vine din latinescul *saeculum*, *-i* (neam, spiță, generație, timp nedeterminat, spirit al vremii) și a intrat în terminologia internațională prin filiera franceză, desemnând un fenomen de schimbare a mentalităților în spiritul vremii sau după moda timpului, ceea ce viza direct marginalizarea și eliminarea religiosului din cotidian. Așa s-a ajuns a se înțelege prin secularizare abandonarea valorilor spirituale, în primul rând a celor sacre, și îmbrățișarea sau acceptarea valorilor trecătoare ale acestei lumi¹⁴.

Desacralizarea și secularizarea, așadar, sunt doi termeni care redau, în fond, o stare de fapt, o realitate sumbră, o „maladie” care a modificat

⁸ Pentru aprofundare în acest sens a se vedea Pr. Gheorghe Popa, *Comuniune și înnoire spirituală în contextul secularizării lumii moderne*, Edit. Trinitas, Iași, 2000.

⁹ Vezi pe larg studiul introductiv al diac. Ioan I. Ică jr. din cartea lui Panayotis Nellas, *Omul-animal îndumnezeit*, Edit. Deisis, Sibiu 1999, pp. 7-15.

¹⁰ Pr. lect. univ. dr. Vasile Borca, *Omul – Încununare a operei de creație, natura și destinul său în lumina revelației biblice a Vechiului Testament*, Ed. Universității de Nord, Baia Mare, 2007, p. 48.

¹¹ Cf. I. M. Stoian, *Dicționar religios*, Ed. Garamond, București, 1994, p. 243.

¹² Pr. prof. dr. Ene Braniște, Prof. Ecaterina Braniște, *Dicționar Enciclopedic de cunoștințe religioase*, Ed. Diacezană, Caransebeș, 2001, p. 421.

¹³ Pr. prof. Ilie Moldovan, *Darul sfânt al vieții și combaterea păcatelor împotriva acestuia*, Edit. I.B.M. al B.O.R., București, 1997, p. 25.

¹⁴ Pr. Ioan Bizău, *Viața în Hristos și maladia secularizării*, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2002, p. 5.

mentalitatea și tradițiile popoarelor europene, legislația, modul de a înțelege familia, iubirea, sexualitatea, dar mai ales raportarea omului la moarte și la eternitate și, în fine, la Divinitate¹⁵. Deci, secularizare vine de la *saeculum*, care înseamnă „lume”, o lume în sensul profan al cuvântului, nu lumea ca creație a lui Dumnezeu. Un contact sumar cu termenul de secularizare impune deja o primă constatare: acesta este un termen polisemic. Astfel, putem citi în *Encyclopaedia Universalis*: „Vicisitudinile cuvântului secularizare, atât de frecvent utilizat în zilele noastre în materie de religie, circulația sa între franceză și germană, au reușit să-i dea un sens în aparență recent și împrumutat. Mai mult, acest pretins neologism, anglicism sau germanism, este însoțit de o polisemie care dă opoziții, excluderi sau recuperări doctrinale. El poate desemna trecerea în patrimoniul statului a bunurilor ce aparțin bisericilor sau mănăstirilor, dar și trecerea de la statutul de preot sau călugăr la cel de laic. De asemenea, acest termen a fost utilizat pentru a desemna un recul al religiei, asimilându-l cu termenii de laicizare, de decristianizare, de păgânizare și de locuțiuni cum ar fi extinderea necredinței sau a ireligiozității”.

Numai din această perspectivă putem spune că secularizarea este o mare primejdie pentru Biserică. Ea este aceea care îi falsifică adevăratul duh, adevărata atmosferă. Desigur, trebuie să spunem că ea nu afectează Biserica, ci mai degrabă măduarele Bisericii, căci Biserica este adevăratul și Sfântul Trup al lui Iisus Hristos. De aceea ar fi poate mai bine să vorbim de secularizarea mădurelor Bisericii. Trebuie totuși să adăugăm că, din nefericire, există astăzi două curente neortodoxe precumpănitoare care produc greșeli mari în viața duhovnicească, ce pot strica Predania Bisericii. Una este antinomianismul, adică respingerea Legii lui Dumnezeu în folosul unei libertăți rău înțelese, rânduirea de sine a vieții noastre; iar cealaltă este legalismul vieții duhovnicești, rânduirea vieții pe temeiul literei Legii, din pricina desprinderii noastre de trăirea duhului Legii. Niciunul dintre aceste curente nu înfățișează creștinismul autentic, căci promovează păreri greșite și antiortodoxe, militante fenomenului secularizării¹⁶.

Lumea secularizată promovează ca mentalitate și concepția nulibismului (*nullibi esse* – nu există nicăieri sau *non esse* – nu este, nu există). Nulibismul se referă la problema locului lui Dumnezeu în lume, la inexistența Sa în problematica lumii, la neimplicarea Lui direct și evident în cotidian, de unde ipoteza sumbră că nu e nevoie de Dumnezeu în lumea omului secularizat. Și cu toate că secularizarea nu te împiedică să crezi în Dumnezeu, căci nu este ateism pe față, dar te obligă să te porți ca un ateu; căci a creat un dezechilibru lăuntric în om¹⁷. Aceasta ne face să înțelegem că desacralizarea și secularizarea sunt consecința firească a omului autonom, a omului care-și închipuie că are o suveranitate absolută, în virtutea căreia nu este responsabil față de nimeni și de nimic.

Conceptul de secularizare este utilizat, așadar, pentru a desemna într-o manieră globală un reflux al religiei în societate, legat adesea de fenomenul modernității. De subliniat că acest concept nu este specific teologiei, el fiind împrumutat filosofiei și sociologiei. Pe ce ne bazăm atunci când vorbim despre un reflux al religiei? Pentru Hervé Legrand, există câteva manifestări care pot fi măsurate științific:

a) O primă manifestare este legată de separarea Bisericii de Stat. Să remarcăm că secularizarea era un scop politic și ideologic în țările blocului comunist din estul Europei, pe când în țările vest-europene aceasta era consecința unei evoluții sociale. Vizibilitatea separării dintre Stat și Biserică în țările din estul Europei, marcate de regimurile comuniste, este neîndoieabilă. În aceste țări, s-a observat o ostilitate a regimurilor marxiste vizavi de implicarea Bisericii în viața publică, precum și un proces juridico-politic de

¹⁷ Cf. Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, *Omul fără rădăcini*, Ed. Nemira, București, 2000, p. 44. Dezechilibrul lăuntric al omului este la fel de evident în cele două ideologii sociale moderne, individualismul și colectivismul. Este vorba de faptul că lumea noastră nu pare a fi în stare să concilieze interesul particular, libertatea și drepturile individuale, cu interesul social, solidaritatea și drepturile comunității umane. În sistemele individualiste, omul este îndemnat să profite, să prospere cu indiferent ce preț, ajungându-se la grave decalaje sociale, iar în cele colectiviste este obligat să renunțe la drepturile sale în favoarea unor ipotetice interese ale comunității. În primul caz, este vorba de afirmarea unei libertăți fără spiritul solidarității -tinzând spre anarhie, spre transgresarea oricărei convenții sociale, iar în al doilea de afirmarea unei egalități fără libertate -tinzând spre anularea persoanei umane. (A se vedea Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, *Teologie și cultură*, Ed. Nemira, București, 2002, p. 12 ș.u.). Interesant e însă că aceste ideologii păcătuiesc în egală măsură prin faptul că vor să rezolve problemele dincolo de realitatea socială, a relațiilor interumane, prin sisteme capabile de impunere. (Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, *Biserică și societate*, Ed. Nemira, București, 2000, p. 32-33).

¹⁵ *Ibidem*, p. 22.

¹⁶ Arhim. Gh. Kapsanis, *Slujirea pastorală cu Sfintele Canoane*, Athos, 1967, p. 19.

separare dintre Stat și Biserică. După căderea regimurilor comuniste, țările din estul Europei se apropie din ce în ce mai mult de modelul vest-european privind raportul dintre Stat și Biserică, chiar dacă aceste raportări diferă de la un stat la altul. Dorința acestor țări de a se integra în Comunitatea Europeană ne face să anticipăm o accelerare a acestui proces.

Dar care este această raportare dintre Stat și Biserică în vestul european? Deși nu există constrângeri exterioare, construcția societăților vest-europene nu se mai face în raport cu o referință explicită la o transcendență religioasă. Biserica încetează să mai gândească raporturile sale cu Statul în termeni de putere (putere temporală/putere spirituală; putere directă sau indirectă a Bisericii asupra Statului). Statele nu se mai confundă cu statele creștine și nu mai tolerează dominația instanțelor religioase. Rolul lor este legat de respectul libertății religioase individuale și sociale, precum și al limitei acestei libertăți religioase (problema sectelor). Statele moderne preferă în general să regleze juridic raportul cu instanțele religioase, respectând pluralitatea confesiunilor. Desigur, așa cum remarcă Paul Valadier: „*Aceste afirmații devenite banale, nu sunt deloc banale. Comparația situației noastre cu cea a țărilor islamiste ne arată surprinzătoarea originalitate a tradiției noastre și sugerează deja că o astfel de separare, trăită pe «tărâm» creștin, adesea împotriva Bisericilor, are fără îndoială ceva legat de creștinism*”¹⁸.

b) O altă manifestare a refluxului religiei este privatizarea religiei. Paul Valadier leagă această manifestare de apariția tehnicii, a științelor, a experimentelor ce conferă o forță de evidență complexității realului. Delimitându-și metodele și frontierele, fiecare domeniu se particularizează, făcând loc ideii de o „știință a științelor” capabilă să ordoneze totalitatea cunoașterii. Religia se vede astfel relativizată: teologia are menirea să prescrie cum se câștigă cerul, astronomia să explice mișcarea astrelor. Aceasta este schema perfectă a secularizării. Se observă o raționalizare a câmpurilor realului, a cărei derivă este raționalismul și scientismul¹⁹.

c) O altă manifestare a secularizării este recesiunea practicii religioase. Toate acestea arată că nu putem să asociem modernității o dispariție a religiei. Paul Valadier remarcă o permanență religioasă care poate să ia forme diferite: forme

sacrale pe care putem să le judecăm degradate (magia, ezoterismul, sectele [...]), forme de adeziune vagi la o transcendență fără chip (credința în cealaltă lume, la o viață de apoi, la o finalitate ce nu poate fi reperată), sau forme ale căutării unui sens personal care nu face să înceteze proiectul modern al transformării, chiar dacă este contestat în principiul său²⁰. Dar omul modern și contemporan a transferat centrul de gravitate al lumii de la Dumnezeu la om, pentru a se simți autonom față de Divinitate, devenind chiar irascibil la mesajul divin sau considerând voința lui Dumnezeu ca pe un fel de atentat împotriva propriei lui libertăți. Sacrul a devenit principalul obstacol în calea libertății omului și el nu se simte liber decât în măsura în care elimină sacralul din viața și preocupările sale²¹.

În cultura și civilizația contemporană, prinsă și afectată de maladia secularizării, omul autonom își devine singurul izvor și ideal. Descentralizarea culturii moderne, adică ruperea ei de centrul spiritual religios, scoaterea ei din mediul sacru al Bisericii, înseamnă fărâmițarea ei în varietăți individuale. În ansamblul lor, toate sistemele culturale dau impresia unui haos și a unei amare zădărnicii, care e soarta inteligenței autonome. Toate fenomenele decadente din creațiile moderne sunt expresii ale omului de azi, desfăcut de legăturile cu transcendentul, uitându-și destinul de dincolo de lume, care-i deschide o perspectivă spiritual magnifică pentru înseși creațiile lui, pipernicindu-se astfel ca într-o carceră în condițiile de timp și spațiu terestru²².

Vladimir Lossky observă că modul în care omul modern s-a obișnuit să vadă lumea, fără contur, lipsită de centru și de semnificație teologică, un model al disoluției, s-a repercutat și asupra omului însuși; practic, el a devenit astăzi ceea ce a crezut despre lume că este. Această extindere în plan uman a modelului cosmologic s-a impus în pofida separației carteziene între *res cogitans* și *res extensa*, separație caracteristică pentru noul mod de înțelegere, în care omul modern și-a imaginat relația cu realitatea înconjurătoare (model pe care Eliade îl numește trecerea din cosmos în istorie), model potrivit căruia demni-

²⁰ *Ibidem*, p. 55-56.

²¹ Paul Valadier, *Société moderne et religion chrétienne*, în: Hervé LEGRAND, *Les évêques d'Europe et la nouvelle évangélisation*, Les Editions du Cerf, Paris, 1991, p. 212-229, apud Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, *Omul fără rădăcini*, pp. 52-57.

²² Pr. lect. univ. dr. Vasile Borca, *Omul – Încununare a operei de creație, natura și destinul său în lumina revelației biblice a Vechiului Testament*, p. 52.

¹⁸ Pr. prof. dr. Dumitru Popescu, *Omul fără rădăcini*, p. 46-47.

¹⁹ *Ibidem*, p. 51-52.

tatea omului trebuia să fie perfect afirmată²³. Aceasta înseamnă, în final, să fii „monden”.

Dar ce se înțelege de fapt prin mondenitatea lumii? Prin Întruparea Fiului lui Dumnezeu, în persoana dumnezeiască a lui Iisus Hristos, Dumnezeu a adoptat definitiv lumea, în care și locuiește; lumea este acceptată de Dumnezeu și îi este dată autonomia ei ca lume, ca lume mondenă în devenire, ca istorie, ca câmp de acțiune responsabilă a omului în vederea mântuirii sale. Dumnezeu face istoria împreună cu oamenii, dar prezența Lui nu este clară, vizibilă imediat, fără probleme; iar lumea, chiar dacă este adoptată definitiv, poate să recunoască dificil prezența lui Dumnezeu și, deci, poate intra în contradicție cu această adopție, să o ignore, să o conteste; credința oamenilor este, astfel, răspuns la acest eveniment care s-a produs în istorie. Deoarece mondenitatea lumii este rodul adopției eliberatoare în Iisus Hristos, creștinii nu trebuie să refuze autonomia lumii, desigur trăită de o manieră ambiguă, ci să participe la această lume și să o ajute să fie ea însăși: adică distinctă de Dumnezeu și dăruită ei însăși de Dumnezeu.

Mondenitatea lumii (secularizarea) este un fapt pe care Biserica nu-l poate ignora, adesea înțeles ca un proces împotriva credinței și care trebuie să fie jugulat. Lumea a devenit „mondenă” și, chiar dacă aparențele sunt înșelătoare, sfârșitul acestui proces nu este încă previzibil. Credința este legată de această mondenitate, fiind chemată să se înțeleagă în raport cu aceasta. Procesul secularizării nu mai este considerat din perspectiva lumii, ci din cea a credinței. Aceasta din urmă nu este răspunsul la un eveniment trecut (Întruparea), ci participare activă la un eveniment care domină din interior istoria și lumea, ce le conferă un fundament și o determinare eshatologică.

Omul secularizat însă, deși este capabil de spectaculoase performanțe științifice și tehnice, este marcat la nivel spiritual de o dificultate majoră: neputința de a simți cu adevărat prezența personală și iubirea lui Dumnezeu. Rațiunea fără credință devine irațională și absurdă, ea putând degenera oricând într-un libertinaj nociv prin care se instalează în lume sclavia spirituală, nonsensul și absurdul. Omul modern și secularizat a pierdut sensul armoniei cu care a fost creat, armonia lui internă, armonia

cu natura, în esență, și-a pierdut echilibrul, devenind un blazat, pe care nimic nu-l mai interesează, nimic nu-l mai emoționează. Singurele valori care-l mai atrag și-l preocupă sunt plăcerile pe care le-a idolatrizat, dar care nu-i satisfac exigențele fundamentale ale ființei sale. De aceea, el trăiește într-o agitație și o nemulțumire continuă ce-i marchează intensitatea crizei interioare. Una din cele mai grave consecințe ale agitației omului modern este incapacitatea de a medita și autorefecta, temându-se ca nu cumva reflecțiile să-i pună în față un autoportret înfiorător. Dorința de a construi o lume fără Dumnezeu, fără Biserică, s-a soldat prin distrugerea lumii, prin dezmembrarea și dezagregarea umanului, prin exacerbarea hedonismului și filistinismului ce duce la nonsens, la nebunie, la alienare. Asta înseamnă o lume care și-a abandonat valorile sacralului, care vine de niciunde și merge spre nicăieri²⁴.

Mai mult, omul monden secularizat a crezut că prin știință posedă „cheia cunoașterii” și prin tehnologie va „domina lumea”, trăind cu iluzia că poate fi stăpân al lumii. Dar el a ajuns prizonierul lumii imanente, în cadrul căreia și-a transferat cu totul existența, începând cu originea, pe care a coborât-o în rândul ființelor inferioare lui și terminând cu menirea de a fi pentru „aici” și pentru „acum”. În acest sens, antropologia „veacului acestuia” este mai puțin interesată de promovarea valorilor spirituale, fiind preocupată de a reactiva impulsurile care țâșnesc din adâncul subconștientului uman, adică vitalismul, senzualitatea și erotismul. Omul orbit de patimi devine prizonierul acestor forțe iraționale, care-l fac impulsiv, agresiv sau violent. Această antropologie „umanistă” a afirmat și a centrat omul într-un antropocentrism subiectiv, deconectându-l treptat de la relația cu Divinul, divinizând în același timp omul și umanul. Astfel, „umanismul” a ajuns să cunoască omul și să vadă în el doar un „obiect natural”, fără să mai recunoască în el un „subiect supranatural”²⁵.

„Umanismul modern” este marea tragedie a omului! Patosul acestui umanism constă în afirmarea superiorității omului, în zeificarea lui. Dar de îndată ce Dumnezeu este respins și omul divinizat, omul cade mai jos de uman, pentru că

²³ Vladimir Lossky, *Teologia mistică a Bisericii Răsăritului*, Ed. Anastasia, București, 1998, p. 153-154.

²⁴ Petre Țuțea, *Omul – Tratat de antropologie creștină*, vol. I, Ed. Timpul, Iași, 1992, p. 234.

²⁵ Nikolai Berdiaev, *Sensul creației*, în trad. rom. de Anca Oroveanu, Ed. Humanitas, București, 1992, p. 92-93.

omul se află la înălțime doar ca imagine („chip”) și asemănare a Ființei divine supreme, el nu este în mod autentic om decât ca fiu al lui Dumnezeu. Potrivit gânditorului român Emil Cioran, umanismul culturii contemporane poartă toate caracterele unei destrămări a omului, ale unei dezagregări interioare, care a dat naștere unui „antinomism în lumea valorilor” și a unui „vădit caracter de inconștiență”. Valorile produse de om nu au reușit să-i aducă acestuia o ameliorare și o integrare armonioasă, ci una contradictorie de multe ori cu tendințele lui²⁶.

Evident că Ortodoxia nu poate sta deoparte când vede aceste fenomene că „mișună” chiar sub ochii ei și nu întârzie să răspundă tuturor cu tot ceea ce are ea mai de preț: comorile moral-spirituale. Ortodoxiei nu-i este străin procesul secularizării, pe care ea încearcă să-l asimileze și reorienteze din interior. De aceea, grație mărturiilor ortodoxe, Europa occidentală trebuie să-și găsească propriul „orient” lăuntric, pentru că abordarea problemelor doar sub aspectul economic, social sau politic este cu neputință; ele trebuie (re)considerate deopotrivă în profunzimea lor morală și religioasă. Secularizarea îl despoaie pe om în întregime, până la spaimă și uimire, până la alegerea ultimă între „ceea ce este” (adică „chip” al lui Dumnezeu ce tinde nestingherit spre „asemănarea” deplin actualizată cu Dumnezeu) și eflorescența derizorie a neantului, ceea ce și ridică întrebarea: Cum poate credința creștină să rămână prezentă în societatea secularizată?

Poate că promovând „gratuitul” și „inasimilabilul”, într-o lume în care totul se vinde, se cumpără și se schimbă, în care nimic nu are cu adevărat importanță, în care domină domnia capriciului, a sațietății și a unui fel de indiferență sătulă. Creștinismul autentic trebuie să-l așeze pe tot omul în fața a ceea ce nu folosește la nimic, dar care luminează totul; o realitate tainică în însăși evidența ei, pe care nu o putem cumpăra ori explica, ci doar admira și contempla. Numai atunci existența devine o adevărată celebrare euharistică, o sărbătoare pascală permanentă.

Desigur că Biserica nu are răspunsuri la toate întrebările, ea nici nu se definește printr-un cod de legi pentru a multiplica farmaceutic rețetele. Misiunea ei este aceea de a face societatea să gândească la porunca înaltă a iubirii, să-i aducă

mereu aminte de posibilitatea sensului iubirii și de taina pruncului (acel „*De nu vești fi ca pruncii...*”). Aceste două arme trebuie să le pună în gardă împotriva oricărei fatalități tehnocratice ce conduce dictatorial cu barbarie; să aprofundeze setea de solidaritate reamintind mereu sensul Crucii lui Hristos, întru Care „eșecul” nu este niciodată definitiv, deoarece este vorba despre o „*Împreună-îngropare ce ne duce din mormânt la viață și ne ridică de pe pământ la cer*”.

Plin de încrederea credinței, omul autentic, omul credinței luptă cu „intemperțiile” lumii acesteia și se străduiește să dezvolte o reflecție înnoită asupra a ceea ce se numește „drepturile omului”, conștient fiind de *taina fratelui* propovăduită de creștinism, fiind „prieten” cu toți cei ce presimt adevărata taină a persoanei ființei umane. El îndrăznește să spună că această lume aparent închisă a fost și este deschisă spre zorii fără apus ai luminii Învierii Domnului Hristos. Astăzi ne aflăm în această lume călătorind cu toții, asemeni femeilor mironosițe, pe drumul Învierii pentru a-L căuta cu inimile pline de bucurie pe Cel care a dat un sens mai deplin întregii existențe, la capătul căreia ne așteaptă masa întinsă cu Hristos –Vițelul Cel gras, masa euharistică din Emaus, care face să ardă inimile noastre „*până ce ne vom odihni deplin întru El în Împărăția Sa*”. Astfel, datoria creștinului este aceea de-a comunica „construcției” europene un suflu înnoitor în perspectiva „divino-umanității”, a timpului în care Dumnezeu Se descoperă în om, iar omul se împlinește în Dumnezeu. Căci pentru aceasta Dumnezeu se face Om în om în mod permanent, pentru ca omul să poată deveni nu mai puțin dumnezeu în mod permanent prin ajutorul haric al lui Dumnezeu dobândit în Biserică prin intermediul Sfințelor Taine. Toate lucrările omului în lucrarea sa de participare la tot ceea ce este bine prin fire, îl determină să participe treptat și tot mai profund la însăși viața dumnezeiască. Cu cât se depășește pe sine intrând la/în Dumnezeu prin ajutorul haric al lui Dumnezeu, cu atât mai mult omul devine mai uman sau mai om, unde se percepe puterea acestui dar reciproc care îl îndumnezeiește pe om pentru Dumnezeu, prin iubirea de Dumnezeu, și-L face pe Dumnezeu om pentru om prin însăși iubirea Lui față de om, și tocmai prin această schimbare Dumnezeu se face Om pentru îndumnezeirea omului, iar omul se face

²⁶ Emil Cioran, *Antropologia filozofică*, Ed. Pentagon-Dionysos, Craiova, 1991, p. 27-28.

dumnezeu prin har pentru Înomenirea lui Dumnezeu²⁷.

Oricât s-ar zbate omul să-și definească condiția umană, aceasta nu poate fi înțeleasă și explicată plauzibil decât numai în raport cu Dumnezeu, fără de care omul nu poate fi definit și rămânând imperceptibil²⁸. Aceasta l-a determinat pe teologul grec Panayotis Nellas, în cartea sa „Omul-animal îndumnezeit”, să numească om pe acela care „a ajuns departe de umanitate și a înaintat spre Însuși Dumnezeu”²⁹. Iată de ce pentru Ortodoxie esența și totalitatea Creștinismului, comoara cea mai de preț este „Persoana vie a Dumnezeu-omului Iisus Hristos Cel întrupat, înviat și înălțat, Care după Cincizecime a devenit Capul Trupului Său divino-uman, social, istoric și cosmic universal: Biserica”³⁰. Astăzi mai mult decât oricând, creștinii au misiunea sfântă de a ajusta ascetic spiritul lumii de azi la spiritul eternității divino-umane a lui Hristos, pentru că El, Hristos Dumnezeu–Om, este înainte de toate și mai presus de toate și de toți. Numai astfel divino-umanitatea va apărea ca un veritabil filtru teologic interpretativ în care omul credinței va putea privilegia creativitatea și simpatia personală în toate relațiile umane din sânul societății. Dincolo de responsabilitatea oamenilor politici, creștinii vor trebui să determine o adevărată „revoluție” a sensibilității și a stilului de viață, dar o revoluție care să permită sacrificiul liber și de bunăvoie al freneziei consumului, al exigențelor productivității, pentru a regăsi mereu adevărata comuniune de viață în aceea a persoanelor, în care lumea, ca spațiu al existenței noastre, să devină un adevărat „laborator al învierii”.

Aceasta este credința noastră, adânc înrădăcinată în Hristos – Adevărul suprem, pe care noi nu-l contrazicem, ci suntem pecetluiți de acest caracter al credinței și nădăjduirii noastre, convinși fiind că pe oamenii care cinstesc din toată inima pe Dumnezeu și-i slujesc cu dăruire, nimic nu poate să-i îndemne cu atâta putere la o idee comună, ca înțelegerea în învățătura de credință despre Dumnezeu. În acest sens vom spune că spre deosebire de antropologiile materialiste și

imanentiste, antropologia religioasă-ontologic-teologică ortodoxă vizează „răpirea” Împărăției lui Dumnezeu, transformarea lăuntrică a omului și, prin el, în calitate sa de „inel de legătură”, a cosmosului întreg și a lumii în Împărăție, precum și luminarea sa progresivă „tot mai deplină, prin energiile divine necreate ale Dumnezeirii”³¹. De fapt, Ortodoxia pune accentul pe revelarea unei antropologii teonome, în care omul își acceptă liber în credință și ascultare de Dumnezeu condiția de „chip” creat al lui Dumnezeu. Aceasta pentru că doar relația sa cu Dumnezeu este cea care-i permite omului sesizarea exactă a poziției sale reale în existență și singura care poate să-i reveleze misterul ultim al existenței sale. Acceptarea acestei condiții rezolvă mântuitor dubla antinomie de nedepășit a creaturalității umane în misterul omului, definit de Sfinții Părinți ca fiind „îndumnezeirea”, ca înfiere și naștere a sa după har³² la Dumnezeu Tatăl prin Dumnezeu Fiul în Dumnezeu Duhul Sfânt. Cu alte cuvinte, omului, care spune despre sine însuși: „sunt pământ și cenușă” (cf. Fac. 18, 27), „vierme și nu om” (cf. Ps. 21, 6), Dumnezeu îi spune în Hristos Iisus: „Sunteți dumnezei și fii ai Celui Prea Înalt!” (Ps. 81, 6; In. 10, 34). Astfel taina îndumnezeirii ca înfiere harică a omului în Dumnezeu conciliază paradoxal atât dependența și finitudinea creaturală a omului, cât și destinul său ultim de participare la libertatea și înfinitatea absolută a lui Dumnezeu. Prin urmare, omul devine „Dumnezeu după har”, „fiu al lui Dumnezeu” în Hristos Fiul, ajungând „conform chipului Fiului lui Dumnezeu” (cf. I Cor. 15, 49 și Col. 3, 18) și „prefăcându-se din slavă în slavă în același chip” (II Cor. 3, 18). Îndumnezeirea, așadar, concentrează și rămâne esența antropologiei biblice și patristice ortodoxe, relevând misterul ultim și adevărat al existenței ființei umane, împotriva tuturor antinomiilor secularizate și modernizante promovate de mișcările desacralizate ale lumii contemporane.

²⁷ Pr. lect. univ. dr. Adrian Gh. Paul, *Sensul revelator și spiritual al noțiunii de „teologie”*, în „Ortodoxia maramureșeană”, anul VIII, nr. 8, 2003, Baia Mare, p. 231.

²⁸ Pierre Magnard, *Pascal sau Arta digresiunii*, în vol. Omul-sinteze filozofice, Ed. Antet, 1999, p. 234.

²⁹ Panayotis Nellas, *Omul-animal îndumnezeit*, p. 59.

³⁰ Cf. Arhim. Iustin Popovici, *Omul și Dumnezeu–Om*, în trad. rom. de diac. Ioan. I. Ică jr., Edit. Deisis, Sibiu 1997, p. 16.

³¹ Cf. Paul Evdokimov, *Ortodoxia*, în trad. rom. de P.S. dr. Irineu I. Popa, Ed. IBM al BOR, București, 1996, p. 103.

³² A se vedea B. Vischeslavtzev, *Das Ebenbild Gottes im Wesen des Menschen*, artic. în „Kirche, Staat und Mensch”, Russisch-Orthodoxe Studien, Editions Genf, Paris, 1937, p. 345.

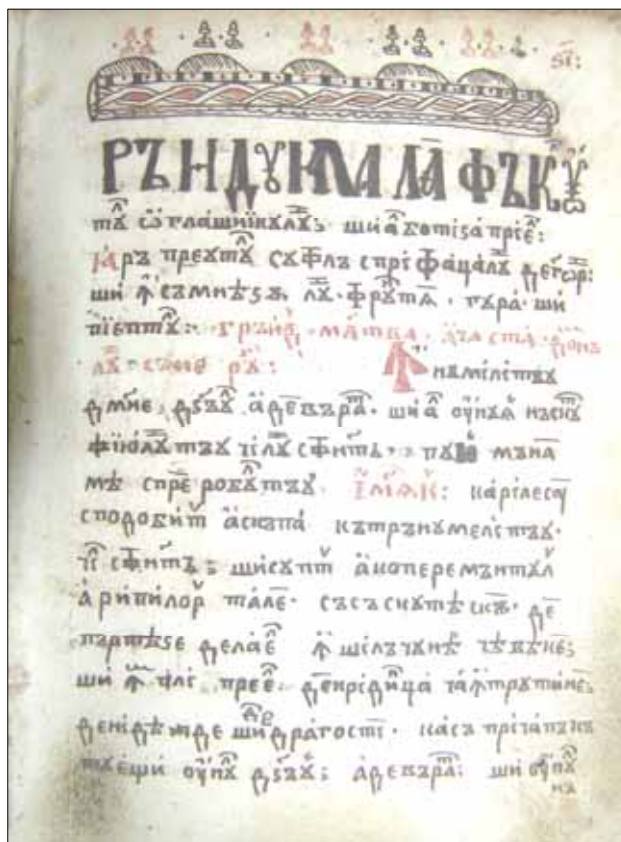
**UN MANUSCRIS INEDIT DIN COLECȚIA MUZEULUI JUDEȚEAN
DE ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE MARAMUREȘ: MOLITVELNICUL LUI POPA LUPU
(1731)**

Marius CÂMPEANU

muzeograf, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș

În colecția de carte veche și rară a Muzeului Județean de Istorie și Arheologie Maramureș, alături de lucrările tipărite, se păstrează un număr de 17 manuscrise religioase din care două sunt manuscrise slavone iar 15 sunt manuscrise românești. Manuscrisele românești, din punct de vedere cronologic, datează din deceniul trei al secolului al XVIII-lea până la mijlocul secolului al XIX-lea. Cu o singură excepție⁶⁴, aceste unicate paleografice provin din diferite localități ale județului Maramureș. Din cuprinsul însemnărilor olografe, în cazul unor manuscrise se poate cunoaște identitatea copiștilor, numele acestora fiind iscălit la începutul sau la sfârșitul cărților reproduce, în spațiile albe nescrise cu texte liturgice sau pe forțașul copetșilor. Alte manuscrise sunt ne semnate, fapt ce nu a permis identificarea copiștilor, datarea cărților realizându-se pe baza însemnărilor de circulație scrise de diferiți proprietari și utilizatori. Însemnările marginale păstrate pe „vechile cărți românești călătore” formează un segment distinct în istoria culturii românești, reprezentând, după cum preciza istoricul Nicolae Iorga, „istoria țării prin cei mici”⁶⁵.

Revenind la copiști, însemnările olografe păstrate pe manuscrisele religioase din colecția muzeului indică faptul că majoritatea aparțin clerului de rând (preoți) sau lumii satului (dascăli și dieci). Din punctul de vedere al obârșiei, o parte din copiști aparțin locului (precum:

Pagină cu frontispiciu (p. 16)

⁶⁴ Este vorba despre Catavasierul scris între anii 1751 și 1764 de copistul Vasalie din „Țara Leșască”, descoperit în satul Șumal (comuna Marca), aflat în partea de nord-vest a județului Sălaj. Mai multe informații referitoare la localitățile păstrătoare de cărți vechi bisericești sunt prezentate în Aurel Socolan, *Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș* (Baia Mare, 2005). Pasionatul cercetător al istoriei locale, trecut de curând în veșnicie, semnalează un număr de 241 de colecții parohiale, 4 biblioteci publice și 16 colecții particulare.

⁶⁵ În prefața Însemnărilor din bisericile Maramureșului culese de Ioan Bârlea, marele istoric român scrie că: „așa cum sunt, aceste mărturii istorice și de limbă vor aduce un mare folos...”

Popa Lupu, Vasile Martin din Șișești, Coșan Ștefan din Copalnic și Bila „Diordie” din Chiuzbaia), iar cealaltă parte se încadrează în grupul copiștilor peregrini, cu activitate itinerantă prin Maramureș (precum: Popa Filip din Năpradea, Vasalie „din Țara Leșască” și Ionița Voita Suceveanul).

Deosebit de interesant este un **Molitvelnic** copiat în anul 1731 de Popa Lupu. Autorul face parte din categoria preoților copiști originari de aici și statornici pe aceste meleaguri. De loc din Mocira, de lângă Baia Mare⁶⁶, din însemnări reiese faptul că a fost preot la Fersig. În cazul acestui scriptor, singurele repere biografice cunoscute sunt cele referitoare la locul nașterii, respectiv locul păstoririi. Este binecunoscut faptul că în perioada contemporană copistului, satul Mocira făcea parte din „plasa” Baia Mare, în cadrul comitatului Sătmăr, pe când satul Fersig se afla în componența domeniului Chioar. Ipotetic, stabilirea copistului la Fersig putea fi o consecință a politicii religioase de la începutul secolului al XVIII-lea, de instaurare a uniunii în satele românești din împrejurimile orașului Baia Mare. După cum sugerează și documentele vremii, preoții „schismatici” care au rămas statornici în credința lor ortodoxă, refuzând obediența față de noua autoritate ecleziastică ruteană cu sediul la Muncaci au fost suspendați din oficiu preoțesc sau chiar au fost alungați din parohii.

Molitvelnicul de față este, din punct de vedere cronologic, primul manuscris cunoscut al acestui copist. În anul 1732 completează un alt Molitvelnic⁶⁷ cu file manuscrise pe care au fost copiate *Canonul de rugăciune la ieșirea sufletului, Rânduiala îngropării mirenilor și Rânduiala îngropării cocalor mici*. Statornicia în slujba bisericii și a credincioșilor din satul Fersig⁶⁸ este redată și de însemnările scrise de către acest preot-cărturar pe filele unui Minologhion, manuscris pe care-l finalizează la sfârșitul anului 1751⁶⁹. În anul 1753 copiază un Strastnic pentru „nemișul” Dănuț Petre din Fersig⁷⁰. Popa Lupu mai face o însemnare în anul 1764 pe un Minei manuscris, poate tot o copie lucrată de el⁷¹.

Maniera abordată pentru prezentarea Molitvelnicului este una sistematică, după modelul utilizat în lucrările de specialitate⁷². Structura de prezentare conține trei părți principale: informațiile de identificare (datarea, suportul de scris, numărul și formatul filelor, paginație), descrierea conținutului (titluri, subtitluri, ex-librisuri; la redarea conținutului și a însemnărilor s-au utilizat semnele convenționale) și descrierea bibliografică a manuscrisului (cernelurile folosite, ornamentică,

⁶⁶ „Pis Popa Lupu ot Moceră de lângă Băi”, însemnare păstrată în Molitvelnic la p. 314. Această formulă va fi utilizată frecvent în însemnările sale. O mai întâlnim atât pe Molitvelnicul completat în anul 1752, cât și pe Strastnicul scris în anul 1753.

⁶⁷ A. Socolan, op. cit.; În Repertoriul cărții vechi din Maramureș, autorul semnalează Molitvelnicul (manuscris și tipăritură de secol XVIII) la biserica din Fersig.

⁶⁸ Întrucât perioada de păstorie la Fersig este contemporană conscripțiilor unite din anii 1733 și 1750, copistul Popa Lupu poate fi una și aceeași persoană cu „*popa Lupe nu*” (n.n. neunit, ortodox) menționat în conscripția episcopului Ioan Inocențiu Klein de la 1733. Aceeași conscripție bisericească arată faptul că satul Fersig aparținea Arhidiaconatului Vima („*Vimmensis*”, în document), cu „*40 incolae valachici*” (locuitori români). A se vedea Nicolau Togan, *Statistica românilor din Transilvania în 1733*, în „Transilvania”, an. XXIX, nr. IX-X, Sibiu, 1898, pp. 169-176.

⁶⁹ Minologhionul se păstrează la biserica din Mogoșești. Filele păstrează următoarele însemnări: „...*scris de mine mult păcătoșul popa Lup din vidicul Chivarului satu pre nume Fersigului...*”, iar la final „*scris-am eu popa Lup acest Minei în anul 1751 și l-am gătat în luna lui noembrie 30 zile fiind*” (apud A. Socolan, op. cit., p. 253).

⁷⁰ Titulatura de „*nemeș*” era folosită pentru persoanele cu un statut nobiliar în cadrul domeniului Cetății de Piatră. Strastnicul, în prezent, se păstrează la biserica din Pribilești.

⁷¹ A. Socolan, op. cit., p. 49. Nu cunoaștem locul de păstrare.

⁷² La baza structurii de prezentare se află cataloagele regretatului profesor P. P. Panaitescu (*Manuscrisele slave din Biblioteca Academiei RPR*, vol. I, București, 1959; *Catalogul manuscriselor slavo-române și slave din Biblioteca Academiei Române*, vol. II - ediție îngrijită de Dalila-Lucia Aramă și revizuită de G. Mihăilă, București, 2003. Au mai fost consultate cataloagele de specialitate publicate de dr. Elena Lința (*Catalogul manuscriselor slavo-române din Cluj Napoca*, București, 1980; *Catalogul manuscriselor slavo-române din Iași*, București, 1980; *Catalogul manuscriselor slavo-române din București*, București, 1981 - ultimul în colaborare cu Lucia Djano-Diconiță și dr. Olga Stoicovici).

legătură, proveniență și referințe bibliografice).

MOLITVELNIC, 1731

A fost copiat de Popa Lupu în anul 1731 (p. 312), în Fersig. Hârtie, 314 p. la care se adaugă 34 de file, cu numerotarea originală a copistului. Numerotarea este separată pentru cele două părți. Formatul este de 19 x 15 cm. Manuscrisul este incomplet, lipsindu-i primele cinci pagini și sfârșitul. Prezintă mici greșeli de numerotare: după p. 27 se trece la p. 38, iar după p. 197 se trece la p. 202.

Conținut:

P. 6 Începutul lipsește, se păstrează de la **M<o>l<i>tva cân(d) pune nume prun[cului]**. Urmează rânduilele premărgătoare Tainei Sfântului Botez: **M<o>l<i>tva muerii când să[n]tâ(m)plă de pierde** (p. 7) și **M<o>l<i>tva muerii la 40 de zile** (p. 10).

P. 16 **Rânduiala la făcutu(l) oglașniculu(i) și a(-l) boteza pre e(l)**

P. 51 **Vine la spălarea pru(n)culu(i) a 8 zi** (rânduiala în a opta zi după naștere)

P. 54 **Rânduiala la eșirea sufletului**

P. 65 **Rânduiala î(n)gro(pă)rii omulu(i) mirean**

P. 115 **Rânduiala î(n)gropării coconilo(r) mi(ci)**

P. 127 **Slu(j)ba părăstasulu(i) morțilo(r)**

P. 142 **Rânduiala la câ(n)d să va <în>-tâ(m)pla a priciuștu(i) bo(l)navu(l)**

P. 148 **Rânduiala osf<e>ștenie(i) la sf<ân>ta b<o>goiavlenie**

P. 176 **Rânduiala osf<e>ștenie(i) ce(i) mici**

P. 195 **Rânduiala logo(d)nii**

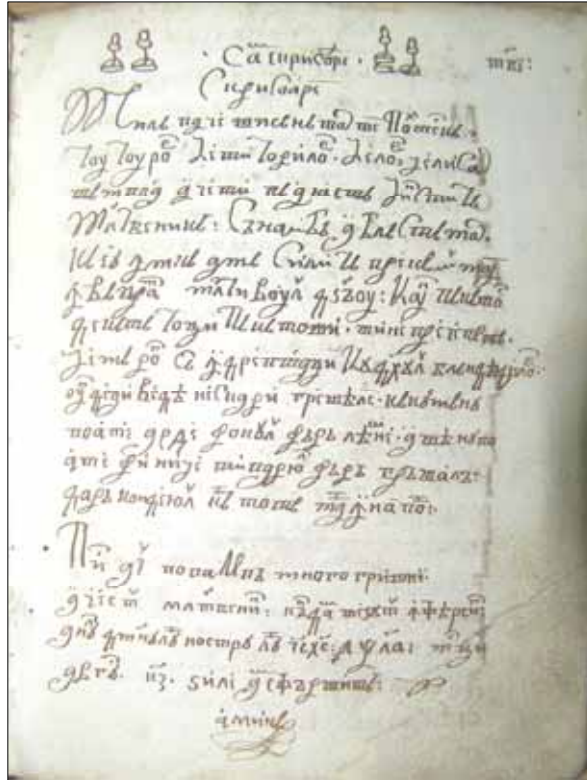
P. 204 **Rânduiala cununie(i)**

P. 227 **Rânduiala cununiei a dooa**

P. 236 **Rânduiala ispovedanie(i)**

P. 255 **Spre Dumineca Pogorăre(i) d<u>hulu<i> sf<â>nt**

P. 283 **Râ(n)duiala m<o>l<i>tvelo(r) la tot felu(l) de trebi**. În cadrul acestui capitol sunt conținute mai multe rânduile: **M<o>l<i>tva la nașterea lu(i) H<risto>s fiilo(r) de d<u>hovnici** (p. 283), **M<o>l<i>tva în dumine<ca> Flori<i>lo<r> pre să(l)ci** (p. 285), **M<o>l<i>tva la Învierea lu(i) H(risto)s** (p. 286), **M<o>l<i>tva celora ce întră în po(st)** (p. 304); dar și alte rugăciuni de la diferite sărbători sau împrejurări concrete ale vieții. La p. 311 textul Molitvelnicului se sfârșește cu formula de mulțumire, formulă care este asemănătoare epilogurilor din cărțile tipărite: **Mulțămăscu-ți H<ristoa>se D<umne>zău(l) nostru că ma(i) spodobit de(n) începu(t) și a(m) aju(n)s și sfârșitu(l) cărții aceștiia. Spre slava ta, acu(m) și pururea și în veci vecilo(r) ami(n).**

Însemnarea copistului prin care acesta își exprimă atât starea de umilitate, cât și satisfacția sufletească pentru finalizarea lucrului (p. 312)

P. 313 **Scara cărții.** Sunt enumerate toate rânduilele conținute în acest Molitvelnic, cu precizarea paginii pentru fiecare text în parte.

F. 1 **Rânduiala Ma(s)lu(lui).** Se păstrează până la f. 34, lipsește sfârșitul.

Însemnări:

P. 312, pe toată pagina, chir.: „*Scrisoare. Milă, pace și sănătate po(h)te(s)c tuturo(r) cetitorilo(r) celor ce li s-a <în>tâmpla a ceti pă aiaș Ci(n)stit M<o>l<i>tve<L>nic să n-aibă a blăstăma. Că eu întâi a mă sili precum m-ai înveța(t) m<i>l<o>stivul d<umne>zău. Că îs păcăto(s) decât toți păcătoși<i> și neprecept. Ce mă ro(g) să îndreptați cu d<u>bul blândețilo(r), u(n)de-ți vedea nescari greșale că cum nu poate arde focul fără lemne, a mea nu poate fi nice tipariul fără grăsală, dară condeiul că-(i) tote mai înapoi. Pi(s) de popa Lup mnogo grijii, acest m<o>l<i>tve<L>ni(c): că(n)d a(m) șezut în Fărși(g), anu(l) d<o>mnulu(i) nostru lu(i) I<su>s H<risto>s 1731: m<e>(si)ți avgu(st) 27 zile a(m) sfârșit. Amin.*”

P. 314, în partea de jos a paginii, chir.: „*pis popa Lup o(t) (Mo)ceră de lângă Bae.*”

Cerneală neagră de nuanță maronie, titlurile, însemnările tipiconale și inițialele sunt scrise cu chinovar; scriere semiuncială. Ornamentica manuscrisului este formată din frontispicii, inițiale ornate și viniete finale. Frontispiciile de la începutul capitolelor sunt executate în peniță, alcătuite din împletituri cu chenare geometrice, decorate cu ornamente florale și cu motivul funiei împletite (torsada)⁷³. Vinietele sunt realizate după modelul vinietaelor tipografice. Vinieta din josul paginii 114 înfățișează un chip de înger, asemănător celor pictați în bisericile de lemn maramureșene. Pe lângă ornamentica clasică, pe unele file sunt pictate figuri de sfinți, mâini etc. Manuscrisul provine din satul Mogoșești⁷⁴.

Bibliografie:

A. Socolan, *Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș*, Baia Mare, 2005, p. 49;
Marius Câmpeanu, *Copiști și manuscrise din Maramureș (sec. XV – XVIII)*, în „Marmația” 8/2, 2005, pp. 31-32.

Semnele convenționale utilizate:

() literele suprascrise au fost coborâte în text și reproduse între paranteze rotunde.

< > omisiunile (de litere sau cuvinte) datorate copistului au fost marcate între paranteze unghiulare;

[] reconstituirea unor litere sau cuvinte aflate în porțiunile deteriorate ale textului s-a reprodus între paranteze drepte.

⁷³ Acest motiv ornamental este des întâlnit atât în pictura murală cât și în arhitectura bisericilor de lemn din Maramureș, având semnificații spirituale și apotropaice. În cadrul „*civilizației lemnului*” din Maramureș, brâul în formă de funie răsu-cită delimitează spațiul sacru al bisericii de spațiul profan din exterior.

⁷⁴ A. Socolan, op. cit., p. 73.

CARTE VECHE ROMÂNEASCĂ ÎN ZONA TÂRNĂVENIULUI

Prof. Gh. Moldovan,

Director al Bibliotecii municipale din Târnăveni, județul Mureș

Localitatea Târnăveni și satele învecinate sunt păstrătoare de carte veche românească în număr de peste 200 de exemplare. În ciuda faptului că au fost atâtea interdicții împărătești în ceea ce privește pătrunderea cărților românești în spațiul Transilvaniei, aici au ajuns primele cărți coresiene scrise în limba română. Având în vedere faptul că o carte costa o avere, putem spune că pentru zona Târnăveniului cele 200 de cărți, păstrate până în zilele noastre, înseamnă mult. Mare a fost dorința oamenilor de a le avea, din moment ce au reușit să și le procure, chiar în ciuda prețurilor atât de mari. Încercăm să prezentăm câteva cărți păstrate până astăzi, în funcție de localități:

Abuș - **Antologhion** de Râmnic din 1743;

Apostol apărut la București în 1683 a fost tipărit cu ajutorul domnitorului Șerban Cantacuzino care a scris și prefața cărții;

Adămuș - două exemplare din **Antologhion** apărut la București, unul în 1752, iar altul în 1776; două exemplare din **Penticostar** apărut la București sau Râmnic la 1743; **Cazania lui Varlaam** apărută la București în 1768; **Apostolul** apărut la Blaj, și care poartă autograful lui Timotei Cipariu; **Evanghelia** în limba slavonă din sec al XVI-lea;⁷⁵

Bernadea - **Strasnicul** de la Blaj din 1753;

Evanghelia de Râmnic din 1784;

Bord - **Molitvelnic**, apărut la București în 1729;

Kiriadromion, apărut la București în 1732;

Chiriadromionul de Alba Iulia din anul 1699 poartă însemnarea că ar fi aparținut lui Lazăr Asachi, tatăl lui Gheorghe Asachi;

Paraclisier, apărut la Buzău în 1713;

Antologhionul, tipărit la Râmnic în 1737;

Cornești- **Molitvelnicul**, apărut la Târgoviște în 1713⁷⁶;

Evanghelia, apărută la București în 1723;

Chiriadromionul de Alba Iulia din anul 1699;

Cazania lui Varlaam, tipărită la Iași în 1643, are o circulație mare, fiind semnalată mai întâi la Cornești în anul 1656 și păstrată până în anul 1702, ajunsă apoi la preoții din Sângeorgiu de Mureș, vândută de preotul Spiridon Oprea din Adămuș în anul 1807 și ajunge din nou la Crăiești în anul 1853⁷⁷.

Cucerdea - **Octoiul** de Râmnic din 1750;

Cazania de Râmnic din 1781;

Antologhionul de Râmnic din anul 1786;

Evanghelia bucureșteană din 1775;

Cuștelnic - **Antologhion** (București, 1761, 1766, 1612)⁷⁸;

Kiriadromion (București, 1732);

Chiriadromionul de Alba Iulia apărut la 1699;

Biblia lui Samuil Micu din 1795;

⁷⁶ Mișu, Elena, Circulația tipăriturilor târgoviștene în județul Mureș, în: MARISIA vol. XIII-XIV, 1984, p. 73-79

⁷⁷ Târnăveni-cercetare monografică, coordonator Fola, Nicolae Victor, 2003, p. 265

⁷⁸ Târnăveni-cercetare monografică, coordonator Fola, Nicolae Victor, 2003, p. 268-269

⁷⁵ Petraș, Patricia, Hancu, Crina, Tezaur de carte veche românească în zona Târnăveni, în "7 zile târnăvene", an 1, nr. 12, din 22-28 mai, 1996, p. 4

Deaj - **Antologhion**, apărut la Buzău în 1743;⁷⁹
Antologhion de Râmnic din 1766⁸⁰;
Evanghelie de București din 1760;
Penticostar din 1767,
Cazanie din 1761 și
Molitvelnic din 1782, toate de Râmnic;
Octoih din 1712 de Râmnic;
Dâmbău - **Antologhion** de Râmnic din 1766;
Chiriadromionul, tipărit la Alba Iulia în 1699, dăruit de domnitorul Constantin Brâncoveanu românilor ardeleni.
Deleni - **Antologhion** de Râmnic din 1737;
Gănești - **Cazania lui Varlaam**, publicată la Iași în 1643;
Giuluș - **Antologhion**, apărut la Râmnic în 1737;
Lăscud - **Îndreptarea legii** din 1652, exemplar apărut la Târgoviște;
Seuca - **Antologhionul** de Râmnic din anul 1766;

Șoimuș - **Evanghelia** de la București din 1760 și un manuscris

Din viețile sfinților;
Subpădure - **Octoih** de Râmnic din 1712 care poartă însemnări referitoare la împrăștierea țaranilor care au luptat în primul război mondial.
Chiriadromionul de Alba Iulia din anul 1699;⁸¹

Suplac - **Molitvelnic**, apărut la București în anul 1729 și cumpărat de Roman Ioana cu 7 zloți pentru biserica din Suplac. Exemplarul poartă însemnări din 1837, care afurisesc pe cel ce ar îndrăzni să răpească sfânta carte⁸².

Târnăveni - **Antologhionul** de Râmnic apărut în 1766, cumpărat la 1777 de popa Matei cu 18 florinți⁸³.

Muzeul municipal din Târnăveni păstrează printre cărțile românești de învățătură și **Istoria Românilor** a lui Alexandru Papiu Ilarian, tipărită la Viena în anul 1852 și **Memoriile din 1848-1849** ale tribunului Vasile Moldovan-Brașov 1895.

⁷⁹ Târnăveni-cercetare monografică, coordonator Fola, Nicolae Victor, 2003, p.268-269

⁸⁰ Ibidem

⁸¹ Ibidem

⁸² Ibidem

⁸³ Ibidem

CIRCULAȚIA VECHILOR CĂRȚI ROMÂNEȘTI

Prof. Gh. Moldovan

Circulația cărților a reprezentat unul din aspectele cele mai importante și deosebit de semnificative în ceea ce privește funcția socială a vechilor scrieri românești. *Predosloviile*¹ vechilor cărți românești dezvăluie cele dintâi peste timp, alături de geneza și rostul lor, destinația colectivă, comunitară a operelor pentru folosul de obște al întregului neam românesc. De la bun început, indiferent că au apărut în Transilvania, Moldova sau Muntenia, la Târgoviște, Sibiu, Brașov, București, Iași sau Alba Iulia, în virtutea conștiinței de neam, asemenea cronicilor și letopisețelor țării, tipăriturile s-au adresat tuturor românilor. Fenomenul cultural al circulației vechilor scrieri românești oglindește împlinirea rostului lor. Au existat, desigur, multe cărți care, o dată cumpărate, s-au păstrat neîntrerupt, din anul apariției până în zilele noastre, în același loc, sau cărți cu o circulație restrânsă, limitată la două, trei localități învecinate cu așezarea proprietară a scrierii. Unele cărți au străbătut în decursul timpului spații întinse și au fost folosite într-un număr mare de localități și de către numeroși și diverși cititori, mărturisind astfel împletirea destinului scrierilor cu destinul oamenilor care le-au avut și folosit².

Tipăriturile românești din veacul al XVI-lea și, în special, tipăriturile coresiene au meritul de a fi statornicit circulația valorilor reprezentative ale culturii scrise în societatea

medievală românească, în primul rând prin depășirea barierelor slavonismului cultural.

În secolul al XVII-lea, **cartea românească de învățătură** a reprezentat una din scrierile de cea mai largă circulație în țările noastre, în decursul veacurilor trecute. **Păucenia** sau **Cazania**, cum era îndeobște numită în epocă, era destinată poporului, întregului neam, indiferent că știa sau nu carte, prin urmare educației lui prin învățători, în postura de clerici, dieci și grămățici sau dascăli, care o propovăduiau în tot cursul anului, de sărbători. Rostul fiecăreia din învățăturile scrierii era de a fi povestită, citită și însușită, cu scopul de a angaja poporul, îndrumându-l spre ordine și disciplină socială, păstrându-l pe calea tradițională a culturii și oferindu-i valorile umanismului vremii. Cartea a fost semnalată în multe localități ale județului Mureș. Amintim localitățile: Adămuș, Apalina, Balda, Bahnea, Băița, Bobohalma, Ceaușu de Câmpie, Cornești, Crăiești, Cuștelnic, Dumbrava, Gănești, Ibănești, Idicel, Jabenita, Leordeni, Luduș, Maiorești, Păingeni, Pănet, Pogăcea, Săbed, Șerbeni, Șoimuș, Târnăveni, Voiniceni, Voivodeni.³

Din **Cazania lui Varlaam**, ajunsă în Transilvania, au fost exemplare care au circulat mai întâi în țara de origine, adică în Moldova, pentru că acolo a fost tipărită și apărută în anul 1643, exemplare ce au fost identificate și în județul Mureș și, mai ales, în zona Târnăveniului.

¹ Predoslovie = Cuvânt înainte, prefață

² Dudaș, Florian, **Vechi cărți românești călătore**, București, Editura Sport-Turism, 1987, pp. 129-133.

³ Dudaș, Florian, **Vechi cărți românești călătore**, București, Editura Sport-Turism, 1987, pp.141-162.

Totodată, au fost semnalate și exemplare din cazanie, care, o dată cumpărate de către un proprietar sau o comunitate, nu par să mai fi circulat în altă parte a Transilvaniei.

Trebuie remarcat și faptul că au fost multe exemplare din cazanie care au avut o circulație importantă în Transilvania, după cumpărare. Ne referim la cărțile care, o dată cumpărate și ajunse într-o localitate, după o anume perioadă de timp, și-au continuat circulația, ajungând într-un număr mai mare de localități, unele străbătând două, trei sau chiar mai multe ținuturi. Dăm un exemplu de carte călătoare: Exemplarul de la Voslăbeni, la 1654 se afla deja în Transilvania, ajunge la 1700 în Voslăbeni, ulterior, în cursul veacului al XVIII-lea, a fost vândut în Ticud, iar de aici, în 1812, în Pănet (Mureș).

Un număr apreciabil de exemplare din cazanie au circulat în cele trei țări române. Sunt cazaniile care puse în circulație în Moldova au, ajuns în Muntenia sau în Dobrogea, de unde, în cele din urmă, au fost trecute în Transilvania. Mărturie stă exemplarul de la Suplac, care s-a păstrat timp de mai multe decenii în Bord, a ajuns la 1782 în Săvăd, la 1799 și 1825 în Șamșud (Sălaj), apoi la Mura Mare (Mureș), pe urmă în Reghin și în cele din urmă la Suplac (Mureș).⁴

În secolul al XVIII-lea, cultura oficială din Transilvania, susținută și coordonată de către statul austriac și biserica romano catolică, a reprezentat apanajul naționalităților și religiilor recepte, organizându-se, cu o largă deschi-

dere și interferență europeană, în limbile latină, germană și maghiară. Cultura românilor din Transilvania, în condiții materiale precare, stă sub semnul biruinței limbii și a scrisului românesc, a unității tot mai strânse cu celelalte două țări române. În prima jumătate a secolului al XVIII-lea, activitatea editorială românească a fost în Transilvania aproape inexistentă, legăturile cărțurărești ale acesteia cu Muntenia și Moldova s-au amplificat, epoca darurilor cantacuzine și brâncovenesti și a ctitoririi unor edificii monumentale pe pământul Ardealului statornicec pătrunderea cărților românești tipărite la București, Iași, Râmnic, Târgoviște și în alte centre tipografice. Cartea românească, tipărită și manuscrisă, este căutată, râvnită și prețuită mai mult ca oricând și datorită interzicerii în Transilvania a scrierilor românești apărute în Muntenia și Moldova.⁵

Multe cărți cu însemnări s-au pierdut, distrus ori înstrăinat. Pe de altă parte, nu toți cei care au participat la înfăptuirea acestor legături au lăsat mărturie, exprimându-se mai mult prin însăși realitatea vieții.

Prin îndelungatul război al condeielor, al muncitorilor cu tiparul, al cronicarilor și preoților cărțurari, al poezilor și predicatorilor, care timp de peste trei veacuri au frământat neconținut sufletul neamului, l-au trezit, l-au lămurit prin scrisul lor, l-au înălțat și l-au întărit prin descoperirea amintirilor unui trecut de glorie, accentuând cu neîntreruptă stăruință, că moldovenii și muntenii și ardelenii, fiind de aceeași origine, formează un singur neam.

⁴ Ibidem

⁵ Dudaș, Florian, *Vechi cărți românești călătoare*, București, Editura Sport - Turism, 1987, pp. 141-162.

RĂZBOIUL BAZAT PE REȚEA

Teodor CIOBANU

Societatea modernă s-a schimbat enorm datorită informației, schimbări ce au fost generate de evoluția integrată a proceselor și organizațiilor economice, tehnologiei informaționale și de afaceri, pentru a realiza noi standarde ale eficienței la toate nivelurile.

Astfel, în mai puțin de o generație, introducerea calculatorului în fiecare dimensiune a societății, a schimbat semnificativ modul în care oamenii și organizațiile obțin sau diseminează informații, ori desfășoară afaceri, permițând un control operațional sporit și un acces rapid la informații. Alături de multe beneficii însă calculatoarele și interconectarea acestora prezintă și aspecte negative, cum ar fi apariția unor noi tipuri de infracțiuni (distribuirea de viruși informatici, de exemplu), precum și posibilitatea de comitere a unor infracțiuni tradiționale prin intermediul noilor tehnologii (cum ar fi fraudă, ori falsul).

Proliferarea calculatoarelor, din ce în ce mai performante și disponibile la prețuri din ce în ce mai mici, precum și dramatica expansiune a interconectivității au dat potențialilor atacatori posibilitatea să realizeze atacuri rapide și fără constrângeri geografice, adesea cu consecințe grave pentru victime și cu probabilitate mică de detec-tare.

Informația, privită ca mijloc de comunicare între calculatoare, și modul în care a fost și este folosită au determinat o regândire a modalităților de purtare a războaielor moderne, precum și elaborarea de noi concepte, strategii și forme de acțiune. Astfel, în limbajul politico-militar, au apărut o serie de termeni, noțiuni și concepte care au definit un nou tip de război, numit generic „*război informațional*”, ce a evoluat în strânsă legătură cu progresele rapide ale tehnologiei informației din ultimele decenii.

Informația reprezintă o dimensiune funcțională distinctă a conflictului dintre actori, care-l

transformă într-un *război silențios*, bazat pe o strategie în cadrul căreia se utilizează mijloace tehnice sofisticate, nu pentru distrugerea fizică a adversarului, ci pentru controlul, anihilarea și neutralizarea acestuia, printr-o superioritate informațională, de regulă, evitându-se recurgerea la o confruntare armată directă.

În noul tip de război, informația nu este doar o necesitate, ci devine un element major al artei războiului, o armă redutabilă pentru cel care o deține, o protejează, o prelucrează și o gestionează eficient. Ea poate permite câștigarea unui conflict, fie el militar sau de altă natură, înaintea declanșării vizibile a ostilităților.

Dimensiunea organizațional-funcțională a „războiului informațional” are în vedere ansamblul relațiilor, al responsabilităților, al principiilor de cooperare și de executare a acțiunilor/ope-

rațiunilor, la nivelul structurilor specializate, organizat pentru a desfășura așa-numitul „război bazat pe rețea”. Acesta permite:

- interconectarea structurilor specializate la rețele constituite în cadrul sistemelor informaționale militare și civile;

- determină noi moduri de acțiune/operare în spațiul de confruntare, un nou mod de abordare a proceselor de comandă și control, precum și obținerea unui ritm mai mare al operațiilor, o capacitate ridicată de predicție și reacție, reducerea riscurilor.

„Războiul bazat pe rețea” afectează structurile organizaționale și ierarhizarea acestora, erodând vechea noțiune de control centralizat. Rețelele orizontale dețin avantaje în adaptare și flexibilitate asupra ierarhiilor rigide, în contextul noului mediu informațional. În prezent, actorii implicați în războiul informațional sunt obligați să recunoască nevoia unor structuri hibride, parțial ierarhizate, parțial în rețea, întrucât unele roluri și misiuni tradiționale necesită să fie îndeplinite în continuare de către structuri tradiționale. Se impun însă modificări structurale și adoptarea unui sistem descentralizat, nonierarhizat. Tehnologia a schimbat și tehnica războiului, astfel încât coordonarea, cooperarea și lucrul în echipă sunt mult mai importante pentru succesul operațional decât conducerea și structura autoritară, rigidă.

„Războiul bazat pe rețea” este un concept care se referă atât la comportamentul uman, cât și la funcționarea organismului militar. El se bazează pe adoptarea unui mod nou de gândire – cea bazată pe rețea – și pe aplicare în operațiile militare care se concentrează asupra puterii militare ce poate fi generată prin interconectarea eficientă sau „rețelizarea” tuturor componentelor organismului militar.

În literatura de specialitate se apreciază că acest război folosește „arme care nuucid”, destinate de către utilizatorii lor „atingerii scopurilor în acele situații în care întrebuințarea armamentului clasic nu este acceptată din motive politice sau etnice”.

Specialiștii au identificat trei clase de arme care pot fi utilizate în acest tip de război:

- **Arme fizice** – care sunt utilizate pentru distrugerea fizică a ținutelor vizate (impulsul electromagnetic, lasere de energie joasă, tehnologii pentru întreruperea curentului etc); în această categorie pot fi incluse:

- *generatoare de impulsuri electromagnetice* – în gamă de frecvențe foarte înalte, care au ca efect

perturbarea funcțiilor sistemului nervos central al personalului, realizarea bruiajelor și deteriorarea stațiilor de emisie-recepție, a blocurilor de conducere a armamentului, întreruperea temporară a activității centralelor electrice și a liniilor de transport energie electrică;

- *sisteme de laser* – constituite din generatoare și amplificatoare cuantice de radiații luminoase sau emițătoare de lumină monocromatică precis direcționată, care se bazează pe fenomenul de emisie stimulată și de pompă optică;

- *mijloace electronice*, cum ar fi: canale speciale de televiziune prin satelit, emițătoare de bruiaje, viruși pentru calculatoare etc; acestea se utilizează cu scopul afectării stării psihomorale a trupelor și populației, al blocării activității centrelor de decizie și conducere a structurilor specializate;

- *sisteme cu energie orientată (microunde de mare putere)* – proiectate pentru a topi componentele electronice neprotejate; se prezintă sub forma unor emisii de microunde de mare putere, cu frecvență mare de repetiție, care pătrund în componentele electronice și distrug circuitul; acestea se comportă ca un cuptor cu microunde, însă acționează din interior spre exterior; prin intermediul lor, pot fi transmise, în mod programat, semnale, muzică sau indemnuri unor subiecți aflați la distanță direct proporțională cu puterea emițătorului;

- *generatoare acustice* puternice, cu gabarit redus, care funcționează în game de frecvență audio și infrasunete și sunt utilizate în scopul perturbării mișcărilor, a reacțiilor psihomotorii pentru afectarea organelor interne ale omului, cu ajutorul fasciculelor acustice și a încărcăturilor care generează sunete de intensitate foarte mică; pot produce diminuarea capacității operative a personalului, perturbarea funcționării sistemelor de conducere, dezorganizarea funcționării mijloacelor electronice și întreruperea temporară a alimentării cu energie electrică;

- *tehnologii de stimulare și iluzionare vizuală* – utilizează lumini stroboscopice de înaltă intensitate, ce clipește cu aceeași frecvență sau la valori apropiate cu lungimea de undă a creierului uman și produc amețeli și dezorientare; ele cuprind și tehnologia folosită în proiectarea de imagini virtuale și în „mimetizarea activă” (procedeu tehnic prin care se creează un efect de camaleon, prin adaptarea dinamică a obiectului ce trebuie mimetizat la coloritul și nivelul de iluminare a fondului, făcându-l, practic, invizibil ochiului omenesc);

• **Arme cu efect funcțional** – utilizate pentru atacul asupra sistemelor informaționale și managementului lor. În această categorie intră:

– „*viruși*” – produși de către specialiști de „înalță clasă”, sub diferite forme;

– „*viermi*” – un program al cărui cod începe să se reproducă imediat ce atinge un sistem al computerului, independent de începerea execuției unui alt program; scopul său este să mănânce resursele computerului și/sau să ștergă date;

– „*caii troieni*” – programe sau fragmente de cod în interiorul unui program care întreprind o funcție necunoscută de utilizator; de obicei, întreprind o sarcină simplă în afară, în timp ce lansează un virus sau un vierme în interior, ori pot să recupereze informația, în timp ce întreprind o sarcină, nelăsând nicio urmă;

– „*bombe logice*” – similare cu caii troieni, care de regulă sunt implantați de un programator pentru a localiza sau a citi date specifice despre utilizatori străini; sau pot să lanseze diferiți viruși și viermi;

– „*torpedo logice*” – un tip de virus care vizează afectarea/distrugerea bazelor de date printr-un sistem sau program construite special în acest sens.

• **Arme de tip semantic** – sunt constituite din totalitatea mesajelor transmise către consumatorul de informație, utilizate în scopul exploatarea încrederii utilizatorilor proprii în sistemul informațional pe care îl folosesc, în deciziile luate pe baza informațiilor, precum și al afectării încrederii adversarului/inamicului în propriile resurse informaționale.

Mănuitorii acestor arme sunt atât resursele umane din cadrul structurilor specializate, cât și persoanele cu preocupări în domeniu și sunt cunoscuți sub diferite denumiri:

– *hackerii* (pirajii informatici) – sunt persoane interesate de „*partea ascunsă*” a oricăror sisteme de operare, cărora le place să exploreze detaliile sistemelor programabile și care caută modalități de a le extinde capacitățile, contrar utilizatorilor informatici, care se mulțumesc să învețe minimul necesar. De cele mai multe ori hackerii sunt programatori, permanent preocupați de îmbunătățirea cunoștințelor pe care le au despre sistemele de operare, programele și limbajele de programare în care acestea sunt asamblate. Aceștia pot ajunge să cunoască „*găurile*” din sisteme și motivele existenței lor (cauzele). Hackerii caută în mod constant să descopere mai mult și pun,

în mod gratuit, la dispoziție ceea ce au descoperit și niciodată nu distrug datele, cel puțin nu în mod intenționat, dorind să obțină informații confidențiale prin exploatarea anumitor defecte ale sistemului (Hacker de parole, Hacker de rețea); de obicei, nu sunt persoane răuvoitoare, care doresc să realizeze daune în sisteme, lăsându-și, de cele mai multe ori, semnătura pe „opera” realizată;

– *krakerii* – sunt persoane care realizează breșe în securitatea unui sistem, cu scopul vădit de a provoca daune, și au tendința de a se grupa în mici structuri secrete, cu vaste cunoștințe, din care desfășoară acțiuni distructive; aceștia pătrund și violează integritatea sistemelor, obținând accese neautorizate la date, provocând probleme acestor sisteme (distrugerea datelor, interzicerea accesului utilizatorilor legitimi etc);

– *phreakerii* – sunt persoane specializate în rețele de calculatoare și de telefonie, care realizează activități distructive și criminale, din motive politice, religioase, economice, mediatice.

În rândul acestora se pot găsi:

♦ *spionii guvernamentali sau ai unor corporații care realizează activități de spionaj* – desfășoară acțiuni prin conectarea și efectuarea transferului informațiilor de importanță deosebită, utilizând modem-ul.

♦ *angajații nemulțumiți sau ex-angajații* – care pot realiza ușor acte de sabotaj sau pot oferi informații adversarului/inamicului, întrucât cunosc modalitățile specifice de organizare și funcționare a organizației. De obicei, acești proprietari sunt persoane care, prin poziția lor, dețin controlul asupra sistemului informatic din organizație și care pot cauza numeroase probleme;

♦ *angajații temporari cu drepturi limitate* – parteneri, consultanți sau alți specialiști folosiți în diferite proiecte și care au acces în sistemul informațional, conform activității specifice pe care o desfășoară la un proiect;

♦ *concurenții* – reprezentanți de firmele concurențiale sau, în cazul instituțiilor guvernamentale, persoane ale serviciilor secrete din alte țări, care desfășoară spionajul economic sau de interes guvernamental;

♦ *indivizi* conduși în mod frecvent de dorința de a distruge în loc de cea de a crea.

Sintagma „război bazat pe rețea” este utilizată și ca expresie a „*revoluției domeniului militar*”, în scopul de a împiedica utilizarea informațiilor de securitate națională în luarea deciziilor oportune,

iar ținta informația stocată în rețelele de calculatoare.

Din cauza diversității formelor de manifestare și a utilizării instrumentelor specifice, numai de către „actori” specializați în domeniul informaticii, persistă încă o anumită ambiguitate în definirea acestuia. Pentru acțiunile organizate și desfășurate de către structuri specializate sunt frecvente situații în care anumite persoane, cunoscute sub numele de „spărgători de coduri”, reușesc să pătrundă în bazele de date constituite la diferite niveluri de decizie. La aceasta a contribuit și dezvoltarea posibilităților de informare oferite de Internet.

Dacă în perioada Războiului Rece, mijloacele tehnice clasice au constituit principalele canale de transmitere a datelor și informațiilor secrete, astăzi acestea circulă în „spațiile cibernetice” specifice erei informaționale, în care se pot implica cu ușurință și pot interfera atât structurile specializate ale statelor, cât și indivizi sau grupări care desfășoară acțiuni teroriste ori de crimă organizată transnațională.

Războiul informatic este, în fapt, o formă specifică de manifestare a războiului informațional, care are ca obiectiv *controlul informației și neutralizarea capacităților adversarului prin atacarea infrastructurii și a oricăror puncte de sprijin necesare luării deciziei în domeniile politic, militar, economic etc.* Aceasta explică preocupările specialiștilor în domeniu de a analiza și evalua categoriile de forțe și mijloacele necesare obținerii supremației informaționale sau monopolului asupra informației.

Războiul informatic (cibernetice) este o formă distinctă a războiului informațional care constă în atacuri pasive și active, cu software „malign” asupra sistemelor informatice și a altor sisteme care utilizează software prin operațiuni:

- de *distrugere* a informațiilor din calculatoare sau rețele de calculatoare;
- de *falsificare* a informațiilor din calculatoare sau rețele de calculatoare;
- de *dislocare* a informațiilor din calculatoare sau rețele de calculatoare.

CONCLUZII:

Noile amenințări cu care se confruntă lumea modernă depășesc cu mult imaginația strămoșilor noștri, așa că să nu mai vorbim despre tehnologiile viitorului, modul în care se vor purta războaiele viitorului. În plan strategic, amenințarea „războiului bazat pe rețea” elimină complet distincția între sistemele militare și cele civile. Conexiunea celor două planuri, politic și militar, complică procesul de detectare a unui atac informațional și dezvoltarea unei păci durabile. O întrebare foarte incomodă ce s-ar putea adresa guvernanților în contextul apariției unor noi tehnologii ce amenință viitorul acestui tip de război ar fi cum controlăm și cum ne protejăm de acest nou flagel. Noile tehnologii din domeniul militar sunt elaborate simultan, atât la nivelul de planificare strategică, ca o armă ofensivă a războiului modern, cât și ca o armă ce poate viza un „atac logistic”, adică exact mediul propice pentru a rupe infrastructura civilă de cea de care depinde sistemul militar.

Se poate afirma că tocmai acele state care sunt cele mai apte pentru un astfel de conflict sunt în același timp și cele mai vulnerabile. Dependența crescută de sistemele informaționale sofisticate aduce cu sine o creștere a vulnerabilității la acțiuni ostile, inclusiv la amenințarea unor acte teroriste.

Atacurile cu noile tehnologii în câmpul războiului informațional sunt din ce în ce mai ușor de realizat. Toate acestea, dacă se mai adaugă și vulnerabilitatea rețelelor de comunicații civile (extrem de atractive pentru teroriști), fac acțiunile și tehnologiile ce țin de războiul informațional să ocupe un loc important în arsenalul teroriștilor.

Soluțiile de securitate existente sunt departe de a fi apte să facă față unor astfel de reale amenințări și este posibil ca această situație să se mențină până ce amenințarea s-ar putea transforma într-un act concret, forțând astfel procesul de elaborare a unor măsuri preventive.

HAOSUL INFORMAȚIONAL ÎNTR-UN BAZAR NUMIT INTERNET**Octavian LUPU**

Cât de simplu sau cât de greu este să asculți și să înțelegi mesajul naturii noastre lăuntrice, nimeni nu poate spune în afară de cel care a ajuns să cunoască profunzimea vieții. Însă nu este greu de constatat cum cel mai adesea omul trăiește la un nivel superficial, înșelat fiind de amănunte ne semnificative ce ignoră ansamblul și ceea ce este cu adevărat important. Dacă lucrurile nu ar sta astfel, atunci fenomenul hazardului ar fi cu mult diminuat atât în societate, cât și în viața de zi cu zi.

Bineînțeles că superficialitatea reprezintă o caracteristică aproape constantă a mediilor de comunicare ce ne asaltează cu informații neesențiale în încercarea de a construi evenimente majore din ceea ce este secundar și lipsit de o valoare reală. De fapt, în dorința de câștigare a audienței, actorii media ignoră aspectul educativ pe care ar trebui să îl aibă aceste mijloace de comunicare în masă. Astfel, tot avantajul tehnologiilor moderne de comunicație este anulat printr-o folosire ce compromite scopul nobil pentru care au fost realizate.

Am avut speranța că trecerea la comunicațiile electronice prin intermediul Internetului va provoca o mutație semnificativă în informarea corectă a miliardelor de oameni ce populează planeta Pământ. Grație posibilității de a se putea selecta ce anume se dorește să se vizioneze, Internetul a permis pentru prima dată un control direct al utilizatorului asupra informației comunicate.

Din nefericire, în clipa de față am ajuns să constat că Internetul a devenit un fel de bazar uriaș unde sunt amestecate la întâmplare toate informațiile posibile. Simțământul pe care îl ai atunci când deschizi „net-ul” este similar celui generat de vederea unei grădini unde sunt amestecate la întâmplare tot felul de soiuri de plante, fără nicio legătură între ele.

Iar în ce privește explozia rețelilor sociale în genul Facebook sau similar, pot spune că acestea nu au făcut decât să sporească și mai mult haosul informațional ce ne asaltează zilnic, asemenea norilor de praf și a noxelor aruncate în atmosferă de către activitatea industrială. De aceea, aș putea spune că poluarea electronică devine în timp la fel de nocivă ca poluarea mediului înconjurător și nu va trece mult până când vom constata că impactul nebulos al expunerii informaționale necontrolate ne va afecta profund gândirea într-un sens negativ.

Cred că nu este exagerat să spun că generația tânără a ajuns să uite ce înseamnă să scrie folosind stiloul și să citească apelând la materiale tipărite în genul cărților. Sunt de acord că noile medii de comunicare aduc un progres în privința scrisului, dar să nu uităm că marile capodopere au fost realizate pe hârtie și cu cerneală, fiindcă numai astfel mintea umană are răgazul să reflecteze.

Din nefericire, calculatorul nu ne lasă timp pentru reflectare, ci doar ne oferă noi și noi

perspective până când ajungem să nu mai putem să îl controlăm, iar el devine stăpânul vieții noastre. Capacitatea sa acaparatoare este practică fără margini și nu pot decât să fiu de acord cu versurile hitului de succes al formației Modern Talking cu numele „Mrs. Robota”, unde un utilizator virtual își declară neputincios dependența în fața inteligenței „fără suflet” personificată de către calculator:

„În fiecare dimineață când mă trezesc // Apăs butonul pentru a porni un nou joc // Nu pot să trăiesc fără tine și îmi este rușine să recunosc // Îți aud vocea și îți văd fața // Nu pot să cred, dar mi-ai bulversat mintea // Nu am nici un răspuns, dar ce pot să spun // Este faptul că din ce în ce mai mult te plac mai mult decât la început.” („Oh every morning, when I wake up // I push the button for a brand new game // Can't live without you, it's a shame // I hear your voice, and I see your face // I can't believe, you blow my mind // There is no answer, I can find // But more and more, I like you more than just before.”)

Dacă vom examina conținutul paginilor care sunt în „top”, vom vedea că acestea nu ne oferă un bun exemplu de utilizare a informației, fiindcă de multe ori aceste site-uri promovează comportamente vătămătoare ce aduc atingere celei mai elementare noțiuni de moralitate și conduc inerent la extinderea viciilor. De fapt, platformele electronice oferă un mediu ideal pentru coruperea morală a utilizatorilor și pentru denaturarea valorilor.

De aceea, cred că este necesară redefinirea modului în care ne raportăm la aceste mijloace

de comunicare. Mai precis, este necesar să rejudecăm maniera de a le utiliza cu scopul de a ajunge la o formă adecvată nivelului de civilizație al secolului XXI.

Dorința de a cunoaște este normală și legitimă pentru ființa umană. Nu este nimic rău să te informezi și să acumulezi cunoștințe de-a lungul vieții. Alternativa ignoranței va fi mereu inacceptabilă. Însă lipsa de discernământ asupra a ceea ce vizionăm sau citim aduce după sine consecințe nefaste comparabile cu neștiința. De fapt, în multe situații o cunoaștere greșită poate fi mai periculoasă decât ignoranța.

Din acest punct de vedere aș considera necesară definirea unor cursuri de formare a deprinderilor pentru o utilizare pozitivă și constructivă a Internetului, de realizare a obiectivelor de selectare și utilizare a informațiilor cu scopul evitării poluării electronice. În caz contrar, haosul informațional de pe „net” se va muta în interiorul nostru, cu consecințe devastatoare.

Conștiința umană prezintă o sensibilitate deosebită în fața datelor ce îi sunt furnizate. Lipsa de discernământ va fi prin urmare catastrofală. Nu cred într-o apocalipsă informațională, dar am convingerea că slăbirea puterilor minții și ale trupului printr-un contact prea strâns cu „inteligența artificială” ne va contamina serios, degradând puterile nobile ale sufletului omenesc. Va învinge sau nu inteligența umană în cele din urmă?

NOTA REDACȚIEI: Articol preluat, cu acordul autorului, din revista „Confluente românești”, http://confluente.ro/Impresii-Investigare/Haosul_informatiional_intr_un_bazar_numit_internet.html

EXPOZIȚIE DE ARTĂ CONTEMPORANĂ ROMÂNEASCĂ LA CHICAGO

Marian PETRUȚA
www.RoUSA.blogspot.com

În luna martie 2011, la galeria de artă Jennifer Norback Fine Art din centrul orașului Chicago, a avut loc deschiderea unei expoziții de pictură în cadrul căreia au expus trei artiști din România: Aurel Pătrașcu, Emilia Perșu și Claudia Lazăr.

La eveniment au luat parte numeroși români și americani din zona metropolei Chicago. Cei prezenți au putut să admire pictură și grafică contemporană românească. Publicul prezent, pe lângă ocazia de a admira aceste lucrări de artă, a avut parte de un excepțional minirecital din repertoriul Mariei Tănase interpretat de Claudia Negroiu.

Prezent la vernisaj, pictorul Aurel Pătrașcu ne-a oferit un interviu în exclusivitate.

De unde ideea unei expoziții de pictură românească la Chicago?

Expoziția de pictură românească organizată luna aceasta este rezultatul unei deplasări anterioare, când de fapt ne-am cunoscut și întâlnit prima dată. Atunci am venit pentru a face o cercetare, o prospectare de piață, în legătură cu situația artei contemporane americane și internaționale, în dorința

noastră de a intra pe o piață ca aceasta din Chicago. Noi ne ocupăm de artă. Când zic noi, suntem o echipă, o galerie, care am făcut un târg internațional de arte vizuale în țară, în urmă cu câțiva ani, vreo șapte ediții, în locații deosebite, la care au participat aproximativ 500 de artiști la fiecare eveniment, artiști plastici și nu numai. În urma acestei acumulări de experiență și informații, am făcut o serie de prospectări atât în Europa cât și aici, în America, la Chicago. Invitația noastră a fost făcută de Camera de Comerț și Industrie Româno-Americană din Chicago, care a agreat ideea acestei manifestări, și a implementării artei românești în perimetrul acesta american. În colaborare cu domnul Ioan Blaga, vicepreședintele Camerei de Comerț, am început să facem prospectarea propriu-zisă. Inițial am avut câteva conversații prin email planificând în detaliu această deplasare. O persoană importantă în toată economia acestei acțiuni, în ceea ce privește organizarea și logistica, a fost doamna Magdalena Ștefănescu Darvari, care a înlesnit toată această acțiune printr-o comunicare foarte strânsă cu Camera Românească de Comerț din zonă. După o cercetare de câteva săptămâni, am fost agreați cu materialele promoționale de către galeria Jennifer Norback, ea având deschiderea necesară în acest sens. Pentru că aici, în America, arta este foarte bine structurată și specializată ne-am grefat pe tipul de imagine plastică pe care această galerie o promovează.

Cine a mai expus alături de dumneavoastră și ce fel de lucrări ați adus la Chicago?

În urma înțelegerilor din 2010, am făcut această deplasare și am expus alături de două colege foarte interesante: Emilia Perșu și Claudia Lazăr. Aceasta din urmă activează în cadrul Institutului Cultural Român de la Tel Aviv. Este o selecție deosebită, după părerea mea și a colegilor mei, în sensul că există o diversitate tehnică, estetică și o cercetare plastică diferită a celor trei expozanți. Sperăm ca publicului american de specialitate, dar nu numai lui, să-i placă arta pe care o propunem noi.

Cum vi s-a părut deschiderea, atmosfera și lumea care a participat la eveniment?

Deschiderea a fost foarte specială. Au participat atât oficialitățile românești din Chicago, consulul

general, domnul Lucian Leuștean, cât și cel economic, Gabriel Duțu, alți invitați deosebiți din lumea afacerilor, din diverse medii și din comunitatea românească. O lume foarte bucuroasă că are ocazia să participe la această manifestare. Am înțeles că există chiar o premieră prin prezența noastră într-o galerie specializată. Sperăm să fie o deschidere și că ceea ce va urma va fi de bun augur, atât pentru noi cât și pentru publicul american.

© Marian PETRUȚA

Ce sperați să se întâmple sau să faceți în viitor după încheierea acestei expoziții?

Dorința noastră este să facem cunoscută creația românească, să fie un început, iar arta românească să se alinieze celorlalți creatori, celeilalte producții artistice din America. Eu am o altă expoziție și la Luxembourg, care va începe după închiderea acesteia, și încercăm o deschidere cât mai amplă către exterior, pentru o prezență cât mai dinamică a producției de artă românească, nu numai din lumea filmului, că cinematografia românească are deja niște rezultate deosebite, ea fiind foarte bine primită în lumea de specialitate, și ne dorim ca și arta plastică să fie foarte bine aspectată în lume.

CURIOZITĂȚI AMERICANE

Marian PETRUȚA
www.RoUSA.blogspot.com

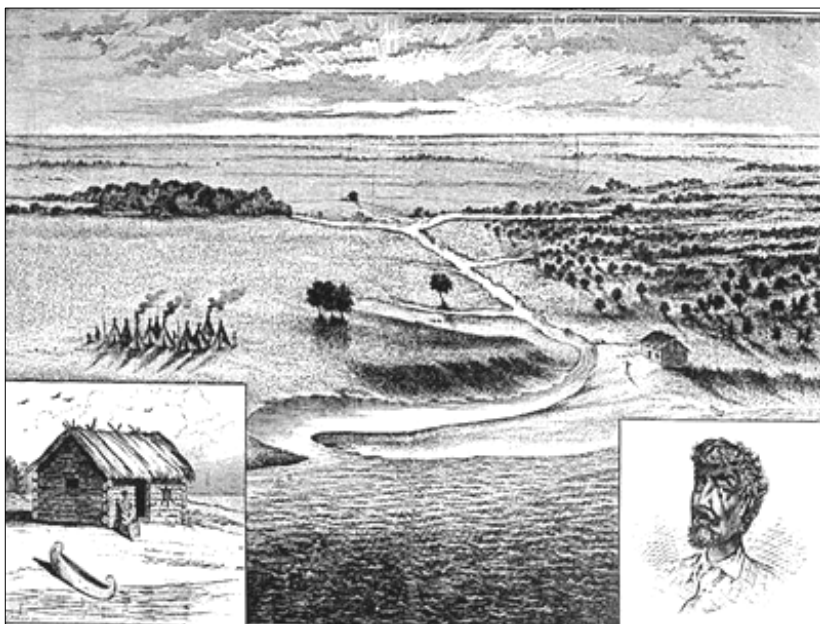
Citind prin filele de istorie ale statului Illinois, am găsit o serie de curiozități, drept care am decis să le împărtășesc cu dumneavoastră, cititorii.

DE PRIN ILLINOIS

Prima naștere înregistrată în Chicago a fost cea a lui Eulalia Pointe du Sable, fiica lui Jean-Baptiste Pointe du Sable, în 1796. ● Jean Baptiste este considerat părintele orașului Chicago,

la 1885. ● Des Plaines, Illinois este locul unde s-a construit primul restaurant McDonald, în 1955, de către Ray Kroc, fondatorul Corporației McDonald's. Restaurantul, transformat

acum în muzeu, poate fi văzut și vizitat în apropiere de centrul orașului Des Plaines. ● Daniel Hale Williams este recunoscut ca primul cardiolog care a făcut o intervenție chirurgicală pe inimă, în 10 iulie 1893, la Provident Hospital din Chicago. ● Josephine Cochran, este cea care a inventat prima mașină de spălat vase, funcționabilă. Instalația a fost prezentată la Târgul Internațional de la Chicago, din 1893. ● Biblioteca publică din Chicago este cea mai mare din lume, cu

deoarece el a fondat prima așezare omenească la gurile râului Chicago, puțin mai la nord de podul de pe Michigan Avenue de azi. ● Illinois a fost primul stat american care a ratificat al 13-lea Amendament la Constituție, prin care se elimina sclavia, în 1865. ● Primul acvariu deschis la Chicago a fost în 1893. ● Primul zgârie-nori din lume a fost construit tot în Chicago,

la 1885. ● Des Plaines, Illinois este locul unde s-a construit primul restaurant McDonald, în 1955, de către Ray Kroc, fondatorul Corporației McDonald's. Restaurantul, transformat acum în muzeu, poate fi văzut și vizitat în apropiere de centrul orașului Des Plaines. ● Daniel Hale Williams este recunoscut ca primul cardiolog care a făcut o intervenție chirurgicală pe inimă, în 10 iulie 1893, la Provident Hospital din Chicago. ● Josephine Cochran, este cea care a inventat prima mașină de spălat vase, funcționabilă. Instalația a fost prezentată la Târgul Internațional de la Chicago, din 1893. ● Biblioteca publică din Chicago este cea mai mare din lume, cu

dionul de fotbal al Universității din Chicago. ● În Tampico, Illinois s-a născut, iar în Dixon a copilarit Ronald Regan, cel care devenea al 40-lea președinte american, în 1980. ● Oficiul Poștal de la adresa 433 West Van Buren din Chicago este singurul din lume prin care trece o autostradă (Eisenhower Expressway). ● Râul Chicago este colorat în fiecare an în verde, de Ziua Sfântului Patrick. ● Cea mai mare fabrică de prăjituri, Nabisco, care a fabricat 16 miliarde de prăjituri Oreo în 1995, se află în Chicago. ● Turnul Apei din Chicago și Stația de Pompare sunt singurele clădiri care au supraviețuit Marelui Foc care a distrus orașul Chicago în 1871. ● Springfield este capitala statului Illinois și locul unde este înmormântat Abraham Lincoln. Înainte, capitala statului Illinois a fost în alte două orașe: Kaskaskia și Vandalia. ● Când s-a deschis Universitatea din Chicago, la 1 octombrie 1892, avea un număr

de 103 profesori și 594 de studenți. ● Cel mai înalt punct din Illinois este dealul Charles Mound, cu o înălțime de 376 de metri față de nivelul mării. ● Clădirea Bursei de Mărfuri din Chicago a fost construită fără a avea niciun fel de schelet interior din metal, cum erau construiți ceilalți zgârie-nori. Construcția se sprijinea doar pe zidurile sale solide. ● Abrevierea de ORD pentru aeroportul O'Hare Chicago vine de la numele său original, Orchard Field. Numele a fost schimbat însă în onoarea pilotului locotenent comandor Edward H. O'Hare. ● Construcțiile rotunde pentru stocarea silozului la ferme au fost construite prima dată într-o fermă din Spring Grove, IL. ● În Illinois, numele cel mai frecvent dat băieților este Mihai (Michael), iar fetelor Emilia (Emily).

CURIOZITĂȚI DIN VIAȚA PREȘEDINȚILOR AMERICANI

George Washington a fost singurul președinte ales cu unanimitate de voturi, acesta primind toate cele 69 de voturi electorale de la acea vreme. Când a ajuns președinte, acesta mai avea un singur dinte în gură. De-a lungul anilor a purtat danturi făcute fie din dinți de om, animal, sau fildeș. A fost singurul președinte american care nu a locuit în Washington DC în perioada mandatului său. În timpul său au luat ființă curțile de justiție federale, ca și sistemul bancar național, în 1789, respectiv 1791. ● Cel de-al 20-lea președinte, James Garfield, a fost singurul predicator al Sfintei Scripturi care ulterior a fost ales președinte. ● William Howard Taft, cel de-al 27-lea președinte, a fost singurul care a servit într-o funcție dublă: atât de președinte SUA, cât și de șef al Curții Supreme de Justiție. ● Președintele John F. Kennedy a câștigat în 1957 premiul Pulitzer pentru colecția sa de eseuri intitulate „Profiles of Courage”, în care a portretizat și laudat activitatea unor senatori americani. ● Înainte de a deveni vice-președinte și apoi președinte, Lyn-

don B. Johnson a fost profesor la o școală mică din sudul Texasului. ● Woodrow Wilson a fost în schimb președinte al Universității Princeton înainte de a fi ocupat funcția supremă în stat. ● Atât George Washington, cât și Jimmy Carter au fost, la baza, simpli fermieri înainte de a fi ajuns politicieni, respectiv președinți ai SUA. Primul – în Mount Vernon, statul Virginia, iar celălalt în Plains, Georgia. ● Președintele Abraham Lincoln a avut o singură proprietate imobiliară de-a lungul vieții sale – casa din Springfield, Illinois. ● În schimb, președintele Thomas Jefferson a petrecut 40 de ani pentru a proiecta și construi casa sa din Charlottesville (extrem de faimoasă pentru designul său arhitectural), statul Virginia, cunoscut și sub numele de Monticello. ● Inițiala „S” din numele președintelui Harry S. Truman nu este prescurtarea niciunui nume al său. Litera „S” a fost pusă pentru a-i onora pe cei doi bunici ai săi, Anderson Shippe Truman și Solomon Young. ● Lui Richard Nixon i-a fost oferită în 1965 o poziție de reprezentant

al jucătorilor din Liga Profesionistă de Baseball. A refuzat însă considerând că este mai mare nevoie de el în politică. A fost ales președinte în 1965. ● Barack Obama este al 44-lea președinte american. Însă în realitate este doar al 43-lea, pentru că Grover Cleveland a fost ales președinte de două ori nonconsecutiv, fiind al 22-lea și 24-lea președinte american. A fost singurul președinte, de altfel, care a părăsit biroul oval și apoi s-a reîntors pentru un al doilea mandat. Cel de-al 23-lea președinte a fost Benjamin Harrison. ● Abraham Lincoln a fost cel mai înalt președinte (avea 193 de centimetri), iar cel mai scund a fost James Madison, cu 163 de centimetri. ● Un număr de 18 „outsideri”, adică politicieni care n-au servit niciodată în congresul SUA au ajuns să fie aleși președinți: Washington, J. Adams, Jefferson, Taylor, Grant, Arthur, Cleveland, T. Roosevelt, Taft, Wilson, Coolidge,

Hoover, F. Roosevelt, Eisenhower, Carter, Reagan, Clinton, și G. W. Bush. ● Cel mai în vârstă președinte ales a fost Ronald Reagan, 69 de ani, iar cel mai tânăr a fost ales J. F. Kennedy, 43 de ani. ● Theodore Roosevelt, la 42 de ani, a fost cel mai tânăr președinte numit, înlocuindu-l pe William McKinley, care a fost asasinat. ● Președinții Lincoln, Garfield, McKinley și Kennedy au fost asasinați în timp ce își exercitau funcțiile. Încercări nereușite de asasinare au fost și împotriva președinților: Jackson, T. Roosevelt, F. Roosevelt, Truman, Nixon, Ford, Carter, Reagan, G. H. W. Bush, Clinton, și G. W. Bush. ● James Polk, al 11-lea președinte, a fost primul președinte fotografiat. ● Theodore Roosevelt a fost primul președinte care a călătorit cu mașina în timpul mandatului său. ● Franklin Delano Roosevelt, a fost primul președinte american care a zburat cu avionul.

CURIOZITĂȚI DESPRE DOLARII AMERICANI

În 1690, Colonia din Golful Massachusetts a fost prima care a pus în circulație o bancnotă

de hârtie, pentru a putea plăti expedițiile militare. În curând celelalte 12 colonii i-au urmat

exemplul. ● La 1739 imprimeria lui Benjamin Franklin din Philadelphia a fost prima care a tipărit bancnote cu simboluri din natură, precum diferite modele de frunze, care făceau bancnotele mai greu de falsificat. ● În 1764 britanicii au interzis coloniilor să mai tipărească proprii bani. În 1775 însă, Congresul Continental a început să tipărească bani pentru a putea să finanțeze costurile Războiului Revoluționar. Fără a avea însă o susținere puternică și fiind ușor de falsificat, bancnotele au început în scurt timp să își piardă valoarea, de unde și celebra expresie „not worth a Continental”. ● Dolarul a fost adoptat ca monedă oficială a Statelor Unite în 1785. ● Din anul 1791, pentru o perioadă de 20 de ani, Congresul a patronat Banca Statelor Unite,

fiind agentul fiscal al Trezoreriei. ● Sistemul monetar federal a fost stabilit printr-o lege intrată în vigoare la 1792. Lua astfel ființă Monetăria Statelor Unite. ● Prima circulație de bancnote produsă de guvernul federal a fost în 1861, când obligat să finanțeze Războiul Civil, Congresul a autorizat emiterea de note de valoare, care și-au câștigat și renumele de „green backs” datorită culorii lor verzi. ● Toate bancnotele tipărite de la 1861 încoace pot fi și astăzi preschimbate la întreaga lor valoare nominală. ● În 1863 a fost stabilit sistemul național bancar, care era monitorizat de Trezorerie. ● În 1913 lua ființă Rezerva Federală, aceasta fiind banca centrală a Statelor Unite, care avea rolul de a regulariza fluctuațiile de pe piața financiară. Un an mai târziu Rezerva Federală emitea prima sa bancnotă de 10 dolari, care-l avea pe fața ei pe președintele Andrew Jackson. ● Pentru a scădea costurile de fabricație, dimensiunile bancnotelor au fost reduse în 1929 cu aproximativ 30%, iar designul a început să fie standardizat, pentru a fi mai ușor de recunoscut și mai greu de falsificat. ● Cât mai costă oare azi fabricarea bancnotelor sau cât valorează ele?! Conform Trezoreriei Naționale a Statelor Unite, costul de producție al unei bancnote, indiferent de valoarea efectivă a acesteia, este de aproximativ 6.4 cenți. În 2009 Trezoreria Statelor Unite a tipărit 2.636.800.000 de bancnote de 1 dolar. Pe locul doi se află bancnota de 100 de dolari, din care au fost tipărite 1.785.600.000 de bucăți, iar pe poziția a treia cea de 20 de dolari, cu 716.800.000 de bancnote tipărite. Aceste bancnote le-au înlocuit doar pe cele uzate, distruse și ieșite din circulație. În 2009 s-au tipărit 26 de milioane de bancnote pe zi, a căror valoare aproximativă era de 907 milioane de dolari. Pentru tipărirea lor s-au folosit zilnic aproape 10 tone de toner. ● Pe 21, aprilie 2010, Trezoreria SUA va scoate pe piață un nou design al bancnotei de 100 de dolari. ● În ceea ce privește valoarea reală a unui dolar, răspunsul este mai complex. Pe 15 august 1971, președintele Richard Nixon anunța renunțarea la obligativitatea guvernului de a

schimba contravaloarea dolarilor cu aur sau orice altă valoare metalică. Astfel, dolarul a devenit doar o hârtie legală prin care se putea plăti orice fel de datorie, creditorul fiind obligat să accepte această formă de plată, în caz contrar datoria fiind anulată. Importanța acestei fraze o dovedește și inscripția care există pe toate bancnotele: „This note is legal tender for all debts, public and private”. Cu alte cuvinte, guvernul a decis că aceste bancnote au valoare, iar cetățenii trebuie să fie de acord cu acest lucru, în caz contrar acestea devin pur și simplu doar o hârtie care valorează atât cât costă să fie fabricate, adică 6,4 cenți. ● Bancnotele sunt fabricate din fibre textile amestecate cu bumbac, motiv pentru care sunt rezistente la spălat și uzură. În interior sunt fibre colorate de mătase, pentru a fi mai greu de falsificat. ● Pentru a-i descoperi și anihila pe cei care falsificau dolari, pe 5 iulie 1865 a fost înființat U. S. Secret Service (Serviciul Secret al Statelor Unite). Acesta avea jurisdicția de a investiga falsificarea nu doar a monedelor și bancnotelor, ci și a oricăror alte titluri de valoare, cecuri, cupoane agricole sau timbre poștale puse în circulație de guvernul federal american. În 2003 U. S. Secret Service a fost încorporat în cadrul U. S. Department of Homeland Security. ● Bancnota de 1 dolar are imprimată pe ea imaginea primului președinte american, George Washington, și are gravate cele mai interesante imagini. În partea stângă a se află un sigiliu cu o literă în interior, reprezentând banca care a comandat bancnota. Litera respectivă reprezintă numele uneia din cele 12 districte de bănci, care împreună alcătuiesc Rezerva Federală a Statelor Unite. (1) A = Boston, (2) B = New York City, (3) C = Philadelphia, (4) D = Cleveland, (5) E = Richmond, Va., (6) F = Atlanta, (7) G = Chicago, (8) H = St. Louis, (9) I = Minneapolis, (10) J = Kansas City, (11) K = Dallas, (12) L = San Francisco. Tot pe față este inscripționată în patru colțuri o cifră între 1 și 12, care corespunde de asemenea uneia din cele 12 bănci federale. Dacă, de exemplu, avem o bancnotă din Chicago, aceas-

ta va avea inscripționată litera G și cifra 7. În partea dreaptă este un alt sigiliu, cu Departamentul Trezoreriei pe el și anul înființării ei, 1789. În stânga sus se află o literă urmată de o cifră care reprezintă poziția de pe macheta pe care a fost tipărită bancnota. În partea dreaptă jos a bancnotei se găsește numărul de serie a machetei în care se va regăsi și litera amintită mai sus. Pe spatele bancnotei de 1 dolar se află sigiliul Statelor Unite. Este singurul din lume care are o față-verso. Acesta a fost conceput și aprobat de către părinții fondatori ai Statelor Unite, precum: Thomas Jefferson, John Adams sau Benjamin Franklin. Sigiliul conține detalii despre valorile promovate de națiunea proaspăt întemeiată la acea vreme. În dreapta este sigiliul cu vulturul american care simbolizează suveranitatea. Într-o gheară, vulturul ține strâns o ramură de măsline cu 13 frunze, simbolizând pacea. În cealaltă gheară ține 13 săgeți care simbolizează cele 13 colonii și lupta lor pentru independență. Deasupra capului de vultur se află o panglică pe care este inscripționat în latină: „E Pluribus Unum”, în traducere însemnând: „unul din cei mulți”, făcându-se referire la unitatea noului guvern format de cele 13 colonii. Pe spatele sigiliului, postat în partea stângă a bancnotei, poate fi văzută o piramidă, simbol al rezistenței peste timp. Aceasta are 13 trepte, care din nou simbolizează coloniile, iar faptul că nu este terminată simbolizează faptul că națiunea nu este finalizată, urmând ca generațiile care

vin să o continue. În partea de sus se află un ochi al Providenței deasupra căruia stă inscripționată fraza în limba latină „Annuit Coeptis” care tradus înseamnă „favorizarea în această acțiune”. Cu alte cuvinte Divinitatea, adică Dumnezeu, a favorizat crearea Americii. Este binecunoscut faptul că părinții fondatori aveau o profundă credință în divinitate și-n ajutorul primit în punerea temeliei la formarea noii națiuni. Ca dovadă și inscripția „In God We Trust”. Un Act Normativ a fost aprobat de Congresul American pentru ca această frază

Great Seal

să fie gravată pe monedele de aur și argint. Pe data de 30 iulie 1956, președintele american a aprobat rezoluția Congresului, votată cu un an înainte, de a declara expresia „IN GOD WE TRUST” ca motto național al SUA. Începând cu anul 1957, acest motto a fost inclus și pe bancnote. La baza piramidei de pe bancnota de 1 dolar se află inscripția MDCCLXXVI (1776), an în care SUA a semnat Declarația de Independență. Sub piramidă stă scrisă o altă frază în latină: „Novus Ordo Seclorum”, care simboliza faptul că America începea o Nouă Eră.

Dacă doriți să știți pe unde a mai călătorit bancnota de 1 dolar din portofelul dumneavoastră, accesați site-ul <http://www.wheresgeorge.com/>

S-A ÎNTÂMPLAT ACUM 50 DE ANI

Extrase din articole ale ziarului „Pentru socialism”

Lavinia ARDELEAN**Vineri 20 ianuarie 1961 – La Ankara s-a deschis expoziția de artă românească**

La 17 ianuarie a avut loc în sala de expoziție a Facultății de Litere, Istorie și Geografie a Universității din Ankara vernisajul Expoziției de Artă Plastică Contemporană Română.

Printre cei prezenți au fost Ihsan Orgun, guvernatorul și primarul Ankarei, profesorul A. Obay, directorul general al Artelor Frumoase din Ministerul Instrucțiunii Publice, profesorul Kemal Yetkin, rectorul Universității din Ankara, R. Uluer, secretar general al Asociației Pictorilor

din Ankara. Au luat de asemenea parte directorii generali din Ministerul Afacerilor Externe și din Ministerul Instrucțiunii Publice, profesori, artiști plastici, critici de artă, ziariști. Au fost de față ambasadorul R.P.R. la Ankara, N. Dinulescu și membrii ambasadei române.

Ambasadorul Nicolae Dinulescu a rostit o scurtă cuvântare subliniind importanța expoziției pentru o mai bună cunoaștere reciprocă între popoarele celor două țări.

Marți 14 februarie 1961 – Festivitate la Roma în cinstea scriitorilor Tudor Arghezi și Mihail Sadoveanu

În seara zilei de 11 februarie a avut loc la Roma, la sediul librăriei „Einaudi”, o festivitate organizată din inițiativa Comunității Europene a Scriitorilor pentru sărbătorirea scriitorilor români Tudor Arghezi și Mihail Sadoveanu, care au împlinit anul trecut vârsta de 80 de ani.

Luând cuvântul în cadrul acestei festivități, președintele Comunității Europene a Scriitorilor,

criticul italian Giovanni Battista Angioletti, a vorbit despre semnificația operelor celor doi scriitori români sărbătoriți.

Academicianul Mihai Beniuc, prim-secretar al Uniunii Scriitorilor din R. P. Română, membru de onoare în Consiliu de Conducere a Comunității Europene a Scriitorilor, a adus asistenței salutul scriitorilor români.

Vineri 24 februarie 1961 – Expoziție a cărții românești la Paris

Marți 21 februarie a avut loc în sălile Muzeului Național Pedagogic din Paris, sub patronajul Direcției Generale a afacerilor culturale și tehnice din Ministerul Afacerilor Externe al Franței, deschiderea expoziției cărții române. Această expoziție oferă vizitatorilor francezi posibilitatea de a cunoaște o parte însemnată a activității culturale din R.P.R.

Numeroasele cărți expuse, fie că este vorba de romane, lucrări științifice, volume de versuri

sau reproduceri de artă, toate arată efortul editorialistic din România, varietatea și numărul mare al titlurilor, calitatea tipăriturilor.

Chiar din prima zi mulți parizieni au admirat frumoasele volume cuprinzând operele scriitorilor clasici și contemporani, albume de artă, cărți cu caracter științific, turistic și numeroase volume cu traduceri din literatura universală, clasică și modernă.

Vineri 3 martie 1961 – Prezențe românești peste hotare

Violonistul român Ștefan Ruha, laureat al mai multor concursuri internaționale, a dat la 1 martie a. c. primul concert în capitala Estoniei.

Programul a cuprins compoziții de Bach, Saint-Saens, Enescu, Prokofiev și alții. Concertul s-a bucurat de un mare succes.

Duminică 12 martie 1961 – Succesul turneului violonistului Ion Voicu în Anglia

Violonistul Ion Voicu, aflat într-un turneu în Anglia, a concertat, marți, acompaniat de cunoscuta orchestră Halle, dirijată de Herman Lindars, în marea sală Free Trade Hall din Manchester.

Violonistul român, care a interpretat Simfonia spaniolă Lalo, a fost răsplătit cu aplauze și ovații minute în șir, fiind rechemat la rampă de mai multe ori.

Ziarul „Manchester Evening News”, referindu-se la concert scrie: „*Cântând cu orchestra Halle atât de curând după vizita lui Oistrach, profesorul său, violonistul român Voicu ne-a delectat prin magistrala sa interpretare a Simfoniei spaniole Lalo, în care s-au făcut simțite toate intențiile compozitorului în puritate și naturalitatea temelor*”.

Vineri 24 martie 1961 – Opera lui Eminescu în Polonia

Pe marginea volumului „Poezii” de Mihai Eminescu, publicat de Editura de Stat din R. P. Polonă, în revistele „Nowe Ksiazki” a apărut o prezentare a operei poetului român. Autorul articolului, acordând o înaltă apreciere operei

marei clasice, salută inițiativa de a se traduce scrierile sale în limba polonă.

În publicația „Ziarul Balticii” W. Horski, referindu-se la același volum, vorbește pe larg despre viața și opera lui Mihai Eminescu.

Joi 13 aprilie 1961 – Comunicatul agenției TASS cu privire la primul zbor din lume al unui om în spațiul cosmic

La 12 aprilie 1961 în URSS a fost plasată pe orbită în jurul Pământului prima navă cosmică satelit din lume având un om la bord, nava „Vostok”.

Pilotul cosmonaut al navei cosmice este aviatorul Iuri Alekseevici Gagarin.

Lansarea rachetei cosmice cu mai multe trepte s-a desfășurat cu succes. După ce i s-a imprimat prima viteză cosmică și s-a desprins de ultima treaptă a rachetei purtătoare, nava-satelit a început zborul liber pe orbită în jurul Pământului.

Joi 11 mai 1961 – Prezențe românești peste hotare

În cadrul manifestărilor prilejuite de centenarul uniunii Italiei, recent s-a deschis la Torino o expoziție internațională a muncii la care participă 18 țări, printre care și R. P. Română.

Pavilionul R. P. R. intitulat „Realizări tehnice și sociale în industria petroliferă” a fost vizitat de președintele Republicii, Giovanni Gronchi, de

președintele Consiliului de Miniștri, Amintare Fanfani, de miniștri, deputați, membri ai corpului diplomatic, ziariști. Oaspeții au fost întâmpinați de Pompiliu Macovei, ministrul R. P. Române la Roma și de Nicolae Ionescu, adjunct al Ministerului Industriei, Petrolului și Chimiei.

Miercuri 14 iunie 1961 – Seara închinată poeziei românești la Ravenna

În cadrul manifestărilor organizate de Asociația Italiană pentru Legăturile Culturale cu România pentru a face cunoscută publicului italian literatura română, sâmbătă a avut loc la Ravenna

o seară consacrată poeziei românești. La această manifestare, la care a participat un public numeros, au fost prezenți și poeții români Eugen Jebelianu, Maria Banuș și Tiberiu Uta.

**TRADIȚII ȘI OBICEIURI LA ROMÂNI
NUNTA ÎN MARAMUREȘ - MANIFESTAREA COLECTIVĂ A SUFLETULUI POPU-
LAR ROMÂNESC. RITURI NUPTIALE STRĂVECHI ÎN PRELUCA NOUĂ**

Iuliana KOMORNYIK

Profesor la Școala cu clasele I-VIII Copalnic Mănăstur, Preluca Nouă

Nunta este cel mai important moment din viața omului, iar în cadrul unei comunități cu adânci rădăcini arhaice precum este satul, acest eveniment devine o manifestare a sufletului colectiv, pulsul cel mai intens al existenței rurale, alături de botez și înmormântare, care însă nu au în cadrul comunității același impact. Nunta reprezintă, încă de la gândirea arhaică, un cadru propice de dezvoltare ale vechilor arhetipuri culturale românești, precum individul și societatea. Nunta pune în relație aceste două elemente, fiind, în fapt, ritualul de trecere, de contopire a omului singular cu societatea, devenind o parte integrantă a acesteia, cu un rol bine stabilit, în primul rând acela de a contribui la bunul mers al civilizației prin prisma timpului și mai ales de a asigura perpetuarea atât a individului ca entitate fizică, cât și a gândirii, mentalității, tradițiilor și obiceiurilor populare, pe scurt, a societății ca ființă colectivă, creatoare și generatoare de istorie, cultură și valori morale.

Riturile specifice nunții își au o bogată existență în cadrul societății românești și mai ales pe însoțirile și mioriticele plaiuri maramureșene. După cum însuși Nicolae Steinhardt afirma, *„Maramureșul e un simbol, e o chintesență, un semn, un recapitulator sub care se ascunde – poate mai intens și mai insidios decât sub altele – sufletul românesc în forma lui cea mai loială – ademenitoare și mai elevată. Elevată nu în sens pilduitor, solemn, livresc, oficios. Dimpotrivă: elevată, adică simplă, curată, liberă de orice adaosuri, scorii, afecțiuni și găтели de iarmaroc ori de protocol. Nici urmă de onctuoasă cucernicie dulceagă, de ipocrite salamelecure, de forțate zâmbete negustorești decorative. Acolo nu-i nimic de-a gata, totul e limpede și proaspăt ca apa...”*. Astfel, în acest cadru atât de natural, de basm, parcă rupt din rai, tradiția și folclorul, care oglindesc spiritul aprig și transparent al oamenilor, fac casă bună cu cuceririle viitorului și reușesc cu succes să supraviețuiască.

În Maramureș, nunta devine un adevărat izvor, păstrător perpetuu al unor vechi obiceiuri, născute în vremuri de legendă. Nunta populară maramureșeană reprezintă un ritual spectaculos, o adevărată sărbătoare pentru întreaga comunitate sătească, un „cuib” al tradițiilor și superstițiilor captivante. Din Țara Lăpușului și până pe Valea Izei, de la Borșa și până la Valea Chioarului, manifestările tradiționale de nuntă nu și-au spus încă ultimul cuvânt. În toate colțurile pitorești ale Maramureșului, nunta tradițională mai păstrează cele trei etape importante ale Marii Schimbării, necesare pentru buna integrare și implicare a individului în social: riturile preliminare, care constau în logodnă și peșit, riturile liminare, care de fapt sunt reprezentate de nunta propriu-zisă și, într-un final, riturile postliminare, care au rolul de încadrare a tinerei familii în viața satului. Toate aceste rituri sunt la rândul lor alcătuite dintr-o gamă variată și valoroasă de subrituri, care implică elemente deosebit de importante, precum portul viitorilor miri, comportamentul lor, vârsta lor, superstiții și obiceiuri necesare pentru a asigura echilibrul societății, mai ales.

Astfel, de exemplu, în diferite părți ale Maramureșului viitoarele mirese sau fetele tinere, de obicei între 15 și 20 de ani (vârstă considerată potrivită pentru măritiș), poartă costume specifice care au scopul de a le scoate în evidență statutul special, de la „sumne” roșii, verzi sau albastre, la zadii de lână colorate, „vârste negre și roșii”, toate confecționate din „păr” (cașmir) sau „travilă” (mătase naturală). Feciorii ies în evidență mai ales prin „optinci de oargă” și „obdele de pănură”, necesare mai ales la jocul duminical, așa-numitul „Vergel” sau „Verjel”, care reprezintă pretextul de fapt de a-și întâlni aleasa, de a-și găsi o viitoare mireasă. „Verjelul” se ținea la sate cu orice ocazie: în duminici și la sărbători,

pe perioada „câșlegilor”, care sunt toate zilele din an în care nu se postește. O altă metodă prin care feciorii se întâlneau cu fetele de măritat, chiar în timpul postului de Crăciun, era chematul acestora la colindat, bineînțeles cu acordul strict al părinților, ocazie cu care membrii familiei fetei îi studiau cu mare atenție pe colindătorii de sex masculin pentru a le găsi calitățile sau, de ce nu, defectele, informații necesare pentru a ști cui „să dea fata”. Legat de portul popular, costumele mirilor din timpul nunții sunt din cele mai spectaculoase. Mireasa din Cupșeni, localitate din Țara Lăpușului, de exemplu, este una de-a dreptul strălucitoare, purtând zadii colorate, albastre, ie albă înflorată, un ilic împodobit și el și o coroană deosebit de frumos realizată de femeile

pricepute ale satului. Alte obiceiuri, multe specifice maramureșene, adevărate ritualuri de trecere de la viața de celibat la cea în comun, sunt reprezentate de: peșitul, decorarea steagului mirelui, împletirea cununii miresei de către druște – un fel de domnișoare de onoare –, folosirea grâului ca simbol al fertilității și prosperității, pregătirea lăzii cu zestre, strigăturile, jocul găinii sau „horile găinii”, strigatul la „socăciță”, jucatul miresei, călăreții de nuntă, prezenți și în Țara Lăpușului și făcând parte din alaiul mirelui etc. Toate acestea sunt o dovadă a faptului că în Maramureș viața satului este din moși-strămoși una deosebit de intensă, de vie și de încărcată de profunde semnificații, un foc vibrant ce arde în imensul suflet colectiv al poporului român.

Preluca Nouă – tărâm arhaic, tradiții profunde

Într-un tărâm de poveste, și nunțile au iz străvechi, de basm, parcă venite din timpuri magice, legendare, mitice, când istoria nu avea nicio înrăurire asupra vieții omului. Localitatea Preluca Nouă, aparținând comunei Copalnic Mănăstur din județul Maramureș și având legături nescrise cu Țara Lăpușului, landul lui Florea, cel care a

văzut aceste pământuri și nu a mai plecat de aici, dând naștere unei așezări respectate și prospere în prezent, se află, fapt de netăgăduit, pe harta nevăzută a nemuritorului folclor maramureșean. Astfel, și aici, riturile nupțiale își au locul lor aparte, într-o lume aflată în continuă dezvoltare și afirmare.

Dumitru Giurgiu

Despre acest subiect am avut o discuție largă cu un localnic, cel mai vârstnic dintre prelucani, Giurgiu Dumitru zis badea Dumitru din Dos, în vârstă de 84 de ani, care a dat glas amintirilor sale despre vremurile nunților parcă izvorâte dintr-un poem de Eminescu, în care fabulosul și realul se împleteau reciproc, dând naștere tradițiilor și obiceiurilor strămoșești cu rezonanțe mitice. Astfel, badea Dumitru a trăit toată viața lui în pitoreasca Prelucă Nouă și a văzut multe, reprezentând, în fapt, vocea cristalină a poporului, a omului simplu care își transmite obiceiurile prin dulce viers, prin simplitate și esență, atât de specifice folclorului românesc autentic. În vremurile de demult, spune el, „nu erau atâtea luxuri, dar nu a suferit cine a muncit. Erau alte condiții atunci, te

luai la drum cu opinca la picior și la biserică și la joc, fiind mândru de ceea ce ești”. Pe vremuri, în Preluca, feciorii de însurat purtau la joc, și nu numai acolo, dolomane și cioareci, port păstrat încă de unii localnici. Jocul „Verjelul”, ca pretext de adunare și unire a celor tineri în vederea căsătoriei, se ținea pe la case, pe la șurile oamenilor, toată suflarea prelucază bucurându-se împreună de joc și voie bună, arătând astfel unitate și spirit colectiv. Cetera era instrumentul favorit al dănțăușilor și „și la moși le umbla picioarele când auzeau scârțâiala”, sunetul sublim care chema omul la eternul dans cu sufletul său. Lăutarii, care în Preluca Nouă erau de felul lor români, dar și câte unul de etnie romă, cântau la vioară, braici și gordonă, un fel de bas. În mod normal, erau tocmiți vreo trei lăutari la un joc. Badea Dumitru își amintește încă și acum de numele lor: Neculaie din Aspra, Petre a lui Mihai și Petrea a Trezii, care din păcate nu mai trăiesc, pentru a încânta încă o dată urechea ascultătorului cu sunetul jucăuș al ceterii, dar și pentru a păstra viața tradiția jocului popular în conștiințele celor mai tineri. Jocurile specifice dansului în șură, dar și nunții propriu-zise se numeau Învârtite și mai era și Hondrănescul.

Nunțile vechi din Preluca Nouă erau simple, lipsite de acea ostentație specifică nunților urbane, dar erau în același timp complexe prin ritualurile care aveau loc și care scoteau în evidență spiritul românesc pur. Astfel, nunțile nu se făceau cu patru rânduri de nași cum se fac acum, ci cu o singură pereche, pentru ambii miri, nașa stând la masă de partea miresei, iar nașul de partea mirelui. Nunțile aveau loc în șură, vara, și în case, iarna. Toată lumea din sat se strângea la câte o nuntă, fiind, după cum am zis mai sus, o manifestare a întregului sat, o sărbătoare a societății și nu a individului. Nunțile începeau de regulă de duminică după-masă și țineau până după miezul nopții, urmând a doua zi prânzul miresei, iar la cei bogați erau nunți de po-veste, care țineau chiar două zile și două nopți. Banii nu curgeau cu

nemiluita în vremurile vechi, oamenii punând pe talger în cinstea mirilor bani în valoarea unui cocoș, iar unii nu puneau deloc, închinând doar pentru cinstea mirilor, lucru considerat mai important decât orice avere, deoarece în trecut omul pune accent pe spiritualitate și pe puterea gândului bun, nu pe puterea materială a banului și a averii. De obicei un „moș bătrân” umbla cu talgerul, om care inspira înțelepciune, iar cei mai săraci, care nu aveau bani, rupeau bumbii de la cămașă și îi puneau pe talger, aceștia sunând ca banii, demonstrându-se astfel inventivitatea și comicul omului de rând. Cu banii se plăteau muzicanții, plată echivalentă cu costul unei zile de coasă sau a unei zile normale de lucru.

Peșitul și chematul la nuntă au fost și în Preluca Nouă ritualuri cu iz magic, de păstrare a elementului sacru și a echilibrului în viața omului. Pentru nuntă umblau chemătorii cu bote înștruțate cu cipci și baticuri, ieșind în evidență la ei culorile tricolorului, de care erau foarte mândri. Pentru chemarea la nuntă (dar și cu alte ocazii) se bătea doba, numită și boactăr, semnal

care se dădea în patru locuri sau colțuri ale satului, precum în Pițigaia, Obcină, Dos și Buciumbot. Pe seama acestei dobe există multe povești în sat, cele mai multe vesele și de voie bună, scoțând în evidență faptul că omul, încă din timpurile cele mai vechi, a fost inventiv cu scopul de a comunica, de a ține o legătură cu întreaga comunitate de care aparținea. În sat erau de obicei doi starosti (*staroste, starosti*), unul pentru mire și altul pentru mireasă, care avea fiecare muzicantul lui și care dădeau naștere între ei ca ritual de nuntă la un adevărat dialog mitico-social.

Portul mirilor era unul specific, mireasa purtând o rochie albă, simplă, poale și spăcel și zăde, având elemente înflorate și de mătase pe ea. Rochia de mireasă era de obicei de pânză și avea unele aplicații colorate pe ea, pentru a accentua frumusețea și

prospețimea tinerei. Mirele avea și el un port deosebit. Iarna purta cioareci și doloman, iar vara izmene largi, cămeșe, laibăr albastru, uneori cu bumbi rotunzi, galbeni, și cu aplicații de mărgelă pe el. Fetele făceau în acele timpuri feciorilor zgardă, pe care aceștia o purtau cu mândrie.

Alte rituri erau cântatul găinii, și la mire, și la mireasă, utilizându-se găini opărite, cu ban în gură, înștruțate și frumos ornate, iar mirii, socrii și chemătorii primeau, de regulă, colaci foarte mari, făcuți de nănași, care îi puneau în desagi și evidențiau dorința și urarea de bine, de prosperi-

tate, viață lungă, tihnită și îmbelșugată. De multe ori, pe acești colaci se puneau și prăjituri. Apoi, la casa mirelui mergea de obicei o mireasă mică, care avea rol de încercare – un obicei ludic, prin care se păcălea mirele cu scopul de a-l determina să-și caute adevărata mireasă. Mirele mergea după mireasă cu alai mare, cu chemători și

nănași. La nuntă, o fată în jur de 15-17 ani, închina cu sticla de țuică la mireasă, folosind strigăturile de rigoare. Se obișnuia ca la socrii să meargă a doua zi doi oameni, un bărbat și o femeie, un fel de „manechine” numite „miritei”, îmbrăcați urât și murdăriți din cap până în picioare cu funingine, jucând un joc cu caracter apotropaic, pentru a speria duhurile rele din căsnicia care avea să înceapă a tinerilor și a lua cu ei neînțelegerile dintre însoarăței și socri. După cununia religioasă de la biserică, era obiceiul și în Preluca să se arunce grâu peste proaspeții însurăței, strigându-se: „*tăpați grâu, nu tăpați pleavă, că mirele-i de treabă*”. Se mai practica, de asemenea, îmbălțuitul miresei, iar năframa se punea noaptea pe capul ei, de către nănașă, în locul balțului, care era un fel de coroniță. Mai avea loc și un „joc al blidelor”, iar mireasa urma să aibă atâția copii câte blide agăța. Jocul, în timpul nopții, se făcea la lumina lămpașelor, santinele de seamă ale ritului nupțial nocturn. Specific în Preluca era

Hondrănescul, dans existent și astăzi, reînviat cu multă pasiune de cei tineri, care îl prezintă la diferite manifestări culturale din comună și județ.

Înțelegerii nunții ca manifestare complexă i se dă o deosebită importanță și în cadrul școlii, loc de formare a tinerelor conștiințe, pentru că numai așa tradițiile pur românești au șansa de a fi perpetuate, iar păstrarea obiceiurilor străvechi, cunoașterea propriei geneze sunt factori esențiali pentru dezvoltarea unei personalități complexe, cu capacitate ridicată de a privi în trecut și de a utiliza înțelepciunea din bătrâni pentru viitor. Astfel, portul, dansul și alte rituri și subrituri specifice nunții prelucane, în particular, și maramureșene, în general, sunt păstrate și puse în practică de către tinerii din școli. Fiindcă tradițiile și obiceiurile strămoșilor există și azi în subconștientul nostru. Trebuie doar scoase la lumină. Iar școala din Preluca Nouă se străduiește să o facă.

BIBLIOGRAFIE

- ❖ Osorheian, Veronica, *Nunta țărănească*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2010.
- ❖ Ștef, Dorin, *Antologie de folclor din Maramureș*, Editura Ethnologica, Baia Mare, 2007.

IOAN HODOREAN, O PERSONALITATE DE O PILDUITOARE MODESTIE

Viorel CÂMPEAN, Marta CORDEA

Vom începe materialul de față prin a cita câteva rânduri scrise în 1937 de dr. Victor Bojor despre un candidat la funcția de canonic al Episcopiei Greco-Catolice de Gherla: „După moartea prepozitului Ioan Ivașco, în ședința capitulară din 8 martie 1924 cu unanimitate de voturi a fost ales de canonic prebendat Ioan Hodorean, arhidiacon onorar, preot la institutul corector preventiv al minorilor din Gherla, transformat din temnița de robi de mai înainte. Dar dânsul fiind în vârstă înaintată, nu a primit să înceapă o nouă funcțiune bisericească, ci aștepta să fie trecut în șirul preoților pensionari de stat, după ce munci la preparandie și ca funcționar de stat la acel institut peste 40 de ani. La 6 zile după alegerea sa de canonic, a renunțat la această demnitate, ducând episcopului decretul de numire în plic nedeschis... De însemnat că episcopul după această atitudine îi dăduse trei zile de cugetare și meditare... a treia zi a mers din nou la episcopul, spunându-i că renunță la canonicie. Acest bărbat eclesiastic de un caracter și puritanism rar, este vrednic să fie remarcat aici măcar în câteva date ale vieții sale”¹.

Acesta este și gândul nostru astăzi, când au trecut aproape trei sferturi de veac de la apariția cărții lui dr. Victor Bojor. Vom căuta să întregim informațiile despre cel care a fost preotul greco-catolic Ioan Hodorean. A venit pe lume în 1856 la Giurtelecu Hododului, o localitate care avea să dea etnologiei românești două importante nume: profesorii Ion Cuceu și Viorel Rogoz. Iată însă că la mijlocul secolului XIX în familia parohului greco-catolic din Giurtelecu Hododului, Vasile Hodorean, s-a născut un băiat care poate și astăzi sluji drept exemplu pentru

dârzenia cu care a reușit să învingă obstacolele vieții, însoțit mereu pe cărarea sa de o modestie parcă fără sfârșit.

Tatăl micului Ioan s-a născut în 1828 și a fost hirotonit în 1852. După hirotonire a slujit numai la Giurtelec și filia Hodod, întrucât a re-pausat după doar 9 ani de sacerdoțiu, în 1 iulie 1861², astfel că Ioan Hodorean a rămas orfan la vârsta de 5 ani.

Studiile gimnaziale le-a urmat la Liceul Minorit din Baia Mare. Am găsit informații despre prezența sa la această instituție școlară, anu-

A tanító neve		Kötelezett tantárgyak										Jelölés	Jelölés
Tanító neve		Hely	Hely	Hely	Hely	Hely	Hely	Hely	Hely	Hely	Hely		
4	Dugos Tíme g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1
5	Hodora János g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1
6	Károly János g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1
7	Károly János g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1
8	Károly János g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1
9	Károly János g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1
10	Károly János g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1
11	Károly János g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1
12	Károly János g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1
13	Károly János g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1
14	Károly János g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1
15	Károly János g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1
16	Károly János g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1
17	Károly János g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1
18	Károly János g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1
19	Károly János g. k.	2	1	2	2	3	1	1	2	1	1	1	1

me despre clasele a III-a³ și a VI-a gimnaziale, ul-

¹ Victor Bojor, *Canonicii Diecezei greco-catolice de Gherla (1857-1937)*, Cluj, 1937, p. 217.

² Viorel Câmpcean, *Preoți din Sătmăr*, mss.

³ Vasile Scurtu, Mihai Triteanu, *Societatea de lectură a elevilor români de la Liceul din Baia Mare (1869-*

timul an școlar urmat aici, 1872/1873. Catedra de limba română de la Liceul minorităților de la Baia Mare a fost înființată din inițiativa prot. Teodor Szabo. Când a studiat la Baia Mare, Ioan Hodorean i-a avut profesori de limba română pe Ioan Pop (1868-1871) și Ștefan Pop (1871-1879)⁴.

Ioan Hodorean a obținut calificativul „bine”, situat după „excelent” și „foarte bine”. Din cei 19 elevi ai clasei a VI-a, 15 erau români greco-catolici, care aveau în programă și studierea limbii române. I-a avut colegi, printre alții, pe viitorii preoți gr.-cat. Grigore Coposu, Ilie Mosolygo, dar și pe Titus Hendea, viitorul reputat medic de mai târziu⁵. Cu an mai mic, deci în clasa a V-a era celebrul de mai târziu, Petre Dulfu.

Istoria societăților de lectură reprezintă un capitol deosebit de interesant în istoria românilor transilvăneni. La Baia Mare Ioan Hodorean a activat în „Societatea de bibliotecă” (lectură), înființată în 11 noiembrie 1869 când elevii Ioan Budu, Paul Demian, Dumitru Păcurar și „retorii” Iuliu Pop și Vasile Rausu s-au prezentat în numele celor 142 de elevi români în fața profesorului Ioan Pop, cerându-i sprijinul. În cuvântul introductiv la volumul „Încercări literare lucrate de studenții români din Gymnasiul de Baia Mare în a. școlar 1869-70” se va explica acțiunea elevilor de înființare a societății: „Junimea română din gimnaziul complet de Baia Mare, meditănd mai serios de a inventa un mijloc prin care să se cultive în limbă, a văzut de bine să fondeze o societate de lectură”⁶. În

14 noiembrie 1869, profesorul de limba română Ioan Pop a convocat o adunare generală la care au participat toți elevii români ai gimnaziului

băimărean, dar și câțiva oaspeți din oraș: vice-arhidiaconul Teodor Szabo (paroh de Baia Mare), George Pop, Mihai Lucaciu (cantor-învățător, tatăl lui Vasile Lucaciu) și Andrei Budu. Profesorul Ioan Pop⁷ a deschis adunarea cu o cuvântare însuflețitoare, vorbind despre soarta vitregă a românilor transilvăneni, înfierând însă prin cuvinte aspre și pe românii renegați. Soco-tea necesară constituirea unei clase de conducători învățați și a unei literaturi potrivite pentru idealurile românilor. Propunea grabnica înființare a unei biblioteci și publicarea într-un registru separat a încercărilor originale ale membrilor societății⁸.

Din activitatea societății băimărene ni s-a păstrat un document intitulat „Încercări literare”, o adevărată revistă manuscrisă, volumul conținând multe poezii semnate de Andrei Babii, Ioan Balint, Ștefan Boldan, Teodor Bota, Ioan Bud, Tit Hendea sau Petre Dulfu⁹. Documentul s-a păstrat, alături de două protocoale de la ședințele Societății, intitulate *Cronică a Societății de bibliotecă fondată prin studenții români ai gimnaziului de Baia Mare în anul școlar 1869/1877*¹⁰. „Revista este de fapt un registru, conținând 255 de pagini, în care s-au înscris, într-o grafie frumoasă și îngrijită, în multe cazuri cu titluri în trei culori, cele mai reușite creații originale: poezii, schițe,

1877) în „Studii și articole de istorie”, VIII, 1966, Buc., p. 162.

⁴ *Ibidem*, p. 144.

⁵ A Minorita Tanító-Rendiek Vezetése alatt álló Nagy-Bánya Szabad kir. Bányavárosi rom. kath. Nagy-Gymnásium ifjuságának érdemsorozata az 1872-73-dik tanévben, Nagy-Károly, 1873, pp. 6-7, pentru biografia lui Titus Hendea a se vedea Valentin Băințan, *Ardusat – vatră de cântec românesc*, Baia Mare, 1978, pp. 34-35.

⁶ V. Scurtu, M. Triteanu, *op. cit.*, p. 147.

⁷ Ioan Pop (1839-1922), preot gr.-cat., hirotonit în 1866. Din 1868 până în 1871 a funcționat ca profesor de limba și literatura română și catehet gr.-cat. la Gimnaziul piarist din Baia Mare. A sprijinit în acest timp fondarea „Societății de bibliotecă” de către elevii români. Între 1878-1886 a fost adm. parohial la Ilba și filiile Handal și Săbișa, distr. Seini. Din febr. 1888 până în iulie 1891 a slujit ca paroh la Călinești. A slujit apoi la Turț, din aug. 1891 până la repausare, fiind și protopop al acestui district. Membru pe viață al „Astrei”. Militant național, în procesul din 1889 al părintelui Lucaciu, fiind martor împreună cu pr. Alexiu Berinde, a refuzat să dea răspunsurile în limba maghiară.

⁸ V. Scurtu, M. Triteanu, *op. cit.*, p. 147.

⁹ Mircea Popa, *Incursiuni în presa românească*, Cluj-Napoca, 2008, p. 141.

¹⁰ Documentele se păstrează la B.C.U. „Lucian Blaga” Cluj-Napoca, apud M. Popa, „Aspecte ale presei culturale maramureșene din perioada interbelică”, în vol. *Maramureș vatră de istorie milenară*, III, Cluj-Napoca, 1997, p. 325.

povestiri etc., elaborate pe parcursul anilor 1870, 1871, 1872¹¹.

Ioan Hodorean a publicat în „Încercări literare” mai multe creații literare, probabil poezii: *O sară la lună, Românul, Într-o seară, Ador la patrie, Frunză verde, O suferință, Te iubesc*¹².

După ce a absolvit cele șase clase, care funcționau atunci la Gimnaziul minorit baimărean, Ioan Hodorean a trecut la Oradea; avem certitudinea ajungerii lui la Liceul Premonstratens din localitate, unde va absolvi clasa VIII-a, în anul școlar 1874/1875. Dirigintele clasei era prof. Agáczy Norbert, care avea sub ascultare 50 de elevi. Între colegii lui Ioan Hodorean, care a obținut același calificativ ca la Baia Mare, i-am remarcat pe viitorii preoți gr-cat.: Grigore Coposu, Ilie Mosolygo (colegi și la Baia Mare, după cum am precizat), Vasile Șteer (tatăl reputatului avocat și patriot Coriolan Șteer), Béla Pituk, Ludovic Mărcuș, dar și pe viitorul doctor în drept, Corneliu Antal¹³.

Probabil intenționa să urmeze o carieră în justiție, el figurând în anul universitar 1875/1876 printre studenții de la Academia Regală de Drept din Oradea¹⁴. A urmat însă teologia la Oradea, pregătit pentru Episcopia de Gherla, care îl consemnează printre clericii săi încă din întâiul an de teologie¹⁵. Se știe că familiile preoților repausați încă de tineri nu erau lăsate de izbeliște de către ierarhi, aceștia având o grijă deosebită pentru creșterea copiilor orfani. A fost hirotonit ca preot celib în 6 aprilie 1882 de către ep. Ioan Sabo¹⁶.

Încă din 1880, deci înainte de hirotonire, Ioan Hodorean a funcționat ca profesor la Institutul Școlii Normale de băieți din Gherla. Vreme de patru decenii a funcționat la preparandia

gherlană, precum și la institutul regesc corector din același oraș. A predat religia, limba maghiară, istoria și științele naturale. A deținut și funcția de secretar al „Reuniunii învățătorilor gr.-cat. din jurul Gherlei”¹⁷.

Dăruirea față de menirea de dascăl este evidențiată de titlurile numeroaselor articole cu care a colaborat la „Școala poporală”, organul didactico-pedagogic al Reuniunii învățătoresți sus-amintite. Publicația era condusă de către Ilariu Boroș și a apărut săptămânal între 6 aprilie

1893 și 28 iunie 1894¹⁸. Printre colaboratori remarcăm numele lui Ioan Lăzăriciu, V. Gr. Borgovan, Ion Pop-Reteganul, Vasile Dumbravă, Gavril Trifu, Mihail Bobiș. Dintre articolele semnate de părintele Hodorean, amintim câteva care și astăzi ar putea prezenta interes, titlurile generoase venind să adeverească afirmația noastră: *Să nu pierdem din vedere idealul nostru, Diferența aptitudinilor sufletești, Să nu neglijăm cultivarea memoriei, Să ne câștigăm deprindere psihologică*. De asemenea a publicat câteva planuri de lecții, iar uneori sub semnătura „Redacțiunea” lesne se poate bănuși că articolul îi aparține.

La penitenciarul din Gherla exista o capelă cu hramul „Sf. Petru în vincoli”, unde funcționa cu normă întreagă un preot-spiritual. Funcția aceasta a îndeplinit-o mai întâi Ioan Papiu (1869-1891) apoi Ioan Hodorean între anii 1891-1928¹⁹.

A scris cărți didactice și de rugăciuni pen-

¹¹ Tudor Opiș, *Reviste literare ale elevilor, 1834-1974. Istoria presei școlare românești*, Buc., 1977, p. 37.

¹² V. Scurtu, M. Triteanu, *op. cit.*, p. 156.

¹³ *A prémontréi kanonok rend Nagyváradai kath. Főgimnaziumának Értésítvénye az 1874-75 tanévben*, Nagyvárad, 1875, p. 37.

¹⁴ Cornel Sigmirean, *Istoria formării intelectualității românești din Transilvania*, Cluj-Napoca, 2000, p. 629.

¹⁵ *Schematismus Venerabilis Cleri Dioecesis Szamosújváriensis graeci ritus catholicorum pro anno a Christo nato 1877*, Gherla, 1877, p. 199.

¹⁶ V. Bojor, *op. cit.*, p. 218.

¹⁷ Gheorghe Breharu, *Biserica Română Unită, Greco-Catolică, din Gherla și contribuția sa la emanciparea social-culturală și afirmarea națională a poporului român*, Cluj-Napoca, 2004, pp. 174-176.

¹⁸ Georgeta Răduică, Nicolai Răduică, *Dicționarul presei românești (1731-1918)*, Buc., 1995, p. 401.

¹⁹ Gh. Breharu, *op. cit.*, p. 21, 88.

tru școli, catehisme, istorii biblice fără să-și noteze numele, dovadă a modestiei care-l caracteriza²⁰. Împreună cu doi autori maghiari, Szongott Kristóf²¹ și Vajna Károly²² a scris o lucrare dedicată cetății Gherla, *A szamosújvári vár*, (Gherla, Tipografia „Aurora” A. Todoran, 1898).

De asemenea, este autor al broșurii *Biserica greco-catolică din Gherla și parohii săi* (Gherla, 1900). Trimisă la mai multe „dicasterii ministeriale” din Budapesta broșura i-a determinat pe cei cu putere de decizie „să se gândească la ridicarea unei noi biserici pentru orașul de reședință episcopală în Gherla”. Părintele publicase în această broșură reproducerea fotografiei vechii și modestei biserițe din Candia (cartier al Gherlei). În 1858, ieșind de la săvârșirea Liturghiei celebrată în acea primă „catedrală” a Gherlei, Nunțiul apostolic spuse către episcopul Alexi: *Vos adhuc estis in Catacumbis...*²³

A deținut numeroase funcții în cadrul Episcopiei: asesor consistorial, membru al exactoratului diecezan și al Tribunalului Matrimonial, arhidiacon onorar (din 1920). Iar episodul cu refuzul de a intra în rândul canonicilor diecezei l-am prezentat în introducerea articolului nostru.

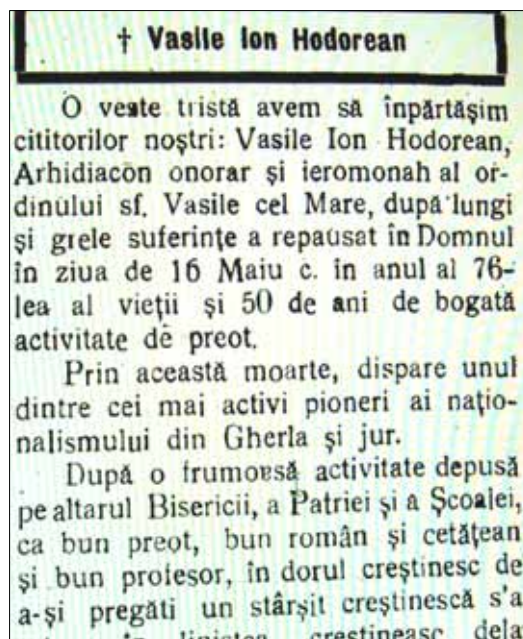
A fost membru al desp. Gherla al „Astrei”²⁴. Pe parcursul anului școlar 1919/1920 a predat limba latină la Liceul „Petru Maior” din Gherla²⁵.

În lista celor care au colaborat la publicația „Méhészeti Közlöny” - Revista de specialitate a Asociației Apicultorilor din Transilvania, în anul 1889 apare și numele lui Ioan Hodorean²⁶.

În 22 decembrie 1889 la Ședința de constituire a „Cercului apicultorilor din Gherla”, printre cei 37 de participanți, se afla și Ioan Hodorean. A fost ales chiar membru în conducerea cercului cu 13 voturi, președinte al cercului fiind ales Covrig Simion (Kovrig Simon)²⁷.

În 1928, după pensionare, s-a retras la mănăstirea Bixad, intrând în O.S.B.M. (Ordinul Bazilitan) la 1 ianuarie 1929, sub numele de ieromonahul Vasile, același nume ca al tatălui său. Ținea în continuare de dieceza Gherlei, care îl amintește în șirul „preoților diecezani aplicați în alte oficii”²⁸. A apucat să depună doar votul simplu călugăresc, în 9 aprilie 1931. Votul solemn trebuia să-l depună abia după 3 ani²⁹.

În 26 mai 1931, Dumnezeu L-a chemat într-o sălașurile Sale, după o lungă și grea

²⁰ V. Bojor, *op. cit.*, p. 218.

²¹ Szongott Kristóf (1843–1907), profesor, scriitor și redactor, cercetător al trecutului și tradițiilor maghiaro-armene, fondatorul publicației „Armenia”, din lucrările publicate: *Szamosújvár a magyar-örmény metropolis írásban és képekben*, Gherla, 1893, *Szamosújvár szab. kir. város monografiája 1700–1900-ig*. Vol. I–III, Gherla, 1901.

²² Vajna Károly (1851–1931), a urmat studii de drept la Sibiu, din 1895 director al închisorii din Gherla. A publicat în 1906, respectiv 1907, o cercetare în două volume a istoricului pedepselor din Ungaria, *Hazai régi büntetések*. Ca rezultat al cercetărilor sale, în 1910 a fost înființat în Ungaria, Muzeul Național al Închisorilor.

²³ V. Bojor, *op. cit.*, p. 218.

²⁴ „Transilvania”, Sibiu, 1911, nr. 4, p. 513.

²⁵ *Anuarul Liceului „Petru Maior” din Gherla pe anul școlar 1919/1920*, Gherla, 1920, p. 12; *Anuarul Liceului „Petru Maior” din Gherla pe anul jubilar 1928/1929*, Gherla, 1929, p. 252.

²⁶ „Méhészeti Közlöny”, an IV, nr. 24, 15 dec. 1889, p. 122.

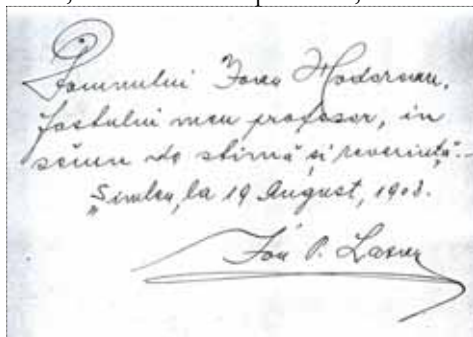
²⁷ *Idem*, an V, nr. 2, 15 ian. 1890, p. 18.

²⁸ *Șematismul Veneratului Cler al Episcopiei Române-Unite de Gherla pe anul Domnului 1930*, Gherla, 1930, p. 26.

²⁹ V. Bojor, *op. cit.*, p. 218.

suferință. Presa deplângea moartea sa considerând că „dispare unul dintre cei mai activi pionieri ai naționalismului din Gherla și jur”³⁰.

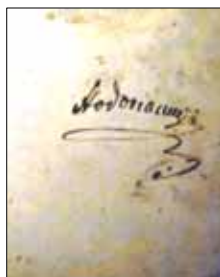
În patrimoniul Bibliotecii Județene Satu Mare, la fondul de colecții speciale, se găsesc și volume care poartă pe ele însemnul de proprietate al lui Ioan Hodorean. Unul dintre acestea, pe care se găsește însemnarea: „Domnului Ioan Hodorean, fostului meu profesor, în semn de

stimă și reverință. Șimleu, la 19 August, 1908. Ion P. Lazăr”, se intitulează *Din viața și activitatea pedagogică a lui V. Gr. Borgovanu* avându-l ca autor pe Ioan P. Lazăr³¹ și a apărut în 1908 la Institutul tipografic și de editură „Victoria” din Șimleu-Silvaniei, înființat chiar de autorul volumului.

La aceeași editură a apărut o altă lucrare a acestuia, scrisă împreună cu Dionisie Stoica, *Schița monografică a Sălajului*, dedicată comitetului central al „Asociațiunii”³². Absolvind în 1880 Preparandia din Gherla, la rândul său învățător, Ioan P. Lazăr dedică acest volum: „Fraților învățători ai neamului românesc închinăm această scriere”. Urmează, un frumos text despre *Misiunea învățătorilor*, din care redăm doar un mic pasaj: „Voi sânteti apostolii copiilor, favoriții lui Dumnezeu și ai oamenilor, moștenitorii viitori ai paradizului pământesc și ceresc [...]” Autorul își motivează demersul de a scrie despre un ilustru profesor al său, astfel: „Fiind-că activitatea culturală a acestui bărbat așezat în București (centrul românesc de lumină și de cultură) să resfrângă asupra întregii Româniimi, ne-am

gândit a face plăcere cetitorilor noștri și în special fraților învățători, întregind și dându-i în scurt schița biografică și literară.”³³ După cum reiese din paginile scrise de Ioan P. Lazăr, profesorul Borgovan a avut mult de suferit din cauza șicanelor curții episcopoești, în condițiile în care în preparandia din Gherla câștiga tot mai mult teren limba maghiară, fiind nevoit în 1888, să ceară printr-o scrisoare personală adresată lui Titu Maiorescu (pe atunci ministru de instrucțiune

în București), „o transferare onorifică, în o școală normală (preparandială) în România”. În sprijinul acestui gest, este îndeajuns să aducem o singură motivație și anume faptul de a i se respinge manuscrisul lucrării *Îndreptar teoretic și practic pen-*

tru Aritmetică și Geometrie în școala populară, înaintat Conzistorului din Gherla pentru aprobare, „pe motivul ridicol, inventat de clica lingușitoare că «cartea nu e greco-catolică!»”. „*Îndreptarul*” refu-

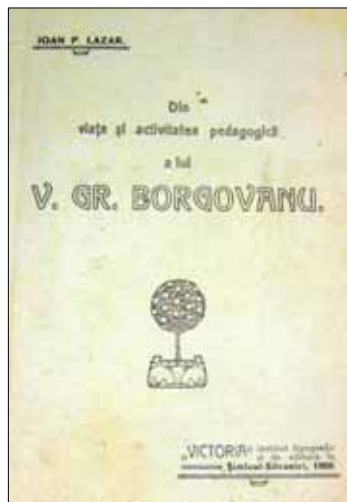
³³ V. Gr. Borgovan (1850, Corvinești, județul Bistrița Năsăud - 1923, București), pedagog și profesor. Studiază la Viena și Budapesta, terminând studii teologice și pedagogice în 1876. A lucrat la Preparandia din Gherla timp de 12 ani, între 1876/7-1888. Din 1888 este profesor la Preparandia superioară pentru institutori din București, în 1900 este profesor la Școala normală de învățători din Bârlad, între 1901-1912 profesor de filosofie și de pedagogie la Liceul Sf. Sava din București, apoi 3 ani la Școala Normală din Turnu Severin. Din 1903 este membru al ASTRA, a întemeiat și a organizat „*Reuniunea învățătorilor români din giurul Gherlei*” cu cele 13 secțiuni ale sale. Dintre numeroasele volume publicate, amintim: *Metodul Computului, Gherla, 1878* („prima carte în l. română în specialitatea aceasta”, potrivit celor scrise în revista „*Bucov. Paedagogische Blaetter*, nr. 3 și 4 din 1878), *Îndreptar teoretic și practic pentru învățământul intuitiv, Gherla, 188*, *Noul Abecedar 1893* (în colaborare cu Al. Odobescu), *Carte de aritmetică și geometrie, 1897*, *Istoria Pedagogiei, București, 1897*, *O vizită pedagogică, 1899*, *O pagină din istoria școlii normale din Bârlad, 1901*, *Ionel, București-Gherla, 1900*, *Tatăl-nostru în pilde, 1921*. De asemenea a publicat articole pedagogico-didactice și predici în: „*Școala Română*”, „*Educatorul*”, „*Foaia Școlastică*”, „*Gheorghe Lazăr*”, „*Școala populară*”, „*Predicatorul*”, „*Preotul Român*”, „*Gazeta Transilvaniei*” și „*Osten*”.

³⁰ „Cultura creștină”, Gherla, an XIII, nr. 12, 15 iunie 2011, p. 108.

³¹ Ioan P. Lazăr (1862-1915), pentru biografia acestuia vezi Lucia Bălaș, Bódis Ottília, *Oameni de seamă ai Sălajului*, vol. II, L-Z, Zalău, 2006, p. 10.

³² „Transilvania”, Sibiu, 1908, nr. 3, p. 176.

zat ca eretic la Gherla, a fost aprobat la Blaj ca manual didactic, fiind cumpărat de direcția tipografiei arhidiecezane. Semnalarea acestei lucrări o găsim și în revista „Luceafărul”: „Dl Ioan P. Lazar publică în Șimleul-Silvaniei o broșură intitulată *Din viața și activitatea pedagogică a lui V. Gr. Borgovanu*, în care se dau informațiuni amănunțite asupra hărniciei acestui dascăl. În broșură sunt publicate și câteva Scrisori dela dl Titu Maiorescu și Odobescu.”³⁴

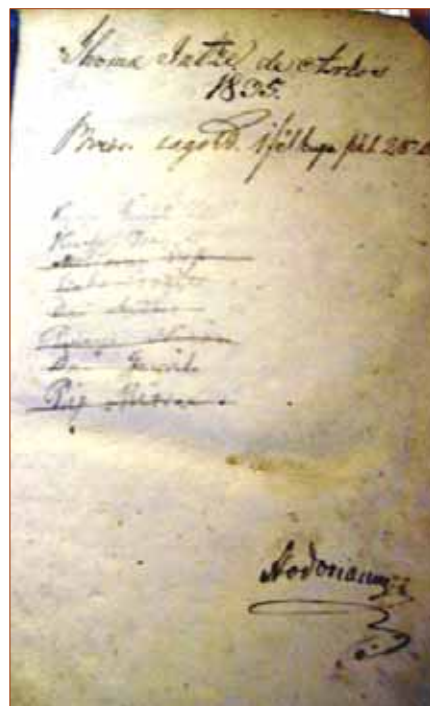
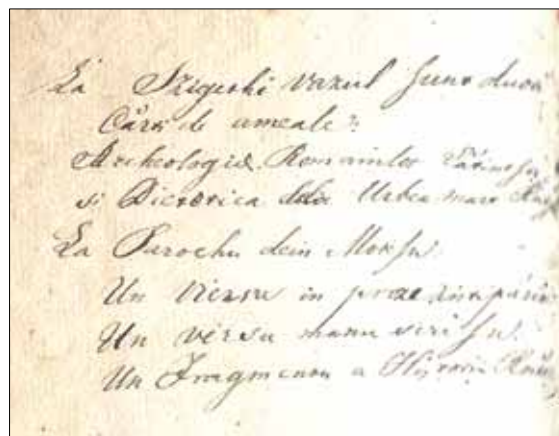

Prima parte a lucrării cuprinde *O schiță biografică și literară* privind viața și activitatea didactică a ilustruului pedagog, *Discursul ținut la constituirea școlii de adulți din Bârlad*, precum și pagini din corespondența sa cu Titu Maiorescu și cu Al. Odobescu. Tot aici, Ioan P. Lazăr, el însuși membru al Reuniunii Învățătorilor Români Sălăjeni, consemnează și alte activități, pe lângă cea didactică, desfășurate de prof. Borgovan, tocmai alături de subiectul articolului nostru, Ioan Hodorean: „În afară de școală Borgovanu, secundat de colegii săi dd. Ioan Hodoreanu, V. Suciș și J. Boeriu, au întemeiat și a organizat «Reuniunea învățătorilor români din giurul Gherlei» cu cele 13 secțiuni ale sale.” A doua parte a lucrării cuprinde „bucăți alese” din binecunoscutul volum al lui Borgovan, apărut sub titlul *Ionel*.

Semnătura lui Hodorean apare și pe un volum de filosofie în limba maghiară aparținând lui Kibédi Péterfi Károly, *Filosofi și istoria filosofiei. Partea I. Vechi filosofi și istoria filosofiei (Filozófusok*

és a filozófia históriája) apărut la Târgu Mureș în anul 1833 în tipografia Colegiului Reformat, avându-i ca tipografi pe Felső Visti Kali József și Simeon.

Adept al filosofului Krug, Kibédi Péterfi Károly³⁵ a conceput o vastă lucrare de filosofie

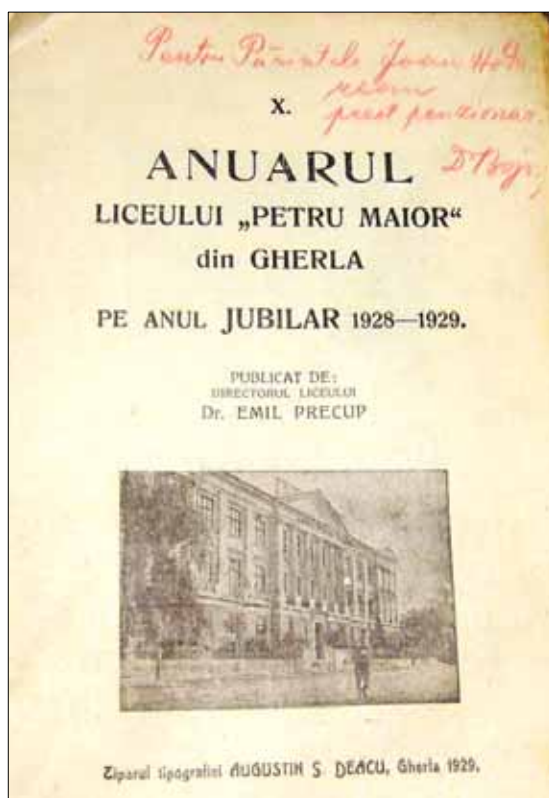
³⁵ Kibédi Péterfi Károly (1790 – 1873), profesor de filosofie la colegiul reformat, preot reformat la Tordaș, Deva și Târgu Mureș, din 1834 membru corespondent al Academiei de Științe a Ungariei, pe lângă activitatea de profesor a fost însărcinat și cu coordonarea bibliotecii Teleki. Cea mai mare parte a lucrărilor sale de filosofie s-au păstrat în manuscris, iar discursurile sale în formă tipărită și în manuscris.

³⁴ „Luceafărul”, Sibiu, an VII, nr. 18, 15 sept. 1908, p. 452.

în trei volume, din care, în formă tipărită a apărut doar acest prim volum. Cartea, după cum autorul menționează și pe pagina de titlu, începe cu Orfeu, la 1250 înainte de Hristos și se termină la 550 de ani de la nașterea lui Hristos, la Simplicius, însumând 1880 de ani. În prefața volumului sunt menționate izvoarele folosite, scrieri din Krug, Brucker, Buhle, Tennemann, Funke, Cicero, Diogenes Laertios, Plutarh, Seneca și alții. Pornind de la definirea conceptului de filosofie, Kibédi împarte volumul în șase mari părți: I. De la Orfeu la Solon II. De la Thales la Socrate III. De la Platon la Zenon IV. De la Arkesilas la Antioh V. De la Aenesidemus la Sextus Empiricus VI. De la Ammonius la Simplicius. Volumul cuprinde pasaje biografice ale filosofilor greci și romani, gruparea pe diferite curente filosofice a filosofilor, dar și anecdote

Árkos din 1835, o însemnare în limba română³⁶, precum și o listă de nume.³⁷

Activitatea lui Ioan Hodorean la Gherla nu a fost uitată, următoarea dedicație semnată de dr. Bojor pe *Anuarul Liceului „Petru Maior” din Gherla pe anul jubilar 1928/1929*, tipărit la Gherla în 1929, dovedind afirmația noastră: „Pentru Părintele Ioan Hodorean preot penzionar Dr. Bojor”. Suntem convinși că cercetarea amănunțită a fondului sătmărean de carte veche ne va răsplăti cu descoperirea altor prețioase însemne de proprietate ale unor importante personalități pentru memoria noastră culturală, printre care, se va regăsi, cu siguranță, și numele părintelui Ioan Hodorean.

despre Platon și se încheie cu un index de nume și cu o errată.

Pe lângă semnătura lui Hodorean, pe volum mai apare și autograful lui Thoma Intze de

De asemenea, s-au mai păstrat traduceri și lucrări de lingvistică.

³⁶ „La Szigeti Vazul sunt două cărți de amele: / Archeologia Romanilor Latinești / Și Dietetica dela Urbea mare R[omâ]ne[as]c[ă] / La parochu dein Mo[ti]su...: Un Viersu in proze intiparit / Un versu manuscrisu / Un fragmentu a Historii Românilor”.

³⁷ „Kurta[?] Gavrilă Flori / Kurta[?] Toagyer / Moldovan Vasile / Szabo Toagyr / Dan Andrei / Pintye Nicoară / Dan Gavrilă / Pop Mitru / Tifor / Farkas Marie / Vaszalika”.

IOSIF PAȘCA DE OLÁH LÁPOȘ

(1790-1848)

Aurel VAIDA

Despre Iosif Pașca sunt puține date biografice. Cunoaștem că provine din vestita familie nobilă, de origine română, Pașca din Lăpușu Românesc, cu diplome de la Sighismund Báthori și Gheorghe Rákoczi. Se știe că o ramură al acestei familii s-a strămutat de la Lăpușu Românesc lângă Șimleul Silvaniei, însă nu se cunoaște prin ce an.

Ca descendent din această familie, lui Iosif Pașca nu i se știe nici anul nașterii. Se bănuiește că a venit pe lume între anii 1785-1790. Timpul dintre acești ani se deduce după durata studiilor în școlile Blajului. El și-a urmat studiile teologice la Blaj în timpul când era aici director de studii Demetriu Caion junior (1800-1832), iar Iosif Pașca își încheie pregătirea pe la 1810 sau poate mai devreme.

Toate acestea se mai deduc și din faptul că în 1813 el era numit paroh al Periceului din Crasna și protopop inspector al Eparhiei Șimleului, funcție ce o va deține timp de 30 de ani. Datele ce atestă exercitarea atât de îndelungată a acestei funcții sunt oferite de calendarele acelor ani unde figurează cu titlul de „R. D. Josephus Pascha Peretseniensis et Districtus Haraklany vice archidiaconus”.

În 1833, Iosif Pașca va fi mutat la Someș Odorhei unde este menționat ca „Parochus Udvarhelyenis et Beadiensis vice archidiaconus”. Calendarul din 1834 îl menționează ca „Parochus Számus Udvarhelyensis

et districtus Ziláh vice archidiaconus” unde va rămâne stabil până în anul 1848.

Pe timpul evenimentelor din 1848-1849 este cunoscut ca un susținător al revoluției române din Transilvania și din comitatul său. Participarea sa la revoluție i-a adus arestarea și înțemnițarea și a murit în închisoare, pierzându-i-se urma.

Iosif Pașca aparține generației de cărturari lăsate de reprezentanții Școlii Ardelene. El s-a afirmat tot timpul ca un tribun al dezvoltării culturii și al conștiinței naționale românești. Încă din timpul studiilor la Blaj este preocupat de activitatea literară. Face studii profunde privind literatura istorică a religiilor creștine și a filosofiei lor. Atras de teoriile luminate, se afirmă ca un vrednic continuator al cărturarilor Micu Clain, Șincai și Maior.

Posesorul unei vaste culturi, Iosif Pașca, în scurta sa viață de aproximativ 50 de ani, între 1813-1835, lasă generațiilor viitoare de dascăli români șase lucrări în manuscris, de mare profunzime științifică și înțelepciune omenească. Ele sunt: „Istoria Bibliei”, „Istoria Testamentului Nou”, „Meșteșugul lungimii de viață”, „Vejnica pomenire ale unora dintre împărați și filozofi...”, „Comentariile lui Marc Aureliu” etc.

**ȘCOALA CIVILĂ DE STAT PENTRU FETE BAIA MARE
(1893-1948)**

radiografie istorică

Partea a V-a. **Anul școlar 1919-1920**

– continuare –

Ioana DRAGOTĂ

După multe incertitudini și emoții, Școala civilă de fete își începe cursurile sub administrația românească, cu întârziere față de celelalte școli din oraș, la 4 noiembrie 1919, cu 70 de eleve înscrise. Cifra în sine nu spune prea multe. Dar dacă facem comparație cu cele 309 eleve care frecventaseră școala cu numai un an înainte, putem avea o imagine a felului în care populația orașului a întâmpinat învățământul românesc pentru fete. Practic, se poate spune că majoritatea fostelor eleve s-au retras. După religie, cele 309 eleve din anul școlar anterior se împărțeau în: 37 (2%) greco-catolice, 2 (-%) greco-orientale, 128 (39%) romano-catolice, 54 (20%) protestante, 1 (-%) unitariană, 87 (28%) israelite; ca naționalitate, 39 (13%) aveau naționalitate română iar 270 (87%) maghiară. Lesne se poate observa că elevele greco-catolice și greco-orientale sunt în total 39, adică tocmai elevele de naționalitate română, în schimb, elevele israelite „se evaporă”, înglobate fiind în grupul celor de naționalitate maghiară – naționalitatea se declara în funcție de limba maternă, limba cea mai bine cunoscută. Populația evreiască concentrată în orașe a îmbrățișat cultura maghiară dominantă în acest mediu și, evident, limba oficială, fără a-și pierde identitatea. Mai mult, după Dictatul de la Viena, din nenorocire, majoritatea au ales să nu părăsească teritoriile cedate, nerealizând dimensiunile grozăviei care se apropia. În sfârșit, după „originea părinților”, în statistica pe anul școlar 1918-1919 figurau 129 (40%) fiice de funcționari, 73 (25%) de comercianți, 22 (7%) de agricultori, 83 (28%) de industriași și 2

(-) de particulari. Aceste cifre indică existența în Baia Mare a unei pături mijlocii, cu precădere maghiară și evreiești, și sunt sugestive în privința posibilităților de instruire a populației feminine românești.¹ Adăugăm faptul că învățământul gimnazial se făcea exclusiv în limba maghiară, că ponderea o reprezentau cadrele maghiare, care au refuzat să colaboreze cu șefi români și să depună jurământul de fidelitate, că la 21 septembrie 1919 s-a inaugurat un gimnaziu de fete romano-catolic în limba maghiară² și înțelegem dificultățile teribile cu care s-a confruntat directorul Ioan Leșianu (numit în funcție la 30 mai 1919) în organizarea învățământului gimnazial în limba română pentru fete. Eleve maghiare nu s-au prezentat la înscriere decât în număr mic, dar și dintre acestea, multe s-au retras ulterior. Gimnaziul a rămas, astfel, cu mai puțin de un sfert din fostul numărul de eleve. Deși mare majoritate românce, totuși, „dintre cele 70 de eleve înscrise, numai o treime au vorbit românește, 10% [adică șapte! n.n.] știau scrie și vorbi, dar nici una care să fi cunoscut stilul literar și termenii tehnici ai manualelor introduse. Cele mai multe pentru prima dată au prins în mână carte românească.”³

Îmi este foarte greu să-mi imaginez atmosfera din școală, deși Ioan Leșianu spune în Anuar: „Oricine ușor își poate închipui ce

¹ Ioan Leșianu. Anuarul Școlii Civile de Fete, de Stat din Baia Mare pe anul școlar 1919-1920. Baia Mare, Tipografia „Astra”, 1920, p. 6-7.

² Gheorghe Csoma. Baia Mare 650. Vol. 2: 1918-1944, p. 70.

³ Ioan Leșianu, Op. cit., p. 9.

muncă, ce trudă și încordare a trebuit să dezvolte, între astfel de împrejurări grele, atât eleve cât și profesorii ca să putem arăta și produce oarecare rezultat.”⁴ De multe ori, Anuarul trebuie citit printre rânduri. Mă gândesc la primele ore, la elevele care răspundeau la apel și apoi demonstrau sau nu cunoștințe de limba română, la profesorii care realizau, încetul cu încetul, volumul de muncă în fața căruia se aflau și căruia erau hotărâți să-i facă față, știind că îndatorirea lor este mai mult decât una didactică, la conversațiile amestecate în română și maghiară, la ajutorul pe care elevele și-l dădeau reciproc, la dezbaterile din

sala profesorală în care cei șapte profesori pe care-i avea școala: Ioan Leșianu, Maria Stănescu (venită din București), Eleonora Dunca, Livia Pașca, Elena Pop, Ana L. Hosszu, Emil Rousselott (titular la liceul „Gheorghe Șincai”) căutau metodele și procedeele cele mai potrivite pentru a recupera decalajul cu care a început școala, pentru a le învăța limba română pe eleve și pentru a ține, în același timp, pasul cu programa școlară. Un ajutor binevenit l-a constituit înființarea, cu sprijinul M.O.D. Alexandru Breban, protopop greco-catolic și președintele Eforiei școlare, a unui „internat în edificiul școlii, unde au fost încartiruite și provăzute aproape toate elevele de român.”⁵ De unde putem deduce că multe dintre eleve proveneau din satele românești din împrejurimile orașului, iar statul în gazdă în Baia Mare se pare că nu reprezenta la acea vreme o opțiune viabilă: „Din punct de vedere *moral și educativ în spirit național* ar fi de dorit cât mai curând să se întregască edificiul cu încăperi

corespunzătoare pentru a putea cuprinde în internat întreg contingentul elevilor. Corpul profesoral s-a convins că locuințele private din acest oraș, cu puține excepțiuni, lasă mult de dorit în această privință.”⁶ În aceste condiții, numărul de eleve a cunoscut oscilații semnificative. „Numărul total al elevilor înscrise cu

încetul s-a urcat la 93”⁷, la care se adaugă trei eleve care au susținut examene particulare. Din statistica finală aflăm că, în timpul anului, au părăsit școala 33 de eleve, după cum reiese și din tabelele nominale: 5 greco-catolice, 20 israelite, două romano-catolice, 6 reformate.⁸

„Pentru ușurarea și asigurarea bunului demers în învățământ, în prima lună de școală am ținut cu toate clasele curs de scriere, citire și conversare pe baza intuițiilor nemijlocite” – spune Ioan Leșianu. „Astfel am depus bază primelor cunoștințe de limba română.

Trecând cu succes peste greutățile enorme ale începutului, lecțiile începute s-au continuat în mod normal, fără întrerupere, afară de scurtele vacanțe de la Crăciun și Paști, până la 12 iunie 1920, când din lipsa mijloacelor de a mai putea susține internatul, am fost siliți a încheia anul școlar.”⁹

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem.

⁶ Idem, p. 12.

⁷ Idem, p. 10.

⁸ Idem, p. 32-35.

⁹ Idem, p. 10.

Astfel, au încheiat primul an școlar sub administrație românească 63 de eleve, după cum urmează: 14 clasa I, dirigintă Elena Pop; 22 clasa a II-a, dirigintă Livia Pașca; 15 clasa a III-a, dirigintă Ana L. Hosszu; 12 clasa a IV-a, dirigintă Eleonora Dunca. Câteva date statistice suplimentare ne vor ajuta să vedem, prin comparație, modificările semnificative survenite în componența colectivului de eleve: greco-catolice 38 (65%), greco-orientale 6 (10%), romano-catolice 8 (10%), reformate 4 (5%), luterane 1 (—%), israeliți 6 (10%); românce 44 (din care cca 23 știau să vorbească românește), maghiare 19 (12%); fiice de funcționari 37 (65%), comercianți 6 (11%), agricultori 9 (12%), industriași 9 (12%), particulari 1 (—%), zilieri 1 (—%). Din cele 63 de eleve, doar 51 (63%) erau din județul Satu Mare, de care aparținea și Baia Mare pe atunci, 5 din Sălaj (13%), 3 din Solnoc-Dobâca (6%), două din Caraș-Severin (4 %), două din Ilfov (4%), Győr două (4%), Borșod două (4%). Cele două eleve din Ilfov semnalează prezența administrației venite din Vechiul Regat.

Dacă e să luăm în considerare auspiciile sub care a început anul școlar și întreruperea lui cam abruptă, elevele și profesorii au reușit împreună o performanță remarcabilă: 19 eleve au fost clasificate la sfârșitul anului cu „foarte bine”, 20 cu „bine”, 22 cu „suficient” și două

cu „nesuficient” (din cauza a unul-două obiecte)¹⁰.

Dar nu acestea sunt primele informații despre eleve, cuprinse în anuar ci, în ordine: „Starea sanitară”, „Purtarea morală” și „Educațiunea religioasă”. Starea de sănătate a eleve-

lor a fost declarată „cât se poate de mulțumitoare, abstrăgând de la câteva cazuri de morbo de un caracter mai ușor. Dl. dr. Ioan Sălăgian a cercetat școala și internatul de mai multe ori și a întins ajutorul său medical.” Domnișoara profesoară Elena Pop a avut sub supravegherea ei elevele interne, iar „cele externe au fost cercetate de dirigințele claselor pe la locuințele lor”¹¹ Mi se pare firesc ca sănătatea elevelor să fie pusă pe primul plan, să nu uităm nici faptul că nu de mult se terminase războiul și cumplita epidemie de gripă spaniolă. „Una dintre principalele îngrijiri ale direcțiunii a fost supravegherea cea mai riguroasă asupra curățeniei și aerizării tuturor încăperilor.”¹² Privind cu ochii de acum mi se pare ciudat că, pe bază de certificat medical, au fost scutite de desen și lucru de mână patru eleve. Profesorii au fost și ei sănătoși. O singură profesoară, cea venită din București, a lipsit din motive medicale toată

¹⁰ Idem, p. 32-35.

¹¹ Idem, p. 10.

¹² Ibidem.

luna februarie, dar a fost suplinită în mare parte de director ajutat de unele colege.

„Purtarea morală a elevelor în decursul întregului an școlar a fost corectă și neexcepțională” - adică nu s-au semnalat excepții de la regulă. „Cazuri mai serioase, sub acest raport nu s-au ivit, afară de unele mici greșeli obvenite mai ales din zburdălnicia copilărească, care la timpul lor au fost reprobate și îndreptate cu mijloace disciplinare pline de iubirea recerută.”¹³ Fraza mă surprinde. Oare când a dispărut cuvântul „iubire” din documentele didactice contemporane, din relația educator-elev? Când am devenit atât de tehnici și pragmatici, cu măsuri clare, cu eficiență cuantificabilă și cu modele de comportament mimând sentimente inexistente? Termeni tehnici: proiect de tehnologie didactică și termeni militari: strategii, iar în locul iubirii am pus „political correctness”.

Și spune mai departe directorul Ioan Leșianu: „Silința și purtarea bună a elevelor ne este răsplata cea mai mare a năzuințelor noastre întru împlinirea chemării grele ce ne-a impus datoria de educatori și instructori. Dovada și aprecierea justă a purtării și a silinței lor o arată tabloul de clasificățiune.”¹⁴

După „Starea sanitară” a elevelor și „Purtarea morală”, Anuarul ne dă informații despre „Educațiunea religioasă a elevelor”, care „a fost îngrijirea principală a școalei noastre. Deosebită importanță i s-a dat dezvoltării și întăririi sentimentului religios.

Acest sentiment a fost tratat cu îngrijire și în cursul lecțiilor din diferite materii. Acesta a fost baza întregii educațiuni și instrucțiuni. Deschiderea și închiderea solemnă a anului școlar s-au făcut cu serviciul divin. Începutul și închiderea lecțiilor de preste zi s-au făcut cu rugăciune. Elevele la Crăciun și la Paști s-au mărturisit și cuminecat. În toate Duminecele și sărbătorile elevele au ascultat S. Liturghie în biserica parohială.” În mod destul de

neașteptat, printr-o asociație de idei probabil mai ușor de înțeles în epocă, paragraful se încheie cu: „Toate momentele care influențează și mobilizează [sic] sentimentul estetic al elevelor s-au folosit în tot decursul diferitelor lecții.”¹⁵ Înțeleg că idealul educației feminine era forma-

rea unor tinere profund religioase și cu simț estetic dezvoltat, ca fiind trăsăturile cele mai apreciate.

Mai aflăm că 17 eleve au fost scutite de „didactru” – contribuții anuale, adică 27%, un procent foarte ridicat, care reliefează încă o dată că procesul de recrutare a elevelor a fost unul dificil.

În legătură cu corpul profesoral suntem informați că a ținut atât „conferințele didactice” regulamentare, cât și alte conferințe (ședințe) ori de câte ori acest lucru a fost impus de „împrejurări școlare și sociale”. „În aceste s-au pertractat chestiuni pedagogice, metodice și de disciplină școlară.”¹⁶

„Membrii corpului didactic au luat parte activă la toate mișcările culturale și sociale care tind pentru desăvârșirea unirii politice și sufletești românești, năzuindu-se astfel a îndeplini chemarea de apostolat a cauzei naționale românești.”¹⁷

În perioada 16-18 decembrie 1919, școala a fost inspectată amănunțit de dr. Alexandru Pteancu, director regional al învățământului secundar din circumscripția Oradea Mare, care a asistat la ore, la toate clase-

¹³ Ibidem.

¹⁴ Idem, p. 10-11.

¹⁵ Idem, p. 11.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ Idem, p. 12.

le și obiectele de studiu. În final, s-a declarat satisfăcut de cele văzute - să nu uităm că încă nu se împlinise o lună de la inaugurare... La 2 aprilie 1920, școala a primit vizita dr. Onisifor Ghibu, profesor la Universitatea din Cluj, însoțit de dr. Roșca, profesor de liceu.

Un spațiu amplu este acordat, în Anuar, Cercului literar „Princesa Elena”, înființat la 29 noiembrie 1919, „cu concursul doamnei profesoare Margareta Meșter”, „ca și pe această cale elevele să-și înmulțească cunoștințele îndeosebi pe cele de limba română, care în urma împrejurărilor atât de nefavorabile pentru limba română în trecut, lăsau mult de dorit. Elevele s-au organizat, alegându-și din sânul lor oficialii societății, astfel deprinzându-se cu o guvernare proprie, dezvoltându-și gustul literar și simțul de asociație și muncă comună pentru binele comun.”¹⁸

Sunt citate cuvintele spuse „pentru eternitate” de profesoara Margareta Meșter:

„Se începe școala la 4 noiembrie. Abia câteva eleve știu românește. Celelalte, în parte deși române, abia aveau o slabă noțiune de limbă românească. Străinele absolut nemic. Ca profesoară de limba română, mi se stinge inima de durere. Mă chinuia o luptă sufletească, care nu-mi dădea răgaz să mă reculeg. E evident că aici se cere multă abnegație, un adevărat apostolat, dar mă simțesc ca în cătuși, mă răcorea suflul acela în general străin, ce era în școala românească. În cele din urmă m-am lăsat învinsă de tovarășele fidele ale vieții mele, de idealism, de râvna de muncă și îndemn. Mi-am zis: dacă e vorba de apostolat, haid, să fie! Văzând indiferența elevelor străine față de limba și învățătura românească, văzând cum stau imposibile și fără interes în ora de românește, ba unele pe motiv că nu se propune ungurește, cum credeau la început, au părăsit școala – mi-a venit, între altele, și ideea veche în fond, dar nouă aici, să înjghebăm un «cerc literar» al elevelor, să aranjăm în cadrul acestuia șezători intime, familiare în școală, să le

atragem, să le încălzim, să le familiarizăm.”¹⁹ La 3 ianuarie 1920, profesoara Margareta Meșter și-a luat rămas bun de la școală și de la

cercul literar, fiind transferată, prin Decretul Resortului Instrucțiunii Publice a Consiliului Dirigent de la Sibiu, la Sighetu Marmăției, ca directoare a internatului liceului de fete de acolo. „Prin această transferare școala a pierdut un apostol al neamului nostru care, în scurtul timp ce a petrecut aici, și-a câștigat stima și simpatia tuturor, iubirea și alipirea elevelor care, cu lacrimi în ochi s-au despărțit de Dsa. Corpul profesoral a pierdut o colegă bună și cu suflet mare. În bun loc a mers, așa credem, că acolo la granița României e și mai mare lipsă de lucrare apostolică.”²⁰ Conducerea cercului de lectură a fost preluată de domnișoara profesoară Elena Pop.

Cercul avea o activitate intensă și aducea beneficii materiale, lucru foarte important în vremurile dificile de după război. De altfel, din întregul anuar răzbate ideea că Școala civilă de fete nu ar fi putut supraviețui fără susținerea diversilor binefăcători. Astfel, la 3 ianuarie, a avut loc o ședință festivă la care „publicul românesc prezent a plătit un preț de intrare pentru susținerea șezătorilor și s-au adunat astfel 64 de coroane care au format baza materială a cercului literar”. Din sumele raportate în cuprinsul Anuarului, când în coroane, când în lei, se poate înțelege că circulau încă, în paralel, și banii ungurești, și cei românești. Sub îndrumarea domnișoarei Elena

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Idem, p. 13.

²⁰ Idem, p. 14.

Pop, cercul literar a ținut șezători din două în două săptămâni. Este menționată în mod special ședința festivă ținută „în amintirea marelui nostru poet Mihai Eminescu, când s-a făcut colectă pentru eternizarea memoriei lui, în sumă de 400 coroane.” Ca, în final, Ioan Leșianu să conchidă: „Înființarea acestui cerc literar a fost o idee bună. El este ca un cărbune ce pe încetul aprinde și conduce la înflăcărare iubirea de neam și de limbă. Rezultatele trecutului sunt un bun îndemn și pe viitor.”²¹

Alte activități extrașcolare menționate sunt „excursiunile școlare”: „sosind primăvara cu zilele ei frumoase, am căutat prilejul ca cunoștințele dobândite în intervalul iernii să le clarificăm, să le îmbogățim prin excursiunile făcute prin locurile mai apropiate de oraș” și, slavă Domnului, Baia Mare are o așezare de vis și minunate locuri bune pentru drumeție, de jur împrejur. Pitorescul și frumusețea peisajului se completează cu culoarea spectaculoasă a cerului și au atras membrii celebrei Școli băimărene de pictură. Calitatea aerului, parcul orașului - „Regina Maria”, băile de pe Valea Usturoiului au făcut ca orașul să primească statut de stațiune climaterică în perioada interbelică. Pare aproape incredibil ca acest oraș, după nici șase decenii, să ajungă unul dintre cele mai poluate orașe cu plumb ale Europei.

Să revenim însă la vremurile în care orașul Baia Mare, proaspăt integrat în România Mare, își redefinea, încetul cu încetul, profilul, iar Școala civilă de fete contribuia, prin mijloace specifice, la acest lucru. Unul dintre mijloace era organizarea de serbări școlare și naționale „împreunate cu cântări, declamări, producțiuni muzicale și teatrale” având menirea de „a ridica prestigiul serbărilor naționale, pentru a întări și îmbogăți sentimentul național și patriotic al elevilor și a încălzi inimile ascultătorilor”²². Cele mai importante serbări care au fost considerate demne să fie menționate în Anuar, alături de inaugurarea învățământului feminin în limba română, au fost: festivitatea din 1 Decembrie („Pentru eternizarea acestei serbări, directorul întreg materialul l-a edat într-o broșură a cărei venit curat s-a pus pentru fondul morboșilor.”); sărbătorirea zilelor de 24 Ianuarie – Unirea Prin-

cipatelor și 10 mai – încoronarea primului rege al României, „marele, viteazul și înțeleptul Rege Carol I întemeietorul Regatului Român și întemeietorul dinastiei Române”, serbare care „s-a ținut în comun cu toate școalele în parcul orașului” și a adus școlii un venit de 450 de coroane; „Ziua «Comemorării eroilor» morți pentru unitatea națională, ținută în «Ziua Înălțării Domnului»”; „«Ziua păsărilor și a arborilor» împreună cu excursiune”²³, la 23 mai, iar în 12 iunie serbarea de încheiere a anului școlar.

Mai trebuie menționate câteva date despre dotările școlii: existau trei fonduri de carte - biblioteca corpului profesoral (450 buc.), biblioteca tinerimii (704 buc.) și biblioteca ord. de cancelarie (40 buc.); mobile și alte rechizite de casă (487 buc.); rechizite de învățământ (3108 buc.). Prin Cassa Școalei au fost rulate 30.744,97 coroane.

Din capitolul dedicat corpului profesoral ne putem face o imagine despre programa școlară și normele didactice. Cei șapte profesori (dintre care o profesoară a fost detașată la Sighetu Marmăției, iar un profesor avea doar completare de catedră la Școala civilă de fete) se străduiau din greu să acopere toate materiile. Ioan Leșianu, director (n. 1870, care predase, în vremea ungarilor, contabilitatea, la aceeași școală) era custodele bibliotecii profesorale și predă muzică (I-IV) și limba germană (IV) - total: 7 ore pe săptămână; Maria Stănescu predă desen (I-IV), caligrafie (I-II) și limba română (I) - total 14 ore pe săptămână; Eleonora Dunca (n. 1896) predă matematica (I, III), botanica (II), chimia (IV), gimnastica (I-IV) și lucrul de mână (IV) - total 21 de ore pe săptămână; Livia Pașca (n. 1897) predă limba română (II), matematica (II, IV), fizica (III), zoologia (III) - total 18 ore pe săptămână; Elena Pop (n. 1897) predă limba română (IV), limba germană (III), istoria (I, II), geografia (I, II), lucrul de mână (I) - total 18 ore pe săptămână; Ana L. Hosszu (n. 1890) predă limba română (III), istoria (III, IV), geografia (III), igiena (IV), educație și gospodărie (III, IV), lucru de mână (III) - total 20 de ore pe săptămână și Emil Rousselott care predă limba franceză (I-IV) - total 12 ore pe săptămână. La

²¹ Idem, p. 13.

²² Idem, p. 14.

²³ Idem, p. 14-15.

aceștia se adăugau cateheții: Alexandru Breban, paroh-protopop greco-catolic – două ore pe săptămână, Gheorghe Gheție, paroh greco-ortodox în Berința – o oră pe săptămână, dr. Iosif Bárány, capelan romano-catolic – o oră pe săptămână, Simeon Horovitz, catehet israelit – o oră pe săptămână, Ioan Revesz, predicator luteran, „având numai o elevă, nu s-a prezentat”²⁴ și Elemer Šoltes, predicator reformat, „deși a avut la început zece eleve și a fost oficios avizat, nu s-a prezentat”²⁵. Structura programei fiecărei clase este scoasă în evidență și în partea finală, în „tabelele cu clasificățiune” ale claselor. Până atunci, în Anuar, mai sunt prezentate principalele noțiuni predăte în cadrul fiecărui obiect de studiu. Mă abțin să fac referiri la programa actuală pentru gimnaziu, care, prin comparație, pare alcătuită pentru mici genii (ca arie de cuprindere și volum de informații). Îmi reține atenția ce învățau fetele din clasele a VII-a și a VIII-a la „Educațiune. Gospodărire”: „Nutrirea copiilor. Măncărurile potrivite pentru oamenii bolnavi. Îngrijirea bolnavilor. Boalele lipicioase. Încălzitul și aerisirea. Luminatul și curățitul hainelor. Îmbrăcămintea. Spălătul, mângălitul și călcatul albiturilor. Pregătirea săpunului. Bucătăria, camera, pivnița și podul. Fierberea pătlăgelelor. Murarea castraveților. Coacerea pâinii. Cafeaua. Ceaiul. Compoturi. Conservarea cărnii. Stăpânul și servitorii. Socoteli economice. Poziția și pământul potrivit pentru grădinile de legume. Gunoirea asortament sau rotațiune. Alegerea sămânței. Semănarea plantelor în răsadniță. Plantarea legumelor crescute în răsadniță. Culegerea legumelor vara și toamna. Salata. Morcovii și pătrînjeii. Țeleru. Fasolea. Varza sau curechiul. Ceapa. Spanacul. Crastaveții. Ardeiul sau piparca. Culturatrandafirilor. Cultura florilor. Soiurile găinilor. Soiurile curcilor. Soiurile găștelor, rațelor. Nutremântul galițelor. Cotețul și curtea galițelor. Clocirea și scoaterea puilor. Prăsirea găinelor. Bolile galițelor. Inimicii galițelor. Vaca bună de lapte. Nutrirea și îngrijirea vitelor cornute, Laptele, brânza, untul și cașul, pregătirea și îngrijirea lor.”²⁶ La Caligrafie, fetele învățau:

„Scrierea singuratecelor litere mici și mari. Compuneri din singuratecele litere. Compuneri de titluri, programe etc. din litere lapidare, rotunde și cursive.” La Lucru de mână: „Deprinderi în formarea lațului. Legarea continuă. Ciorapi, mănuși.” – în clasa întâi; „Despre diferite forme de brodat. Formarea de figuri cu motive naționale” – în clasa a II-a; „Continuarea brodatului. Croitul și cusutul hainelor de păpuși. Decorația lor. Despre cusutul ornamentic îndătinat la români.” – în clasa a III-a; „Despre croitul și cusutul diferitelor veșminte. Probe în miniatură. Despre cârpirea veșmintelor sparte sau rupte. Brodarea cu figuri mai grele, ținând cont de motivele românești.” – în clasa a IV-a. Și, în sfârșit, la Gimnastică, pe parcursul celor patru ani: „Formarea de rânduri. Deprinderi spre întărirea mușchilor mâinilor, picioarelor, grumazului, brațelor, trunchiului, laterali și ai foalelor. Deprinderi de atârănare, echilibru. Deprinderi de respirație. Exerciții libere. Escursiuni în [aer] liber. Jocuri copilărești: Cloșca și uliul, Lupul și mielul, Baba oarbă, De-a bănuțul etc. Dansuri: Romana, Someșana, Hățegana, Valsul etc.”²⁷ Altă lume! Atât de îndepărtată!

Anuarul conține, în ultima parte, informații despre examene, funcționarea internatului și, bineînțeles, un aviz pentru anul școlar următor privind înscrierea elevelor, examenele de corigență, complementare și de primire, taxele școlare și didactul.

Pe parcursul a 39 de pagini, Ioan Leșianu ne prilejuiește o întoarcere în trecut, în anii de grație 1919-1920, făcându-ne părtași la o filă din istoria învățământului românesc pe aceste meleaguri. El încheie acest prim Anuar cu o „Mulțămă publică”: „În numele institutului și al elevelor aduc mulțumită Magistratului orașenesc, Eforii școlare precum și tuturor sprijinatorilor și binefăcătorilor noștri și îi rog ca și în venitor să ne întindă tot concursul posibil bineștiind că jertfele aduse concurg la înălțarea și înflorirea culturii naționale române.” Și nu e o figură retorică, pentru a impresiona potențialii susținători. În acele timpuri, femeilor le revenea principala responsabilitate în educarea noilor generații.

²⁴ Idem, p. 18.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Idem, p. 25.

²⁷ Idem, p. 27.

Comuna CICÂRLĂU
cu satele aparținătoare BÂRGĂU, HANDALU ILBEI și ILBA

Ana GRIGOR
Liana POP

Cicârlău

1407 O-Sikárlo
1493 Sykarlo
1698 Sikarlo
1828 Nagy Sikarló,
Tsekerlen
1851 Nagy-Sikarló

Bârgău

1407 1493 Sykarlo
1828 Kis-Sykarló, Borgó
1851 Kis-Sikarló, Borgó

Handalu Ilbei

1909 Handal, Ilbabánya

Ilba

1490 Iloba, Yloba
1493 Illubabanya
1555 Ilowa
1828 Illoba
1851 Iloba

cf. Suciu, Coriolan. *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*.
București, 1966-1968, vol. 1, p. 82, 147, 281, 306.

Repere geografice

Comuna Cicârlău este situată în partea de vest a județului Maramureș, la 15 km de Baia Mare și 54 km de municipiul Satu Mare. Se întinde pe o suprafață de 75 km² și are în componență satele: Cicârlău – reședința comunei, Bârgău, Handalu Ilbei și Ilba. Se învecinează, în partea de nord, cu Vama (județul Satu Mare), în est și sud cu Tăuții Măgherauș, în sud, Someșul desparte comuna de localitatea

Pomi (județul Satu Mare), la vest se învecinează cu orașul Seini.

Față de reședința comunei, satele sunt situate la distanțe cuprinse între un km – satul Bârgău și 12 km – Handalu Ilbei.

Drumul național Baia Mare-Satu Mare, complet modernizat, face legătura comunei cu reședința județului. Comunicarea cu Depresiunea Oașului se poate face pe un drum forestier,

iar cu Depresiunea Maramureșului, pe o potecă de culme.

Geomorfologic, teritoriul comunei aparține Depresiunii Baia Mare, situându-se în nord-vestul acesteia, în zona de contact cu dealurile vulcanice aparținătoare munților Igriș și pe cursul inferior al Someșului. Relieful Cicârlăului cuprinde o zonă înaltă, muntoasă, în partea nordică, între Bușag și Ilba, constituită dintr-un piemont de bolovănișuri și pietrișuri andezitice, fragmentat adânc de văi și torenți, și o zonă joasă, ce înglobează lunca și terasele Someșului. În interiorul zonei montane, se delimitează câteva bazinete depresionare, cum este Handalul, pe Valea Handalului, și Zona Satului Pustiu, pe Valea Mare în Cicârlău. Dealurile ale căror versanți coboară în intravilanul Cicârlăului sunt: dealul Pticiu și dealul Porodiu. Teritoriul comunei Cicârlău este pe câmpie joasă (sub 200 m) care cuprinde luncile largi ale râului Someș, cotele de nivel frecvente în luncă fiind de cca 150-152 m. Altitudinile medii în localitatea Cicârlău sunt de 186 m, în localitatea Bârgău sunt de 150 m, iar în Ilba de 147 m.

Lanțul muntos vulcanic din nordul comunei creează un climat de adăpost, temperat-continental-moderat. Zona deluroasă are un climat mai rece și umed, cu ierni aspre și veri răcoroase; partea depresionară se caracterizează printr-un climat umed, cu ierni blânde și veri calde. Temperatura medie a aerului: ușor peste 9° C; temperatura medie a lunii ianuarie: -2°, -3° C; temperatura medie a lunii iulie: 18°, 20° C; precipitațiile anuale: sub 700 mm.

Rețeaua hidrografică este relativ densă, cuprinsă între 0,6 și 0,8 km/km², aparținând bal-

zinului hidrografic al Someșului, care curge în limitele de sud și de vest al localității. Pe teritoriul comunei, lunca râului Someș are o lățime de 2-3 km și un debit mediu de peste 85 m³/s. Regimul hidrografic se caracterizează prin ape mai mari primăvara (cca 42% din volumul total anual), cu creșteri destul de importante în perioada de iarnă (23%). Afluenții Someșului sunt două pâraie: Valea Mare și Tăușul, care se varsă în Someș, adunând restul pâraielor din hotarul Cicârlăului.

Din punct de vedere pedologic, sub influența unor condiții naturale de relief și climă, pe teritoriul comunei Cicârlău s-au determinat 27 de unități de sol, din rândul cărora predomină solurile brune de pădure podzolate. În lunca inundabilă, pe aluviuni recente, s-au format solurile aluviale, slab evolute.

Particularitățile pedo-climatice au determinat încadrarea teritoriului comunei Cicârlău în zona vegetației de păduri de foioase, cu subetajele fagului, gorunului și vegetația de luncă. Pe versanții sudici, mai adăpostiți de curenții reci, unde este un microclimat mai blând, crește *Castanea sativa*. Stratul arbuștilor este bine dezvoltat, fiind alcătuit din: sângeș (*Cornus sanguinea*), alun (*Corylus avellana*), lemn câinesc (*Ligustrum vulgare*), soc (*Sambucus nigra*), mur (*Rubus fruticosus*), măceș (*Rosa canina*), porumbar (*Prunus spinosa*), păducel (*Crataegus monogyna*). Principalele pâraie sunt însoțite de arin alb și negru.

În pădurile din zona muntoasă se întâlnesc animale de interes faunistic și vânătorească: cerbi, căprioare, urși, mistreți, care, toamna, coboară în zonele piemontane și chiar în luncă, pentru hrană. Datorită climatului mai blând, există și broaște țestoase care trăiesc în mediul lor natural.

Aspecte socioeconomice

Comuna Cicârlău a constituit una dintre cele mai prielnice condiții de locuire încă din cele mai vechi timpuri. În perimetrul localității Ilba au fost identificate urme ale vieții materiale din neolitic, constând dintr-un fragment de topor de piatră și un fragment de daltă din piatră șlefuită. În același sat a fost descoperit un depozit de bronzuri compus din topoare de luptă și celuri.

În anul 1810, istoricul Syirmay Antal amintește Cicârlăul în a sa „Istoria județului Satu Mare”: „satul e înconjurat de păduri, locuitorii celor

130 de case se ocupă cu agricultura, cultivând porumb și făcând cărașie”.

La 1 iulie 2001, populația era de 4014 locuitori, din care 2002 bărbați și 2012 femei; în 2007, comuna avea 4025 de locuitori. La 1 ianuarie 2008 populația comunei Cicârlău însuma 4.055 de persoane, dintre care în Cicârlău 1.938 locuitori, în Bârgău 215, în Ilba 1.433 și în Handalu Ilbei 439, iar la 1 ianuarie 2009, însuma 4.078 persoane, dintre care 2.043 de sex masculin și 2.035 de sex femeiesc.

Comuna Cicârlău beneficiază de resurse naturale importante ale subsolului, dar care astăzi sunt în cantități reduse datorită exploatarii îndelungate sau se află la adâncimi la care nu rentează exploatarea. În zona montană se găsesc importante minereuri complexe sau polimetale (plumb, zinc, cupru), în asociere cu aurul și argintul. Până în 1990 s-au extras roci utile din carierele de piatră de la Cicârlău și Ilba, iar din albia râului Someș sunt extrase materiale utile, sortate în balastiere, de la Bârgău și Ilba.

În prezent, în comună nu există o activitate industrială de proporții, care să asigure un venit sigur populației, însă există câteva întreprinderi mai mici, cu specializări diverse: industria extractivă, industria prelucrătoare, construcții și transporturi. Ocupația de bază a locuitorilor este agricultura. Acest sector dispune de un potențial ridicat de dezvoltare, însă gradul de cultivare a terenurilor și producțiile la hectar sunt scăzute. Se cultivă în special cereale precum grâul, porumbul, ovăzul, plantele tehnice și legumele. Se

practică cultura intensivă a viței de vie hibride și pomicultura: meri, peri, castan comestibil. Creșterea animalelor și silvicultura au o pondere însemnată printre ocupațiile locuitorilor. În localitățile Cicârlău și Ilba există câteva întreprinderi care prelucurează lemnul.

Terenurile agricole cuprind 1644 ha, din care: teren arabil – 729 ha, pășuni – 494 ha, fânețe – 369 ha, vii – 48 ha, livezi – 4 ha. Pădurile și alte terenuri cu vegetație forestieră, inclusiv pășunile împădurite, ocupă 5323 ha, ceea ce reprezintă 70,97% din total.

O componentă importantă a economiei comune este turismul. Principalele puncte de atracție turistică în comună sunt: rezervația naturală geologică „Rozeta de piatră Ilba” cu o suprafață de 0,5 ha, frumusețea locurilor precum și manifestările culturale: Festivalul Național de Literatură „Vasile Lucaciu”, ce se desfășoară o dată la doi ani și Festivalul Național de Folclor „Alină-te, dor, alină”.

Viața culturală

Cicârlăul s-a bucurat de beneficiile școlii încă din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Se mai păstrează și azi matricole din anii 1790. De atunci școala nu și-a întrerupt existența.

Mari iubitori de cultură, locuitorii Cicârlăului sprijină dezvoltarea învățământului și a

societăților culturale transilvănene. Într-unul din numerele sale pe anul 1889, revista „Transilvania” îi citează pe cetățenii Mitru Pop, Gavrilaș Nuțu, Nuțu Pintea, Onisie Zetea, Dumitru Oșan și Ioan Pop pentru ajutorul bănesc acordat școlii de fete din Sibiu.

Pe fundamentul acestei tradiții, Ioan Pop, învățător, întemeiază, în anul 1921, o asociație corală permanentă, formată din 24 de bărbați. În 1921, corul prezintă două spectacole, iar în 1928 devine cor mixt. După 1930, corul este condus de Viorel Dipșe. Timp de opt ani e condus de preotul Ion Știru, în această perioadă atingând o remarcabilă măiestrie artistică. Susține spectacole în Satu Mare, Baia Mare, Ardușat, Pomi,

Valea Vinului, Hideaga, Seini (unde ocupă locul I).

Cicârlăul a dobândit titlul de „sat cultural”. În anii 1976-1977, la Cicârlău a luat ființă Cenaclul literar „Vasile Lucaci”, la început pentru creatorii din ceneclurile satești, și, mai târziu, pentru tinerii poeți, prozatori din aproape toate județele țării, având ca membri fondatori pe Augustin Micu, Dumitru Iuga, Dorel Macarie, Valeriu Sabău, Gheorghe Pop, Ioan Știru, Alexandru Goja, Moise Boitor și Ion Burnar. În anul 1978 a fost organizată prima ediție a festivalului Cenaclurilor satești din România – care azi se numește Festivalul Național de Literatură „Vasile Lucaci”, festival care și propune descoperirea și promovarea de valori literare în domeniul poeziei, prozei, exegezei.

În prezent, în viața culturală a comunei se remarcă și Grupul folcloric „Alină-te, dor, alină”, format din fii de țărani din Cicârlău, înființat, în februarie 1993 și condus de către Nicolae Sabău. Membrii grupului au participat la festivalurile concurs „Alină-te, dor, alină” de la Cicârlău, au cântat la Chișinău, cu ocazia sărbătorii „Limba noastră cea română”, la festivalul „Mărțișorul” de la Slatina – Ucraina 1993. Realizări: discul Electrecord „Cântece populare minerești” – 1993, filmări la T.V. Iași, T.V. Cluj și T.V. București, o casetă audio cu colinde, o casetă intitulată „Cântece de Paști și Sfântă Mărie”, participări la alte manifestări artistice.

Personalități

Viața culturală este împletită cu munca neobosită a unor dascăli de renume, dintre care s-a distins **Teodor Cărăjan**, primul dascăl prin intermediul căruia s-a răspândit în mod sistematic cântecul românesc aici. Apoi **Sabin Goron. T. Cărăjan** pune bazele primului cor țăranesc din Cicârlău, în anul 1890, cor pe care-l va menține (cu multe întreruperi) în activitate un deceniu și jumătate. Participă la viața culturală a satului, însoțind acțiunile inițiate de „Astra”.

Anton Breban, născut în anul 1894, în familia preotului greco-catolic din Cicârlău, membru activ al AGRU-lui și al asociației sportive „Tricolor”. Studiază dreptul la Debrecen. Între anii 1918-1921 este înrolat în armata română și a fost chiar decorat. În anul 1923 ocupă funcția de director al Casei de ajutor reciproc „Casa cercuală”.

Simion Anderco, paroh, membru ordinar al asociațiunii Astra, despărțământul Sătmăr.

Nicolae Breban, preot în Cicârlău, membru ordinar al Astrei – despărțământul Sătmăr-Ugocea, membru al Partidului Național Român comitatens Satu Mare, în Consiliul Național Român cercual Seini, președinte al Consiliului Național local, participant la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918.

Cicio Simion Anderco, poet, născut la 4 august 1915, în Ilba, decedat la 22 noiembrie 1975, în Satu Mare, absolvent al Liceului „Dragoș Vodă” din Sighet și al Facultății de Litere și Filo-

sofie din Cluj. Debutează în revista „Crizantema” (1929) și colaborează cu poezie, proză, articole și cronici la ziare și reviste transilvănene („Societatea de mâine”, „Hyperion”, „Brașovul literar”, „Graiul Maramureșului”, „Claviaturi” etc.), la unele fiind membru fondator („Symposion”) sau, temporar, secretar de redacție („Națiunea română”, 1935-1938, „Tribuna”, 1938-1944). A semnat, în mare parte, cu inițiale (C.S.A.) sau cu pseudonime (Gh. Barciu, Cicio, Sergiu, Emilian, Leviatan), contribuind la impulsionearea vieții literare din Ardeal și îndeosebi la stimularea tinerelor talente. Anderco se numără printre poeții transilvăneni notabili din perioada 1930-1937. Este prezent în antologia „Noua lirică ardeleană”, Cluj, 1935. Din cauza războiului, volumul său de versuri, „Hotare pentru vis”, va rămâne în manuscris și va apărea doar postum (1998).

Iulius Payer, erou al Armatei Române, „Cetățean de Onoare (post-mortem) al municipiului Baia Mare”, născut în 4 aprilie 1926, la Ilba. Este autor al volumului „Pentru glia strămoșească Amintirile unui fost condamnat la moarte”, apărut în 1989.

Ion I. Iacoș, doctor în istorie, cercetător științific la Institutul de studii istorice și social-politice București, specialist în istoria modernă și contemporană a României, născut în Ilba, la 5 decembrie 1927, decedat la 15 iunie 2002, în București.

Ilie Bondrea, ieromonah bazilitan, născut în Cicârlău la 3 august 1929, decedat în martie 2011 la Cluj-Napoca, exemplu de sacrificiu pentru afirmarea credinței catolice, dar mai ales pentru consolidarea ei în timpul prohibitismului comunist. A fost condamnat de regimul comunist la doi ani de închisoare pentru „instigație și agitație publică”. Hirotonit preot în clandestinitate, a organizat, începând cu anul 1975, „Exerciții spirituale”, punându-și, în acest scop, casa de la Cicârlău la dispoziția credincioșilor.

Nicolae Sabău, solist de muzică populară și culegător de folclor, laureat al unor festivaluri naționale și internaționale, născut la 7 decembrie 1929, în Cicârlău. A concertat în țară și în străinătate: Africa, Asia și Europa (Polonia, Ungaria, Grecia, Bulgaria, R.D.G., U.R.S.S., Cehoslovacia, Mongolia, China, Coreea de Nord, Algeria, Sudan, Egipt), având numeroase înregistrări la radio și televiziune. A cumulat, de la pri-

<http://thumbs.bestmusic.ro/Nicolae-Sabau>

ma înregistrare la Radio Cluj, circa 200 de înregistrări la diferite posturi de radio și televiziune din țară și străinătate. În 1993, a înființat și condus Grupul folcloric „Alină-te, dor, alină”; este ctitorul Festivalului concurs de muzică populară „Alină-te, dor alină”. Pentru meritele sale artistice, Nicolae Sabău a fost răsplătit cu peste 90 de titluri și diplome, nominalizat de TVR pentru titlul de „Cel mai iubit interpret de muzică populară”. Ales primar al comunei Cicârlău în două mandate, între 2000-2008, a lansat proiecte pentru modernizarea și europenizarea comunei. Nedespărțit de satul natal, căruia i-a creat faimă o dată cu faima numelui său, ca solist de muzică populară, dar și ca priceput primar, Nicolae Sabău rămâne unul dintre clasicii în viață ai melosului popular românesc, făcând din complexul muzeistic „Casa dorurilor” sale de la Cicârlău o „Catedrală a cântecului popular românesc”.

Ioan Știru, preot, poet, dirijor de cor, autor al unei monografii a satului (aflată în manuscris), membru fondator al cenaclului literar „Vasile Lucaciu” din Cicârlău.

Ioan Oșan, născut la 30 octombrie 1934, în Cicârlău, arhivist, bibliotecar, autor, (în colaborare), cu preocupări în domeniul bibliologiei și a informării documentare, a publicat studii și articole, lucrări cu caracter bibliografic.

Vasile Jurje, pictor scenograf, născut în 1936, la Cicârlău, absolvent al Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” București (1967).

Ioan Filipaș, doctor în științe biologice, născut la 1 februarie 1942, în Ilba.

Gheorghe Pop, născut în 15 martie 1944, preot paroh în Cicârlău, scriitor, membru fondator al cenaclului literar „Vasile Lucaciu” din Cicârlău.

Ioan Găvrilaș, poet, realizator de emisiuni radio-tv la posturi locale, secretar literar la Teatrul de Nord Satu Mare, născut la 27 iulie 1946, în Cicârlău. Aici și-a lansat în premieră, în 18 martie 2006, volumul „Poeme de dragoste”.

Silvia Receanu, scriitoare, născută în Bârgău, la 1 noiembrie 1946.

Ion Burnar (1947-2010), poet, membru al Uniunii Scriitorilor, „adoptat” ca fiu al satului, membru fondator și primul președinte al cenaclului literar „Vasile Lucaciu” din Cicârlău.

Maria Gârbe, bibliotecar și publicist, născută la 15 august 1949, în Cicârlău. Este președinte al Fundației Culturale „Pro Unione” – filiala Cicârlău; a fost președinte al A.N.B.P.R. – filiala Maramureș.

Valeriu Sabău, poet, prozator, publicist, membru fondator al cenaclului literar „Vasile Lucaciu” din Cicârlău, născut la 13 iulie 1954, în Cicârlău.

Dorel Macarie, poet, membru fondator al cenaclului literar „Vasile Lucaciu” din Cicârlău, născut în 11 decembrie 1955, la Cicârlău.

Vasile Zete, doctor în științe militare, primar din 2008, născut la 10 noiembrie 1958, în Cicârlău.

Nicolae Goja, prozator, jurnalist, născut în data de 18 noiembrie 1958, la Cicârlău.

Augustin Micu, profesor, animator cultural, fondator al revistei „Pro Unione” și al Fundației Culturale „Pro Unione”.

Bibliografie selectivă

Cicârlău:

- Achim, Valeriu.** Scrieri în timp : 1946-2003. Vol. 1. Baia Mare : Gutinul, 2003, p. 184, 208, 402, 428.
- *** Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1907. Transilvania, 39, nr. 2, 1908, p. 77.
- *** Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1910. Transilvania, nr. 4 jubiliar, 1861-1911, p. 525.
- *** Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1914. Transilvania, 46, nr. 7-12, 1915, p. 137.
- Ardelean, Iuliu.** Roadele unei pasiuni. [Despre Gavril Nedelea din Cicârlău]. Pentru socialism, 39, nr. 10203, 28 aug. 1988, p. 3.
- Ardeleanu, C.** Cicârlăul de astăzi. Pentru socialism, 17, nr. 4075, 28 febr. 1967, p. 1, 3.
- Badal, M.** La un cămin cultural. În aceste zile – Cicârlău. Pentru socialism, 13, nr. 2935, 26 iun. 1963, p. 2.
- Băișan, Valentin.** Arta corală din Maramureș. Baia Mare, 1982, p. 51, 60, 78, 91, 107, 109, 118, 129, 131, 176, 185, 210-214, 215, 250, 248, 279, 286, 293, 339, 340, 341, 342, 437, 438, 439.
- Băișan, Valentin.** Martiri și mărturisitori ai Bisericii Române Unite cu Roma din Eparhia Greco-Catolică a Maramureșului (1948-1989). Baia Mare : Gutinul, 1999, p. 23, 24, 87, 88, 90, 91, 107, 108, 294.
- Bălaj, Mihai.** Reuniunile corale. Pentru socialism, 25, nr. 6362, 8 iul. 1975, p. 6.
- Bîrsan, Gabriel.** Greco-catolicii din Cicârlău riscă să rămână pe drumuri. Glasul Maramureșului, 6, nr. 1469, 1 febr. 2002, p. 3.
- Bob, Liviu.** Date istorice despre Cicârlău. Graiul Maramureșului, 8, nr. 2034, 29 nov. 1996, p. 6.
- Brebu, Vasile.** În Cicârlău, s-a inaugurat un cabinet stomatologic. Glasul Maramureșului, 6, nr. 1506, 16 mar. 2002, p. 12.
- Burnar, Ion.** Cicârlăul din întreaga țară. [Despre Festivalul național de creație]. Pentru socialism, 35, nr. 9045, 1 dec. 1984, p. 2.
- Burnar, Ion.** Când vine Cicârlăul de la lucru. Pentru socialism, 29, nr. 6984, 8 apr. 1978, p. 3.
- Burnar, Ion.** Festivalul de la Cicârlău – o manifestare cu deschidere europeană. Graiul Maramureșului, 8, nr. 2043, 12 dec. 1996, p. 1, 4.
- Burnar, Ion.** Gînd bun. Despre cenaclul „Vasile Lucaci” din Cicârlău. Pentru socialism, 33, nr. 8337, 20 aug. 1982, p. 3.
- Burnar, Ion.** O sărbătoare a cuvîntului – Festivalul național de literatură „Vasile Lucaci”. Graiul Maramureșului, 8, nr. 2034, 29 nov. 1996, p. 6.
- Chifane-Drăgușani, C.** Reportaje anacronice și alte însemnări, povestiri, amintiri. București : Fundația culturală „Marco Polo”, 1997, p. 87, 88, 90, 92.
- Ciascai, Grigore.** Nicolae Sabău – o viață de om dăruită cântecului popular și semenilor săi. Informația zilei de Maramureș, 10, nr. 2805, 7 dec. 2010, p. 9.
- *** Cîntăm de 50 de ani : Aniversarea corului căminului cultural din Cicârlău. [Baia Mare], [1971]. 28 p. : 1 h.
- *** Clăcile și șezătorile la Cicârlău. Memoria etnologică, 2, nr. 4-5, iul.-dec. 2002, p. 485.
- Coman, Mirela.** Depresiunea Baia Mare : Protecția mediului din perspectiva dezvoltării durabile. Cluj-Napoca : Risoprint, 2006, p. 157.
- *** Comună fruntașă. Pentru socialism, 5, nr. 78, 3 mai 1954, p. 2.
- Condrat, Alina.** 50 de americani la Cicârlău : La a XI-a ediție a Festivalului „Alină-te, dor, alină”. Glasul Maramureșului, 5, nr. 1388, 23 oct. 2001, p. 2.
- *** Consacrarea Bisericii Românești din Cicârlău. Cronica, 1, nr. 5, 14 oct. 1936, p. 2.
- *** Consemnarea contribuțiilor făcute în favoarea școlii superioare de fete... Transilvania, 20, nr. 15-16, 1889, p. 123 ; nr. 21-22, p. 179 ; nr. 23-24, p. 195.
- *** Contribuiri pentru Muzeul istoric și etnografic. Transilvania, 36, nr. 1, 1905, p. 16.
- Cozmuța, Augustin.** Cicârlău – o constelație a lirei. Tribuna, 30, nr. 48, 27 nov. 1986, p. 7.
- Cozmuța, Augustin.** Festivalul Național de Literatură „Vasile Lucaci”. Archeus, 3, nr. 1-2, ian.-febr. 1997, p. 2.
- Cozmuța, Augustin.** O constelație a lirei. [Cenaclul „Vasile Lucaci” din Cicârlău]. Pentru socialism, 37, nr. 9663, 30 nov. 1986, p. 1-2.

Cozmuța, Augustin. Șezătoare literară [la Cicîrlău]. Pentru socialism, 35, nr. 8801, 18 febr. 1984, p. 3.

Cozmuța, Augustin. Un emoționant spectacol la Cicîrlău. Festivalul național „Cîntarea României”. Pentru socialism, 33, nr. 8433, 11 dec. 1982, p. 3.

*** * *** Credințe și obiceiuri de Paști în Cicîrlău. Memoria ethnologica, 3, nr. 6-7, ian.-iun. 2003, p. 662-663.

Dale, Vasile ; Moldovan, Sorina. Inundații în Seini, Ilba, Săbișa, Cicîrlău și Sarasău : După ploile abundente : Potop asupra Maramureșului. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1188, 25 aug. 2005, p. 8.

*** * *** Dotare cu calculatoare : În școlile din mediul rural. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2326, 26 nov. 2004, p. 2.

*** * *** Exploatarea minieră – Ilba : Un deceniu de existență 1963-1973. [Baia Mare], [1973], p. 5, 10, 20.

Fărcaș, Andrei. La Cicîrlău – primul drum SAPARD din opt județe. Graiul Maramureșului, 16, nr. 4410, 30 sep. 2004, p. 3.

Fărcaș, Andrei. Prima localitate cu program SAPARD : comuna Cicîrlău. Graiul Maramureșului, 19, nr. 5129, 2 febr. 2007, p. 8.

*** * *** Festivalul național al cenaclurilor literare Cicîrlău. Gînduri despre festival. Pentru socialism, 35, nr. 9046, 2 dec. 1984, p. 2.

*** * *** Festivalul „Vasile Lucaciu” al cenaclurilor satești : Ediția a II-a, 29 noiembrie – 1 decembrie 1980 : Cicîrlău - Maramureș. Baia Mare, 1980, p. 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12.

Fodor, Ioan. Festivalul cenaclurilor satești [din Cicîrlău, 27 nov. 1982]. Pentru socialism, 33, nr. 8421, 27 nov. 1982, p. 3.

Gaftone, Vasile. Nicolae Sabău – pe cărări de dor. Baia Mare : Eurotip, 2009, p. 6, 7, 8, 10, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 23, 24, 29, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 51, 68, 70, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 81, 82, 83, 85, 93, 94, 95, 112, 113, 114, 126, 127, 129, 131, 135, 142, 148, 149, 151, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 164, 168, 169, 170, 177, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 190, 191, 192, 193, 196, 199, 200, 201, 202, 203, 204.

Gârbe, Maria. Cenaclul și Festivalul „Vasile Lucaciu” din Cicîrlău : bibliografie și comentarii. Baia Mare : Eurotip, 2008. 175 p.

*** * *** Geografia României. Vol. 4: Regiunile pericarpate: Dealurile și Cîmpia Banatului și Crișanei, Podișul Mehedinți, Subcarpații, Pie-

montul Getic, Podișul Moldovei. București : Editura Academiei Române, 1992, p. 31, 33, 35.

Ghenceanu, V.R. Dispensarul medical din Cicîrlău – locul II pe țară. Pentru viitorul și tinerețea națiunii. Pentru socialism, 39, nr. 10194, 17 aug. 1988, p. 1-2.

Gherman, Vasile. Cicîrlăul a fost capitala folclorului românesc : Timp de două zile. Informația zilei de Maramureș, 2, nr. 316, 15 oct. 2002, p. 8.

Gherman, Vasile. La Cicîrlău, în 22-23 octombrie, rapsodul Nicolae Sabău a organizat „Alină-te, dor, alină”, festivalul viitoarelor vedete ale muzicii populare. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1240, 25 oct. 2005, p. 8-9.

Gherman, Vasile. Primăria și-a lansat o publicație nouă [Istorie, folclor, turism] : Cicîrlău. Informația zilei de Maramureș, 2, nr. 496, 24 mai 2003, p. 5.

Gherman, Vasile. Se reface drumul Cicîrlău-Bârgău : Cu finanțare Sapard. Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 845, 15 iul. 2004, p. 5.

Ghinea, Dan. Enciclopedia geografică a României. București : Editura Enciclopedică, 2002, p. 418, 786.

Ghinea, Eliza ; Ghinea, Dan. Localitățile din România : Dicționar. București : Editura Enciclopedică, 2000, p. 129.

Glanetașu, V. Corul din Cicîrlău la 50 de ani. Pentru socialism, 21, nr. 5537, 16 nov. 1971, p. 1-2.

Goja, Anca. Festivalul „Alină-te Dor, Alină” sau cui i-au revenit, în acest an găina, porceii, curcanul și măgarul. Graiul Maramureșului, 16, nr. 4421, 13 oct. 2004, p. 8.

Goja, Anca. Măgărușul Alin s-a alinat cu muzică populară : Sîmbătă și duminică, la Cicîrlău. Graiul Maramureșului, 16, nr. 4419, 11 oct. 2004, p. 16.

Goja, Nicolae. Acasă, toamna. [La Cicîrlău]. Pentru socialism, 39, nr. 10226, 24 sept. 1988, p. 3.

Goja, Nicolae. Asociația Comunelor din România îl omagiază pe primarul Nicolae Sabău de Cicîrlău. Graiul Maramureșului, 20, nr. 5457, 29 febr. 2008, p. 19.

Goja, Nicolae. Biblioteca „Ioan Știru” din Cicîrlău și-a redeschis ușile. Graiul Maramureșului, 20, nr. 5562, 3 iul. 2008, p. 6.

Goja, Nicolae. Cea mai frumoasă comună, Cicîrlău. Graiul Maramureșului, 13, nr. 3555, 6 dec. 2001, p. 1, 3.

- Goja, Nicolae.** Există multă frumusețe în Cicîrlău! Graiul Maramureșului, 20, nr. 5577, 21 iul. 2008, p. 6.
- Goja, Nicolae.** Expoziția de vară a Cercului de pictură de la Cicîrlău. Graiul Maramureșului, 20, nr. 5552, 21-22 iun. 2008, p. 3.
- Goja, Nicolae.** Festivalul de literatură „Vasile Lucaciu” la Cicîrlău. Graiul Maramureșului, 18, nr. 5081, 4 dec. 2006, p. 11.
- Goja, Nicolae.** Foaia Cicîrlăului. Graiul Maramureșului, 18, nr. 4901, 8 mai 2006, p. 2.
- Goja, Nicolae.** Grindină la Cicîrlău și Ilba, cu pagube de 3 miliarde lei vechi. Graiul Maramureșului, 18, nr. 4990, 19-20 aug. 2006, p. 4.
- Goja, Nicolae.** Hora Unirii cu... Europa la Cicîrlău. Graiul Maramureșului, 18, nr. 4815, 25 ian. 2006, p. 10.
- Goja, Nicolae.** Sîmbra oilor la Cicîrlău. Graiul Maramureșului, 20, nr. 5525, 21 mai 2008, p. 6.
- Goja, Nicolae.** Școala din Cicîrlău arborează steagul Europei. Graiul Maramureșului, 17, nr. 4793, 28 dec. 2005, p. 2.
- Hayer Delia.** Dumitru Zetea are cele mai vechi unelte pentru prepararea vinului : Cicîrlău. Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 856, 28 iul. 2004, p. 5.
- Hayer Delia.** Greco-catolicii din Cicîrlău nu au unde să își officieze slujba: Cu toate că azi e sărbătoare. Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 827, 24 iun. 2004, p. 3.
- Hayer Delia.** În acest week-end, la Cicîrlău, s-a desfășurat Festivalul de muzică populară „Alină-te, dor, alină”. Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 920, 11 oct. 2004, p. 8.
- Iștván, Dumitru ; Popescu, Stelian ; Pop, Ioan.** Munți Gutii : Ghid turistic. București : Sport-Turism, 1990, p. 19, 32, 68.
- * * *** Într-o bibliotecă. Pentru socialism, 13, nr. 2705, 1962, p. 3.
- * * *** Localitățile județului Maramureș. [Baia Mare], 1971, p. 136-138.
- Mac, Ion; Budai Csaba.** Munții Oaș – Gutii – Țibleș. București : Casa Editorială pentru Turism și Cultură „Abeona”, 1992, p. 142.
- * * *** Maramureșenii în lupta pentru libertate și unitate națională : Documente 1848 -1918. București, 1981, p. 66, 124, 125, 331, 387.
- Matei, Florin.** Ieri, La Cicîrlău – o premieră. Primăria, biserica și școala vor să-și dea mîna. Graiul Maramureșului, 13, nr. 3299, 8 febr. 2001, p. 3.
- Meruțiu, Radu V.** Regiunea Baia Mare – Baia Sprie. Cluj : Tipografia „Cartea Românească, 1936, p. 49, 53, 60.
- Meruțiu, Radu V.** Regiunea Baia Mare – Baia Sprie : Satele și gospodăria lor. Cluj : Tipografia „Cartea Românească, 1936, p. 10.
- Micu, Augustin.** Cicîrlău – Pagini monografice (I). Pro Unione (Baia Mare) 3, nr. 1-2 (5-6), aug. 2000, p. 189-192.
- Micu, Augustin.** Cicîrlău – Pagini monografice (II). Pro Unione (Baia Mare), 3, nr. 3-4 (7-8), dec. 2000, p. 178-184.
- Micu, Augustin.** Cicîrlău – Pagini monografice (III). Pro Unione (Baia Mare) 4, nr. 1-2 (9-10), iun. 2001, p. 191-195.
- Micu, Augustin.** Cicîrlău – Pagini monografice (IV). Pro Unione (Baia Mare) 4, nr. 3-4 (11-12), dec. 2001, p. 187-193.
- Micu, Augustin.** Cicîrlău – Pagini monografice (V). Pro Unione (Baia Mare) 5, nr. 1-2 (13-14), iul. 2002, p. 84-89.
- Moldovan, Silvestru ; Togan, Nicolau.** Dicționarul numirilor de localități cu poporațiune română din Transilvania, Banat, Crișana și Maramurăș. Sibiu, 1919, p. 47.
- Moldovan, Silvestru ; Togan, Nicolau.** Dicționarul numirilor de localități cu poporațiune română din Ungaria. Sibiu, 1909, p. 58.
- Petrehuș, Mircea.** Un loc unde poezia și muzica sînt la ele acasă. Cicîrlău. Festivalul „Cîntarea României”. Pentru socialism, 30, nr. 7311, 28 apr. 1979, p. 2.
- Posea, Grigore ; Moldovan, Codreanu ; Posea, Aurora.** Județul Maramureș. București : Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1980, p. 91, 110, 125.
- Ruja, Alexandru.** Arde gazul la Cicîrlău. Glasul Maramureșului, 5, nr. 1415, 23 nov. 2001, p. 1.
- Ruja, Alexandru.** Premieră județeană în Cicîrlău: Prin finalizarea unei investiții SAPARD. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2277, 30 sept. 2004, p. 2.
- Sabău, Valeriu.** Catedrala din Cicîrlău. Un sat mare precît țara. Cronica maramureșeană, 1, nr. 8, 13-23 apr. 2001, p. 23.
- Sabău, Valeriu.** Templele Maramureșului : Tricolorul din Biserica Cicîrlăului e mai vechi decît Unirea. Informația zilei de Maramureș, 2, nr. 283, 14 sept. 2002, p. 4.
- Sabău, Valeriu.** Trecere prin sărbătoare. Cenaclul din Cicîrlău. Pentru socialism, 33, nr. 8422, 28 nov. 1982, p. 3.

- * * * Sărbătorile de iarnă în Cicârlău. Memoria ethnologica, 2, nr. 4-5, iul.-dec. 2002, p. 558-559.
- Socolan, Aurel.** Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș. Baia Mare : Editura Maria Montessori, 2005, p. 62, 107, 108, 172, 192, 193.
- Suciu, Ovidiu.** Nicolae Sabău : rapsod al neamului românesc. Cluj-Napoca : Dacia, 1999, p. 12, 16, 17, 19, 23, 25, 26, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 71, 73, 75, 81, 86, 99, 107, 108, 112, 115.
- * * * Școala din Cicârlău are C.I.C. – Primul număr al publicației „Foaie de informare”. Graiul Maramureșului, 17, nr. 4776, 6 dec. 2005, p. 4.
- * * * Șematismul veneratului cler al diecezei greco-catolice române de Gherla pe anul 1914 [...], p. 242.
- Ștef, Dorin.** Istoria folcloristicii maramureșene & Bibliografia generală a etnografiei și folclorului maramureșean. Baia Mare : Editura Ethnologica, 2006, p. 196.
- Temian, Laura ; Marinescu, Otilia ; Brezovszki, Ana-Maria.** Autori maramureșeni : Dicționar biobibliografic. Baia Mare : Umbria, 2000, p. 20, 27, 44, 47, 67, 99, 109, 174, 234, 337, 348, 349, 351, 361, 396, 421, 428, 485, 492, 495, 498.
- Țolaș, Radu.** „Alină-te, dor, alină” la ediția a XIV-a : sfârșit de octombrie la Cicârlău. Graiul Maramureșului, 17, nr. 4742, 27 oct. 2005, p. 9.
- Utan, Iulia.** Cicârlăul a devenit „capitala” folclorului românesc : La cea de-a XIV-a ediție a Festivalului „Alină-te, dor, alină”. Glasul Maramureșului, 9, nr. 2603, 24 oct. 2005, p. 2.
- Vancea, Gheorghe.** Ședința A.G.R.U-lui din comuna Cicârlău. Viața școlară, 11, nr. 5, mai 1934, p. 24.
- * * * Vești din comuna Cicârlău. Pentru socialism, 6, nr. 514, 1 sept. 1955, p. 1.
- Vlad, Adina.** Podgorii de tradiție pe dealurile Cicârlăului. Glasul Maramureșului, 12, nr. 3499, 7 oct. 2008, p. 15.
- Vlad, Adina.** „Suretitul” – speranța vinului bun: În Cicârlău Vii. Glasul Maramureșului, 9, nr. 2611, 2 nov. 2005, p. 10.

Bârgău:

- Băințan, Valentin.** Arta corală din Maramureș. Baia Mare, 1982, p. 47, 64, 96, 189.
- Băințan, Valentin.** Martiri și mărturisitori ai Bisericii Române Unite cu Roma din Eparhia Greco-Catolică a Maramureșului (1948-1989). Baia Mare : Gutinul, 1999, p. 107, 295.
- * * * Căminele culturale au fost modernizate : Sub supravegherea directă a primarului Sabău : Cicârlău. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1259, 16 nov. 2005, p. 5.
- Dale, Vasile.** Apele au inundat 1.193 gospodării și 38 km de drum județean și comunal : În Maramureș, în 48 de ore. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1190, 27-28 aug. 2005, p. 16.
- * * * Exploatarea minieră – Ilba : Un deceniu de existență 1963 – 1973. [Baia Mare], [1973], p. 7.
- Fărcaș, Andrei.** Întâlnire cu fiii satului [la Bîrgău]. Pentru socialism, 35, nr. 8976, 12 sept. 1984, p. 2.
- Gaftone, Vasile.** Nicolae Sabău – pe cărări de dor. Baia Mare : Eurotip, 2009, p. 177, 181, 183, 184, 190, 194, 196, 199.
- * * * Geografia României. Vol. 4: Regiunile pericarpatice: Dealurile și Cîmpia Banatului și Crișanei, Podișul Mehedinți, Subcarpații, Piemontul Getic, Podișul Moldovei. București : Editura Academiei Române, 1992, p. 33, 35.
- Gherman, Vasile.** Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril” din Bârgău : După 100 de ani. Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 936, 29 oct. 2004, p. 7.
- Gherman, Vasile.** Se reface drumul Cicârlău-Bârgău : Cu finanțare Sapard. Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 845, 15 iul. 2004, p. 5.
- Gherman, Vasile.** Trei localnici au participat la Marea Unire din 1918 : Bârgău. Informația zilei de Maramureș, 4, nr. 961, 29 nov. 2004, p. 7.
- Ghinea, Dan.** Enciclopedia geografică a României. București : Editura Enciclopedică, 2002, p. 786.
- Ghinea, Eliza ; Ghinea, Dan.** Localitățile din România : Dicționar. București : Editura Enciclopedică, 2000, p. 48.
- * * * Localitățile județului Maramureș. [Baia Mare], 1971, p. 136, 137, 138.
- Meruțiu, Radu V.** Regiunea Baia Mare – Baia Sprie. Cluj : Tipografia „Cartea Românească, 1936, p. 49.
- Moldovan, Silvestru ; Togan, Nicolau.** Dicționarul numirilor de localități cu poporațiune română din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș. Sibiu, 1919, p. 15.

Moldovan, Silvestru ; Togan, Nicolau. Dictionarul numirilor de localități cu poporațiune română din Ungaria. Sibiu, 1909, p. 17.

Posea, Grigore ; Moldovan, Codreanu ; Posea, Aurora. Județul Maramureș. București : Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1980, p. 110, 127.

Socolan, Aurel. Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș. Baia Mare : Editura Maria Montessori, 2005, p. 106, 107, 171, 172. * * * Șematismul veneratului cler al diecezei greco-catolice de Gherla pe anul 1914 [...], p. 242.

Handalu Ilbei:

Babici-Man, Amalia. O familie nevoiașă, cu șase copii, s-a mutat în casă nouă : Fundația Walburg [sic] și Primăria Cicârlău au inaugurat o locuință socială. Glasul Maramureșului, 13, nr. 3747, 6 aug. 2009, p. 2.

Băințan, Valentin. Arta corală din Maramureș. Baia Mare, 1982, p. 279.

Băințan, Valentin. Martiri și mărturisitori ai Bisericii Române Unite cu Roma din Eparhia Greco-Catolică a Maramureșului (1948-1989). Baia Mare : Gutinul, 1999, p. 292.

Ciascai, Grigore. Primarul Nicolae Sabău a soluționat problema transportului elevilor din Handalu Ilbei. Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1312, 24 ian. 2006, p. 4.

Dale, Vasile. Apele au inundat 1.193 gospodării și 38 km de drum județean și comunal : În Maramureș, în 48 de ore. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1190, 27-28 aug. 2005, p. 16 : foto.

Dobocan, Romeo. Căminul Cultural din Handalu, oferit gratuit unui patron : După ce s-au investit din bugetul local 400 milioane lei pentru renovare. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2166, 24 mai 2004, p. 3.

* * * Exploatarea minieră – Ilba : Un deceniu de existență 1963-1973. [Baia Mare], [1973], p. 7, 8.

Gaftone, Vasile. Nicolae Sabău – pe cărări de dor. Baia Mare : Eurotip, 2009, p. 177, 184, 185, 194, 196, 199.

Ghinea, Dan. Enciclopedia geografică a României. București : Editura Enciclopedică, 2002, p. 786.

Ghinea, Eliza ; Ghinea, Dan. Localitățile din România : Dicționar. București : Editura Enciclopedică, 2000, p. 262.

* * * În Handalu Ilbei, pentru că nu li se asigură transportul, Părinții nu își mai trimit copiii la

școală. : Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1311, 23 ian. 2006, p. 3.

* * * Localitățile județului Maramureș. [Baia Mare], 1971, p. 136, 137, 138.

Meruțiu, Radu V. Regiunea Baia Mare – Baia Sprie. Cluj : Tipografia „Cartea Românească, 1936, p. 48.

Meruțiu, Radu V. Regiunea Baia Mare – Baia Sprie : Satele și gospodăria lor. Cluj : Tipografia „Cartea Românească, 1936, p. 8.

Moldovan, Silvestru ; Togan, Nicolau. Dictionarul numirilor de localități cu poporațiune română din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș. Sibiu, 1919, p. 86, 95.

Moldovan, Silvestru ; Togan, Nicolau. Dictionarul numirilor de localități cu poporațiune română din Ungaria. Sibiu, 1909, p. 108.

Onea, Mihaela. 50% din transportul școlarilor navetiști plătit din buzunarul părinților : Nemulțumire printre sătenii din Handalu Ilbei. Glasul Maramureșului, 10, nr. 2677, 25 ian. 2006, p. 2.

Posea, Grigore ; Moldovan, Codreanu ; Posea, Aurora. Județul Maramureș. București : Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1980, p. 25, 110.

Ruja, Alexandru. Izolare la 7 km de drumul european : Paradoxul din satul Handalu Ilbei. Glasul Maramureșului, an. 8, nr. 2311, 9 nov. 2004, p. 3.

Socolan, Aurel. Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș. Baia Mare : Editura Maria Montessori, 2005, p. 98, 238.

Șandor, Gheorghe. A treia dimensiune. Pentru socialism, 19, nr. 4831, 5 aug. 1969, p. 3.

* * * Șematismul veneratului cler al diecezei greco-catolice române de Gherla pe anul 1914 [...], p. 242.

Ilba:

Achim, Valeriu. Scrieri în timp : 1946-2003. Vol. 1. Baia Mare : Gutinul, 2003, p. 208, 396.

*** Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1910. Transilvania, nr. 4 jubiliar, 1861-1911, p. 525.

*** Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1914. Transilvania, 46, nr. 7-12, 1915, p. 137.

*** Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1924/1925. Transilvania, 56, nr. 9-10, sept.-oct. 1925, p. 383.

Băințan, Valentin. Arta corală din Maramureș. Baia Mare, 1982, p. 12, 47, 91, 279, 332, 339, 340, 342.

Băințan, Valentin. Martiri și mărturisitori ai Bisericii Române Unite cu Roma din Eparhia Greco-Catolică a Maramureșului (1948-1989). Baia Mare : Gutinul, 1999, p. 292.

Bălaj, Mihai. Reuniunile corale. Pentru socialism, 25, nr. 6362, 8 iul. 1975, p. 6.

Boitor, Floare. Viteazul și fiul din comuna Ilba. Istoria adevărată de pe linia demarcațională Baia Mare-Seini 1919, de văduva Boitor Floare, mamă îndoliată și pe veci îndurerată. Eroii legendari, Baia Mare, 1932.

Chifane-Drăgușani, C. Reportaje anacronice și alte însemnări, povestiri, amintiri. București : Fundația culturală „Marco Polo”, 1997, p. 85.

Ciascai, Grigore ; Dale, Vasile. În localitățile inundate: Seini, Ilba, Cicîrlău, Săbișa, Sărauad [Sarasău], Oamenii se plîng că nu sînt ajutați. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1189, 26 aug. 2005, p. 3 : foto.

Coman, Mirela. Depresiunea Baia Mare : Protecția mediului din perspectiva dezvoltării durabile. Cluj-Napoca : Risoprint, 2006, p. 96.

*** Consemnarea contribuțiilor făcute în favoarea școlii superioare de fete... Transilvania, 20, nr. 15-16, 1889, p. 123.

*** Corul din Ilba – Cicîrlău în Ungaria. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1138, 28 iun. 2005, p. 6.

Dale, Vasile. Apele au inundat 1.193 gospodării și 38 km de drum județean și comunal: În Mara-

mureș, în 48 de ore. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1190, 27-28 aug. 2005, p. 16 : foto.

Dale, Vasile. După doar o săptămînă : O nouă vijelie a lovit județul. Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1487, 17 aug. 2006, p. 3 : foto.

Dale, Vasile ; Moldovan, Sorina. Inundații în Seini, Ilba, Săbișa, Cicîrlău și Sarasău : După ploile abundente : Potop asupra Maramureșului. Informația zilei de Maramureș, 5, nr. 1188, 25 aug. 2005, p. 8 : foto.

Dobocan, Romeo. Reabilitare de mîntuială : La școala din Ilba, lucrări proaste pe banii Băncii Mondiale. Glasul Maramureșului, 7, nr. 1966, 23 sept. 2003, p. 9 : foto.

Donca, Cristian. Demonstrație „beton” sub marca IVECO : La Balastiera Ilba. Glasul Maramureșului, 8, nr. 2137, 20 apr. 2004, p. 2.

Donca, Cristian. Poduri cu pericole majore în exploatare : În Ilba, Mara, Giulești, Ariniș și Rozavlea. Glasul Maramureșului, 9, nr. 2510, 7 iul. 2005, p. 3.

*** Exploatarea minieră – Ilba : Un deceniu de existență 1963 – 1973. [Baia Mare], [1973]. 33 p.

*** Festivalul „Vasile Lucaciu” al cenaclurilor sătetești : Ediția a II-a, 29 noiembrie – 1 decembrie 1980 : Cicîrlău - Maramureș. Baia Mare, 1980, p. 3, 4, 15.

Gaftone, Vasile. Nicolae Sabău – pe cărări de dor. Baia Mare : Eurotip, 2009, p. 15, 37, 148, 174, 177, 181, 187, 188, 190, 194, 196, 199, 200.

*** Geografia României. Vol. 4: Regiunile pericarpatice: Dealurile și Cîmpia Banatului și Crișanei, Podișul Mehedinți, Subcarpații, Piemontul Getic, Podișul Moldovei. București : Editura Academiei Române, 1992, p. 32, 33, 36.

Gherman, Traian. Nunta țărănească într-un sat din Sătmăr : [Obiceiri de nuntă din Ilba] Afirmarea, 3, nr. 4, apr. 1938, p. 40-41 ; 3, nr. 5-6, mai-iun. 1938, p. 60-61.

Gherman, Vasile. În pragul desființării mai multor mine din județ, Remin, în conflict cu primăriile care preiau patrimoniul. Informația zilei de Maramureș, 6, nr. 1585, 9-10 dec. 2006, p. 3 : foto.

- Gherman, Vasile.** Monumentul eroilor este distrus : Ilba. Informația zilei de Maramureș, 2, nr. 550, 26 iul. 2003, p. 5.
- Ghinea, Dan.** Enciclopedia geografică a României. București : Editura Enciclopedică, 2002, p. 786.
- Ghinea, Eliza ; Ghinea, Dan.** Localitățile din România : Dicționar. București : Editura Enciclopedică, 2000, p. 280.
- Ghiurca, Virgil.** Urme ale unei activități gheizeriene la Ilba. Pentru socialism, 15, nr. 3498, 18 apr. 1965, p. 3.
- Goja, Lucian Petru.** Pe lângă moara cu noroc, spre vârful Purcărețu. Glasul Maramureșului, 9, nr. 2394, 19 febr. 2005, p. 10.
- Goja, Nicolae.** Grindină la Cicârlău și Ilba, cu pagube de 3 miliarde lei vechi. Graiul Maramureșului, 18, nr. 4990, 19-20 aug. 2006, p. 1 : foto.
- Graur, Mircea.** O viață închinată cântecului : Nicolae Sabău. Baia Mare : Centrul de îndrumare a creației populare a județului Maramureș, 1990, p. 8, 20, 21, 22, 23, 55, 68, 69, 75, 84.
- Iacoș, Ion.** Operațiuni de recunoaștere ofensivă a trupelor române din aprilie 1919 în zonele Ardușat – Cicârlău – Ilba (I). Pro Unione, 4, nr. 1-2 (9-10), iun. 2001, p. 23-26.
- Iacoș, Ion.** Operațiuni de recunoaștere ofensivă a trupelor române din aprilie 1919 în zonele Ardușat – Cicârlău – Ilba (II). Pro Unione, 4, nr. 3-4 (11-12), dec. 2001, p. 18-21.
- Indre, Rely.** Societățile de preluare a fierului vechi, responsabile de incidentul de la mina Ilba: Prefectul identifică vinovații. Glasul Maramureșului, 12, nr. 3294, 7 feb. 2008, p. 3.
- Iștván, Dumitru ; Popescu, Stelian ; Pop, Ioan.** Munți Gutii : Ghid turistic. București : Sport-Turism, 1990, p. 19, 32, 64-65, 67.
- Kacsó Carol.** Cercetări în Maramureș. Arheologie. Maramureș, dec. 1976, p. 11.
- Kacsó Carol.** Toporul de bronz de la Ilba. Marmația, 4, 1978, p. 65-68.
- * * *** Localitățile județului Maramureș. [Baia Mare], 1971, p. 136, 137, 138.
- Mac, Ion; Budai Csaba.** Munții Oaș – Gutii – Țibleș. București : Casa Editorială pentru Turism și Cultură „Abeona”, 1992, p. 61, 77, 142.
- * * *** Maramureșenii în lupta pentru libertate și unitate națională : Documente 1848 -1918. București, 1981, p. 360.
- Micu, Augustin.** Școala din Ilba – 230 de ani : (repere cronologice). Pro Unione, 2, nr. 3 (4), nov. 1999, p. 161-162.
- Moldovan, Codreanu ; Iștván, Dumitru ; Pop, Ioan.** Ghidul turistic al județului Maramureș. Baia Mare : Casa de Editură Algoritm Pres, 1997, p. 20, 46.
- Moldovan, Silvestru ; Togan, Nicolau.** Dicționarul numirilor de localități cu populație română din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș. Sibiu, 1919, p. 95.
- Moldovan, Silvestru ; Togan, Nicolau.** Dicționarul numirilor de localități cu populație română din Ungaria. Sibiu, 1909, p. 120.
- Onea, Mihaela.** Furia apelor a lovit Maramureșul. Glasul Maramureșului, 9, nr. 2552, 25 aug. 2005, p. 10-11 : foto.
- Posea, Grigore ; Moldovan, Codreanu ; Posea, Aurora.** Județul Maramureș. București : Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1980, p. 16, 25, 88, 92, 110, 119, 121, 141.
- Socolan, Aurel.** Circulația cărții românești până la 1850 în județul Maramureș. Baia Mare : Editura Maria Montessori, 2005, p. 39, 70, 95, 102, 108, 238.
- Suciu, Ovidiu.** Nicolae Sabău : rapsod al neamului românesc. Cluj-Napoca : Dacia, 1999, p. 12.
- * * *** Șematismul veneratului cler al diecezei greco-catolice române de Gherla pe anul 1914 [...], p. 241-242 .

Din folclorul comunei:

CICÂRLĂU

Mireasa către soacră, socri:

Mamă soacră, să trăiești,
Să trăiești, de mă iubești,
Iar de nu, tăt dragă-mi ești.
Eu închin cu astă mână
Că cu asta mi-i ndămână,
Nu-nchin cu pahar de lut
Să nu ne vedem mai mult
Ci-ț închin cu de oiagă

Să ne fie lumea dragă.
Ce ești, soacră, supărată?
De ce nu ți-i casa largă?
Eu la casă nu mă uit,
La fecior – că mi-o plăcut!
De-nu mi-o vut plăcé fecioru
Nu ț-am vut deschide-odoru,
Fecioru tău mi-o fost drag –

Ți-am deschis odoru larg,
Cu ceteră și cu steag
Să vadă nuntașii tăț
În ce căsuță m-așez:
Într-o casă frumușé,
Să trăim mulți ani în ié.

(Colecția Augustin Micu, Cicârlău : De la Floare Goja, 68 ani, 1984. Memoria Ethnologica, 2, nr. 2-3, febr.-iun. 2002, p. 342.)

Piese din costumul popular femeiesc

BÂRGĂU

Ieși afară, soacră mare
Și te uită câtă soare
Că-ț aducem noră tare

Să-ț ajute la ciubăr,
Să te scalmine de păr,
Să-ț ajute la fuior –

Să te bată de cuptor
Și de vatră câteodată
Când îi fi mai supărată.

(Colecția Augustin Micu, Bârgău : De la Maria Dănuț, 59 ani, 1984. Memoria Ethnologica, 2, nr. 2-3, febr.-iun. 2002, p. 391.)

ILBA

La umbra unui stejar,
Mîndru doarme-un militar.
Tot e încins în curele,
Ostenit de drumuri grele.
O fetiță mi-l vedea,
Către maică-sa zicea:
– Mă duc, maică, să-l mîngîi,
Cu gură și cu lămii.
– Draga mamii, nu te duce,
Că cătana-i gură dulce

Te sărută și se duce
Cătănie, cătănie,
Ce ți-i ție, nu mi-i mie,
Tu știi pururea să tragi,
În bogăți și în săraci,
În dușmani și în păgîni,
Carnea lor s-o dai la cîni.
Doară io am o mîndruță
Cu păr galbîn în cosiță
Cu fragi roșii pe guriță

Subțirică și năltuță
Un puiț de mîndruliță,
Mă iubește și mi-i dragă,
Cu inima ei întreagă,
S-o sărut în miez-de-noapte
N-aș uita-o pîn' la moarte;
S-o sărut în miez-de-zi
Nu m-aș teme c-a muri.
Rămii, mîndră, sănătoasă,
Că m-ai sărutat o dată.

(Doniga, Vasile T. Folclor din Maramureș. București : Editura Minerva, 1980, p. 33-34.)

FILE DIN CRONICA LOCALITĂȚILOR *CICÂRLĂU, BÂRGĂU, HANDALU ILBEI ȘI ILBA*

1407 – Documentele consemnează localitățile: Bârgău (Sykárló) și Cicârlău (Ó – Sikárló).

1481 – În această vreme, satele Ilba, Tăuții de Jos, Băița, Măgherauș, aparțineau dominionului cetății din Medieșu Aurit, posesiune a familiei Morocz.

1490 – Sunt consemnate în documente localitățile: Ilba (Iloba) și Valea Neagră (Fekethe-wpathak).

1493 – Localitățile Cicârlău, Bârgău, Ilba, Săbișa și Merișor aparțineau de dominionul cetății Medieșu Aurit.

1614 – Satul Bârgău ajunge în posesiunea familiei regale.

1750 – În localitatea Cicârlău se construiește o biserică nouă.

1769 – Este consemnată într-un document prima școală din Bârgău.

1784 – Se introduc matricole bisericesti în satul Ilba.

1790 – Exista școală românească în Cicârlău, mărturie sînt matricolele ce se mai păstrează.

1868 – La Ilba s-a descoperit un mare depozit de bronzuri.

1890 – La Cicârlău dascălul Teodor Cărăjan pune bazele primului cor țărănesc de aici, pe care-l va menține, intermitent, un deceniu și jumătate.

1899 – Se zidește biserica de piatră din Bârgău. Clopotul cel mare este primit în dar de la unele familii din Borlești.

1900 – După recensământul din acest an, populația localităților maramureșene se prezintă astfel: la Bârgău, 254, din care 230 români, la Cicârlău 1250, din care 1167 români, la Ilba 921 din care 751 români.

1905 – A luat ființă școala primară de stat din Cicârlău.

1909 – În localitatea Bârgău erau 49 de case, 254 de locuitori, toți români, în Cicârlău existau 273 de case, 1250 locuitori, din care 1097 erau români, iar în Ilba erau 204 de case, 921 de locuitori, din care 751 români.

1910 – Populația localităților din județul Maramureș în acest an se prezenta astfel: Cicârlău – 1346, Ilba – 1098.

1911 – Se zidește a doua biserică în Cicârlău.

1914 – extrase din datele statistice ale localități-

lor, locuitorilor și situația învățământului confesional greco-catolic pentru parohiile aparținătoare diocezei de Gherla:

Bârgău (Kissikárló) – Filie a Cicârlăului. Biserică de zid cu hramul Sf. Arhangheli, edificată în 1900. Școlari de toate zilele în școala de stat: 49. Populația după religie: 378 greco-catolici, 7 romano-catolici, 6 helvetici, 24

Pereche de miri din Cicârlău (1870)

israeliți.

Cicârlău (Nagysikárló) – Comună mică cu parohie veche. Biserică de zid, cu hramul Sf. Apostoli Petru și Pavel edificată în 1911. Casa parohială și edificatele economice de zid. Casa cantorială de zid. Școala de zid. Matricole din 1824. Școlari de toate zilele în școala de stat: 203. Paroh: Nicolae Breban. Cantor: Constantin Mateșan. Populația, după religie: 1100 greco-catolici, 26 romano-catolici, 4 helvetici, 48 israeliți.

Ilba (Iloba) – Comună mică cu parohie veche. Biserică de zid, cu hramul Sf. Arhangheli, edificată în 1600. Casa parohială și edificatele economice de zid. Casa cantorială de zid. Școala de zid. Matricole din 1784. Școlari de toate zile-

le: 74, de repetiție 24. Paroh: Simeon Anderco, protopopul districtului. Cantor-învățător: Alexandru Domnitza. Populația, după religie: 646 greco-catolici, 10 romano-catolici, 14 helvetici, 30 israeliți.

Ilba – Hándal (Ilobabánya) – Filie a Ilbei. Biserică de zid, cu hramul Sf. Ștefan, edificată în 1848, comună cu romano-catolicii. Școlari de toate zilele în școala de stat sau alte cartiere: 32. Populația după religie: 278 greco-catolici, 117 romano-catolici și 10 israeliți.

1918, nov. 24 – La Cicârlău se întocmește un proces-verbal cu ocazia adunării populare de constituire a Consiliului național din localitate. Procesul-verbal este semnat de: Nicolae Breban (președinte ad-hoc) și Sabin Goron (notar ad-hoc).

1920, dec. 1 – Populația localităților maramureșene (locuitori) era: Cicârlău = 1304, Ilba = 1025.

1921 – Episcopul Gherlei, Dr. Iuliu Hossu, cu ocazia vizitelor sale canonice (și din însărcinarea „Astrei”), împarte cărți editate în colecția „Biblioteca poporală”, în localitățile: Ilba, Săbișa, Cicârlău, Bârgău, Tăuții de Jos, Măgheruș, Mănăstur, Merișor, Băița și Nistru.

1922/1923 Din activitatea „Astrei” pe aceste meleaguri: Despărțământul Baia Mare cuprindea 38 de comune. Avea 11 agenturi în: Săsar, Firiza de Jos, Cicârlău, Bușag, Tăuții de Jos, Satu Nou de Sus, Tâmaia, Ardușat, Groși, Băița. Au fost ținute nouă prelegeri populare. Numărul membrilor: 25 fondatori, 51 pe viață, 159 activi, 163 ajutători. Total: 398 membri.

1926 – Societatea studenților universitari „Junimea sătmăreană” organizează un turneu cultural

în județ, ținând conferințe culturale la sate și înființând biblioteci populare în comunele Ilba și Mireșu Mare.

– Se construiesc biserici de piatră în localitățile Lucăcești și Ilba.

1927, ian. 30 – „Cercul cultural” al sectorului Cicârlău ține o adunare în comuna Tăuții de Jos, sub președinția învățătorului Basil Albu

1930, dec. 29 – După recensământul din acest an, populația localităților Bârgău, Cicârlău, Ilba se prezintă astfel:

Bârgău: 310 locuitori (153 bărbați, 157 femei). După naționalitate: 287 români, 5 unguri, 7 ruteni-ucraineni, 11 evrei. După religie: 1 ortodox, 293 greco-catolici, 1 romano-catolic, 4 reformati, 11 mozaici. Știutori de carte: 161 (72,2%).

Cicârlău: 1458 locuitori (723 bărbați, 735 femei). După naționalitate: 1386 români, 24 unguri, 1 german, 2 cehi, 42 evrei, 3 țigani. După religie: 4 ortodocși, 1384 greco-catolici, 14 romano-catolici, 12 reformati, 2 bapțiști, 42 mozaici. Știutori de carte: 628 (56,6%). Paroh: Nicolae Breban, protopop onor. Preot II: Lazăr Gheorghe. Poștă în localitate. Filie: Bârgău cu 265 greco-catolici. Poștă în Cicârlău. Filie: Merișor, cu 349 greco-catolici.

Ilba: 1029 locuitori (503 bărbați, 526 femei). După naționalitate: 902 români, 86 unguri, 1 german, 6 ruși, 10 evrei, 24 țigani. După religie: 62 ortodocși, 855 greco-catolici, 76 romano-catolici, 26 reformati, 10 mozaici. Știutori de carte: 493 (59,8%). Paroh: George Tohătan. Poștă, în localitate. Filie: Săbișa cu 629 greco-catolici

Selecție din „*Cronica Maramureșului*”, Vol. 1-5. Lucrare întocmită de Valentin Băințan, Zamfir Dragomir, Laura Temian, Lazăr Temian. Baia Mare, 1989.

S-A ÎNTÂMPLAT ACUM 50 DE ANI

Extras din articole ale ziarului „Pentru socialism”

Laviniu ARDELEAN**Sâmbătă 14 ianuarie 1961 – Un interesant monument istoric al orașului Baia Mare**

Monumentele istorice fac parte din tezaurul cultural al poporului. Păstrarea, îngrijirea lor în bune condiții este o permanentă preocupare a regimului nostru.

Poziția excepțional de favorabilă a orașului Baia Mare, așezat la poalele Munților Oaș – Gutâi, contribuie la ridicarea aspectului Băii Mari. Întemeiat acum 600 de ani, în orașul Baia Mare s-au păstrat o serie de monumente care vorbesc despre trecutul lui. Cea mai veche construcție din oraș este **Turnul Ștefan**. Acest turn solid a

fost martorul dezvoltării orașului, al frământărilor istorice, al evenimentelor culturale ce s-au desfășurat în decursul veacurilor în acest colț nordic al țării. Turnul – ca o anexă a unei catedrale – datează din anii de hotar dintre secolele XIII și XIV, când Baia Mare – cunoscută sub numele de Rivulus Dominarum – s-a dezvoltat transformându-se într-un orașel.

Despre construcție se pomeneste prima oară într-un document dat de Ludovic de Anjou în anul 1347, când lucrările erau în plină desfășurare.

http://images.travelpod.com/tripwow/photos/ta-00bd-51f2-948a/turnul-stefan-baia-mare-romania+1152_12915535125-tpfil02aw-16537.jpg

BIBLIOTECA DIN ORAȘUL DESTINULUI

Marian PETRUȚA
www.RoUSA.blogspot.com

Orașul Des Plaines, Illinois poreclit „orașul destinului”, străbătut de râul cu același nume, și gazda primului restaurant franciză McDonald, construit de Ray Kroc, este situat la aproximativ 27 de kilometri nord-vest de centrul orașului Chicago, în imediata vecinătate a aeroportului internațional O'Hare, și are o populație de aproape 60 de mii de locuitori.

Printre numeroase alte instituții importante, orașul Des Plaines are o impunătoare bibliotecă, care a aniversat 104 ani de existență. Aceasta a avut de-a lungul timpului 5-6 locații. În actuala clădire funcționează de ceva mai mult de 10 ani, iar dimensiunea ei este dublă față de cea anterioară. Biblioteca are angajate aproape 100 de persoane, din care o treime sunt cu normă întreagă, iar două treimi cu jumătate de normă. Din spusele directoarei adjuncte, biblioteca dispune de o colecție de aproximativ 375.000 de cărți, reviste, ziare, CD-uri sau DVD-uri cu muzică și film.

„Lunar, între 40 și 45 de mii de oameni ne trec pragul, deci suntem foarte ocupați” – declară directoarea Roberta S. Johnson, care îmi oferă cu amabilitate un tur al bibliotecii.

© Marian PETRUȚA

„Jumătate din materialele împrumutate sunt pentru copii. Așadar, pe lângă școală, suntem un centru important de activități pentru copiii din comunitate, fie ei școlari sau preșcolari”, declară directoarea.

Biblioteca dispune de aproape 200 de computere în clădire, dintre care aproape jumătate sunt la dispoziția publicului, pentru a fi utilizate în a

accesa internetul, a edita materiale sau a consulta cataloage. Oamenii pot consulta baza de date inclusiv de acasă, 24 de ore din 24, prin intermediul internetului. Pot să facă rezervări online la publicații, să primească notificări prin email și apoi pot să meargă să le ridice.

„Avem aproximativ 50 de baze de date, pe care membrii noștri le pot accesa de acasă, și unde pot găsi articole din ziare, reviste, sau enciclopedii diverse, atât pentru cei mari, cât și pentru cei mici. Pentru cei care doresc să le consulte în bibliotecă, le avem și în formă tipărită”, declară doamna Johnson. Pentru cei care nu se pot deplasa la bibliotecă (persoane bolnave, în vârstă), aceasta dispune de un autobuz care este un fel de bibliotecă mobilă, care se deplasează prin comunitate la anumite date stabilite, ducând cărți celor interesați.

„Cei care sunt rezidenți în oraș și au legitimație la noi la bibliotecă pot accesa și consulta în mod gratuit toate aceste materiale. Cei care locuiesc în orașele din împrejurimi pot veni să consulte bazele de date aici, în bibliotecă, pe internet fiind restricționat accesul, acesta

© Marian PETRUȚA

fiind rezervat doar celor care sunt rezidenți în orașul nostru”, adaugă directoarea.

La primul nivel se află recepția, unde cei care doresc pot solicita o legitimație. În ultimii ani, biblioteca a fost dotată cu aparatură performantă, cu ajutorul căreia cititorii își scanează singuri materialele sau

cărțile împrumutate, iar la sfârșit li se tipărește lista cu ce au împrumutat și data când trebuie returnate. Același procedeu se aplică și la returnare. Pentru cei care nu doresc să mai intre în bibliotecă, returnarea documentelor împrumutate se poate face afară, în parcare a bibliotecii, direct din mașină, în cutiile special amenajate în acest scop.

Etajul doi este destinat copiilor, unde se pot găsi materiale diverse, de la cărți cu imagini, la cărți cu povești sau nuvele ușor de citit pentru copii până în clasa a 8-a. Există câteva mii de CD-uri cu muzică, filme, desene animate exclusiv pentru copii. De asemenea, există o secție pentru părinți și învățători, ca și pentru familiile care își școleză copiii acasă. Este binecunoscut faptul că în America foarte multe

© Marian PETRUȚA

familii aleg această variantă de „home schooling”, adică de a-și educa copiii acasă. „Avem deci foarte multe materiale pe care părinții le pot utiliza pentru a suplimenta ceea ce se învață la școală” spune doamna Johnson.

La etajul trei este zona destinată adulților, cu cărți de ficțiune, mister, științifico-fantastice, de dragoste, sau western. Tot aici există și o secțiune de 6 mii de CD-uri cu muzică de diferite genuri și stiluri, cât și filme documentare, istorice, despre nutriție, dietă, sport, filme clasice americane, dar și o colecție bogată de peste 1.200 de filme străine, pentru comunitatea foarte diversă pe care o are orașul Des Plaines. De asemenea, există o colecție pentru elevii de liceu.

La etajul patru este secția de cărți și computere destinate adulților. Personalul care lucrează în bibliotecă poate răspunde întrebărilor și solicitărilor membrilor fie personal, pe loc, fie prin e-mail sau telefonic.

Colecția cea mai mare de materiale în afara limbii engleze este cea în limba spaniolă, urmată de poloneză, rusă și diferite dialecte pentru comunitatea indiană.

„Avem colecții mai mici în limbile de circulație franceză, italiană, sau germană, și o alta în coreeană. În total, avem colecții din cel puțin 12 limbi străine, clasificate în funcție de procentul și mărimea populației din oraș, după etnie. Anual primim rapoar-

te de la școli cu ce limbi străine se vorbesc în familiile elevilor și, în funcție de asta și de datele oferite de recensământ, ne dotăm cu materiale în aceste limbi”, spune doamna directoare.

Cât privește limba română, biblioteca din Des Plaines nu are o colecție destinată special limbii române.

În oraș se vorbesc peste 40 de limbi, biblioteca încercând să deservească în principal primele 5-6 limbi străine, dintre cele mai vorbite. Ce poate face însă biblioteca, dacă cineva solicită o anumită carte într-o anumită limbă pe care nu o are, este să verifice și să împrumute respectiva carte din rețeaua bibliotecilor statului Illinois sau chiar din alte state, unde este posibil ca respectiva limbă să aibă o colecție mai bogată. Cu toate acestea, am găsit numeroase filme românești, precum *California Dreamin'*, 4 luni, 3 săptămâni și 2 zile, *Tinerete fără tinerețe*, *La est de București*, *Cum mi-am petrecut sfârșitul lumii* sau *Moartea domnului Lăzărescu*, ca să amintesc doar o parte dintre ele. O colecție bogată de cărți, pe lângă scrierile lui Andrei Codrescu sau Herta Müller, sunt cele legate de Transilvania, *Dracula* și vampiri, scrise de diferiți autori străini. La colecția audio stăm mai bine la capitolul muzică populară, în special cea lăutărească, printre CD-urile bibliotecii găsim melodii inter-

pretate de Fanfara Ciocărlia, Toni Iordache, Dan Armeanca, Gabi Lunca, Romica Puceanu, Ion Miu, Marcel Budrala, Nicolae Guță.

Datorită tehnologiei și internetului, lumea folosește din ce în ce mai puțin cărțile. Am cerut părerea doamnei directoare cu privire la acest fenomen, și dacă consideră că în viitor bibliotecile cu cărți vor dispărea, la care Domnia sa a declarat: „Cred că modul în care bibliotecile vor furniza informația se va schimba. Acum 10 ani, de exemplu, nu puteai să obții de acasă aceste resurse informaționale pe care le avem în bibliotecă, pentru că nu erau disponibile în format electronic. Acum ele pot fi accesate prin internet de oriunde. Ce este diferit, ce s-a schimbat, este faptul că informația este mult mai disponibilă. Biblioteca noastră, de exemplu, totdeauna a fost un loc comunitar, unde părinții pot să se întâlnească, și să aibă diferite activități cu copiii, precum expozițiile de artă, vizionarea de filme, citirea de povești, montarea unor piese de teatru, reprezentații muzicale etc. De acest spirit de comunitate și întâlnire vom avea nevoie mai mult decât de orice, iar biblioteca va fi cea care va furniza acel loc de întâlnire și desfășurare a acestor evenimente. Conceptul general de a citi nu va dispărea. S-ar putea ca, de exemplu, să cauți pe internet răspunsul la întrebarea care este produsul național brut al României, dar a ține în mână și-a citi din plăcere o carte la orice vârstă nu cred că va dispărea. Oferim deja cărți în

variantă electronică sau audio, pe care cei interesați le pot descărca pe computer, iPhone sau iPad. Vom continua să oferim în acest format și mai multe cărți. De exemplu, din ce în ce mai multe cărți pentru copii sunt în format electronic pentru că sunt mult mai interactive. Copilul atinge o imagine cu ursulețul și acesta dansează sau face altceva, fiind mult mai atractivă decât o carte tradițională. Se spune că într-o casă unde sunt 100 de cărți copiii sunt mult mai pregătiți să învețe la școală, dar nu toate familiile își permit să cumpere aceste cărți și atunci biblioteca este locul de unde oamenii le pot împrumuta, pentru că ea își permite să le achiziționeze”.

Generațiile mai vechi consideră că cei tineri citesc foarte puține cărți și petrec mai mult timp citind pe internet. Doamna Roberta Johnson este de părere că tot citit este și acela, doar că într-un format diferit. „Și eu citesc ziarul „New York Times” pe internet. Cu toate acestea numărul de cărți care sunt împrumutate lunar din biblioteca noastră este același sau chiar a crescut an de an, și acest lucru se vede și în statistica făcută la nivel național. Biblioteca noastră împrumută peste 1.250.000 de cărți anual, ceea ce este foarte mult pentru o comunitate”.

**PROIECTUL
„DONEAZĂ O CARTE PENTRU COPIII ROMÂNILOR DIN AMERICA”**

Simona BOTEZAN

Într-o lume în care internetul ia locul tipăriturilor, a investi în lumea cărților nu pare o idee genială. Dar accesul la cărțile românești, la atâtea mii de kilometri depărtare de țara natală, ar putea să însemne o punte de legătură între românii din America și ceea ce au lăsat în urmă, acel personal și inconfundabil „acasă”, cu tot ce înseamnă el pentru fiecare emigrant – copilărie, familie, cultură.

Cine nu a avut, măcar o dată, nostalgia după-amiezilor petrecute în foșnetul de neconfundat al unor pagini de carte, a zornăitului casei de marcat din librăria orașului în care ne-am născut, am trăit sau am învățat? Ar trebui să oferim și copiilor noștri această șansă. La aceste lucruri ne-am gândit în 2008, atunci când am hotărât să aducem cărți românești pe Pământul Făgăduinței. În acel an, 2008, trustul de presă Mondo News a inițiat campania „Cărți pentru românii din America”. În cadrul acestui proiect, românii din țară erau invitați să doneze cărți pentru înființarea unei biblioteci românești pentru comunitatea românească din SUA.

Mulți copii ai românilor din America, născuți sau veniți la vârste fragede pe pământul făgăduinței, pierd contactul cu România și nu mai știu să scrie și să citească românește. Copiii din România care au început școala în Statele Unite, dar care pentru că nu au cărți românești, nu știu să scrie și să citească în limba română, deși își doresc să învețe despre istoria și geografia României. Acești copii, născuți în America sau veniți aici la vârste fragede, vorbesc limba română după ureche, pentru că o aud vorbită în casă și la televizor (dacă familia are programe românești la TV). Problema cea mare este că ei nu știu să scrie și să citească în limba română dacă n-au fost la școală în România, pentru că nu sunt familiarizați cu alfabetul și pronunția românească a diferitelor sunete. Ei învață din start alfabetul și pronunția engleză și petrec foarte mult timp în care vorbesc, scriu și citesc în limba țării adoptive. Chiar și cei care au făcut două-trei clase primare în țară, după opt-zece ani trăiți în America, au dificultăți la citit și scris în limba maternă și vorbesc limba română cu un pronunțat accent englezesc. Cu toată bunăvoința, părinții nu pot face prea multe pentru copiii lor, mai ales că unii nu au talente și pregătire pedagogică. Copiii din America stau foarte mult la școală, câte șapte sau opt

ore pe zi, de la ora 8 a.m., până la 3-4 p.m., iar cei care au sub 12 ani nu au voie să stea singuri acasă sau pe stradă. Ca urmare, dacă părinții lor lucrează, ei mai petrec încă 3-4 ore pe zi la un *day care* sau cu un *baby sitter* care le vorbește în engleză. Temele pentru acasă le mai ocupă două-trei ore pe zi, iar pentru cele două-trei teste și *quiz*-uri săptămânale, copiii au de învățat până la ore târzii în noapte. Timpul acestor copii este extrem de limitat. În cursul săptămânii, copiii de vârstă școlară nu au timp nici să se joace. Uneori, seara târziu sau la sfârșit de săptămână, copiii ar avea timp pentru citit, dacă ar avea cărți. Acum ei pot citi și învăța în limba română doar în weekend, la școala duminicală de la biserica românească, dacă aceasta există în zona lor și dacă este situată la o distanță rezonabilă de casă, adică sub 100 km (50-60 mile). De asemenea, puține biserici românești din SUA au spațiu suficient și personal pentru a organiza o școală de duminică.

Părinții lucrează adesea zi-lumină sau ajung târziu acasă din cauza blocajelor din trafic și a distanțelor foarte mari pe care le au de parcurs. Majoritatea se trezesc zilnic la 3-4 a.m., ca să meargă la muncă și se întorc acasă seara la 6 la 7 sau la 8. În aceste condiții este destul de greu să-i mobilizezi pe copii pentru „lecția de limba română” sau să convingi copilul (la ora 8-9 seara) să mai facă un efort să citească ceva despre România. Cred că fiecare familie de români are acasă cel puțin zece cărți în limba română, cărate în geamantane la sosirea în SUA și aduse de câte ori fac vizite în țară la rude. Dar vizitele în țară se fac destul de rar, sunt familii care n-au fost deloc în România în ultimii 10-15 ani, așa că posibilitățile de împropătare a cărților din biblioteca personală în limba maternă sunt destul de limitate. Copiii se plictisesc să tot recitească aceleași cărți românești și atunci preferă o carte nouă în engleză, să se joace pe computer sau să se uite la TV. O bibliotecă românească le-ar da acces copiilor la o colectivitate sută la sută românească, la cărți românești diverse, la o ocupație plăcută și utilă, în timpul în care părinții lor merg la slujba de duminică la o biserică românească sau după orele de curs, în loc de *day care*.

Cam de aici a pornit ideea donațiilor și a înființării unor biblioteci românești în SUA. Copiii noștri merg zilnic la bibliotecă în timpul programului de la școală. Noi putem folosi această obișnuință deprinsă din sistemul de învățământ american, dacă avem ce să le dăm de citit în limba română. M-am gândit atunci, în 2008, la identitatea comunității de români care a ales să trăiască în afara țării, peste Ocean. Câte modalități există de a-i ajuta să-și păstreze limba și tradițiile? Cine ar trebui să-i determine pe părinți să lupte pentru a păstra limba maternă și a o transmite copiilor lor? Cum ar trebui să procedeze autoritățile române pentru a-i determina pe românii din America să folosească și limba română? Spun aceasta nu doar din cauza importanței sale culturale și spirituale, ci și din cauza valenței practice, aceea de a cunoaște o limbă „în plus”. Dialogul poate aduce idei și îndemnuri constructive pentru toți cei ce trăiesc în afara țării. Noi ne-am gândit la o bibliotecă, dar poate că există variante mai bune... Eu cred că un rol strategic într-o comunitate îl joacă mediile de comunicare, fie publicații, fie posturi de radio și/sau televiziune, cu rol clar de a informa publicul larg, dar și de „a forma”. Nu mai puțin semnificativ este apelul adresat românilor din țară de a sprijini moral diaspora. Din păcate am simțit o ruptură între românii de acasă și cei de aiurea, care se adâncește în lipsa unor punți culturale peste Ocean. Centrele Culturale Române din străinătate cred că ar trebui să încurajeze coeziunea socială între români, dar și între români și societatea gazdă, în același timp punând în relief cultura fiecăruia dintre cele două popoare, ca factor de integrare și de „îmbogățire” reciprocă. Am vorbit cu români care locuiesc în alte țări, nu doar în SUA. Problema păstrării limbii materne și a tradițiilor românești, există peste tot. Părerea unui lingvist flamand: „Cel mai important este ca părinții să se adreseze copiilor în limba maternă, mai ales în cazul în care ambii părinți vorbesc aceeași limbă (româna, de exemplu). În felul acesta, comunicarea cu cei mici se poate realiza la capacitate maximă. Indiferent cât am vorbi de bine o limbă străină, starea de spirit și sentimentele ni le putem exprima cel mai bine în limba maternă. Cunoscut cazuri de părinți români care vorbesc olandeza sau franceza acasă cu copiii, însă, din nefericire, olandeza sau franceza lor este atât

de proastă, încât, la un moment dat, și copiii încep să vorbească la fel de prost. Mereu dau exemplul unei prietene românce din Belgia, căsătorită cu un japonez: cam așa este la ei: mama le vorbește copiilor în română, tata le vorbește în japoneză, părinții între ei vorbesc engleza, iar copiii învață la o școală de limbă franceză. Acum copilașii au 8 și respectiv 5 ani. După 3 ani de vorbit în acest stil, ghiciți cum vorbeau copilașii: le știu pe toate, mai puțin engleza, pe care doar o înțeleg, nu pot să o vorbească încă.” Sunt foarte multe aspecte și situații în familiile românești/mixte din străinătate. Ideea de bază a proiectului nostru a fost păstrarea limbii române, indiferent de situație. Specialiștii spun că învățarea simultană a două-trei limbi în copilărie este benefică, chiar dacă acești copii vor începe să vorbească cursiv mult mai târziu decât cei care învață o singură limbă. Copiii care în primii aproximativ opt ani de viață (numiți perioada critică) sunt expuși la două sau trei limbi, vor procesa sunetele și vocabularul limbilor respective în aceeași zonă a creierului, ceea ce va face ca acești copii să vorbească cele două-trei limbi fără accent și influență de la una la alta. În plus, ei vor putea vorbi într-o limbă cu mama, într-una cu tatăl (dacă este cazul) sau pot, de asemenea, „comuta” de la una la alta fără probleme. La naștere, fiecare dintre noi este capabil, „teoretic”, să audă și să reproducă sunete din orice limbă, dar pierdem această capacitate pe măsură ce folosim doar sunetele unei limbi – ale limbii materne. Cu cât un individ folosește mai mult limba maternă, cu atât aceasta preia în posesie toată aria din creier care, teoretic, este destinată învățării mai multor limbi, simultan. Un individ care începe să învețe o limbă străină la maturitate, va procesa informațiile (vocabular, scriere, citit) într-o altă regiune a creierului decât limba maternă și în plus va avea dificultăți în a „auzi” și a reproduce sunete din limba respectivă. Așa că este normal ca noi, adulții, să vorbim limbi străine cu accent, iar copiii noștri fără. Este anormal să nu profităm de capacitatea fantastică pe care o au copiii mici în a acumula informații și, implicit, de capacitatea lor de a învăța limba maternă și mai multe limbi străine în același timp. Din acest motiv, insist pe efortul pe care trebuie să-l depună toți părinții din diaspora și organizațiile românești din țară și din străinătate pentru a ajuta copiii să învețe și să reușească să păstreze zestrea culturală și limba română ca limbă maternă.

Mulțumesc tuturor celor care și-au exprimat intenția de a dona cărți pentru copiii românilor din America. Din păcate, au trecut doi ani și proiectul nostru nu a avut finalitate. Costurile materiale și umane sunt foarte mari. Din nefericire, nu am găsit capitalul și resursele umane necesare pentru derularea acestui proiect. Cu toate acestea, încă mai cred în cuvintele lui Emil Cioran: „Noi nu ne-am născut într-o țară, ne-am născut într-o limbă”. Indiferent unde locuim pe Planeta Albastră, rădăcinile noastre rămân românești.

PROMOVAREA SERVICIILOR BIBLIOTECII ÎN MEDIUL ON-LINE

Ioana DRAGOTĂ

În curând se vor împlini doi ani de când la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare a avut loc Conferința internațională „Biblioteca publică și Web 2.0”, temă de mult timp dezbătută în țările avansate din acest punct de vedere și aflată într-o situație oarecum inedită la noi, unde, de la bibliotecă fără sediu, darmite fără calculator, până la bibliotecă foarte modern dotate, găsești toate variantele posibile.

Data fiind situația expusă mai sus, găsesc că nu poate fi lipsită de interes o trecere în revistă a posibilităților de promovare a serviciilor de bibliotecă on-line.

Nu pot începe însă fără a puncta un fenomen care mă intrigă. Pur și simplu am impresia că asist la o rupere în două a bibliotecilor publice românești. Într-un mod cu totul și cu totul eronat, zic eu, și nu știu prin ce efect pervers, întâlnesc de multe ori exprimări care par să opună cunoștințele biblioteconomice utilizării calculatorului. Că regulile biblioteconomice pot și trebuie să se schimbe la impactul cu IT mi se pare evident. Că regulile biblioteconomice acționează uneori constrângător, ca o frână, iarăși sunt de acord, dar a gândi că bibliotecarilor, ca profesioniști ai informației, le este de ajuns să știe să navigheze pe internet și punct, mi se pare una dintre cele mai mari amenințări la adresa statutului profesiei, așa cum o văd eu.

Tehnicile de căutare, disciplina și rigurozitatea, buna organizare a cunoștințelor în capul bibliotecarului, toate concură la căutări de succes, la creșterea ratei căutărilor de calitate în detrimentul celor „norocoase”. Inclusiv discernământul în utilizarea site-urilor și alegerea informațiilor valabile/posibile, efectuarea de conexiuni rapide și corecte țin tot de o disciplină intelectuală ce se poate învăța (dacă sunt îndeplinite câteva minime condiții).

Nu vreau să dezvolt prea mult subiectul aici, deși s-ar putea spune încă foarte multe. Dar trebuie menționat obligatoriu Programul Biblionet, de neevitat atunci când vorbim de informatizarea bibliotecilor publice românești,

în special comunale. Chiar dacă nu mi se pare chiar corect să spunem că cu Biblionetul a început informatizarea bibliotecilor românești, cum mi s-a părut că înțeleg pe alocuri, din expresii mai sofisticate, meritele acestui program în informatizarea bibliotecilor publice românești sunt incontestabile și binecunoscute. Cu o activitate de promovare și de PR, din care consider că avem multe de învățat, IREX-ul reușește să facă cunoscute și să promoveze cu succes exemplele de bune practici, lucru pe care mulți dintre noi încă nu l-am asimilat.

Dar, cum am spus, nu acesta este scopul articolului.

Sărind peste problema banilor (deși nu prea se poate), în mod normal, dacă există calculator, trebuie să urmeze și conexiunea internet. De aici derivă cataloage electronice, apoi pagini web și cataloage on-line. Nu toate bibliotecile publice au pagini web. Dintre cele care au, cele mai multe îl au pe bază de „voluntariat”, ca să zic așa. Adică oameni care își asumă, de bunăvoie, sarcini suplimentare. Prea puțini își pot permite să plătească profesioniști ai domeniului. Iar paginile web sunt așa cum sunt: unele foarte bune, altele mai lăsând de dorit. Dar oricum ar fi, chiar și cele mai statice dintre ele, tot sunt mai bune decât nimic. Când cel care le întreține nu are a face prea mult cu biblioteca, lucrul acesta se simte în organizarea și accesibilitatea datelor. Există multe exemple de pagini web extrem de reușite, românești și străine, ce ne pot servi drept model, dacă nu avem prea multă inspirație. Dacă suntem atenți și ne ținem la curent, pe o pagină web, ca să fie „vie”, tot timpul trebuie aranjat câte ceva. Când vezi că ultima actualizare pe site-ul unei bibliotecii publice s-a făcut în urmă cu luni, ani, nu e prea plăcut. În afară de program, adrese, contact, catalog online, mi se pare foarte important să-mi sară în ochi ce se întâmplă în bibliotecă în acel moment. Desigur, baze de date, legături utile, activități – deci site-ul

funcționează și ca o invitație la bibliotecă –, activitate editorială și câte și mai câte!

Dar nu vreau să scriu un articol nici despre paginile web, deși ar fi interesant unul cu această temă. Nici nu prea cred că am să-l scriu vreodată. Cu toate că am cerințe, preferințe și gusturi clare și vizitez, cât de des am ocazia, paginile web ale bibliotecilor, românești mai ales – zic, adică, România și Republica Moldova. E dificil să abordezi o astfel de temă fiind angajat al unei biblioteci județene. Vrând-nevrând antrenezi instituția căreia-i aparții. Și nu mi se pare corect. Mă tem că nu ai fi considerat imparțial și discuția s-ar putea muta pe terenuri nedorite. Poate la pensie.

Deci, pe pagina web sunt de dorit cât de multe informații, oferta de servicii la vedere, dar totul frumos și bine aranjat.

Dacă pagină web nu au toți, dintre cei care au, foarte puțini oferă oportunitatea de a întreba bibliotecarul. Și nu înțeleg de ce. Doar bibliotecarul este întrebat zi de zi, față în față, asta e menirea lui și trebuie să răspundă pe loc. Cu cât pare mai ușor să ai răgazul să răspunzi în 24-48 de ore, putând să consulți toate sursele disponibile! Și totuși, bibliotecarii au rezerve. Să fie „scripta manent” la mijloc?

A, da! Mai avem și banda pe care „curg” informațiile, news ticker-ul cu ce se întâmplă în bibliotecă moment cu moment. De toate acestea se îngrijește administratorul nostru de sistem Marcel Țura. Pentru că știe, poate și vrea. Și asta e o situație des întâlnită în bibliotecile românești. Modernizarea de jos în sus, pe baza entuziasmului, disponibilității, dorinței personalului de a face ceva mai mult, de a da un plus de sens muncii și de a găsi împlinirea profesională. Devotament față de profesie și/sau instituție, ambiție, bucuria și plăcerea lucrului bine făcut, un adevărat coctail cu multe ingrediente.

În această situație de „voluntariat” sunt și multe dintre bloguri. Îmi plac blogurile bibliotecilor și blogurile pe teme de biblioteconomie, lectură, cărți. Sunt locuri plăcut de vizitat. Noi încă nu avem, dar proiectul există și va fi materializat cât de curând. Într-adevăr, un blog cere multă implicare și timp, dar mi se pare că merită cu prisosință. Pentru că orice dialog bi-

bliotecar-cititor, bibliotecar-bibliotecar, cititor-cititor, aduce mari beneficii.

Mai vreau să spun despre contul Facebook al bibliotecii. Și nu pentru că e la modă. E o chestiune de logică. Dacă potențialii tăi utilizatori s-au mutat în Țara Facebook, nu ai ce face, trebuie să te duci după ei. Asta e! Dacă nu vin ei la bibliotecă, merge biblioteca la ei. Văd două mari avantaje pentru contul Facebook al bibliotecii. Primul, legătura cu prietenii-cititori, al doilea, rețeaua de biblioteci prietene care se poate crea, funcționând ca un schimb permanent de idei și experiență, bune practici, cum spunem acum. Bibliotecarii, dacă sunt încurajați să-și susțină biblioteca pe Facebook, contribuie la creșterea audienței bibliotecii. Informația se distribuie exponențial. Cel mai frumos lucru pe care l-am citit despre biblioteca noastră pe Facebook este: „Ești Paradisul din orașul nostru”, afirmație venită de la o cititoare. În consecință, uite ce borgesian: am ajuns și lucrez în Paradis. Responsabilă de aventura facebook a bibliotecii este colega noastră Adina Dorolțan. Dar și Filiala Calea Traian și-a deschis cont. Acolo se ocupă de asta Ioana Dumuța. Altfel, bibliotecarii au și ei conturile lor. Când găsești câte un comentariu, un like, un semn cât de mic măcar, ai sentimentul că comunitatea profesională depășește granițele bibliotecii și e un sentiment tare plăcut.

De curând, biblioteca și-a deschis canal video. Este chiar la început. Din nou Marcel Țura a avut inițiativa. Îl aprovizionează colega noastră Corina Șandor, specialist în PR. Corina mai are o rețea de abonați cărora le trimite, prin poșta electronică, informații privind activitățile bibliotecii. Sunt acolo bibliotecari și, ce mi se pare important, se ține o bună legătură cu bibliotecarii școlari care ne mediatizează, la rândul lor, activitățile. Roadele acestei colaborări sunt din ce în ce mai vizibile.

E un început. Cum se vor dezvolta lucrurile, ce noi oportunități de utilizare a acestor căi vor apărea, o să vedem de acum înainte. Totul este să fim atenți și să identificăm corect oportunitățile.

www.bibliotecamm.ro

<http://www.facebook.com/home.php?ref=hp&skip#!/pages/Biblioteca-Judetean-Petre-Dulfu-Baia-Mare/119139584819330>

<http://www.youtube.com/watch?v=FXQjOMR4DhY>

DIN REVELAȚIILE ȘI DILEMELE BIBLIOTECONOMICE ALE DIASPOREI

Antoaneta TURDA

Elaborarea articolului din numărul 1-2/2009 al revistei „Bibliotheca Septentrionalis” referitor la câteva considerații generale despre diaspora română și oglindirea ei în TINLIB (unde menționez câteva aspecte specifice de reflectare a acesteia, grație menționării, la anumite câmpuri, a elementelor distinctive ce o definesc din punct de vedere biblioteconomic) mi-a deschis, în anul următor, apetitul tratării diasporei din acest punct de vedere în modul cel mai detaliat posibil, ceea ce a generat, în mintea mea, o multitudine de întrebări și, în final, tot atâtea revelații din cele mai variate. Bucuria dezvăluirilor de tot felul a fost întotdeauna atât de mare încât, cuprinsă de frenezie, am încercat să cuprind, în Programul TINLIB, toate amănuntele referitoare la diversele personalități ale diasporei, la rubricile care îmi dau această posibilitate. Am găsit astfel cartea de debut a Silviei Cinca (stabilită în SUA). Este vorba despre volumul *Pisica și vorbele*, apărut în 1966 la Editura pentru literatură din București, semnat Silvia Nicolau Cinca (nume pe care l-am trecut la *Forma neprețurată*, unde Silvia Cinca mai figurează cu două pseudonime: King, Roberta și Stone, Carol).

Problema pseudonimelor este pusă și la sculptorul Nicăpetre naturalizat canadian, în cazul său, pseudonimul fiind mai cunoscut decât numele real care, în baza noastră de date, apare la *Forma neprețurată*. Bălănică, Petre M.

Sub semnul pseudonimului Calvus Jehan, fostul păpușar (pe numele său adevărat, Peter Vlad Chelu) stabilit în Austria, stă fermecătorul volum *Bumbarghes al II-lea*, în care jocul imaginației trece dincolo de paginile cărții, ajungând la pseudonimul mai sus amintit, care este folosit și el tot dintr-un elan creator menit a întări relația real-fantastic.

Caz interesant de folosire a pseudonimelor este cel al Gabrielei Marinela Petrescu (*Forma neprețurată*) cunoscută sub pseudonimul Petra Vlah,

în memoria mamei sale, de origine aromână și a lui Eugen Caraghiaur (pe numele adevărat Khan Eni – trecut, alături pseudonimele Caraghiaur de Panciu, Eugen; Caraghiaur, Eugen și Caraghiaur, Eugène Enea la *Formă neprețurată*). Oprindu-mă la cetățeanul canadian de origine cumană născut la 15 august 1923 în Comrat, Basarabia, amintesc că a înființat la Montréal Casa Cumană și programul Telé Roumanie.

Abordarea subiectului legat de folosirea pseudonimelor sau a numelor autoarelor care își modifică numele după căsătorie desigur că este unul mereu deschis, aceeași deschidere având-o și câmpul *Note* din TINLIB, unde sunt trecute informații dintre cele mai diverse. Aici, la toate personalitățile diasporei, notez (în cazurile în care am certitudinea că informația e exactă) data stabilirii în țara de adopție, acestei informații care apare în majoritatea cazurilor, urmând să îi adaug orice altă informație utilă în a face o descriere cât mai cuprinzătoare a personalității în cauză. Pentru a ilustra aceasta, nu mă voi pierde, acum, într-o puzderie de exemple, ci mă voi limita doar la câteva care mi se par a incita curiozitatea celor care vor să studieze diaspora română. La sculptorul și muzicianul Nicolae Agârbiceanu, informațiile de la *Note* sunt: este fiul lui Ion Agârbiceanu și faptul că s-a stabilit în Franța cu puțin înaintea izbucnirii celui de-al doilea război mondial. La scriitorul Campus Iosef Eugen, stabilit în Israel; la aceeași rubrică menționez că s-a stabilit în Israel în 1960 și că a fost profesor al lui Ilie Constantin. Oprindu-mă la cunoscutul actor Dinu Ianculescu (una din vocile celebre ale Teleenciclopediei de odinioară), am notat, printre altele, că în tinerețe a frecventat Cercul Literar de la Sibiu, iar la Vintilă Ivănceanu (n.: 1940, m.: 2008) am menționat că acest scriitor a reprezentat foarte bine curentul manierist din România și că a făcut parte din grupul oniric, alături de Dumitru Țepeneag, Leonid

Dimov și Virgil Mazilescu. După stabilirea în Austria s-a remarcat tot ca poet, fiind cotelat ca unul dintre cei mai mari scriitori postmoderni austrieci. Despre artistul plastic și criticul de artă Eugen Ciucă, cea mai importantă informație din cele cinci aflate la *Note* este cea care menționează faptul că este considerat inițiatorul teoriei despre abordarea celei de-a patra dimensiuni a artei ca metodă complexă de exprimare artistică. Personalitatea complexă a scriitorului, istoricului și criticului literar Alexandru Ciorănescu este marcată prin câteva note dintre care amintesc doar că: romanul publicat în limba franceză în 1936 și intitulat *Le conteau vert* este semnat cu pseudonimul Treize Alexandre (trecut la *Formă neprețurată*) o stradă din Santa Cruz din Tenerife îi poartă numele și un caiet manuscris din 1974, intitulat *Guignol triste*, care conține 12 povestiri în limba franceză, a fost tradus în limba română de Simona Cioculescu sub titlul *Paița tristă*. Tot grație acestui generos câmp, se mai pot afla amănunte care leagă personalități ale diasporei de Baia Mare. Am menționat, astfel, la *Note*, că scriitorul Eugen Cojocaru (stabilit în Germania) și-a lansat volumul de proză scurtă *Fața nevăzută a lunii* la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din Baia Mare în data de 19 aprilie 2010, iar la cunoscutul scriitor Virgil Duda, faptul că în 1961 a fost jurisconsult la Baia Mare.

Explorarea la maxim a tuturor posibilităților oferite de Programul TINLIB în prezentarea diasporei române m-a dus și spre alte rubrici care, prin completare, întregesc portrete ale diasporei. Mă gândesc, în acest context, la Angela Călin-Balogh (n.: 16 iunie 1959, București) stabilită în SUA, care, atât în România, cât și în țara de adopție, s-a remarcat ca scenografă, ceea ce am consemnat la *Activitatea socioprofesională* unde am notat că, în perioada 1982-1985 a lucrat ca asistent scenograf la Studioul Cinematografic București, remarcându-se prin costumele realizate pentru filmele *Adela*, *Dreptate în lanțuri* și *Moa-*

ra lui Călijar. A mai lucrat costumele pentru spectacolul *Unchiul Vania* de Cehov, pus în scenă la Galați în anii '80, și pentru un spectacol pus în scenă la Teatrul „Ion Creangă” din București. După stabilirea în SUA, se remarcă în același domeniu, al scenografiei.

Diversitatea rubricilor ce pot fi folosite în programul mai sus amintit m-a ajutat să introduc în baza de date și nume poate mai puțin cunoscute în România, dar sonore în țara de adopție, cum ar fi cel al Rodicăi Prato, ilustratoarea stabilită în SUA, care a făcut studii de arhitectură în Franța. Pomenesc aici numele ei, întrucât îl asociez unui alt membru al diasporei, și anume poetei Gabriela Melinescu, stabilită în Suedia, care se poate mândri cu ilustrațiile făcute de Rodica Prato, la câteva volume, cazuri în care Rodica Prato este trecută ca editor și cu funcția de ilustrator.

Munca, e adevărat, lentă (ea stând sub imperiul multor dubii și a necesității luării unor decizii în urma cărora oricând se pot opera modificări, în funcție de informațiile pe care le acumulez în timp) desigur că, în ciuda multor impedimente și rețineri ce țin de etica profesională, are partea ei bună, și anume readucerea acasă, măcar prin intermediul cărților ce le deținem, a diasporei române, efort pe care eu îl văd în primul rând ca pe o datorie morală.

Studiul mai aprofundat al diasporei române, pe lângă bucuria descoperirii multor lucruri interesante, mi-a provocat de-a lungul timpului multe dileme în tratarea autorilor respectivi întrucât o parte dintre ei s-au reîntors în țară, numele lor putând fi totuși legat de diaspora română, printr-o anumită perioadă în care au excelat în țara de adopție, nume precum Ilie Constantin, restabilit în țară în 2002, sau Aristide Buhoiu (4 aprilie 1938 - 6 aprilie 2006) reîntors în 1990, fiind practic imposibil de detașat de ideea de diaspora română întrucât contribuția lor în acel spațiu nu poate fi trecută cu vederea.

BIBLIOTECA REGALĂ HAGA**Alina LEMNEAN**

Mai mult decât casa guvernului olandez, Haga oferă o arhitectură atractivă, clădiri istorice și muzee de artă. În vecinatele orașe Delft și Leiden completează această bogăție culturală.

Scurt istoric al orașului

Fiind al treilea oraș ca mărime din Olanda, cu o populație de 472.000 de locuitori, Haga (Den Haag, sau 's-Gravenhage, în olandeză), este cunoscută drept „capitala politică a Olandei”. Clădirile sale guvernamentale se îngrămădesc în jurul Binnenhofului. Este, de asemenea, reședința reginei și tot aici se află câteva palate regale, Curtea Internațională de Justiție, renumitul Palat al Păcii, și aproape 80

de ambasade și consulate.

Haga a fost la început un cătun din apropierea castelului conților din Olanda, construit în secolul XIII. Cătunul s-a dezvoltat în jurul unei cabane de vânătoare care a aparținut conților, ceea ce i-a conferit numele ciudat de 's-Gravenhage (teritoriul contelui). Deși Haga nu a avut niciodată o chartă de privilegii, are totuși propriul său blazon. Declarat

oficial în 1861, aceasta înfățișează o barză ținând în cioc un țipar. Se spune că această imagine evocă berzele medievale care își făceau cuibul pe insula din lacul Hofvijver. Prezența lor a fost considerată de cetățenii orașului Haga de bun augur, fiindcă berzele

curățau toate rămășițele din piața de pește, care altfel ar fi putrezit și ar fi putut duce la poluare și diverse epidemii. Astfel, ca o apreciere a acestei păsări, barza este acum pictată pe toate instituțiile.

Biblioteca Regală din Haga

În cadrul vizitei profesionale pe care am făcut-o în Olanda, unul dintre obiectivele vizitate a fost Biblioteca Regală din Haga. Aici am fost primiți de domnul Johann Stapel, șef catalogare și stocare a informațiilor. Am aflat de la Domnia Sa că principalul obiectiv al anului 2010 a fost dezvoltarea infrastructurii Bibliotecii Regale. La ora actuală, această instituție folosește un sistem de căutare a informațiilor numit WORLD CAT (colecțiile bibliotecii conțin mai multe cărți, decât materiale pe suport electronic). Obiectivul prioritar este de a dezvolta traseul: WORLD CAT –

GOOGLE.

Un alt sistem informatic pe care îl folosește Biblioteca Regală este GGC-ul, prin intermediul căruia toate bibliotecile pot introduce informații care să ducă la World Cat. Mai precis, cine caută o informație în Google este trimis spre World Cat. Bibliotecarii de aici vor pune foarte mare accent pe informația digitală, deci vor să transforme toate colecțiile în conținut digital. Informația despre conținutul digital va fi preluată de sistemul de management și toate informațiile vor circula. Maniera tradițională nu se mai potrivește lumii de azi,

prin urmare, bibliotecile trebuie să lucreze ca un întreg colectiv, și toată lumea să aibă acces la bibliotecă.

Una dintre sarcinile Bibliotecii Naționale este de a păstra toate publicațiile țării (pe suport de hârtie sau în format electronic). Depozitul electronic este o soluție de arhivare, având scopul de a păstra informația pentru generațiile viitoare. Tot ce este digitizat trebuie să fie accesibil. Acum, bibliotecarii de aici se gândesc la o nouă infrastructură care să aibă în

centru catalogul unic bibliothek.nl – portalul prin care să fie accesibile toate informațiile. Ei consideră (și suntem de acord cu aceasta) că este foarte important ca bazele de date să fie deschise și accesibile tuturor. La nivel național se preconizează a fi elaborat un regulament de acces la informațiile digitizate. Bibliotecile publice au o viziune comună și toate lucrează împreună. La această dată, există o singură bibliotecă digitală pentru toate bibliotecile publice olandeze.

JURNAL DE CATALOGARE
Fragmente august 2010**Adelina ULICI***luni, 2 august 2010*

Și dacă cititorii sunt oameni care nu au o viață și-și umplu golul din suflete cu viața personajelor, sau a celor care scriu, își creează iluzia uneia citind ce au scris alții? Sau cei care scriu (cei care într-adevăr au ce comunica) își aduc aminte ceva ce noi am uitat, au acces la o cunoaștere pe care noi am pierdut-o? Sunt Învățătorii, cum ar veni?

Poate am să-mi creez un blog. De ce? Greu de răspuns. Asocierea jurnalelor online cu lipsa de pundoare și exhibiționismul e deja un stereotip. La început am crezut că oamenii scriu bloguri din cauza singurătății și că a avea un blog este un lucru trist. Adică nimeni din jurul tău nu este interesat de o față a ta pe care dorești să o împărtășești. O nevoie nesatisfăcută de comunicare. Sau poate cei din jurul tău nu te văd așa cum ai dori să fii (și nu ești), iar pe blog poți fi altcineva. Sau poate e ca la piață: vine fiecare și-și etalează mărfurile pe tarabă, în speranța că va găsi persoane-cumpărători. Sau poate e ca atunci când ai ajuns într-o lume greșită și cauți exemplare din specia ta, în speranța că nu-i fi chiar ultimul exemplar din univers (și constăți, slavă Domnului, că nu, nu ești singur). Sau e narcisism. În limba engleză, da ei sunt gata tot timpul să creeze ceva nou în vocabular, există *attention whore*. Oricum, nu se cade să scrii pe blog de rău despre bloguri. Iar eu nu voi putea identifica decât motivele care mă îndeamnă pe mine să scriu un blog. Sau care m-au făcut să găsesc ProLibro. Există și o parte cenzurată în orice jurnal publicat, nu-i așa?

Ultimul număr din „Dilema veche” pune în discuție subiectul: Moare viața privată pe internet? Public vs. privat, cum ar veni. E numai o iluzie. Suntem mulți, refacem turnul Babel, revenim la o limbă comună, poate: icon, emoticon & un pic de engleză. Cu cât suntem mai mulți, cu atât suntem mai protejați. Așa cum turma apără gazelele, așa cum bancurile de pești... forma de apărare a celor fără apărare. Îmi vin în minte imaginile apocaliptice din timpul migrației turmelor de gnu din savana africană la traversarea în goană nebulă a apelor mișunând de crocodili. Sigur că unele exemplare mai cad pradă prădătorilor. Dar, statistic vorbind, nu contează. E nesemnificativ. Nu același lucru l-ar spune, probabil, victimele.

„ProLibro” devine grup. Devin sentimentală. Mai vizitez vechiul blog. Câte ceva mai citește, statistica mai merge, viața mai pâlpâie în el. Oare cum moare un blog? După ce nimeni nu-l mai administrează, rămâne și plutește în derivă? Mai scriu câțiva întârziți, ca pescărușii care poposesc uneori pe nava pustie? Se umple de alge, de vietăți microscopice ciudate? Îl erodează bătaia monotonă a valurilor și în cele din urmă se scufundă? Îl pescuiește cineva? Îl duce la fier vechi? Aici ar interveni bibliotecarul de bloguri, blogotecarul, cum ar veni. Nici webografie/weblogografie/webliografie nu sună mai bine. Știu că nu e o scuză... Dar e fascinant să asisti la digestia lingvistică: adică suntem contemporani cu asimilarea unor neologisme englezești, în special în IT și economie. Multe cuvinte

și-au găsit locul cu ușurință, are legătură cu felul în care primesc articolul hotărât sau pluralul, cu muzicalitatea și simțul limbii, în cele din urmă. Dar sunt și care își găsesc mai greu forma. Așa e cu „site”, la scriere, la plural: site-uri, situri – eu tot saituri aș alege și iată, cu webografia, care „nu sună” suficient de bine și atunci, prin contaminare auzim de weblografie sau webliografie care sună mai aproape de „bibliografie”, cu care suntem obișnuiți.

Cu trecerea anilor devii tot mai rigid, mai puțin dornic de schimbări, te atașezi, câștigi tabieturi. M-am gândit azi să vând o oglindă veche la antichități. Nu cred că am să pot. Asociez oglinda cu momente în care ne-am reflectat în ea. Și am în memorie un moment în care ne-am reflectat amândoi în ea, tineri, râzând fericiți. Nu, n-am să pot să o vând, deși știu că imaginea e în mintea mea și nu în oglindă, deși știu că nu ne pierdem în lucruri, că suntem liberi.

Nu-mi place să mai spun ce intenționez să fac. Am în spatele meu o carieră plină de proiecte abandonate din cauza mea, din cauza altora... Atâtea lucruri pe care mi-aș fi dorit să le fac și apoi a trebuit să renunț.

marți, 3 august 2010

M-am chinuit, nu de mult, cu trei autori de limbă germană ai unor cărți tipărite la noi în perioada interbelică (Iași, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”, 1925-1932). Unul e Christoph v. Schmid, cu formele Christofor și Kristof, cu care apare pe ediții anterioare deținute la Colecții speciale. Veșnica problemă a numelor de pe cărțile ungurești, dar și de pe cele nemțești din vremea Imperiului (unific vedetele de autor) – e scriitor neamț, autor de istorioare morale și religioase. Mai identific Joseph (Josef, Iosif) Spillmann, scriitor elvețian și Anton Huonder tot elvețian, de expresie germană. Am umblat mult după aceste date, atunci când am făcut confruntările în catalog. Azi, încercând să le mai verific o dată, nu mai găsesc nici o adresă valabilă pe internet. Azi nu aș fi avut aceeași inspirație, nu m-aș fi descurcat, nu aș mai fi găsit informațiile. Pentru că trebuie să găsești un site credibil. Era vorba de organizații bisericești și studii de istoria bisericii. Sigur, mai sunt și enciclopediile de epocă... Dar nu întotdeauna ești norocos. Uneori mai lași și lucruri în suspensie, cu speranța că, odată și-o dată, vor apărea date suplimentare, care te vor ajuta să rafinezi informațiile oferite. Cam așa cum sunt ciaturile în Wiki, scuzată să-mi fie comparația. Știu, știu, că pentru un bibliotecar nu e de bonton, nu e onorabil să faci referire la Wikipedia. Dar nu trebuie să i se conteste și anumite merite. De exemplu, în zona personalităților minore, nimeni nu-ți mai oferă informații decât Wiki și, desigur, paginile web minore. Mult zgomot pentru nimic. Câtă muncă și nimic nu se vede! Poate am muncit în zadar, dar poate cândva, cineva, va avea nevoie de această informație. Asta mă face să mă întreb cât din munca bibliotecarului e într-adevăr de folos și cât dintr-o bibliotecă. Poate că mai bine fac americanii cu bibliotecile lor, dar deocamdată mi-ar lipsi ceva dacă am lucra așa. Sigur că obișnuința e a doua natură.

Edițiile sunt de format mic. Au ilustrații alb-negru. Sub ilustrația, care ocupă o pagină, e scris citatul din text pe care îl ilustrează. Asta mă face să-mi aduc aminte de cărțile din copilărie... Așa era și ediția din „Suflete moarte”, pe care am citit-o mult mai târziu. Atunci mă speria titlul și, la fel, caricaturile grotești ale personajelor, cu care era ilustrată. Poveștile lui Schmid sunt înduioșătoare, într-un stil demodat. Le va mai citi vreodată cineva? Uneori Colecțiile speciale seamănă cu un cimitir de cărți.

De pildă, la o pagină 41, sub ilustrație scrie: „Bărbatul îngrozit scoase un strigăt”. Interesantă decizie de a ilustra ceva ce presupune senzații auditive. Dacă zic asta, mă gândesc la tabloul „Strigătul” al lui Munch. Câtă disperare neputincioasă e acolo! Și, ca într-un joc care nu se mai termină, despre tablou s-a scris un roman: „Strigătul” de Laurent Graff (Humanitas, 2007, în colecția „Cartea de pe

noptieră”, colecție ce, spre marele meu regret, nu mai este scoasă în evidență la accesul liber la raft. Asta e marketingul, gata.). Îmi aduc aminte că mai este un tablou, al lui Vermeer, „Fata cu cerclu de perla”, care a prilejuit scrierea unui plăcut roman a lui Tracy Chevalier (Iași, Polirom, 2003), pe care mi l-a recomandat Fîruța. Romanul a fost ecranizat... (Regia: Peter Webber, cu Scarlett Johansson și Colin Firth, minunați actori, deci, înapoi la imagine, în mișcare, de astă dată.)

Revenind la „Strigătul”, am înțeles că tabloul a fost furat și, în consecință, pierdut pentru totdeauna, fiind prea celebru ca să existe vreo șansă de-a intra în circuitul vânzărilor de tablouri. Am văzut un album de artă splendid ca idee: albumul tablourilor celebre furate din muzee. Pierderi ireparabile. Asta mă face să mă gândesc la bibliotecile pierdute și ele de-a lungul timpului. Ce mai labirint! Există metamorfozări imagine-cuvânt-imagine dar și cuvânt-imagine-cuvânt, pentru că am văzut cum Quentin Tarantino își publică scrierile, dezvoltate și îmbogățite și există situații când cartea urmează filmului. Ce să mai spun de personajele de benzi desenate devenite desene animate și apoi filme? Ah, da, am uitat muzica, baletul și operele pornite de la cărți sau retranspuse în povești (Spărgătorul de nuci). Mai sunt numeroasele sculpturi inspirate de Don Quijote. Până la urmă și ilustrația de carte, transpunerea în imagine a poveștii e tot o artă. Toate artele sunt implicate. Importantă e povestea surprinsă în limbajul fiecăreia dintre ele. Ah! Am uitat, am văzut Mona Lisa sau Gioconda în numeroase titluri, fie că aveau legătură cu celebrul tablou, fie că nu. Cam așa e căptușită mintea unui bibliotecar. Curată babilonie! Biată paradă de erudiție zadarnică! Să îndrăznească să mai spună cineva că nu e o muncă de uzură. Și asta e numai una dintre laturile uzurii. Cea mai stresantă, rămâne, în opinia mea, partea de a răspunde întrebărilor publicului. Oamenii întreabă cu convingerea că ar trebui să ai răspuns la întrebările lor, că trebuie să știi tot. De fiecare dată când ratezi (și nu ai voie!) e extrem de frustrant. De aceea trebuie să fii înarmat în așa fel încât ceva, ceva, un capăt de informație, o direcție de investigație să poți oferi întotdeauna. Chiar ar fi interesant un studiu făcut de specialiști asupra nivelului de stres, că așa, zicem noi, că este o meserie stresantă.

miercuri, 4 august 2010

Am primit fluturașul cu noile salarii, diminuate cu 25%. Ce jalnic! Știam că va fi așa, dar una este să știi că urmează și alta este să te găsești în fața faptului împlinit. Mi se pare stupid că, practic, mi-au fost diminuate cu 25% toate sporurile, inclusiv cel de vechime (am întinerit, cumva?). Surpriză! În felul acesta, veniturile mi s-au diminuat cu aproape 30%.

Au trecut vremurile când socoteam că aș fi în stare să aduc eu bani de acasă, numai să lucrez în bibliotecă. Atunci nu știam ce înseamnă nesiguranța zilei de mâine. Ca să poți lucra trebuie să trăiești, în primul rând. Dumnezeu cu mila!

joi, 5 august 2010

Teme de meditație:

1. Granița dintre subtitlu (în general noțiunea de subtitlu nu prea este discutată: „al doilea titlu al unei lucrări, de obicei scris cu caractere mai mici și pus sub titlul principal, pe care îl completează” cf. DEX) și informațiile despre titlu sau chiar dintre titlu și informațiile despre titlu.
2. Ca o consecință, problema semnelor de punctuație care trebuie introduse uneori de bibliotecar, pentru a separa părți din titlu. Ceea ce pe pagina de titlu este evident ca intenție, prin folosirea de rânduri tipografice distincte, adică o parte din titlu pe un rând, o altă parte dedesubt și așa mai departe, fapt ce suplinește „virgula”, „cratima”, „două puncte” sau chiar „punctul”, care s-ar impune într-o scriere cursivă, pe un singur rând. Singurul lucru ce poate fi folosit ca reper din ISBD este felul în care se procedează cu titlurile distincte de același autor sau de autori diferiți scrise pe pagina de titlu (în absența unui titlu comun), adică separare

prin „punct spațiu”, respectiv „spațiu punct-virgulă spațiu”. Se creează un precedent: introducerea semnelor de punctuație suplimentare în interiorul unui câmp. Dar acestea sunt semne de punctuație cu iz biblioteconomic. Eu vorbesc despre semne de punctuație propriu-zise, pe care normele de scriere ale limbii române le impun în anumite situații, și care sunt evitate de editorii cărții prin dispunerea pe rânduri diferite. Exemplu: **STRIGĂT DE ALARMĂ / SĂRIȚI ÎN AJUTOR / Au intrat lupii în stâna Domnului / CĂRTICICĂ POPULARĂ ÎMPOTRIVA ADVENTIȘTILOR. Roman** (Editura Seminarului Franciscan – Hălăușești, 1930). Exemplul nu e ales cu tendință, asta e cartea pe care am avut-o de prelucrat. În

text liber, ar veni cam așa: Strigăt de alarmă: Săriți în ajutor! Au intrat lupii în stâna Domnului, iar „cärticică populară... „ este, în mod evident, informație la titlu. Dar, îmi vine greu să transpun așa titlul de mai sus în câmpul Titlu din baza de date. Să le separ prin „punct”, pur și simplu? Parcă nici așa nu-mi convine...

Câteva cuvinte despre cärticica Strigăt de alarmă.

Pe pagina de titlu, verso, apare „Imprimatur No. 2951”, semnat Mihai Robu, Episcop de Iași. E prima dată când văd o carte cu Imprimatur-ul la vedere. E și un îndemn de răspândire a cărții în el.

(IMPRIMĂTUR s. n. 1. formulă prin care cenzura bisericii catolice aproba tipărirea unei cărți. 2. autorizație indicând „bunul de tipar” pe o corectură MDN.

Deci, înrudit cu „Tipărită cu binecuvântarea...” de pe cărțile bisericesti ortodoxe.)

3. Cotarea sistematic-alfabetică a lucrărilor în mai multe volume ce au conținut distinct, de exemplu, operele complete ale autorilor care s-au afirmat în mai multe domenii. Mi s-ar părea normal ca fiecare volum să fie cotate sistematic-alfabetic la domeniul lui, dar în practică sunt puse toate la aceeași cotă generală. Repet, sistematic-alfabetică (la cotele pe format e evident și natural că sunt împreună), deoarece o altfel de abordare ne contrariază, ne lezează „bunul simț”. Dar la seriile de autor e mai ușor de acceptat că numere diferite din serie pot fi în locuri diferite la raft. Din păcate, așezarea la aceeași cotă sistematic-alfabetică nu îl ajută cu nimic pe cititorul care străbate printre rafturi, căutând „la pas”, în accesul liber la raft. Dar e mai simplu pentru bibliotecar. Oare? Din nou o decizie în care stereotipul și comoditatea bibliotecarului pot bate folosul cititorului.
4. Din ciclul „Aberații editoriale”: Mi se semnalează lucrarea Nesfârșita lumină : Profetul Mohamed, sau mai bine zis „Profetul Mohamed” de Gülen Fathullah, volumul 1, apărut în

2008, la Editura Vremea (carte de formatul II); volumul 2, „Profetul Muhammed”, 2010, Editura RAO (de formatul III). Pentru bibliotecarul care a făcut legătura între cele două volume, a fost un tur de forță. Putea, foarte bine, fi vorba de două ediții diferite. Până la urmă și designul copertei a avut importanța lui, și prefața identică, mergând până la absurdul reproducerii, în al doilea volum, a următoarei propoziții: „Opera pe care o aveți în față este primul volum al scrierii. Urmează al doilea volum”, și consultarea paginilor web ale editurilor și... instinctul de bibliotecar. Altă lucrare: „Viața în Islam” de Alí Ünal, tot RAO, tot 2010. Adică „Viața în Islam” e titlul de pe copertă, pe pagina de titlu, figurează: „Cum să trăiești ca musulman”. Te lămurești după pagina de titlu și după coperta a IV-a că „Viața în Islam” este titlu de serie (ciclu de lucrări). Dar e bine ca „Viața în Islam”, care figurează pe copertă, și sunt șanse ca potențialii cititori să o caute așa, să fie dată și ca variantă de titlu. În TINLIB ar veni, în câmpul Alte titluri: „Viața în Islam” (tit. cop.). Normele noastre sunt normele noastre de bibliotecari. Noi le cunoaștem, îi îndrumăm pe cititori, când avem ocazia. Dar întotdeauna trebuie să ne punem în situația cititorului, să ne gândim cum ar putea el căuta cartea, CD-ul, ziarul etc. sau cum s-ar putea gândi să caute. Regulile nu sunt grele în biblioteconomie. Cu aplicarea lor e problema. Cu atât mai mult cu cât cărțile sunt ca oamenii, aproape fiecare e un caz aparte din punct de vedere al catalogării.

Mă întreb, apariția mai accentuată a cărților de acest fel, despre Islam, este un răspuns la interesul sporit al publicului? E o modă, un trend, sau înseamnă mai mult? Crește numărul de musulmani de la noi? E un început de prozelitism? Voi vedea, dacă voi trăi.

O problemă: cartea se numește „Îngerul Sclavilor : o istorioară din Brazilia” de Ambroz Schupp S.J., tradusă din limba germană de Pr. Bronislau Falewski, ed. a 2-a, Iași, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”, 1930. Nu găsesc nimic despre Ambroz Schupp. E față bisericească, după cum îmi spune prescurtarea S.J. ce apare după nume, care acum re-aflu, că am uitat, că vine de la Societas Iesu, **S.J.** and S.I. sau **SJ**, SI, adică Ambroz Schupp e iezuit. Scrie în limba germană, asta e clar de pe pagina de titlu: „tradusă din limba germană...” Dar e german-german sau e german din Elveția? Că părintele Falewski (Bronislau, Bronislav și Bronislaw) mai are traduceri de autori elvețieni în această colecție. Caut pe ROLiNeST. Biblioteca Academiei are un exemplar. E pus la literatură germană. Germană să fie și la noi. Voi completa ulterior indicele auxiliar comun de loc în clasificare, dacă va fi cazul.

Așa nu voi termina niciodată de prelucrat cărțile astea! Scoate-ți din cap că poți să le afli chiar pe toate! Cui îi pasă? Mie! De aceea e stresantă meseria de bibliotecar. Și nici nu știe nimeni ce faci, nici măcar cei care trebuie să te aprecieze pentru asta. Culmea este că pe pagina web a Episcopiei Romano-Catolice de Iași, găsesc un articol în care lucrarea este atribuită lui Cristoph von Schmid!!!

Am mai aflat ce înseamnă Mercedar, pentru că am avut de prelucrat cartea Răzbunarea Mercedarului de Anton Huonder (Iași : Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”, 1932).

MERCEDĂRI s.m. pl. ordin de călugări cerșetori, fondat de dominicani în 1240, devenit apoi ordin militar, cu misiunea de a elibera pe sclavii creștini capturați de sarazini, prin strângerea fondurilor necesare pentru răscumpărarea lor. (cf. *it. mercede*, milă)

DEBUT DE PATRIMONIU
Editio princeps

Angela-Monica JUCAN

Din cauza definițiilor de dicționar sumare sau confuze, din imposibilitatea de informare prin intermediul altor surse, poate și din cauza insuficientelor investigații ale celui interesat, se ajunge de multe ori la erori în înțelegerea și, mai grav, folosirea unor termeni (adică transmiterea greșelii, creându-se pericolul generalizării ei). Sigur că e preferabilă evitarea cuvintelor necunoscute sau vag cunoscute, dar tentația etalării unui lexic rar bate, în cazul multora, simțul și practica prudenței. Răspлата este ridicolul, deși se visase elevația.

O profesoară de liceu care și-a asumat și rolul de critic literar (un critic interesant, de altfel) scrie despre „ediția princeps” a unui scriitor contemporan, nici el rău, fără a trece însă de un nivel mediu, și, mai ales, cunoscut foarte puțin în afara perimetrului în care locuiește și, evident, „activează” – autor care nu are șansa de a fi vreodată înscris între clasicii literelor române.

Or, ediția princeps este prima ediție a cărții unui autor clasic – nu neapărat din antichitatea greco-romană sau aparținând curentului artistic *classicism*. A fi clasic se referă aici la a fi un scriitor de înalt nivel, de o anumită vechime, reprezentativ pentru literatura națională căreia îi aparține, dacă nu chiar pentru ceea ce se numește literatură universală.

O ediție princeps nu se cunoaște la

data apariției. Pentru a dobândi calificativul *princeps*, e nevoie de prestanță, confirmare și patină. Tot așa cum strămoși nu sunt nici tatăl, nici bunicii, dar devin, după câteva generații, strămoși ai urmașilor noștri, care să le și rețină, pe cât posibil, părțile pozitive (ca motiv de laudă/mândrie).

Prima ediție a unui volum scris de un contemporan consacrat sau nu, de un scriitor mediu sau de unul obscur, vechi sau nou, se numește *ediție originală* (dar circula și denumirea *ediție primă*). Este adevărat că ea este potențial princeps, dar până să devină activă mai e, dacă va avea destulă energie pentru asta. Bastonul de mareșal din ranița oricărui soldat.

Și *princeps*, și *original* (sau *prim*) sunt termeni ordinali. Nu se poate vorbi de ediție originală sau, dacă e cazul, de ediție princeps, decât în legătură cu un volum care a avut cel puțin două ediții. În cazul unei ediții unice, distincția ordinală este inutilă, dacă nu absurdă¹.

În latină, adjectivul *princeps*, *-ipis* înseamnă „primul” atât în sensul de prioritar într-o serie (deci cu vechime și cu perspectivă), cât și în sensul importanței, prestigiului, autorității, cuvântul traducându-se și prin „de prim rang”.

O ediție princeps este chiar așa: princiară, de oriîncotro am privi-o.

¹ Virgil Olteanu (în lucrarea sa *Din istoria și arta cărții*. Lexicon, București, Editura Enciclopedică, 1992, p. 131) zice despre ediția princeps: „prima [ediție] tipărită a unei scrieri vechi sau clasice, cu deosebire atunci când a fost urmată de reeditări”, dând, dacă e veche, dispensă de calitate unei creații minore și uitând că *primul* deschide o succesiune, deci nu poate fi singurul.

**O SCURTĂ INCURSIUNE ARTISTICĂ
ÎN „CERURILE...” MITROPOLITULUI BARTOLOMEU (VALERIU) ANANIA**

Delia FLOREA

Privită ca *icoană a Lumii*, ARTA, acest dar divin, face posibilă „comunicarea și cuminecarea” între CER și pământ.

Bartolomeu Anania, cel care a încercat o simbolizare permanentă a *Cuvântului împărtășit*, a realizat o „recuperare a cuvântului, a expresiei, în limba română”, în poezie, memorialistică, dramaturgie, eseistică, în traduceri sale din *Sfânta Scriptură*, și chiar în *Scrisorile pastorale*.

Poezia sa, mai mult „creștină” sau „mistică” decât religioasă, „păstrează o revoltă tipic argheziană și preia o adâncime voiculesciană tipic mistică. În calitate de memorialist, Valeriu Anania a scris o carte „de o frumusețe covârșitoare”: *Rotonda plopilor aprinși*¹.

Dramaturgul a abordat teme fundamentale ale mitologiei și istoriei naționale. Dintre acestea, „vânătoarea rituală” și „lupta pentru obținerea suveranității Moldovei se regăsesc în piesa *Steaua Zimbrului* care a fost pusă în scenă la Teatrul Dramatic din Baia Mare².

Cartea *Cerurile Oltului*, „o capodoperă a eseisticii lui Valeriu Anania”, este prima carte românească despre icoană. Cele 261 de ilustrații ale mănăstirilor aparținând Episcopiei Râmnicului și Argeșului determină comentariul îndeosebi teologic, istoric și al artei plastice (vizuale), referirile la literatură, folclor sau filologie fiind gândite ca „momente de decongestionare a conținutului erudit”. Tocmai inspirația autorului

de a apela periodic la datele și tehnicile disciplinelor conexe asigură caracterul inedit al acestei lucrări³. Pe parcursul celor trei părți (*Temeiuri, Întemeieri și întemeietori, Teme*), volumul este gândit ca un lung dialog platonician al autorului cu sine însuși. L. V. Bâgiu remarcă „dedublarea asumată a autorului”, relevată dintr-o replică a lui Anania, adresată lui Bartolomeu: „Tu îngenunchiat în fața unei icoane, adunându-te adânc, eu mă risipeam în visare, stihuri și povești”. Povestea lui Anania nu poate dobândi contur fără ruga lui Bartolomeu⁴. Iar Dan Ciachir afirmă: „Dialogul celor două personaje e incitant, surprinzător și nu o dată polemic”.

Sacralitatea actului artistic este relevată într-un mod „extrem de temerar” de către poetul teolog, printr-un paradox exprimat patetic: „Ce s-ar face biata teologie fără poezia ei?” Nu ne rămâne decât să propunem un subiect de meditație care presupune, la rândul său, și alte nuanțări: „Dar biata poezie fără teologia ei cum s-ar face?”⁵.

Această carte ne face părtași la pasionanta sa descoperire a *cerurilor* (*ceruri* – în sensul spiritual de taină dumnezeiască stăpânind lumea) din părțile Olteniei natale. Întâlnim pagini remarcabile care ne vorbesc despre ultima femeie-pustnic de pe Valea Oltului, sau altele, care „printr-o remarcabilă metaforă” amintesc

¹ Ioan Pinte. *Referințe critice* în volumul *Valeriu Anania – Opera literară*. vol. 4. – Cluj-Napoca : Limes, 2006, p. 387.

² Gheorghe Pârja. *Mitropolitul cărturar* în „Graiul Maramureșului”, 13, nr. 6351, 2 febr. 2011, p. 1.

³ Lucian-Vasile Bâgiu. *Valeriu Anania – Opera literară*. vol. 4. – Cluj-Napoca : Limes, 2006, p. 364.

⁴ Ibidem, p. 365.

⁵ Valeriu Anania. *Cerurile Oltului* - Scolile arhimandritului Bartolomeu la o suită de imagini fotografice. – ed. a 2-a. – București : PRO, 1998, p. 44.

de „capul păstrat al Viteazului și trupul păstrat al Brâncoveanului” – „unite într-o aceeași ființă, paradigmă a muce-
niciei românești”⁶.

Nu de puține ori, Bartolomeu Anania face trimitere la genialul sculptor Constantin Brâncuși, de la nașterea căruia s-au împlinit anul acesta, în 19 aprilie, 135 de ani. „La Curtea de Argeș am dat de rămășița unei cruci [...]. Bătrâna și-a făcut datoria, s-a zbârcit, e beteagă, dar poartă într-însa ceva mai mult decât *ideea de zbor* din *Pasărea* lui Brâncuși: *zborul însuși*”⁷.

Un alt artist talentat despre care amintește, Anton Kaindl (1872-1951), elvețian de origine și stabilit mai apoi în România, pictor și gravor al Curții regelui Ferdinand I, „ne-a lăsat o vastă operă, alcătuită din acuarele și gravuri în aquaforte asupra tuturor mănăstirilor și schiturilor din România Mare”, operă aflată în patrimoniul Patriarhiei Române și care „are o incontestabilă valoare documentară”⁸. Lucrările sale înfățișează în special monumente: mănăstiri, schituri, biserici, dar și palate, conace, case, troițe, din aproape toate zonele țării.

În capitolul referitor la bisericile de lemn, este menționat faptul că în anul 1951 patriarhul Justinian a desfăcut *biserica de lemn mara-*

mureșeană de la Breaza, veche de dinainte de 1700, adusă pe meleagurile vâlcene în 1939 și rămasă

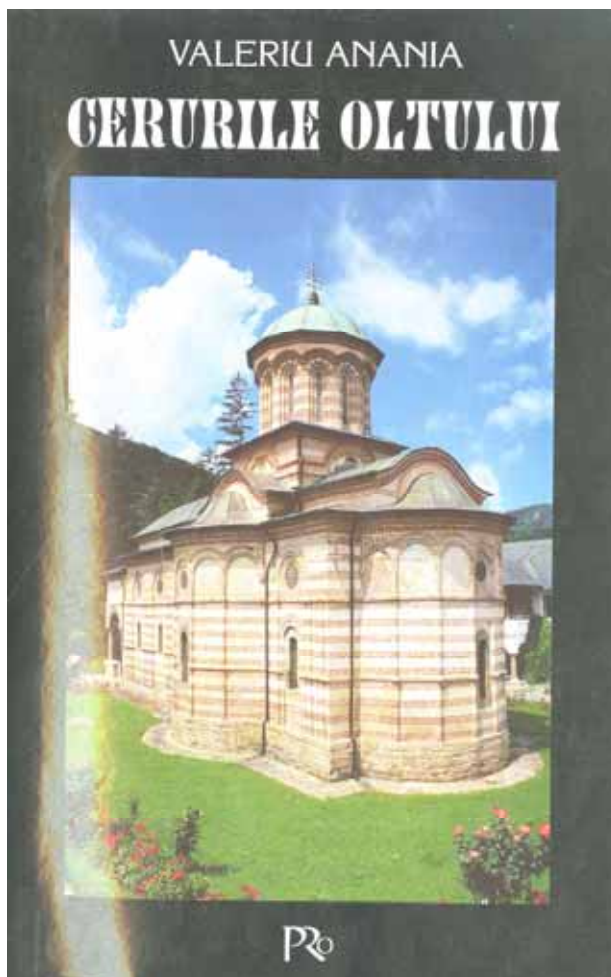
apoi în părăsire, și a reclădit-o pe locul său de naștere. „Orice am face, în fața unor asemenea relicve nu se poate să nu rămânem sentimentali”.

Bartolomeu Anania amintește de Sf. Antim Ivireanul – „călugăr doldora de talente, tipograf, miniaturist, xilograf, poliglot, mare orator și rafinat stilist al limbii române [...] singurul străin care a izbutit să devină clasic al literaturii noastre”, considerând că „Antim Ivireanul a fost pentru noi ceea ce numai Cioran a fost pentru francezi”.

Evocă complexitatea personalității Ivireanului, reliefând

sfințenia vieții sale și socotește moartea sa martirică ca fiind mai presus de toate⁹.

Utilizând un limbaj plastic elevat și dovedind temeinice cunoștințe în domeniul analizei compoziționale, autorul *Cerurilor...* subliniază valoarea artistică și documentară a tablourilor votive. Îl apreciază pe Pârvu Mutu nu numai în calitate de talentat portretist și frescar, ci și ca pe „un rafinat făcător de icoane”, despre care renumitul istoric al artei, Vasile Drăguț, afirmă că, deși cunoștea bine ispititoarele înrâuriri ale artei cretane și athonite asupra picturii noastre religioase, „s-a ferit de contaminări directe și a izbutit să devină un strălucit exponent al geniului autohton”. Nicolae Iorga îl situează alături de marele iconar rus Andrei Rubliov, cel

⁶ Răzvan Theodorescu. *În loc de prefață*. În: Valeriu Anania. *Cerurile Oltului* – Scolile arhimandritului Bartolomeu la o suită de imagini fotografice. – ed. a 2-a: – București: PRO, 1998, p. 9.

⁷ Valeriu Anania. Op. cit., p. 34.

⁸ Ibidem, p. 68.

⁹ Ibidem, p. 132.

care l-a inspirat pe regizorul Andrei Tarkovski să realizeze un film excepțional cu titlu omonim.

Cartea cuprinde 15 teme iconografice. Dintre acestea, tema *Deisis* prilejuiește comentariile cele mai delicate ale teologului Bartolomeu. Icoana – afirmă Dan Ciachir – „este o lecție de teologie, este o *cateheză plasticizată*”¹⁰. Icoana este singurul obiect din sfera culturii care dă seamă de caracterul liturgic, euharistic, al relației omului cu Dumnezeu. Deși sunt prezentate vechi icoane și fresce, accentul nu cade în mod deosebit pe o epocă artistică, nici pe un stil anume sau pe temele examinate, ci pe „profunditatea actului liturgic și implicit pe *actualitatea* lui. Convocând trecutul, părintele Anania ne vorbește despre prezent, despre frumusețea divină la care suntem părtași odată cu *Liturghia*”¹¹. „Poezia ca și muzica e o artă a succesiunii, pe când pictura prezintă avantajul simultaneității. Icoana are darul de a putea să fixeze eternitatea”. Autorul conchide: „Pe treapta ei cea mai înaltă, icoana nu e făcută să reprezinte Dumnezeirea, ci să *dinamizeze participarea omului la viața lui Dumnezeu*. Este tot ce am găsit noi mai tulburător în sfintele ceruri ale Olteului”.

Multe dintre observațiile sale fac referință la *libertatea* artei. Prima dintre polemicile „dialogului platonician” vizează **natura de artist a iconarului**, care o transcede pe cea de *meșteșugar*, iar a doua se referă la „limitările și canoanele impuse artei de către Biserica Ortodoxă”. Dar tocmai în aceasta constă „paradoxul – deci miracolul artei – cu cât limitele ei sunt mai severe, cu atât libertatea artistului devine mai mare. E o libertate care se deschide în adâncime, adică în mediul natural al geniului”. Nu legile artei pricinuesc decadență artistică, ci incapacitatea artiștilor de a le mai folosi. Este remarcabil efortul constant al autorului de a afla un numitor comun pentru arta și teologia care „să se reunească în complementaritate”, sau în anumite circumstanțe, „în deplin consens”.

Brâncuși spunea: „*Lumea poate fi salvată prin artă*”. Astăzi, când tot mai mulți oameni consideră că trăim „vremuri apocaliptice”, se poate vorbi de o *misiune apostolică a artei*. În *Scrisoarea pastorală* dedicată Sfințelor Paști din 2009, Mitropolitul Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului ne atenționează că „nu împotriva Apocalipsei trebuie să luptăm, ci pentru capacitatea noastră de a o traversa nevătămați de propriile noastre păcate” și fără a ne vinde frații! Ca un părinte iubitor, ne sfătuiește să ne înarmăm, în primul rând, cu *răbdare*. Dar aceasta trebuie neapărat însoțită de conștiința că „tot începutul are un sfârșit și acesta nu poate fi decât unul luminos [...]”. *Cartea Apocalipsei e înfricoșătoare, dar ea se termină anunțând Cerul cel nou și pământul cel nou, și, în final, Noul Ierusalim*”.

Preocuparea pentru acest subiect este oglindită și în cartea *Apocalipsa Sf. Ioan Teologul* – traducerea în limba română, introducerea și notele fiindu-i atribuite Înalțului Ierarh –, care cuprinde ilustrații ce reproduc ciclul de gravuri *Apocalipsis cu(m) figuris* realizate de Albrecht Durer. Dintre acestea, cele mai sugestive mi se par a fi două: *Sf. Ioan înghițind Cartea* și cea care înfățișează martiriul acestui evanghelist. Corelând semnificațiile celor două imagini, s-ar putea face o analogie cu *sacrificiul simbolic* al omului de litere, al bibliotecarului, al tuturor celor care se dedică *Lumii Cărților* pentru a o împărtăși cu bucurie semenilor! Însuși Bartolomeu Anania a îndeplinit între anii 1952-1958 funcția de director al Bibliotecii Patriarhale, și, în opinia sa, „*Cărțile compensează tristețile*”¹². Poate chiar datorită lor simțim mângâierea celor *apuși*; putem gândi *moartea* ca supremă metaforă prin care ne înrădăcinăm în infinit cu Universul; putem considera că CERUL este infinitul devenit o sărbătoare care începe din noi!...

¹⁰ Radu Dorin Micu. *Pentru o ortodoxie realistă – convorbiri cu Dan Ciachir*. – ed. a 2-a. – București : Anas-tasia, 2004, p. 200.

¹¹ Dan Ciachir. *Teologia icoanei*. În: *Cronica Ortodoxă*. – Iași : Timpul, 2001, p. 52.

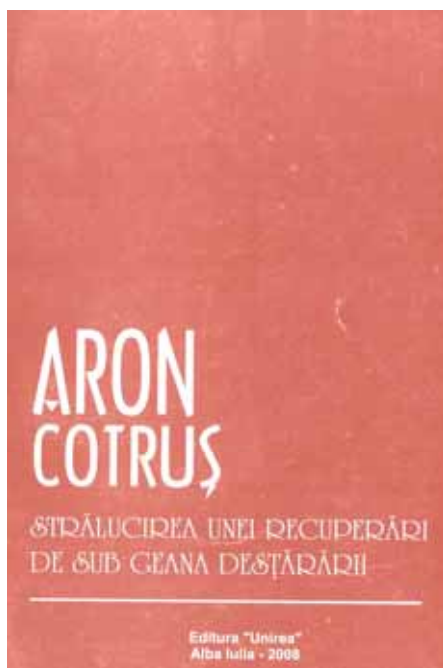
¹² Ioana Dragotă. *Cu Î.P.S. Bartolomeu Anania – Despre biblioteci în vremuri de restriște* în „Bibliotheca septentrionalis”, Baia Mare, 16, nr. 1 (30), 2008, p. 3.

PAGINI REGĂSITE DESPRE ARON COTRUȘ
(Aron Cotruș: 2 ianuarie 1891 - 1 noiembrie 1961)

Antoaneta TURDA

Acum, când se împlinesc 120 de ani de la nașterea și 50 de la moartea lui Aron Cotruș, gândul mă poartă spre o carte apărută în 2008. Este vorba despre *Strălucirea unei recuperări de sub geana despărțirii* întocmită de Ion Mărgineanu, Petru Sechel și cunoscutul critic literar blăjean Ion Buzași, apărută la Editura Unirea din Alba Iulia.

Abordarea operei acestui poet, bun prieten cu preotul greco-catolic maramureșean Vasile Lucaciu într-o perioadă în care istoria Ardealului fusese extrem de zbuciumată, acum, în aceste momente în care patriotismul românesc pare să fie pe cale de dispariție, este un gest, aș îndrăzni să spun, chiar de curaj, mai ales că alcătuirea volumului, bazat pe multe documente inedite, scoate la iveală un portret al lui Aron Cotruș care sparge tiparele în care îl introduse Ion Dodu Bălan în monografia sa din 1981 *Resurrecția unui poet: Aron Cotruș*, tipare pe care a încercat să le înlăture și universitarul timișorean Alexandru Ruja în volumul său din 1996 *Aron Cotruș, viața și opera*. Considerând *Strălucirea unei recuperări de sub geana despărțirii* ca o completare a unui ansamblu referitor la reconstituirea unui scriitor român care, după ce a luptat pe front în primul război mondial, s-a remarcat în al doilea război mondial printr-o atitudine antibolșevică, remarcăm noutățile privitoare la

cercetările unor documente necunoscute până acum, referitoare la această personalitate a diasporei române. Aflăm așadar că, după 1990, Mircea Cenușă, Ion Cristofor și Alexandru Ruja s-au ocupat în mod constant de opera cotrușiană, Alexandru Ruja reușind, pe lângă volumul mai sus amintit, să adune în volum corespondența poetului, interesantă nu doar prin evocarea unor personalități cu care a venit în contact, ci și prin pătrunderea mai adâncă în sufletul și preocupările sale zilnice.

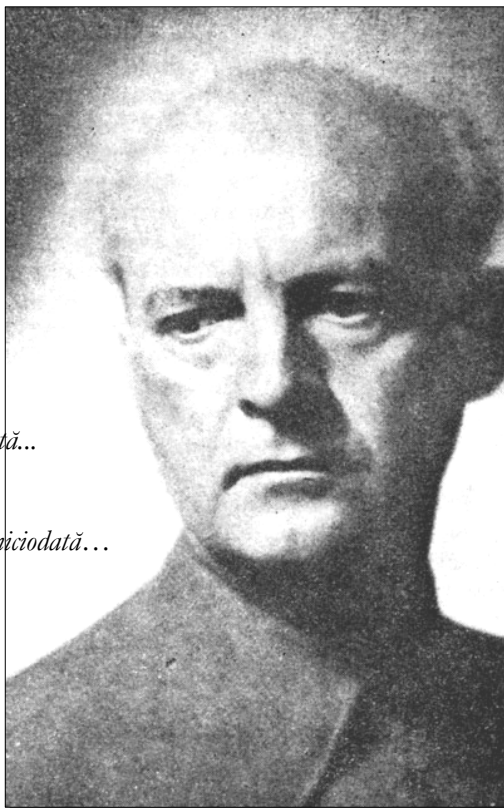
Efortul posterității de a recupera tot ce este legat de poetul mort în 1961 în SUA, părăsit într-un spital, este meritorie, mai ales că nu se limitează la cercetarea literară și ajunge la o popularizare mult mai largă a sa. Aflăm, în acest context, din multe pagini ale cărții, despre legăturile lui Aron Cotruș cu *ASTRA*, despre *Colocviile literare Aron Cotruș* desfășurate la Blaj din 1990, și despre prestigiul său internațional. Amintesc în acest sens doar o mențiune apărută în ziarul madrilen „Pueblo”, în 1951, la împlinirea a 60 de ani, referitoare la *Poemas*: „Volumul acesta a fost primit cu deosebit interes. Postul de radio Nacional de España a difuzat în ziua de 20 martie un elogios articol despre volumul *Poemas*, articol semnat de poetul Francisco Gartias”. În contextul amănuntelor prea puțin sau deloc cunoscute până acum des-

pre Aron Cotruș, mi se pare demn de remarcat că Biblioteca Județeană „Lucian Blaga” din Alba Iulia deține, din 1997, o parte a arhivei scriitorului, mutată de la Freiburg.

Un aspect interesant al cărții îl constituie paginile despre satul natal din care a pornit Aron Cotruș, fiul preotului ortodox din Cergăul Mare, spre școlile Blajului și apoi spre alte țări, precum

și referirile la exegetul Vasile Copilu-Cheatră care s-a aplecat și el asupra poetului ardelean a cărui poezie se remarcă, pe tot parcursul ei, nu atât prin nostalgia iubirii, cât mai ales prin dragostea și nostalgia patriei părăsite, sentiment ce apare ca o premoniție în poezia *Ca mâne plec de-aici...* publicată în „Gazeta Transilvaniei” nr. 123 din 16-23 iunie 1916:

*Ca mâne plec de-aici
Cu ultimii Ardealului voinici,
Ca mâne plec și eu,
Pe drumul cel mai lung și greu,
Ce mi-l deschide viața blestemată...
Mă duc și eu
Și poate nu m-oi mai întoarce niciodată...*

http://www.crestinortodox.ro/admin/_files/newsannounce/cotrus.jpg

Evocarea lui Aron Cotruș (poetul rămas în 1946, ca refugiat politic în Spania timp de 17 ani, după care pleacă în SUA) nu doar că ne reamintește de o lirică de mare forță, ci ne atrage atenția, acum când toate tendințele postmoderniste actuale se manifestă așa precum vedem, că nu se poate alunga atât de ușor vibrația poeziilor clasice, izvorâtă dintr-o dragoste imensă de țară și valorile sale.

NOTĂ. În colecțiile Bibliotecii Județene „Petre Dulfu”, cartea se găsește la cotele: II 51364 (Sala de lectură) și 821.09 rum/C78M (Împrumut pentru adulți).

**15 MARTIE 1848
O REVOLUȚIE FURATĂ****Aurel VAIDA**

La începutul anului 1848, Europa a fost zguduită de cea mai puternică revoluție cunoscută în istoria ei. Revoluția a cuprins continentul de la coastele Atlanticului până în guberniile vestice rusești și Dunărea de Jos. Forțele ei motrice se compuneau din: burghezii, țărănime și masele muncitoare desconsiderate de orânduiri.

Scopurile generale ale revoluției europene erau: răsturnarea aristocrației financiare monarhice și ale rânduinelor feudale, instituirea, instituirea puterii burgheziei, înlăturarea asuprii naționale și sociale, eliberarea forțelor și relațiilor de producție de îngrădirile vechilor rânduiri.

Stadiul diferit al dezvoltării social-politice și economice din țările europene a scos în evidență atât cauzele izbucnirii revoluției cât și detașarea din ansamblul general a unui lanț de revoluții cu specific regional. O trăsătură comună ale acestor revoluții este acumularea forțelor ce le-au declanșat, în punctele nodale, în fiefurile reacțiunii, în punctele cheie unde trebuia tăiat nodul gordian care să anunțe victoria.

Așa a izbucnit revoluția în Italia unde poporul lupta pentru înfăptuirea unității politice a țării și instituționalizarea puterii burgheziei. La puțin timp, revoluția a cuprins Parisul și Berlinul urmărindu-se, în Franța și unele state germane, lichidarea dictaturii aristocrației financiare. Revoluționarii germani mai urmăreau unificarea politică a acestui popor.

La 13 martie, revoluția a izbucnit în Viena, capitala imperiului habsburgic. Era o revoluție pentru înlăturarea jugului bicefal, al

aristocrației funciare și a rânduinelor feudale susținute de curtea imperială. După exemplele de la Paris și Berlin, reacția forțelor de represalii împotriva răzvrătiților a fost de o duritate neîntâlnită. Centrele de rezistență populară au fost de la început izolate din primele zile și decimate unul câte unul.

După numai două zile, la 15 martie, revoluția a izbucnit și în Pesta, capitala Ungariei, cel de al doilea centru urban imperial dominat de aristocrația feudală maghiară. Marea nobilime de aici era legată prin mii de fire de aristocrația vieneză, socotită însă a doua în ierarhie după cea imperială nemțească. Din această cauză, în sânul nobilimii maghiare a început să se manifeste, cu anii, un curent așa-zis „liberal” care să scuture „inegalitatea” dintre cele două stări latifundiare. În același timp mișcarea liberală maghiară mai milita și pentru obținerea din partea Curții a unor concesi de ordin național care să pună pe picior de prioritate dominația maghiară absolută asupra teritoriilor istorice ale coroanei Sfântului Ștefan, fapt ce echivala cu anularea oricărei hegemonii imperiale în Transilvania, Serbia, Slovacia etc. Și da nobilimii maghiare mână liberă pentru a pune capăt luptei popoarelor din Ungaria pentru o viață națională proprie. În schimbul unor asemenea facilități, nobilimea maghiară era și ea dispusă la concesi ce mergeau cu sugestiile până la a oferi Pesta ca o a doua reședință imperială. Mișcarea liberală a cuprins și o parte a nobilimii moșierești din Transilvania.

Paralel cu mișcarea nobilimii liberale, în Ungaria a început să se manifeste și un curent revoluționar popular. În fruntea acestuia se

aflau, printre alții, doi învățați. Unul era scriitorul maghiar Táncsics Mihály, celălalt era cărturarul român Eftimie Murgu din Banat. În momentul prerevoluționar 1848, Pesta era nu numai feuda centrală a aristocrației nobiliare maghiare, ci și centrul economic și-n special cultural al Europei sud-estice. Aici se aflau concentrați, din diverse considerente, zeci de mii de vârstnici și tineri studenți aparținând tuturor popoarelor locuitoare în Ungaria: maghiari din clasele inferioare, români, sârbi, sloveni, croați, muntenegreni, slovaci, cehi, ucraineni și ruteni, toți dornici de viață națională proprie, gata oricând să lupte pentru înlăturarea rânduielilor feudale din Ungaria. Toată această masă de oameni era cucerită de mișcarea populară revoluționară care le susținea aspirațiile. În momentul în care revoluția a cuprins centrul Europei, cei doi cărturari, Táncsics și Murgu, au fost arestați și aruncați în temnița militară din Pesta.

La 15 martie 1848, doar la două zile după evenimentele de la Viena, revoluția a izbucnit și la Pesta. Momentul nu era unul al spontaneității ci unul ales în clipele de durată al întregii aristocrații maghiare înfricoșată de cele ce se petreceau în capitala imperială. Încă din primele ore ale dimineții de 15 martie, către centrul Pestei au început să afluiască coloane de manifestați din toate cartierele orașului de la Dunăre. Erau tineri și vârstnici din clasele de jos reprezentând toate aceste categorii sociale, erau unguri, români, sârbi, sloveni și croați, germani, slovaci, ruteni, ucraineni, etc. În câteva ceasuri zecile de mii de oameni au pus stăpânire pe întreaga capitală. Nu era o răbufnire socială fără program și manifestații urmăreau: înfăptuirea de către popor (de toate naționalitățile), eliberarea arestaților, înlăturarea feudalismului și al relațiilor sale, abolirea iobăgiei, libertate națională pentru toate popoarele din Ungaria.

Fără să se mai poată opune vreo forță de ordine, imensa masă de demonștranti a pornit către „Bastilia Nobiliară”, închisoarea militară din Pesta pentru eliberarea arestaților sau a o dărâma. Întâi a fost eliberat scriitorul

Táncsics Mihály și apoi cărturarul Eftimie Murgu. Ei au fost purtați pe umerii demonștranților ca niște eroi și făuritori de lume nouă. Izbânda din capitala ungară urma să ridice la luptă și provinciile pentru a pune capăt, într-un consens general, asupririi naționale și sociale din Ungaria feudală.

Încă din seara zilei de 15 martie, în Transilvania au apărut zvonuri despre cele petrecute la Pesta, iar în 16 martie vor fi difuzate primele știri ce confirmau marea izbândă din capitala ungară. Conducătorii românilor din Transilvania au primit cu mult entuziasm veștile marei răsturnări revoluționare. La unison, Barițiu, Bărnuțiu, Laurian, Buteanu etc., și-au exprimat însuflețirea pentru strălucita victorie populară. „plânsul mă îneacă de atâta bucurie [...]”, afirma Bărnuțiu, referindu-se la poporul român, care, în sfârșit putea gusta din dulcea libertate.

Până și o parte a nobilimii transilvănene era încântată de schimbările ce urmau să aibă loc. Peste tot în provincie se pregăteau manifestații comune româno-maghiare de susținere a revoluției. Mai ales în centrul Transilvaniei s-a trecut, fără nici un inconvenient etnic la organizarea de gărzii revoluționare mixte.

Stăpâni pe situație și cuprinși de euforia victoriei, răsculații din Pesta n-au știut să folosească timpul primelor zile ale revoluției populare. Trezită din șocul evenimentelor și trecută de primele spaime, aristocrația maghiară și-a strâns rândurile și prin compromisuri conciliante aripa conservatoare și liberală și-au strâns mâna, discrepanțele dintre ele dispărând ca prin farmec.

La 18 martie Dieta nobiliară s-a întrunit la Pojon (Bratislava) și după ce aristocrația nobiliară a fost asigurată că nu avea nimic de pierdut, a votat fără ezitare programul „reformist” al nobilimii liberale, constituindu-se guvernul Batthyány. Astfel, cele 31 articole de lege votate de Dietă constituind pârgurile prin care revoluția populară din Ungaria din Ungaria să fie furată de către marea nobilime maghiară.

În primul rând legiuirile Dietei înlocuiau termenul de „stat comun” bazat pe recunoașterea naționalității popoarelor din Ungaria și asocierea lor întemeiată pe drepturi egale. În locul acestuia se avea în vedere „statul maghiar unic”, „în limitele sale istorice” cuprinzând toate cuceririle de până atunci, un stat cu o singură națiune și limbă, cea maghiară.

În al doilea rând, Punctul trei din revendicările demonstraților de la Pesta privind răsturnarea feudalismului și ștergerea iobăgiei a fost înlocuit de Dietă prin „legiuirile agrare” ca bază juridică a încetării acestora, o mare păcăleală pentru abaterea țărănimii de la calea revoluționară, legiuri care n-au fost aplicate niciodată în Ungaria.

În al treilea rând, legiuirile de la Pojon acordau „drepturi cetățenești depline” tuturor naționalităților din Ungaria, dar numai în calitate de maghiari. Românii, sârbii, slovacii, etc. Erau excluși de la orice viață națională. Astfel, legiuirile de la Pojon, juridic revizuiu totul dar nu schimbau nimic, marea nobilime rămânând și în continuare deplin stăpână în domeniile politic, național și economic-social.

Cu un asemenea program de orientare național-șovină ce excludea celelalte popoare din Ungaria de la o viață națională proprie, seducător sub raport agrar, marea nobilime a reușit să se strecoare în fruntea revoluției, să-i înlăture caracterul popular multinațional, să o fure și să o orienteze, în numele Ungariei mari și milenare împotriva celorlalte popoare și-n primul rând al românilor.

Odată cu confiscarea revoluției populare și transformarea ei în revoluție sub conducerea mării nobilimi, adică în contrarevoluție, guvernul maghiar a trimis în toate provinciile emisari care să lămurească autoritățile locale despre semnificația legiuirilor adoptate de Dieta de la Pojon, să lămurească substratul lor naționalist maghiar și măsurile ce se impun în legătură cu celelalte naționalități. Este momentul în care marea nobilime maghiară transferă revoluția sa în teritoriile cu populație nemaghiară pentru a suprima lupta acestora pentru viață națională proprie.

Unul din scopurile acestui export de revoluție era desființarea autonomiei Principatului Transilvaniei și unirea lui cu Ungaria, silirea românilor să accepte această uniune în calitate de unguri. Astfel, în mai puțin de o săptămână, emisarii guvernamentali au împânzit comitatele și orașele transilvănene determinând moșierimea prohabsburgică de aici, sub „presiunea străzii”, adică a elementelor anti-românești, să renunțe la poziția lor de menținere a autonomiei principatului și să se alinieze revoluției nobiliare.

Peste tot, în orașele transilvănene emisarii guvernamentali și elementele locale „liberale” au organizat întruniri la care românii nu au fost primiți decât în calitate de susținători ai revoluției ungurești. Problemele discutate la aceste întruniri au fost: apărarea revoluției nobiliare, organizarea în acest scop a gărzilor naționale din păturile înstărite și crearea unei armate naționale pe criterii strict etnice maghiare care să apere revoluția și să fie capabilă să reprime orice împotrivire antiunionistă a românilor.

Orientarea contrarevoluționară a revoluției din Ungaria a determinat reacția energetică unanimă a „inteligenței” românești transilvănene. În numele acestei inteligențe Simion Bărnuțiu elaborează, între 20-22 martie energica „Proclamație către români”. „Nici o uniune – spunea el – în acest document program al revoluției române – până ce nația română nu va fi recunoscută.” Prin proclamație se avertizează nobilimea maghiară că se poate discuta despre unitate revoluționară numai dacă se revine la caracterul ei popular dintre 15-18 martie care asigură și românilor libertatea națională. În caz contrar singura alternativă rămâne desprinderea de revoluția din Ungaria și declanșarea revoluției române transilvănene. Urmând firul roșu al proclamației lui Bărnuțiu, avocatul Ioan Buteanu repetă ceea ce se mai spusese odată că „mucul a ajuns la deget”, iar Avram Iancu părăsește ședința canceliștilor de la Târgu Mureș declarând: „Plec în munți să fac revoluție”. Este momentul în care românii

sunt siliți de nobileme fie să se declare uniونيști unguri fie să cadă în brațele monarhiei habsburgice care mai promitea unele drepturi naționale.

Răspunsul românilor va fi primit de guvernul maghiar și autorități cu ură și dispreț. Gărzile naționale, armata și autoritățile comitatense s-au abătut asupra populației românești cu o agresivitate neasămuită în care violența a căpătat valențe fără limite. Armata comitatelor și apoi intervenția militară ungară condusă de generalul Bem au omorât peste 40 de mii de români. Masacrul a fost necruțător. Bărbați, femei și copii au fost spânzurați, tăiați cu săbiile, împușcați și aruncați în flăcări, sute de localități au fost arse sau incendiate, zeci de mii de gospodării au fost date pradă flăcărilor și toată agoniseala oamenilor distrusă. Nu s-a ținut seama de nimic și iobăgimea română și maghiară a fost tratată cu aceeași cruzime.

Istoricii maghiari trec sub tăcere momentul revoluției populare din Ungaria dintre 15-18 martie 1848 care constituie și începutul revoluției române, sâmburele ei. Se fac că nu știu nimic despre „gloriosul genocid” prin care i-au trecut pe români, dezlănțuit de forțele de represalii maghiare-nobiliare care a durat până în august 1849. Este ciudată și tăcerea istoriografiei românești care trece în fugă peste revoluția populară de la Pesta și reduce revoluția română transilvăneană la aria teritorială a Munților Apuseni fixându-i ca dată de început 15-17 mai când aceasta se afla în plină desfășurare.

Au trecut de atunci 155 de ani și este timpul să se facă lumină în legătură cu minciuna șovină ungurească despre revoluția de la 1848-1849 care a început ca o revoltă a popoarelor asuprite din Ungaria, confiscată de nobileme și transformată în contrarevoluție pentru ungurizarea românilor sau nimicirea lor ca nație. Să se afle că nobilimea maghiară i-a împins pe români alături de monarhie care da unele asigurări cu privire la apărarea naționalității românilor. Să se afle în lumea întreagă că vârful de lance al revoluției nobiliare viza Transilvania, unirea ei la Ungaria peste

capul românilor care erau populația majoritară. Să nu rămână necunoscut că revoluția românilor din Transilvania nu s-a limitat la aria Munților Apuseni ci a cuprins întreaga provincie istorică unde s-a desfășurat cu aceeași intensitate ca în Apuseni, fapt ascuns de istoriografia maghiară și neglijat de cea română.

După 1990, în urma târgurilor și compromisurilor electorale iredentismul maghiar folosește Transilvania cu tot mai multă agresivitate și insolență pentru a sărbători aici cu mult fast revoluția lor din 1848-1849. Este sărbătorit peste tot pe unde a trecut, Pétöfi Sándor unul din cei care au luptat cu sabia în mână împotriva românilor. Este glorificat Gábor Áron constructorul de tunuri cu care brigăzile secuiești i-au decimat pe românii din legiunile lui Axente Sever și Constantin-Roman Vivu. În fiecare an, la 15 martie este sărbătorită uciderea la Cluj a lui Simionis. Pe pământ transilvan, sub faldurile drapelului ungar este sărbătorită uciderea prefectului Constantin Roman-Vivu, comandantul Legiunii a XII-a și a subprefectului Petre Moldovan. Sub aceleași falduri ale sfidării românilor este glorificată moartea prin spânzurătoare a prefectului Ioan Buteanu. Este sărbătorită moartea celor 40 de mii de români spânzurați, tăiați cu săbiile de honvezi, împușcați, aruncați în foc sau mutilați. Este sărbătorit la fiecare 15 martie faptul că românii au rămas doar cu jertfa. 15 martie este o sărbătoare a sfidării românilor la ei acasă.

Sărbătoarea națională a Ungariei pe pământ românesc mai are loc și ca avertisment. Nu este vorba de o cauză pierdută ci numai amânată că Transilvania aparține Ungariei așa cum o arată hărțile din această țară. Pentru ca iredentismul maghiar să-și atingă scopul trebuie să lupte pe toate căile, inclusiv european, pentru ca din Constituția României să fie înlăturate noțiunile de „stat suveran” și „național unită”. Ar fi primul succes în direcția federalizării României și a autonomizării provinciilor sale istorice.

S-A ÎNTÂMPLAT ACUM 50 DE ANI
Alt extras din articole ale ziarului „Pentru socialism”

Lavinia ARDELEAN

Joi 5 ianuarie 1961 – Eclipsa totală de soare de la 15 februarie 1961

În cursul acestei ierni se va produce o eclipsă totală de soare, fenomen ceresc foarte rar, care, pe lângă spectaculozitatea lui, constituie un bun prilej pentru studierea unor probleme științifice deosebit de importante.

Fenomenul acesta se va produce la 15 februarie 1961 și va interesa desigur multă lume, fiind vorba de un spectacol unic în viața unui om. El este provocat de faptul că Luna se interpune în acel răstimp între Pământ și Soare, acoperind discul solar. Ultima eclipsă totală de soare s-a produs acum 144 de ani, la 20 X 1816, iar viitoarele vor avea loc la 11 VIII 1999 și la 7 X 2135.

Eclipsa va fi totală în întreaga regiune sudică a țării noastre, sub o linie trecând prin Turnu Severin, Pitești, Ploiești, Brăila. Orașul București va fi și el în această zonă. Eclipsa totală va dura în București 2 minute și 10 secunde

NE AMINTIM IZVOARE DINTR-UN TĂRÂM PRĂDAT *

GHEORGHE CHIVU

Fragment dintr-o eventuală monografie

Angela-Monica JUCAN

Maramureșul, pentru mine, odraslă de oier pierdut prin transhumanță în câmpiile Pontului Euxin, înseamnă revenire la obârșie¹.

Memorie circumstelară. Afirmția lui Gheorghe Chivu nu poate corespunde decât parțial realității. E foarte probabil să nu i se fi povestit multe despre bunicul din partea tatălui și Chivu să nu-și fi pus mai târziu întrebări despre verosimilul sumarelor relatări – topitură tot mai omogenă, cu timpul, de amintire, uitare, reconstituire, împodobire. Pentru el, trebuie să fi avut mai mare importanță păstrarea cu dragoste

văr, fie el chiar mai frumos sau mai „onorant”, dar cu aura misterului stinsă.

Așadar, bunicul paște turmele de cumulus pe deasupra întinderilor pontice.

Și totuși...

Să pornim de la prezumția de adevăr. Dar să verificăm toate elementele pe care ni le oferă, în cunoștință de cauză sau nu, Gheorghe Chivu. Avem următoarele piese: *Maramureș, oier, transhumanță, Dobrogea*. Le adăugăm elementul onomastic *Brodeanu* – numele bunicului, știut de noi tot din relatările lui Gheorghe Chivu. În alt interviu, Gheorghe Chivu spunea: *Pot răspunde că sunt și descendent, cu o bună parte a sângelui meu mocănesc, oamenilor de la munte și că mă simt ca o apă care se întoarce la izvoare, la obârșiile sale²*, de unde reținem referirea la *mocani*. Nu o dată, Chivu atribuie Maramureșului valori matriceale la nivelul genealogiei sale. Obârșia maramureșeană însă nu se poate susține, pentru că Maramureșul „stă în opoziție” atât cu numele *Brodeanu*, cât și cu *transhumanța, mocanii, Dobrogea*. Nu se poate susține nici stabilirea bunicului în Dobrogea. Vorbind despre *sângele lui mocănesc*, Gheorghe Chivu poate că folosește cuvântul *mocan* în sensul lui mai larg, denumind, în general, locuitorii de la munte. În înțelesul lui autentic, cuvântul *mocan* desemnează păstorii din Țara Bârsei, Mărginimea Sibiului, Trei Scaune, eventual și pe cei din Covasna-Brețcu. Numai mocanii (adică proprietarii de vite din aceste zone) practicau la noi transhumanța, dar locuitori din alte părți, chiar și din Țara Românească și Moldova, puteau fi angajați cu simbrerie la mocani. Dacă Brodeanu, moldovean, cum, după nume, l-am putea crede, era păstor³ transhumant, el nu putea fi, cel

a unei legende familiale decât aflarea unui ade-

* Gheorghe Chivu, *Timbru* [versuri]

¹ Gheorghe Chivu: „În orice lucrare trebuie să primeze, înaintea talentului, cinstea și sinceritatea”, Interviu realizat de Ion Vancea și Ion Ardeleanu-Pruncu, în: „Pentru socialism”, 19 iun. 1971, p. 3.

² *Dialog cu poetul Gheorghe Chivu* [consemnat de Petre Got], în „Pentru socialism”, XVIII, 4375, 17 febr. 1968, p. 2.

³ Traian Herseni face distincție între *oier* și *cioban*: *Înțelegem prin oieri pe cei care trăiesc ca îndeletnicire principală din exploatarea turmelor de oi (proprietarii de oi), iar prin ciobani pe*

puțin la început, proprietar de vite, ci doar simbriaș. În această calitate (dacă, cumva, e reală), Brodeanu va fi ajuns (poate de multe ori) în Dobrogea, dar nu credem că la un moment dat a rămas definitiv acolo, ci doar, posibil, temporar, pe o perioadă lungă⁴. Comuna dobrogeană Chirnogeni, în care s-a născut artistul este un vechi sat turcesc-tătăresc din actualul județ Constanța. Satul a fost colonizat în 1894 cu români din Chirnogi (județul Călărași). Printre ei trebuie să fi fost și viitorii părinți – foarte tineri, atunci – ai pictorului-poet. La acea dată, bunicul lui Chivu era mort de 17 ani. El se va fi pierdut prin *câmpiile Pontului Euxin* dacă înțelegem prin aceasta Dobrogea cu o largă extensivă munteană (în Muntenia – cam cum suntem noi balcanici fără să cunoaștem Balcanii și nici peninsulari nu prea suntem) sau dacă înțelegem numeroase „pierderi” sezoniere. Stabilirea unor păstori – mocani sau angajați cu simbrie – în Dobrogea nu a fost în niciun timp o raritate, dar, în mod special, din istoria relativ recentă a satului Chirnogeni, se cunoaște acest amănunt – al colonizării lui, iar în ce privește istoria mai veche, cercetările arheologice nu au reușit să descopere în sat și în împrejurimi decât urme musulmane. Primele „vestigii” românești aici sunt chirnogenii. De altfel, Gheorghe Chivu știa de satul Chirnogi, dar îi plăcea (cum se va vedea și la alte date biografice) să fabuleze. În câteva pagini autobiografice nicăieri publicate de el, deținute, în manuscris, de prof. Dragomir Ignat, care ni le-a pus la dispoziție, artistul dă, între altele, o indicație foarte precisă (cuprinzând și numele cartierului satului) care confirmă cele deduse de noi: *Tatăl este*

originar de pe lunca Argeșului [ca și mama, care e din Curcani], *din comuna Chirnogi, pe locul Greaca*.

Bunicul Brodeanu a murit în Războiul pentru Independență, deci înaintea recuperării Dobrogei. Și a murit în anul nașterii tatălui lui Gheorghe Chivu, mort, la rândul lui, mult înainte de vreme, când viitorul om de cultură avea doar patru ani, ceea ce înseamnă că mama lui Chivu, prima care i-ar fi putut spune unele lucruri despre bunic, n-a avut amintiri directe legate de socrul post-mortem al ei și toate informațiile ajunse la ea nu puteau fi decât vagi și pline de inexactități, din moment ce nici soțul ei nu și-a cunoscut tatăl, lucru alterat, desigur, în plus, de propria ei percepție și de memoria ei. Tot ce a știut Gheorghe Chivu despre acest bunic (iar despre altul nu avem cunoștință să fi vorbit) a fost mai mult poveste.

Numele Brodeanu. Suffixul *-ean* cu variantele lui [-an, -anu, -eanu, n.n.] derivă în genere nume de familie de apartenență locală din toponime⁵ (cu observația că valoarea inițială a lui *-an* a fost aceea de sufix augmentativ și numai *-anu* desemna apartenența locală). Cum Chivu se simțea originar din ținuturi nordice, n-ar fi exclus ca strămoșii lui să se fi tras din Brodeni (Basarabia) și să fi venit în Moldova cel mai târziu în 1812, când, la încheierea războiului ruso-otoman din 1806-1812, în urma păcii de la București, teritoriul dintre Prut și Nistru a fost scos dintre granițele românești, intrând în componența Imperiului țarist. Ne putem închipui români care nu au acceptat să trăiască sub stăpânire străină și se vor fi refugiat în Țară, unde, apoi, se vor fi și stabilit, numiți, unii dintre ei, după numele localității din care veneau. Brodeni nu este o localitate montană, dar, fiind situată la o altitudine de peste 300 de metri, are o climă de munte⁶. Fiind o zonă de dealuri înalte,

cei care păzesc oile proprii, fie (ceea ce este mult mai frecvent) că sunt tocmiți cu simbrie (în bani sau în natură) cel puțin pe timpul verilor (Traian Herseni, *Probleme de sociologie pastorală*, București, Profile Publishing, 2002, p. 189).

⁴ *La început, venirea mocanilor în Dobrogea se făcea exclusiv pentru iernat, dar, cu timpul, mulți dintre ei au început să-și țină vitele și pe timpul verii în această provincie. [...] La 1841, polonezul Mihail Czajkowski găsea în Dobrogea mocani care rămăneau cu vitele 10 sau 15 ani la rând, fără a se înapoia în Transilvania. O constatare asemănătoare, adăugând însă și alte precizări, făcea, la 1850, Ion Ionescu de la Brad: „Cei mai mulți mocani după iernat se duc de vârează vitele în munți, în Țara Românească și numai acei din Săcele, Săliște și Poienari <recte Poiana> rămân aici pe vară. Sunt oameni care au mari bogății în numeroasele lor herghelii, turme și tamslăcuri și care au cășle câte de 15 și 20 ani în Dobrogea* (Tudor Mateescu, *Păstoritul mocanilor în teritoriul dintre Dunăre și Marea Neagră*, București, Direcția Generală a Arhivelor Statului din Republica Socialistă România, 1986, p. 99-100).

⁵ N. A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1963, p. LVIII.

⁶ *Bineînțeles că nu chiar aceste sate prezintă stațiuni climatice, dar spinările dealurilor din jurul lor. Când te sui pe aceste vârfuri, respirația se întărește, privirea se limpezește. Vederile încântătoare ce se deschid ochilor din toate direcțiile liniștesc sufletul, iar aerul curat, lipsit de urme de praf și de negură, parcă îți toarnă în plămâni ceva din atmosfera țărilor. De mare însemnătate e că pe aceste dealuri întodeauna sunt fântâni și izvoare cu o apă foarte bună* (T. Porucic, *Stațiunile climatice dintre Prut și Nistru*, în „Viața Basarabiei”, an. I, nr. 5, mai 1932. Informație (cu ortografia actualizată de noi) preluată din:

<http://bnrm.md/memoria/files/2/1/1932-5.pdf>.

una din ocupațiile principale ale oamenilor locului va fi fost, neîndoielnic, din vechime, păstoritul. Nu însă cel transhumant. Bineînțeles că numai un element onomastic și un indiciu destul de nesigur legat de îndeletnicire nu ne permit să lansăm mai mult decât o supoziție. Brodeni ar putea fi un loc strămoșesc al lui Chivu. Dar ar putea și să nu fie. Originea numelui se poate explica și de la Brodina – sat în nord-vestul județului Suceava, stație de cale ferată, astăzi, între Suceava și Nisipitu. Oieritul se practică, tot din vechime, și prin părțile acestea. Dar nici pe-aici nu era obișnuită transhumanța.

Admițând totuși că străbunii lui Gheorghe Chivu au fost basarabeni, e posibil ca bunicul să se fi născut în Moldova de dincoace de Prut, iar în 1877 să nu fi depășit o vârstă a maturității (om cu rostul lui, însurat, cu copii, destul de tânăr însă pentru a fi chemat sub arme), trecut de 30 de ani (poate chiar de 32, pentru că în 1864, când presupunem, cu aproximație, că s-a stabilit în Chirnovi, trebuia să fi avut către sau peste 20 de ani pentru a-și fi putut hotărî singur viitorul). Dacă Brodeanu a fost păstor angajat, simbria și-o primea în natură (rareori se plătea în bani), întotdeauna la Sfântul Gheorghe, și consta în oi și miei, plătiți în funcție de rangul păstorului și de dificultatea responsabilității lui (numărul de oi avute în pază, locul, perioada de pășunat). Adunând an de an animalele, acestea și reproducându-se, după un timp, un astfel de păstor putea avea turma lui proprie⁷. Prin urmare, dacă lui Brodeanu i s-a ivit ocazia achiziționării unui teren, nu ar avea de ce să surprindă posibilitatea plății lui, nici chiar dacă nu era proprietar de vite, mai ales că banii puteau fi achitați prin rate anuale.

Nu putem spune însă cu certitudine că Brodeanu a fost păstor cu simbrie ori mocan, cum nu suntem siguri nici că l-a chemat... Brodeanu! Pentru că în 1845, în cursul lunii mai, s-au aflat în carantina Oltenița târlele unor mocani din Tilișca (ținutul Sibiului), dintre care unul se numea **Dumitru Rodeanu**. În vehicularea orală a puținelor informații despre bunic, s-ar fi putut ca numele lui să se fi transmis în fonetism alterat (dar amplificarea prin protezare consonantică –

în acest caz, cu h – este, spre deosebire de cea vocalică, destul de rară; totuși, trebuie să luăm în calcul și această eventualitate). Dacă folosim aceeași formulă pe care am aplicat-o pentru a determina etimologia numelui Brodeanu, cu Rodeanu e mult mai simplu. Tilișca este o localitate din Munții Cindrel (Parâng), situată între Poiana Sibiului și Săliște. Între Poiana Sibiului și Tilișca este satul *Rod*, locuit, firește, de *rodeni*. Așadar, dacă Brodeanu era de fapt Rodeanu, el era din Mărginimea Sibiului și sunt toate șansele să fi fost mocan. Afirmarea apartenenței la clasa mocănească să nu fi fost, deci, la Gheorghe Chivu, simplă metaforă sau vorbă într-o doară? – Nu știm. Dar Chirnovi este foarte aproape de Oltenița (mocanii aveau punctele lor preferate de traversare a Dunării și locurile lor obișnuite de pășunat pe celălalt mal, respectate ani de-a rândul), unde oierul putea ajunge venind din sudul Dobrogei, spre Țară, prin nordul Bulgariei stăpânite atunci de turci. Nu era, bineînțeles, în 1845 (ci putea fi prin 1865 când, în timpul lui Cuza, a început să se pună în aplicare legea reformei agrare⁸), iar Dumitru Rodeanu, cel din registrul vămii carantinei Oltenița, putea fi străbunicul lui Gheorghe Chivu, nu bunicul lui. Conchidem (sub semn de întrebare) că la stabilirea în Chirnovi bunicul, posibil numit Rodeanu, avea sub 30 de ani, era singur sau în echipă, era proprietar de vite (o târlă de oi țurcană⁹ sau animale mai puține), în schimbul cărora, poate și păstrând o parte din ele, și-a putut cumpăra o bucată de pământ¹⁰. S-a stabilit în Chirnovi într-o toamnă, la dus, dacă era mocan, sau într-o primăvară, la întors. Iar dacă totuși era numai angajat – mai sigur, într-o primăvară (după încasarea simbriei).

⁸ Legea agrară a lui Alexandru Ioan Cuza a fost votată la 14 august 1864, dar a fost pusă în practică din anul următor.

⁹ Poienarii țineau de preferință așa-numita rasă țurcană, o rasă autohtonă, cu lâna lungă și aspră, dar foarte rezistentă atât la munte cât și la drumurile lungi de câmpie – Romulus Vuia, op. cit., p. 156.

¹⁰ Numărul păstorilor (ciobani, berzhelegii, vâcari) varia de la 1 până la 10-15 sau chiar mai mulți [s.n.], în funcție de suma vitelor. Vârsta lor pe care documentele carantinei Oltenița o consemnează uneori, mergea de la 13 la 50 de ani, marea majoritate fiind însă sub 30 de ani [s.n.]. În unele cazuri, stăpânii de târle își duceau și feciorii nevrâstnici, dar probabil numai pentru a-i obișnui cu transhumanța în Dobrogea, nu pentru a participa efectiv la acest fenomen. [...] Femeile însă nu erau prezente decât în mod cu totul accidental (Tudor Mateescu, op. cit., p. 89).

⁷ Mocanul care intra ca cioban, chiar și la târla părinților lui, își primea simbria în natură, în oi, astfel încât în câțiva ani ajungea și el să fie stăpân de oi, deci târlaș – Romulus Vuia, *Tipuri de păstorit la români* (sec. XIX – începutul sec. XX), București, Editura Academiei Populare Române, 1964, p. 155.

În privința situației lui militare, lucrurile ne apar destul de complicate. Întâi, nu-i știm vârsta (presupunem doar că avea, la declanșarea războiului, sub 30 de ani, dar și că putea avea, la acea dată, puțin peste 32 de ani). Putea să fie, ca sibiian, la începutul războiului, cu serviciul militar satisfăcut în armata austriacă. Dacă a fost moldovean, putea să-și fi făcut stagiul militar sub Cuza. Dacă a fost transilvănean, venit în România, era... „străin” (imigrant). Cât puteau să dureze formalitățile pentru obținerea cetățeniei? Probabil numai ca cetățean român putea fi inclus în serviciul militar obligatoriu (dacă nu îl făcuse deja). Că l-a efectuat cândva e destul de sigur, altfel nu ar fi fost mobilizat pe front. Chestiunea ar fi infinit mai simplă pentru noi dacă bunicul lui Chivu ar fi fost, cum ar atesta-o numele Brodeanu, moldovean. Atunci ar fi fost supus al lui Cuza și, la declanșarea războiului, am putea fi siguri că era cu milităria făcută. În care formă (armată permanentă sau miliții) însă tot nu putem ști.

Rezumând, dacă bunicul a fost mocan, în sensul curat al cuvântului, atunci el a fost român din Carpații Meridionali (și toate datele indică zona Sibiului). Dacă a fost păstor transhumant, a fost mocan (și iată un cerc pe care-l sperăm virtuos, nu vicios). Rămâne deschisă, în acest context, probabilitatea de a se fi numit Rodeanu. Dacă însă pe bunic l-a chemat Brodeanu, e mai plauzibil să fi fost moldovean și simbriaș la mocani. Niciuna din aceste posibilități nu conduce în vreun fel la Maramureș. Referirea – foarte evazivă, de altfel – la obârșia maramureșeană nu este decât o expresie de gentilețe din partea lui Gheorghe Chivu care s-a atașat foarte mult de Sighet și de sigheteni.

*Și decorat cu casca peste cruce
Cu viziera trasă-adânc în hău
M-or pizmui băieții că i-or duce
La mai departe, Doamne, la mai rău.
[...]
Și mi-or rămâne frații mei prin stepe
Făclii la căpătâi, paltini sfioși
Și jalea nimeni nu le va pricepe,
Că le-a doini din fluier alb de os.¹¹*

Brodeanu a trăit în Chirnogi numai vreo 12 ani, până la Războiul de Independență, în timpul căruia, în urma unor fapte închise în anonimat, pe care le putem considera fapte de vitejie, a murit. Pe Brodeanu/Rodeanu nu l-a

chemat, ce-i drept, Grigore Ion, dar au fost acolo și atunci numai viteji și mucenici. La sfârșitul războiului, Mihail Eminescu scria în „Timpul” din 30 decembrie 1878: *Au sosit în București Dorobanții de pe câmpul de război. Acești eroi, cu care gazetele radicale se laudă atâta, sunt, mulțumită guvernului, goi și bolnavi. Mantalele lor sunt bucăți, iar sub manta cămașa pe piele, și nici cojoc, nici flanelă, nici nimic. Încălțați sunt tot atât de rău, unul c-un papuc ș-o opincă, altul c-o bucată de manta înfășurată împrejurul piciorului, toți într-o stare de plâns, într-o stare care te revoltă în adâncul inimei. [...] soldatul nostru umblă gol și desculț, flămând și bolnav pe câmpiile Bulgariei, îi degeră mâini și picioare, de cad putrede de pe trupul viu al omului și veniți înapoi în țară, cad pe drumuri în țara lor proprie de frig și de hrană rea¹². Și totuși Independența a fost câștigată chiar de ei, mucenicește. Alexandru Odobescu, în conferința lui despre luarea Rahovei (biruință la care au contribuit dorobanți din Muscel, Ilfov, Milcov, Putna, Râmnic, Mehedinți, Suceava), punctează patetic (dar numai în aspectul lui ideal) aportul de suflet și de trup al românilor (iar Brodeanu va fi fost sau nu efectiv printre acei „toți” proveniți din atât de îndepărtate geografice județe, dar a fost, cu siguranță, dacă nu la Rahova, atunci în altă parte unul dintre „toți” și vom vedea, mai departe, că aproape sigur nu la Rahova): *Toți susțin lupta cu o înfocată întăritare ce nu-i face totuși a se abate întru nimic de la regulata îndeplinire a mișcărilor tactice. / Armați mai toți cu puște de sistem Krynka [sic], recruții noștri cari au venit în mare parte la război cu mintenele și sucmanele lor țărănești, cutează a pași fără sfială sub bătaia cu mult mai lungă și mai sigură a țevelor Martini mânuite de nișani; fără de șovăiri, fără de înspăimântare, îndemânateci și inimoși, ca și când ar fi vechi oșteni încercați, ei înaintează și se înapoiesc în regulă, de pe semnalurile date și numai fiorul vărsat în trup de plumbul ucigaș silește pe câte unul a-și părăsi cu durere datorile sale ostășești¹³. Acesta este un discurs în care oratorul are, firește, nevoie să sublinieze excepționalul. Pe câmpul de luptă numai demonstrație coregrafică nu se face. Într-adevăr, dorobanții din unele regimente (infante-**

¹² Mihail Eminescu, *Dorobanții*, în Mihail Eminescu, *Articole de politică românească*, [Ediție îngrijită de Gh. Chirițescu], Iași, Editura „Athanasie D. Gheorghiu”, p. [174]-175 (Reproducere din „Timpul”, 30 dec. 1878).

¹³ Alexandru Odobescu, *Curcanii*. Luarea Rahovei de către oștirile românești la noiembrie 1877. [Conferință rostită la Ateneul din București, la 28 martie / 6 aprilie 1878], în *** *Pui de lei*. 1877. Antologie din literatura independenței naționale, București, Minerva, 1977, p. 363.

¹¹ Gheorghe Chivu, *Mioriita* [versuri].

ria teritorială din diviziile 1, 3 și 4 – regimentele 1-4 și 9-16 dorobanți) s-au folosit de puști Krnka (model 1877, calibru 15,24 mm), dar aceasta nu era o marcă de pușcă și nici o armă, în general, folosită în mod predominant în acel timp. Ofițerii și subofițerii, roșiorii din rândul întâi (dotați și cu lănci și săbii), servanții de artilerie aveau în dotare revolve „Galand-Lebeau” model 1874, calibru 11,3 mm (?) și „Buescu” model 1876, calibru 10,8 mm (?). Cavaleria avea săbii, pistoale și carabine model „Dreyse”. Trupele permanente (regimentele de infanterie de linie, batalioanele de vânători, batalionul de geniu, companiile de jandarmi pedestri, flota etc.) și o parte a infanteriei teritoriale (Regimentele 5, 6, 7 și **8 dorobanți** din Divizia 2) au tras cu pușca „Peabody”, cu cartuș metalic, model 1868, calibru 11,43 mm, comparabilă cu pușca „Henri Martini” din dotarea rușilor și turcilor. La data mobilizării existau 25.000 de puști de acest tip. Dacă l-am localizat corect în Regimentul 8 dorobanți (vezi infra), Brodeanu a tras, deci, cu o pușcă „Peabody”¹⁴.

¹⁴ Batalioanele de infanterie de miliție și gărzile cetățenești au folosit pușca de tip mai vechi, cu cartuș de hârtie, „Dreyse”, model 1867, calibru 15,43 mm. S-au mai folosit arme turcești, provenite din captură – în special Peabody- Martini -, dar în cantități mici. E interesant de știut și profităm de acest context să spunem, pentru „culoarea locală”, că în 1877 nu s-au mai achiziționat puști „Peabody”, deși se strânseseră, printr-o colecție națională, fonduri pentru a se cumpăra acest tip de armă, în vederea înlocuirii puștilor „Dreyse”, mult mai puțin eficiente. Cum, în primăvara anului 1877, arma „Peabody” nu mai era disponibilă (noi cumpăraserăm, în 1868, o anumită cantitate din Franța, care, la rândul ei, achiziționase armele din SUA), armata română a fost nevoită să apeleze la Imperiul Țarist, de la care a preluat 25.000 de arme „Krnka”. Aceste arme (transformate cu încărcarea pe la culată), la care și rușii începuseră să renunțe, erau mai bune decât „Dreyse” fiindcă aveau cartuș metalic, dar erau inferioare puștilor „Peabody”. Puștile „Krnka” au fost distribuite cu precădere regimentelor de dorobanți, în timp ce infanteria de linie și vânătorii erau înarmați cu „Peabody”. Totuși, câteva regimente de dorobanți au primit puști „Peabody”.

Informațiile despre dotarea cu armament a armatei au ca surse:

http://209.85.129.132/search?q=cache:-vxTAXqjwEIJ:6dorobanti.ro/forum/YaBB.pl%3Fnum%3D1178339880+pusca+peabody&hl=ro&ct=clnk&cd=1&gl=ro&lr=lang_ro

http://209.85.129.132/search?q=cache:PQom_QWlY G4J:6dorobanti.ro/forum/YaBB.pl%3Fnum%3D1178339880/15+pusca+peabody&hl=ro&ct=clnk&cd=2&gl=ro&lr=lang_ro

Se vede că, indirect, destinul lui Gheorghe Chivu a fost legat de măsurile lui Mihail Kogălniceanu care, ca prim-ministru al lui Cuza, a militat pentru redistribuirea proprietății funciare și a sprijinit votarea legii agrare, iar în 1877, ca ministru de externe al lui Carol I, a proclamat la 9/21 mai *Independența absolută a României* și a declarat intrarea Țării în război cu Turcia. Actul împroprietăririi a făcut ca, de la a doua spiță, ascendenții lui Gheorghe Chivu să provină din sudul țării. Războiul de Independență a însemnat, pe lângă moartea bunicului, înfierea (cu schimbarea numelui), de către familia Chivu, a orfanului care avea să fie tatăl pictorului-poet și, apoi, stabilirea alor săi în ținuturile dobrogene. *Noi – spunea lămurit (și premonitor, la Gheorghe Chivu, cel puțin, confirmându-se aceste cuvinte) Kogălniceanu – trebuie să dovedim că suntem națiune vie, trebuie să dovedim că avem conștiința misiunii noastre, trebuie să dovedim că suntem în stare să facem și noi sacrificie pentru ca să păstrăm această țară și drepturile ei pentru copiii noștri, și această misiune în momentele de față este încredințată fraților și fiilor noștri care mor la hotare*¹⁵. Printre frații care mureau la hotare pentru moștenirea de demnitate a urmașilor a fost și acest „oarecare” Brodeanu.

Putem presupune că Brodeanu va fi făcut parte din miliții, care formau rezerva armatei, armată de linia a doua, în limbaj militar. Ceea ce nu înseamnă a nu ajunge față în față cu inamicul. (Aceasta, pe înțelesul nemilitarilor.) Dacă supoziția de a fi fost înregimentat în miliții s-ar dovedi adevărată, atunci ar urma ca Brodeanu să fi fost dorobanț. Din vremea lui Cuza, care a reformat armata, până în 1871, milițiile erau compuse din dorobanți și grăniceri, iar grănicerii proveneau din comune „mărginașe” (până la 30 de kilometri distanță față de graniță), cum este satul Chirnogi (la numai 7 kilometri de Dunăre). Poate că Brodeanu se va fi instruit, în cadrul serviciului militar obligatoriu, la trupele de grăniceri (în 1871 el având deja în jur de 27 de ani, deci, cu pregătirea militară, a prins vremea lui Cuza, dacă, desigur, nu a fost în armata aus-

și: Constantin Ucrain Bîrlădeanu, 1877 *așa cum a fost*, Iași, Junimea, 1977, p. 35-36.

¹⁵ Mihail Kogălniceanu, *Declarație rostită la Adunarea deputaților, privind proclamarea independenței României*. Ședința de luni, 9 mai 1877, în „Monitorul oficial”, nr. 118, 27 mai 1877, apud Mihail Kogălniceanu, *Texte social-politice alese*, București, Editura Politică, 1967, p. 315-317 (cu titlul: [Declarație în Adunarea deputaților privind proclamarea independenței României]).

triacă). Dar la război a participat, destul de sigur, ca dorobanț¹⁶, făcând parte tot din miliții. Nu credem să fi fost ostaș de cavalerie, aceștia fiind de obicei mai înstăriți, iar Brodeanu lăsase acasă o soție sărmană¹⁷, nevoită să-și dea de suflet un

¹⁶ [...] regimentele de dorobanți reprezentau unități noi și foarte noi în compunerea armatei. Ele înfățișau observatorului atent toate tarele unei armate tinere, cu o susținere financiară modestă, așa cum este armata română, caracterizată prin lipsa organizării, a cedrelor de comandă, a armamentului, echipamentului și, nu în ultimul rând, prin lipsa unei instrucții militare adecvate. [...] Trupele de dorobanți erau mai slab cotate decât unitățile de infanterie de linie. Sistemul de serviciu „cu schimbul” – o săptămână sub arme și trei săptămâni acasă – comparativ cu cel efectuat de infanteria de linie (serviciul permanent) nu permitea o pregătire adecvată. Situația era agravată de faptul că, datorită efectivelor numeroase, rândul unui dorobanț la efectuarea serviciului sub arme venea, adeseori, la două sau chiar la mai multe luni. Aceasta a influențat negativ gradul de pregătire a infanteriei teritoriale. De multe ori, cu prilejul săptămânii rezervate serviciului activ, timpul folosit pentru instrucție era și mai mult redus, în favoarea efectuării misiunilor de jandarmrie rurală sau pază a graniței. La agravarea situației menționate a mai contribuit și faptul că subunitățile regimentelor de dorobanți erau dispersate, până în 1876, pe teritoriul a patru sau, din ianuarie 1877, a două județe, ceea ce a împiedicat efectuarea corespunzătoare a instrucției la nivel de batalion sau regiment (Cornel I. Scafeș; Horia Vl. Șerbănescu; Corneliu M. Andonie; Ioan I. Scafeș, *Armata română în Războiul de Independență 1877-1878*, București, Sigma, 2002, p. 159, 163).

¹⁷ Legea agrară a fost bună, în sine, dar prost aplicată. După improprietărea din 1864, țăranilor le reveniseră 4 fâlci de pământ (o falce = 14322 m²). Suprafața fiind mică, ei nu-și puteau rota culturile și, astfel, fertilitatea solului a scăzut mult, în câțiva ani. În afară de aceasta, ei erau obligați să plătească o despăgubire în sistem anuitar. Suma de plătit era prea mare și termenul prea scurt. E adevărat că, prin aceeași lege, fuseseră eliberați de clacă și de dijmă, dar țăranii au fost lăsați să se folosească de lege în mod „autodidact”. S-a nimerit, chiar atunci, și o foamete de câțiva ani. Administrația locală a inclus mai mulți funcționari bugetari. Pentru a face, momentan, față cheltuielilor, țăranii au fost nevoiți să facă împrumuturi. Impozitele pentru comercializarea produselor agricole au crescut. În 1868 s-a adoptat o lege pentru tocmele agricole, revăzută în 1872, dar ea a fost cu două tășuri și, de fapt, mai mult în folosul arendașilor. *Fostul clacăș* – scrie Eminescu – *neavând în urma promulgării legii rurale înașul trebuitor pentru nutirea numeroaselor sale vite – și în vite constă avuția principală a sateanului, – neavând lemne pentru ars, neavând bani spre a plăti impozitele, neavând în urma unei recolte rele nutrimentul necesar pentru dânsul și pentru familie, el a trebuit să se oblige prin tocmele agricole către proprietarul sau arendașul care i le procura, a-i plăti zile de muncă în dijmă, în bani, în păsări și în câte altele. Dreptul încheierii acestor tocmele fiind nemărginit, proprietarul sau arendașul nu s-a sfiit a impune locnitorului cele mai inice condiții. Trebuie să vedem diferitele tocmele agricole cu grelele condiții, pentru ca să înțelegem că ruina lor e sigură, că sub regimul libertății, sateanii au trebuit să ajungă într-o stare mult mai rea decum fusese înaintea legii rurale.* („Timpul”, 21 iunie 1879. Fragment re-

produs, cu o rectificare, după Mihai Eminescu, *Economia națională*. Antologie, studiu introductiv, note și comentarii de Vasile C. Nechita, Iași, Junimea, 1983, p. 133.) Aceasta era situația fostului mocan Brodeanu la începutul războiului.

copil (sau cel puțin unul). Existau însă și gloatele. Dar nici aici nu-l putem încadra, dacă vârsta aproximată de noi este aproape de realitate. Gloatele erau exclusiv o rezervă, din ele putând face parte tineri între 17 și 20 de ani și bărbați de la 36 la 50 de ani. Or, noi am apreciat că Brodeanu avea 30-32 de ani, dar mai sigur sub 30. Ne-ar fi fost deosebit de util dacă am fi găsit o însemnare explicită despre participarea escadronului Călărași al armatei teritoriale¹⁸ la lupte. Dar nu am găsit o asemenea referire. Totuși, l-am putea localiza pe Brodeanu în **Divizia 2 militară teritorială** (cu cartierul la Craiova), **Regimentul 8 dorobanți**, **Batalionul 2 Ialomița**, **Compania 5 Călărași**¹⁹, dacă nu ar exista și Compania IV Călărași de gardă civică²⁰. Să urmărim însă **Regimentul 8 dorobanți**, probabilitatea morții în război fiind infinit mai mare pentru trupele de combatanți. La 25 aprilie/7 mai 1877, când s-a încheiat mobilizarea, Unitățile Diviziei 2 au fost dispuse pentru apărarea flancului grupării de la Calafat. Dintre acestea, Regimentul 8 dorobanți a fost dislocat la Galicea Mare (împreună cu Regimentul 7 dorobanți, un batalion din Regimentul 6 linie, bateriile 4 și 5 din Regimentul 1 artilerie)²¹. De aici, la 10 mai, Regimentul 8 dorobanți pleacă, sub comanda locotenent-colonelului Ștefan Șişman, la Moșăței, unde intră în cantonament de luptă²² și rămâne

produs, cu o rectificare, după Mihai Eminescu, *Economia națională*. Antologie, studiu introductiv, note și comentarii de Vasile C. Nechita, Iași, Junimea, 1983, p. 133.) Aceasta era situația fostului mocan Brodeanu la începutul războiului.

¹⁸ *Fiecare escadron a purtat, din 1866, numele județului cărnia îi aparținea* (***) *Istoria militară a poporului român*. Vol. IV. Epoca revoluțiilor de eliberare națională și socială. De la revoluția populară din 1784 la cucerirea independenței depline, 1877-1878, București, Editura Militară, 1987 *grelele condiții, pentru ca să înțelegem că ruina lor e sigură, că sub regimul libertății, sateanii au trebuit să ajungă într-o stare mult mai rea decum fusese înaintea legii rurale.* („Timpul”, 21 iunie 1879. Fragment reprodus, cu o rectificare, după: Mihai Eminescu, *Economia națională*. Antologie, studiu introductiv, note și comentarii de Vasile C. Nechita, Iași, Junimea, p. 535).

¹⁹ Conform graficului din: Cornel I. Scafeș; [...], op. cit., p. 160-161.

²⁰ Cornel I. Scafeș; [...], op. cit., p. 227.

²¹ Ibid., p. 30.

²² General-maior Constantin Olteanu; Colonel dr. Ilie Ceaușescu; Colonel dr. Vasile Mocanu; Colonel dr. Florian Tucă; Colonel Gheorghe Stocan, *Cronica participării armatei române la Războiul pentru Independență 1877-1878*, Cuvânt înainte de general-colonel Ion Coman, București, Editura Militară, 1977, p. 120.

până la 21 mai. După terminarea mobilizării, armata s-a reorganizat. Regimentul 8 dorobanți a fost subordonat împreună cu alte unități Corpului 1 armată român²³. Divizia 2 comandată de colonelul Ioan Logadi și-a dislocat unitățile în mai multe puncte. Dintre aceste unități, Regimentul 8 dorobanți a fost dislocat la sud-vest de Moțaței, lângă lacul Fântâna Banului, deplasarea făcându-se în marș, în data de 21 mai, comandant fiind tot locotenent-colonelul Ștefan Șişman. La 22 mai, un batalion din Regimentul 8 dorobanți ajunge foarte aproape de Dunăre, la nord de lacul Fântâna Banului, în zona Cetate²⁴. Divizia 2 a primit misiunea de a apăra frontiera dintre vărsarea Timocului în Dunăre – cam prin dreptul satelor mehedintene Gruia și Bristol – și până la nord-est de Calafat²⁵. În timp ce încă în Oltenia nu se încheiaseră lucrările de fortificație, au avut loc la Dunăre numeroase schimburi de focuri între unitățile române și cele otomane. La 23 mai/4 iunie, Regimentul 8 dorobanți a respins deja un detașament otoman debarcat între Ostroveni și Jiu²⁶. Spunem *deja*, pentru că între Calafat și Ostroveni distanța e mare (aproape 200 de kilometri) și a fost parcursă în două zile. Regimentul abia sosise, în marș, la 21 mai la Fântâna Banului și, în 23 mai, se angajează într-o luptă la Ostroveni (dincoace de Fântâna Banului). După această luptă, Regimentul 8 dorobanți revine în zona Dolj, reocupându-și pozițiile în satele din apropierea lacului Fântâna Banului. Comandat de același locotenent-colonel Ștefan Șişman, la 1/14 iunie, Regimentul 8 dorobanți își instalează batalionul 1 din nou la Galicea Mare, împreună cu statul major, iar batalionul 2 – la Turnu Severin. La 7/20 iunie, Regimentul 8 dorobanți ocupă poziții între Cetate și lacul Fântâna Banului²⁷. Nu știm când s-a deplasat acest regiment la Buzău, dar la 14 iulie pleacă de aici în marș spre București, de unde, la 17 iulie, se deplasează din nou la Calafat, unde va participa la lucrările de fortificații²⁸. La 20 iulie, bateriile române de la Calafat au primit ordin să deschidă focul asupra navelor inamice din Vidin și să bombardeze cetatea și lucrările de fortificații din împrejurimi²⁹. După trecerea Dunării, Regimen-

tului 8 dorobanți și Regimentului 8 călărași li se va încredința misiunea serviciului de garnizoană la Nicopole³⁰. La 23 iulie / 4 august 1877, conform Înaltului ordin de zi nr. 38, înainte de trecerea Dunării, armata română se reorganizează, împărțindu-se în două armate: *Armata de operație* – sub comanda generalului Alexandru Cernat, ministru de război, și *Armata de observație*, comandată de generalul George Lupu. Regimentul 8 dorobanți ajunge în Brigada 2 (comandată de colonelul Constantin Budișteanu), care, la rândul ei, făcea parte din Divizia de rezervă comandată de colonelul Mihail Cristodulo Cerchez³¹, în cadrul Armatei de operații³². Divizia de rezervă era compusă din 41 de batalioane, 32 de escadroane, 18 baterii de artilerie, 5 companii de geniu și pontonieri, însumând 43.414 oameni (oare chiar va fi fost Brodeanu unul din acești 43.414?), 7.170 de cai și 110 tunuri³³. La 25 iulie, Divizia de rezervă începe marșul de la Calafat spre Corabia – o amplă mișcare spre est – „pe eșaloane succesive spre a nu lua deodată toate trupele din jurul Calafatului și a nu deștepta atenția inamicului” [...]. La 30 iulie, Divizia de rezervă a colonelului Mihail Cerchez ajunge în zona de concentrare a Dunării, unde Brigada 2 comandată de colonelul Constantin Budișteanu este dispusă la Grojdibodu³⁴ (aproximativ 20 km vest de Corabia). La 1 august, Marele cartier general ordonă Diviziei de rezervă ca, până în ziua următoare, să-și așeze unitățile într-un nou dispozitiv. Brigada 2 însă rămâne la Grojdibodu împreună cu cartierul general al diviziei și cu ambulanța³⁵. Până la 5/17 august, divizia, care își stabilise cartierul general la Corabia, a sosit în regiunea Dăbuleni-Potelu-Grojdibodu-Celei – deci, a cantonat pe o linie de vreo 30 de kilometri –, unde a rămas până la 14/26 august, când a fost concentrată la Corabia³⁶ pentru pregătirea unor misiuni de luptă. În acest timp, pentru a se evalua nivelul de pregătire și modul de întreținere a armamentului și materialelor din dotare, la 6 august, unitățile și su-

²³ Cornel I. Scafeș; [...], op. cit., p. 34.

²⁴ General-maior Constantin Olteanu; [...], op. cit., p. 130-131.

²⁵ Cornel I. Scafeș; [...], op. cit., p. 39.

²⁶ Ibid., p. 44.

²⁷ General-maior Constantin Olteanu; [...], op. cit., p. 141.

²⁸ Ibid., p. 169.

²⁹ Ibid., p. 175.

³⁰ *** *România în Războiul de Independență 1877-1878*, București, Editura Militară, 1977, p. 153.

³¹ General-maior Constantin Olteanu; [...], op. cit., p. 179.

³² Cornel I. Scafeș; [...], op. cit., p. 54.

³³ Constantin Antip; Constantin Olteanu, *Comandamentul armatei române în campania din 1877-1878*, București, Albatros, 1998, p. 108.

³⁴ General-maior Constantin Olteanu; [...], op. cit., p. 185.

³⁵ Ibid., p. 187.

³⁶ Ibid., p. 182.

bunitățile Diviziei de rezervă (cu excepția Batalionului 4 vânători care rămăsese în zona Bechet, în serviciul de avanposturi) sunt inspectate, pe un platou din nordul satului Gura Padinii (la 4 km de Grojdibodu), după care trupele au executat o aplicație tactică, în condiții asemănătoare câmpului de luptă³⁷. Privind retrospectiv, mai mult de trei luni Regimentul 8 dorobanți (uneori numai subdiviziuni ale lui) a efectuat o mișcare în spirală, pe distanțe mici și mari.

La 19 august, Marele cartier general român ordonă Divizia de rezervă comandate de colonelul Mihail Cerchez să fie gata de marș în după-amiaza zilei de 20 august³⁸, zi în care, la ora 12, într-un cadru solemn, dominat de un mare entuziasm, în prezența miniștrilor și a președinților corpurilor legiuitoare, sub privirile „unei mulțimi de spectatori, viu mișcați, care alergaseră din toate părțile spre a saluta încă o dată pe cei ce porneau a-și face datoria către patrie”, trupele române ce urmau să mai treacă peste podul de la Corabia spre câmpul de luptă din Bulgaria (Divizia de rezervă, comandată de colonelul Mihail Cerchez și unele subunități ale diviziilor 3 și 4 care se găseau deja angajate pe front) sunt trecute în revistă de către comandantul suprem al oștirii, domnitorul Carol. [...] La ora 12.45, trupele române încep marșul spre pod [...]³⁹. Pe platoul din fața podului, generalul Alexandru Cernat citește Înaltul ordin de zi. După citirea ordinului, în sunetul „muzicilor și al cântecelor însuflețite de simțiri eroice și patriotice [...] în frunte cu steagurile mândru desfășurate în vânt, batalioanele, escadroanele, bateriile române porniră în lungi șiruri pe podul întins peste luciul larg și măreț al Dunării, în ale cărei unde rațele soarelui răsfrângeau mii de scântei de pe oțelul săbiilor, al baionetelor și al tunurilor. Impozant și solemn moment! Un freamăt, o emoțiune nespūsă cuprinsese pe toți. Părea că deodată înaintea tuturor a dobândit ființă simbolică imagină a țării; că România însăși s-a intrupat aici tânără, frumoasă, înviată la glorie și la neatârnată și întrarmată și în platoșă, dânsa pasă acum înainte cu fiii ei peste hotar spre a-și apăra dreptul, a restatornici credința și onoarea numelui său” (T. C. Văcărescu, [Luptele românilor din 1877-1878, București, 1887], p. 251)⁴⁰. Brodeanu însă nu era cu ei. El mai avea de așteptat puțin, deoarece Brigada 2 din Divizia de rezervă comandată de colonelul Constantin Budișteanu rămâne în poziții la Golenți și Mocrișani, având misiunea de a supraveghea

spre Rahova și a face siguranța malului stâng al Vitului și a țărmului Dunării⁴¹. În timp ce ceilalți treceau Dunărea pe la Corabia, unitatea colonelului Budișteanu era, prin urmare, la Calafat. Se pare că Divizia de rezervă a trecut Dunărea în aceeași zi, fiindcă, la 19/31 august, Consiliul de război al armatei române de la Corabia, între alte măsuri, a hotărât ca Divizia de rezervă să treacă imediat Dunărea, pe podul de la Siliștioara-Măgura și să se deplaseze spre Koiulovcea⁴². De altfel, generalul I. Vasiliu-Năsturel confirmă acest lucru: *La 20 august toate trupele ce mai rămăseseră în Corabia (Divizia de rezervă) și compuse din: Brigada de infanterie [-] Colonel Sachelarie; / Brigada de infanterie [-] Colonel C. Budișteanu [cu el era Brodeanu]; / Brigada de cavalerie [-] Colonel Vlădescu; / Artileria de rezervă [-] locotenent-colonel Carp; Coloanele de munițiuni ale diviziilor 1, 2 și 3; Batalionul de geniu; Ambulanțele „România” și Ambulanța „Crucea Roșie” au executat trecerea peste pod [...], dirijându-se prin Gbighen-Mabala [la bulgari, cam în dreptul Corabiei noastre] către Plevna. / Podul sezu întins și în ziua de 21, mai trecând ofițeri izolați de intendență, administrațiune etc. deși se dedese ordin pentru ridicarea lui*⁴³. La 25 august, înaintea atacului de la Plevna, colonelul Mihail Cerchez era la Breslani, cu Divizia de rezervă a Armatei de vest⁴⁴. În același timp, comandantul Armatei de vest, domnitorul Carol, dă un ordin special pentru Armata română de operații, comandată de generalul Alexandru Cernat, conform căruia Divizia 4 infanterie să înainteze de la Verbița la Grivița cu artileria în poziție, între șoseaua Plevna-Bulgăreni și drumul Grivița-Verbița, asigurând, la flancul stâng, legătura cu Corpul 9 armată rus. Intrarea în poziție a fost fixată pentru seara zilei de 25 august, când cele trei regimente de călărași vor ocupa poziția între Verbița și Vit; Divizia de rezervă urma să ocupe pozițiile lăsate de Divizia 4 la Verbița [aici va fi fost Brodeanu?] dând însă patru batalioane în rezerva Armatei de vest, la Pelisat [sau aici?]; Divizia 3 infanterie rămânea în pozițiile pe care le ocupă, până la noi

⁴¹ Ibid., p. 206.

⁴² Vasile Petrișor; Vasile Niculae, *România în lupta pentru cucerirea Independenței deplină de stat 1877-1878*. Repere cronologice, București, Editura Politică, 1987, p. 94-95.

⁴³ General I. Vasiliu-Năsturel, *Istoricul pontonierilor și operațiunile lor în timpul campaniei din 1877-78*, București, 1900, p. 24-26, apud *** *O istorie trăită a războiului de independență 1877-1878*. Mărturii. Amintiri, Selecția textelor, cuvânt înainte, comentarii, note și glosar de Constantin Căzănișteanu și Mihail E. Ionescu, București, Albatros, 1979, p. [76].

⁴⁴ General-maior Constantin Olteanu; [...], op. cit., p. 210.

³⁷ Ibid., p. 191.

³⁸ Ibid., p. 203.

³⁹ Ibid., p. 204.

⁴⁰ Ibid., p. 205.

ordine⁴⁵. Pe front, moralul trupelor era foarte ridicat. În fie-care seară muzicele regimentelor atrag cu cântecele lor naționale pe soldații liberi de serviciu ai întregii brigade la un joc voios, și este un tablou fermecător să vezi la lumina unei batalioane întregi jucând hora, la care câte-odată iau parte și ofițerii, ceea ce înveselește și mai mult pe soldați⁴⁶. La 26 august, dimineața, la ora 5, 168 de piese ale artileriilor române și ruse încep pregătirea pentru atacarea Plevnei. Bombardamentul a continuat în timpul nopții de 26 spre 27 august, pentru a-i împiedica pe otomani în refacerea lucrărilor genistice de apărare. Concomitent, trupele Armatei de vest ocupă pozițiile fixate prin ordinul de luptă transmis în ziua precedentă. Printre acestea era Divizia 2 infanterie română din Rezerva generală comandată de colonelul Mihail Cerchez⁴⁷. În baza ordinului comandantului Armatei de vest, generalul Alexandru Cernat, comandantul Armatei de operații de la Plevna dă „Ordinul de zi nr. 54”, prin care stabilește coloanele de atac ale diviziilor 3 și 4 infanterie, componența lor și obiectivul de atac, modul de acțiune al infanteriei și artileriei, misiunile Diviziei de rezervă, ale cavaleriei, modul de comportare pe câmpul de luptă. [...] La rândul său, acționând în lumina concepției comandantului Armatei de vest și a Armatei de operații, comandantul Diviziei de rezervă, colonelul Mihail Cerchez, dă celor trei brigăzi de infanterie ale diviziei sale ordinul de luptă prin care erau fixate șase linii succesive⁴⁸, dintre care rezerva forma linia a patra. Din vuietul luptei de atunci, poate, mai sună în lira nepotului oasele lor de tină și de ceață și imaginea imnică îi cristalizează pe țărani accia, în majoritate – ostași de circumstanță, ca întotdeauna, în câte războaie au fost, în pământ ingenuncheați mușcând din luf⁴⁹. Dar dacă Brodeanu a scăpat cu viață sau fără să fie prea grav rănit, poate că a ajuns și la Grivița. Divizia de rezervă, numărând 14 batalioane, comandată de colonelul Cerchez, se va așeza la 8 km departe de reduta Grivița, pe platoul văii Bucovei, între Divizia 3-a și 4-a și în spatele lor. / Generalul Al. Cernat, comandantul trupelor române, se află cu această divizie și de aici a fost martor și a condus

bătălia, în ziua de 30 august 1877⁵⁰. La 31 august, trupele Diviziei de rezervă de sub comanda colonelului Mihail Cerchez, care fuseseră destinate să sprijine acțiunile diviziilor 3 și 4 infanterie, reintră în dispozitivul deținut în ziua precedentă, anume pe înălțimile dinapoia diviziilor 3 și 4 infanterie, primind dispoziția să fie gata de luptă⁵¹. La 7 septembrie, comandantul diviziei de rezervă, colonelul Mihail Cerchez, ordonă comandantului Brigăzii 2, colonelul Constantin Budișteanu, să înlocuiască trupele Brigăzii 1, care se găseau în reduta Grivița 1 [...] ⁵². La 9 septembrie, „Pentru a avea mai multă unitate în comandă și a înlesni relațiile comandantului cu corpurile de rezervă”, în baza Înaltului ordin de zi nr. 63, Divizia de rezervă primește denumirea de Divizia 2 infanterie a Armatei de operații române, sub comanda colonelului Mihail Cerchez⁵³. Prin Ordinul de zi nr. 67, din 11 septembrie, semnat de comandantul Armatei de operații, generalul Alexandru Cernat, se stabilește un nou dispozitiv operativ al armatei române pe frontul de la Plevna. În cadrul acestuia, în flancul drept era Divizia 2 infanterie, comandată de colonelul Mihail Cerchez, ocupând cu o brigadă frontul dintre redutele „Alexandru” și „Verbița”, iar restul la rezerva generală⁵⁴. La 7 octombrie, ținând seama de faptul că de la începutul luptelor de la Plevna Divizia 4 infanterie se găsisese numai în linia întâi, înregistrând grele pierderi de oameni, Marele cartier general român hotărăște scoaterea marii unități de pe poziție și înlocuirea ei cu Divizia 2 infanterie, comandată de colonelul Mihail Cerchez [...]. În ordinul elaborat cu acest prilej se preciza ca Brigada 2, comandată de colonelul Constantin Budișteanu, și trei batalioane din Brigada 3, comandată de colonelul Matei Vlădescu, să ocupe dispozitivul deținut de Divizia 4 infanterie, iar Brigada 1, comandată de colonelul Otton Sachelarie, să rămână în redutele „Verbița” și „Alexandru”. Batalioanele de la Calışovăț, Riben și Demirkioi să rămână pe loc, sub comanda colonelului Alexandru Papadopol. Divizia 4 infanterie urma să ocupe bivouacul brigăzilor Diviziei 2 infanterie. Artileria

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ „Resboiul”, 26 august 1877, apud Constantin Avram, *Lauda vitejiei românești*. Eroismul ostașilor români în războiul pentru independență oglindit în publicistica vremii, București, Editura Militară, 1977, p. 107-108.

⁴⁷ General-maior Constantin Olteanu; [...], op. cit., p. 211-212.

⁴⁸ Ibid., p. 219-220.

⁴⁹ Gheorghe Chivu, *Rodul pământului* [versuri].

⁵⁰ Colonel Gheorghe Em. Lupașcu, *Amintiri din războiul independenței 1877-1878*, ediția a III-a, București, 1927, p. 35-44, apud *** *O istorie trăită a războiului de independență 1877-1878*. Mărturii. Amintiri, Selecția textelor, cuvânt înainte, comentarii, note și glosar de Constantin Căzănișteanu și Mihail E. Ionescu, București, Albatros, 1979, p. 145.

⁵¹ General-maior Constantin Olteanu; [...], op. cit., p. 228.

⁵² Ibid., p. 238.

⁵³ Ibid., p. 240.

⁵⁴ Ibid., p. 244, 245.

celor două divizii rămânea în vechile poziții⁵⁵. Documentele atestă faptul că în 8/20 octombrie a avut loc o misiune executată de sergenții majori Marin Giurcă și Ion Florescu, împreună cu soldatul G. G. Dumitrache (toți din Regimentul 8 dorobanți), care se strecoară, în timpul nopții, în liniile de luptă dintre redutele Grivița 1 și Grivița 2, reușind să salveze mai mulți răniți⁵⁶. La 10 octombrie, conform Ordinului de zi nr. 95, comandantul Armatei de operații, generalul Alexandru Cernat, stabilește misiunile trupelor române în vederea susținerii unui important atac pe frontul de la Plevna, în ziua de 12 octombrie⁵⁷. În legătură cu Divizia 2 infanterie comandată de colonelul Mihail Cerchez, în ordin se preciza că trebuie să ocupe pozițiile de la Grivița cu o brigadă întărită cu încă trei batalioane, iar cu alte trei batalioane și două baterii de artilerie să fie gata spre a interveni oriunde i se va cere⁵⁸. În bătălia din 12 octombrie, colonelul Constantin Budișteanu, comandantul brigăzii de serviciu în tranșee, a fost grav rănit în paralela a 4-a, lângă trupele sale, de o spărtură de șrapnel, după cum scrie ziarul „Resboiul” din 29 octombrie⁵⁹. El primise misiunea de a ocupa imediat, cu trei batalioane, reduta Grivița 1 și tranșeele apropiate, iar trei batalioane ale marii unități au constituit rezerva brigăzii⁶⁰. Se poate însă aprecia că acesta a fost singurul „accident” al bătăliei? Mulți alții, nicăieri „nominalizați” (căci, deși li se dăduse să poarte o tăbliță de identificare, exista, la ostași, superstiția că acest lucru este de prost augur și se debarasau de însemn), și-au contopit, împreună cu inima, numele cu lutul și deși, la ce a fost acolo, nici nu ne place astăzi să ne gândim decât în mod abstract, *Încă mai găsim în pieptul pământului / Inima lor bună să ne încălzească*⁶¹. Dar poate că nici acum nu fusese să fie ceasul suprem pentru Brodeanu și, atunci, la 31 octombrie, din nou ni-l putem închipui pe bunicul care nu mai avea să se vadă bunic, în masa armată, de data aceasta la Grivița 2, în formațiunea

comandată de colonelul Mihail Cerchez. Linia de apărare a trupelor române se întindea atunci fără întrerupere, de la satul Grivița, unde s-a realizat joncțiunea cu Corpul 9 armată rus, până dincolo de Vit, la Dolni Etropol, unde, la flancul stâng, Divizia 2 infanterie a colonelului Cerchez ocupa tranșeele și șanțurile de apropiere din fața redutei Grivița 2⁶². Generalul I. Cotruț comanda alt regiment (Regimentul 6 linie) decât cel care ne interesează, dar mărturiile lui scrise despre *primejdiile din tranșee* au fost universal valabile. Transcriem, de aceea, câteva paragrafe din memoriile lui. În condiții identice (mai ales că generalul se referă, într-un loc, în mod expres și la Regimentul 8 dorobanți) va fi fost și Brodeanu, dacă a prins jumătatea lui noiembrie: *Dar pe la jumătatea lui noiembrie au survenit și alte primejdii mai mari. Timpul devenise rău, mai în toate zilele ploua, o ploaie amestecată cu zăpadă; un frig grozav ne pătrundea până la oase. În tranșee soldații toată noaptea săpau la șanțuri înălțând parapetele și făcând cavaliere. În birnace, nu găseau repausul care să le repare forțele, căci acoperișul insuficient al corturilor de pânză și hrana neîndestulătoare îi slăbea pe cei mai robuști. Hrana insuficientă mai cu seamă, căci drumurile devenind impracticabile din cauza ploilor și din cauza unei dispoziții nesăbuite a administrației militare, manutanțele fiind la Corabia, din cauza furtunelor adesea se rupea podul de peste Dunăre și trupele rămăneau fără pâine, și atunci distribuția se făcea numai câte o jumătate pesmet de om, încât unii cari puteau să găsească, se hrăneau cu porumb copt, adunat de prin holdele bulgarilor. / Astfel, cei mai debili de constituție nu mai puteau rezista, și-i găseam morți prin corturi. La **regimentul 8 dorobanți** [s.n.] s-au întâmplat câteva cazuri, la regimentul 6 linie un caz. / Când mi s-a făcut cunoscut acest caz, am cerut doctorului regimentului să-mi arate cauza morții aceluia soldat, deoarece nu fusese bolnav, și în ziua trecută fusese în tranșee. / Doctorul îmi comunică că soldatul murise de inanție din cauză de hrană insuficientă și muncă prea multă*⁶³...

Prevăzându-se faptul că acțiunile militare strategice ulterioare necesită organizarea unui corp de armată de operațiune pe malurile Dunării, Marele cartier general român emite Ordinul de zi nr. 30 pentru reorganizarea armatei.

⁵⁵ Ibid., p. 268.

⁵⁶ Vasile Petrișor; Vasile Niculae, op. cit., p. 137.

⁵⁷ General-maior Constantin Olteanu; [...], op. cit., p. 270.

⁵⁸ *** *Documente privind istoria României. Războiul pentru independență*, Vol. VI (1 septembrie 1877 – 15 octombrie 1877), București, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1953, p. 609-610, apud General-maior Constantin Olteanu; [...], op. cit., p. 271.

⁵⁹ General-maior Constantin Olteanu; [...], op. cit., p. 274.

⁶⁰ Ibid., p. 275.

⁶¹ Gheorghe Chivu, *Rodul pământului* [versuri].

⁶² General-maior Constantin Olteanu; [...], op. cit., p. 289.

⁶³ General I. Cotruț, *Memoriu pentru a servi la istoria Războiului Independenței*, în *** *Societatea românească la 1877*. Memorii ale unor luptători. Antologie, studiu introductiv, note și comentarii de Valeriu Răpeanu, București, Editura Militară, 1977, p. 247.

Divizia 2 infanterie comandată de colonelul Mihail Cerchez, având ca șef de stat major pe locotenent-colonelul Ion Algiu, făcea parte împreună cu alte formațiuni din Corpul 1 de operații (Armata de operații) din cadrul Armatei de asediu, avându-i, comandant, pe generalul Alexandru Cernat și șef de stat major pe colonelul Ștefan Fălcoianu⁶⁴. Mai mult pentru memoria lui Gheorghe Chivu decât pentru a lui Brodeanu, deoarece, deși totul a fost sfâșietor de real, ne plasăm, în acest capitol, exclusiv în „imaginar”, așa, simbolic, notăm și faptul că, în baza Înaltului decret nr. 2.191, la 27 noiembrie se acordă medalia „Virtutea militară” unui sergent major și unui soldat din Regimentul 8 dorobanți, compania 5 (chiar aceasta era compania Călărași, pe care o credem a lui Brodeanu!), care „în noaptea de 8 spre 9 octombrie, anul curent [1877], s-au distins prin curajul și devotamentul lor în căutarea răniților care se aflau în spațiul ce despărțea cel din urmă tranșeu al nostru de șanțurile inamicului”⁶⁵. Nu erau, probabil, din echipa Giurcă-Florescu-Dumitrache; altfel nu ne putem explica de ce numai un sergent major a fi fost răsplătit cu medalie.

În vederea atacului asupra Plevnei, după ce trupele române au ajuns în apropierea acesteia, Regimentul 8 dorobanți al Diviziei de rezervă, în cadrul brigăzilor 2 infanterie comandate de colonelul Constantin Budișteanu, a ocupat poziții la sud de Verbița. Tot acolo se afla și Marele Cartier General Român⁶⁶. În zorii zilei de 28 noiembrie/10 decembrie, la Plevna, turcii atacă Divizia a 3-a de grenadierii ruși. *La 8 dimineața, observându-se că reduta Grivița 2 fusese părăsită de inamic, aceasta a fost imediat ocupată de un batalion din Regimentul 6 de linie. De aici, trupele române din Divizia a II-a, comandată de colonelul Mihail Cerchez, au început să înainteze spre înălțimile de la Bucova. Sprijinite de trei baterii de artilerie, șase batalioane din Regimentele 2 și 4 linie și 8 dorobanți [s.n.] au ocupat, până la ora 9, înălțimile din partea de sud-vest a văii Bucovului*⁶⁷. Mai târziu, în cursul aceleiași zile, trupele Diviziei a III-a înaintază prin Valea Bucovului pentru a susține atacul Diviziei a II-a⁶⁸. Sprijinite de trei baterii de artilerie, șase batalioane din regimentele 2 și 4 de linie și 8 dorobanți [s.n.] au ocupat, până la

ora 9, înălțimile din partea de sud-vest a văii Bucovului⁶⁹. *Luptele de la Plevna din ziua de 28 nov. / 10 dec. au costat multe vieți omenești [...]. Pentru eroismul de care au dat dovadă atât cu prilejul căderii Plevnei, cât și în timpul asediului, sute de soldați și ofițeri români au fost distinși cu „Steaua României” și „Virtutea Militară”*⁷⁰. La 1/13 decembrie, *generalii de brigadă Alexandru Cernat și Ioan Grigore Ghica sunt înaintați la gradul de general de divizie, iar coloneii Mihail Cerchez și George Anghelescu la gradul de generali de brigadă*⁷¹. Am presupus că doi dintre ei – Cernat și Cerchez – au fost superiorii comandanților direcți ai lui Brodeanu. Alți comandanți ai unităților mai mari din care făcea parte compania lui Brodeanu – coloneii Constantin Budișteanu și Matei Vlădescu – au fost distinși cu înalte ordine și medalii⁷². Ceva din glorie ei îi datorează și lui Brodeanu. Pentru că, lucru perfect exprimat de col. Iulian Patca, *Cei mulți, adevărații artiștii ai victoriilor [din diverse războaie – n. n.] au rămas anonimi. Ei au murit în luptă și s-au jertfit pentru ceva, ei au făurit aureola cu care au rămas în posteritate comandanții lor*⁷³.

La 5/17 decembrie 1877, organizarea armatei este din nou adaptată situației de pe front și împrejurării că prizonierii turci trebuiau escortați la nord de Dunăre. Regimentul 8 dorobanți ajunge în componența Brigăzii de infanterie conduse de colonelul Matei Vlădescu, a Diviziei 3 aflate sub comanda generalului de brigadă Dimitrie Racoviță⁷⁴. Unei părți a Diviziei 2 române, în urma dispozițiilor generalului Mihail Cerchez,

⁶⁹ Vasile Petrișor, *Epopoea eroismului armatei române în Războiul de Independență*, p. 116, în *** *Masele populare în Războiul pentru cucerirea independenței absolute a României 1877-1878*, București, Editura Politică, 1979, p. 63-144.

⁷⁰ Vasile Petrișor; Vasile Niculae, op. cit., p.162, 163. op. cit.

⁷¹ Ibid., p. 166. Totuși, în același volum, la pagina 166, găsim informația că abia la 5/17 ianuarie 1887 (? – probabil e o greșală de tipar și, în realitate, e anul 1878) s-a emis un *Înalt decret prin care sunt înaintați la gradul de general de brigadă colonelul Mihail Cerchez, comandantul Regimentului 4 linie* [? – tot timpul a fost cu rezerva dorobanților!], și colonelul George Anghelescu, comandantul Regimentului 2 de linie.

⁷² Vasile Petrișor, *Epopoea eroismului armatei române în Războiul de Independență*, p. 134, în *** *Masele populare în Războiul pentru cucerirea independenței absolute a României 1877-1878*, București, Editura Politică, 1979, p. 63-144.

⁷³ Iulian Patca, *Măria sa, Ostașul*, în *** *Orizont militar*. Secvențe din cotidian, Volum îngrijit de Leon Iosif Grapini, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2008, p. 140-141. (Reluare din „Scutul patriei”, nr. 424, 14 iul. 2004.)

⁷⁴ Cornel I. Scafeș; [...], op. cit., p. 123.; *** *România în Războiul de Independență 1877-1878*, București, Editura Militară, 1977, p. 310)

⁶⁴ General-maior Constantin Olteanu; [...], op. cit., p. 310.

⁶⁵ Ibid., p. 317.

⁶⁶ Cornel I. Scafeș; [...], op. cit., p. 66.

⁶⁷ Vasile Petrișor; Vasile Niculae, op. cit., p.161.

⁶⁸ Ibid., p.162.

i-a revenit misiunea de a organiza paza prizonierilor și a convoaielor capturate⁷⁵. La 6/18 decembrie 1877 a plecat de la Plevna, deja, cel deal patrulăa convoi de prizonieri (format din 2.462 soldați și ofițeri turci), escortat de Regimentul 8 dorobanți⁷⁶. Comandat de locotenent-colonelul Ștefan Șişman, sub conducerea căruia mai fusese (dacă, desigur, nu ne-am înșelat încă de la început și dacă, la ora aceasta, Brodeanu mai exista printre vii), la începutul războiului, Brodeanu, convoiul ajunge la destinație în ziua de 26 decembrie⁷⁷. *Puțin timp după ocuparea pozițiilor de pe malul Dunării pe aliniamentul Giurgiu-Olenița-Călărași, subunități din Regimentele 3 infanterie de linie, 8 dorobanți* [s.n.], 3 și 7 călărași au lichidat, pe 14/26 ianuarie 1878, un cap de pod realizat de turci pe 15/27 octombrie 1877 prin ocuparea picheului de la Chiciu aflat în dreptul Silistrei. Pierderile trupelor române s-au cifrat la 1 mort și 5 răniți. În aceeași zi, Regimentul 8 dorobanți a respins un atac otoman pornit din Silistra și îndreptat împotriva Călărașului⁷⁸. Regimentul era comandat de locotenent-colonelul Ștefan Șişman⁷⁹. Era, dacă mai era..., aproape de casă și în locuri prin care trecuse, cândva, cu turmele... Acum, însă... *Fluieraș de os, mult zice duios...* Poate că nu. Poate că da. După revenirea trupelor române în țară, în perioada următoare, o parte din ele au fost redислоcate pe alte alinamente, mai aproape de București. Aceasta s-a făcut din necesitatea de a pune la îndemâna guvernului o forță armată deoarece, în condițiile agravării relațiilor româno-ruse, Capitala, care se afla aproape de culoarul de trecere al trupelor ruse spre Bulgaria, putea să fie invadată, iar guvernul luat ostatic. Ca urmare, la 18 februarie / 2 martie 1878 **Regimentul 8 dorobanți** [s.n.], comandat de colonelul Șt. Șişman, împreună cu un batalion din Regimentul 5 dorobanți, ambele unități din Divizia 3 infanterie care revenise în țară escortând prizonierii turci, au fost dislocate de la Călărași la București. Ele au fost întărite cu Compania 3 săpători-minari ce a părăsit Oltenia pe 10/22 martie [1878]⁸⁰. Probabil, Brodeanu lipsea dintre ei... La 30 aprilie/12 mai 1878, Carol I a efectuat inspecții în câteva unități, printre care trupe din Regimentul 8 dorobanți, cantonat la Stolnici (satul cu conacul Bălăceanu-Stolnici, la aproximativ 34 km sud de Pitești), localitate

aflată pe traseul căii ferate Pitești-Slatina. Pe 1/13 mai, Carol I a vizitat regimentele 3 infanterie și restul trupelor din Regimentul 8 dorobanți, din Divizia 3 și Regimentul 2 artilerie, din Divizia 1 aflate la Slatina⁸¹.

La încheierea războiului, Carol I a acordat mai multe distincții. Spunem, într-o paranteză, că, pe vremea turcilor, Carol I nu avea dreptul să acorde decorații în numele Țării, ci avea doar dreptul de a crea o medalie pentru recompensarea unor acte de devotament sau diverse servicii civile și militare⁸². În 8/20 octombrie 1878, cu ocazia ceremoniilor organizate pentru intrarea armatei române în București (parada Victoriei), toate cele 40 de drapele și stindarde ale unităților ce participaseră la campania din Bulgaria au fost decorate cu „Crucea Trecerea Dunării”⁸³. [...] **Drapelul Regimentului 8 dorobanți** a primit medalia „Virtute militară” [...]”⁸⁴. Brodeanu n-a ajuns să trăiască acest moment. Dintre atâtea incertitudini, se distinge, în sfârșit, o certitudine și aceea e cea mai dureroasă. Deși acum Brodeanu este mai bine precizat în mulțimea ostașilor. Nu mai e unul din 43.414 combatanți. E unul din 4.293 de morți!

*Așa dormi-voi răsturnat sub cer,
Și mioritic mi-or sluji molizii
Cu turmele prin tristul meu ungher
Desculț să-mi treacă Francisc din Assisi.*⁸⁵

Cât din traseul parcurs, în timp, spațiu, condiții de mediu, de trai și sentimentale de formația din care am putea crede că a făcut parte Brodeanu a fost străbătut și de el, nu știm. Iar de murit, s-a murit și pe malul românesc al Dunării, nu numai la luarea sau la pierderea momentană a redutelor, s-a murit și înaintea declanșării oficiale a războiului, s-a murit și în alte împrejurări (arșiță, ger, foame, boală) – [...] în războiul din 1877-

⁸¹ Cornel I. Scafeș; [...], op. cit., p. 145.

⁸² Apostol Stan, *Independența României*. Detașarea de piața otomană și ratașarea de Europa (1774-1875), București, Albatros, 1998, p. 158.

⁸³ Redăm din revista „Familia” a lui Iosif Vulcan, nr. 28, 1878, p. 171, apud *** *Familia*. Corespondențe de la Plevna. Texte selectate, note și comentarii: Stelian Vasilescu, Timișoara, Facla, 1977, p. 128: „O nouă decorațiune română. Ca semn de aducere aminte a trecerii Dunării de către armata română în 1877, domnitorul României a înființat o decorațiune nouă, care se numește «Trecerea Dunării» [la 18/30 noiembrie 1877] Decorațiunea aceasta consistă din o cruce de oțel oxidat; forma ei e cea bizantină a bisericii răsăritene. Crucea aceasta se conferă, pe viață, tuturor gradelor militare și amplexațiilor militare care au trecut Dunărea”.

⁸⁴ Cornel I. Scafeș; [...], op. cit., p. 145.

⁸⁵ Gheorghe Chivu, *Mioriță* [versuri].

⁷⁵ Constantin Ucrain Birlădeanu, 1877 așa cum a fost, Iași, Junimea, 1977, p. 112.

⁷⁶ Cornel I. Scafeș; [...], op. cit., p. 126.

⁷⁷ General-maior Constantin Olteanu; [...], op. cit., p. 335.

⁷⁸ Cornel I. Scafeș; [...], op. cit., p. 127.

⁷⁹ General-maior Constantin Olteanu; [...], op. cit., p. 374.

⁸⁰ Cornel I. Scafeș; [...], op. cit., p. 142.

1878 s-a murit în masă, în tranșee și pe metereze. Mii de militari s-au jertfit pentru realizarea unui ideal, alte multe mii fiind răniți, dar cu conștiința datoriei împlinite, drept mulțumire și alinare. A fost atunci un moment istoric unic și fundamental, care i-a reunit și i-a solidarizat pe românii de pretutindeni⁸⁶. Poate că Brodeanu a murit pe un câmp de luptă, poate, rănit, a ajuns în vreun spital⁸⁷ și a decedat în urma unei complicații sau poate să fi ajuns prizonier nemaiîntors acasă. Poate.

Să ne gândim însă că Învierea hristică nu înseamnă crucificare, ci Victorie. Dar are, ca punct obligat de trecere (ca să ne exprimăm militărește), izbucnirea spontană: *Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, ce mă lăsași?*⁸⁸ căci nu se moare instantaneu, ca-n filme. Ci în urlete, gemete, groază, disperare, poate dumicat de viu în pământ de propriii camarazi care, în impetuoșitatea asaltului, văd numai viitorul, uitând de prezentul care le scrâșnește sub tălpi. Sunt fapte autentice, rămase consemnate: *Acești nenorociți* [răniți] luptei din 30 august 1877] *zăceau de patru zile pe câmp, ca niște câini, fără niciun ajutor, zvârcolindu-se în dureri și în gemete, până li se scurgea sângele, suferind pe lângă durerile rănilor, de foame și de sete. / Nu se putuse ridica niciunul după luptă, căci turcii trăgeau și asupra infirmierilor, fără a ține nicio socoteală de drapelul crucii roșii. În timpul zilei căldura soarelui poate că-i amorțea sau pocnetul puștilor le acoperea glasul, căci ziua nu prea se auzeau; dar noaptea gemetele lor deveneau îngrozitoare*⁸⁹. (Se știe că turcii încalcaseră în mod obișnuit Convenția Crucii Roșii de la Geneva și împușcaseră, fără omenie, brancardierii.)

Mai cade dintre noi câte un brad,

Mai cade câte un brad din codru
Și vântul, ferăstrău cu dinți de lotru,
Despoaie frunza celor ce nu cad.

[...]

Vuiește-n frunza lui povestea
Acestui neam dintru-nceput
În toate frunzele acestea
Ce niciodată n-au căzut⁹⁰.

Brodeanu? – O amintire pură. Ale cărei concrete dovezi sunt Patria și imaginația nepotului. Crede cineva că-i puțin?

Gheorghe Chivu are o pictură intitulată *Țărani spânzurați*⁹¹, în care țărani sunt cu totul pneumatice. Toracele este cubic – numai volum; picioarele – fusiforme, în salt întins spre Cer; capetele – rotunde, descoperite, neindividuate; veșmintele impecabile. În fața lor – un Iov. Alături – un cal alb care paște iarba roșie. De departe, vin în zbor două oribile necrofage. Viața merge înainte. Fiecare își ia ce-i trebuie...

Să putrezesc și să miros a iarbă

[...]

Și viața mea în muguri noi să deie,
La sânu-i cald să-mi cânte o femeie,
Din constelații câini de foc să-mi latre,
S-aud prin veacuri: torna, torna fratre.⁹²

Este o strofă dintr-un poem special dedicat, credem, bunicului Brodeanu pentru că subtitlul se referă explicit la un oier ca el, căzut dincolo de granița Țării.

Un gând pentru ei și-un minut de tăcere
Pios le păstrez cu bătaile inimii⁹³.

⁸⁶ Iulian Patca, *9 Mai – treimea aniversărilor la români*, în „Orientzont militar” („Scutul Patriei”), nr. 37 (1814), 14-27 mai 2008, p. 2.

⁸⁷ Despre spitalele pentru răniți, sergentul Ștefan Georgescu a lăsat însemnarea: *La Grivița era prima stațiune de răniți, care îndată ce erau culeși de pe câmp, li se da acolo primele îngrijiri și apoi erau porniți înainte spre țară. A doua stație era la Mecica și a treia la Mășulîn-Selo. A patra și ultima la Tur-nu Măgurele, unde se înființaseră peste treizeci de spitale permanente. / Aceste stațiuni erau așezate la distanțe egale. Așa că dimineața se deșertau succesiv spitalele de la Grivița, Mecica, Mășulîn-Selo și peste zi veneau alte convoiuri de le umpleau din nou (Șt. Georgescu – sergent, *Memorii din timpul Războiului pentru Independență 1877-1878*, în *** *Societatea românească la 1877*. Memorii ale unor luptători. Antologie, studiu introductiv, note și comentarii de Valeriu Răpeanu, București, Editura Militară, 1977, p. 182-183).*

⁸⁸ Citat după *Noul Testament de la Bălgrad*.

⁸⁹ General I. Cotruș, *Memorii pentru a servi la istoria Războiului Independenței*, în *** *Societatea românească la 1877*. Memorii ale unor luptători. Antologie, studiu introductiv, note și comentarii de Valeriu Răpeanu, București, Editura Militară, 1977, p. 243-244.

⁹⁰ Gheorghe Chivu, *Un pom* [versuri].

⁹¹ Poate că nu el a pus titlul (nu prea s-a îngrijit de intitulări, datări, semnătură), dar așa figurează în colecțiile Muzeului Maramureșului din Sighetu Marmăției. Pictura nu are legătură cu Războiul pentru Independență.

⁹² Gheorghe Chivu, *Mioriia* (Balada oierului căzut departe de țară) [versuri].

⁹³ Gheorghe Chivu, *Leviția* [versuri].

MARAMUREȘUL, DE-UN CAR DE ANI

Angela SPIRIDON

- 1141:** În minele băimărene sunt aduși specialiști străini care, împreună cu minierii băștinași, aproape toți români, vor întemeia așezări miniere stabile.
- 1231:** Prima atestare documentară păstrată a localității Ardușat, sub numele *Erdeşat*. ■ Este menționată în documente și localitatea Tămaia, înscrisă cu denumirea *Tboman*. ■ Există și atestări ale localităților Finteușu Mare și Finteușu Mic, ambele consemnate ca *Fintens* și *Fenteus*.
- 1241:** Invazie a tătarilor în zona Băii Mari și a Băii Sprii, în timpul căreia năvălitorii distrug instalațiile miniere de aici, precum și numeroase documente privind mineritul, păstrate în aceste localități.
- 1291:** Prima mențiune cunoscută a localității Târgu Lăpuș (*poss. Lăpus*).
- 1301:** Apare pentru prima oară în documente comuna Boiu Mare: *terra Bwn*, *poss. Bwn*.
- 1331:** Prima atestare documentară a localității Borcut, sub numele *Burliget*. ■ Apare în documente și Vălenii Lăpușului, cu denumirea *Dannpataka*.
- 1341:** Localitatea Seini este consemnată în acte ca *oppidum* (cetate), cu paroh capelan (între altele), dar prima atestare cunoscută este din 1334.
- 1351:** Satul Berchez apare pentru prima dată în documente, sub numele *Berkes*.
- 1361:** Prima mărturie scrisă păstrată a comunei Budești, consemnată ca *Buthfalva*, *Vynces*.
- 14 mai 1361:** Pentru fidelitate și servicii aduse regelui, fiii lui Locovoi Bud, Sandor, Opriș, Ioan, Dragomir și Bayala sunt recompensați cu jumătate din cnezatul Ozon (Kozov) – cnezatul văii Cosăului.
- 1371:** Familia Dunca de Șieu primește de la regele Ludovic I diplome nobiliare în câteva sate, printre care Budești, Călinești, Cucu, Sârbi.
- 1381:** Frații Balc și Drag, nepoții lui Dragoș, devin comiți supremi ai Maramureșului și Sătmăruului și voievozi ai românilor maramureșeni. Ei vor ctitori mai multe mănăstiri și biserici ortodoxe.
- 1391:** Balc Vodă ridică mănăstirea ortodoxă din Peri. ■ S-a stabilit că din acest an datează *Zbornicul de la Ieud*, cunoscut și sub numele *Codicele de la Ieud* – cea mai veche scriere în limba română, lucrare, probabil, a copiștilor de la vechea mănăstire „Sfinții Trei Ierarhi” din localitate. Manuscrisul a fost descoperit de Ioan Artemiu Anderco în podul Bisericii din Deal, de la Ieud. Textul nu este datat, dar prof. Dumitru Șerban a adus dovezi de necontestat că a fost scris în anul 1391. ■ Sunt atestate documentar localitățile Asuaju de Sus și Asuaju de Jos, înscrise ca *possessiones olachales duo Aszymag*. ■ Prima consemnare cunoscută a comunei Băsești, cu numele *Bassafalva*. ■ Apar prima dată în documente Oarța de Sus și Oarța de Jos, amândouă cu numele *Trywarcha*, dar așezare omenească a existat aici încă din antichitate – drept dovadă sunt vestigiile neolitice și din Epoca bronzului (cultura Wietenberg) descoperite la Oarța de Jos. ■ Tot cu numele *Trywarcha* este menționată și localitatea Orțița (Oarța de Mijloc), cunoscută prin biserica de lemn cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și

Gavriil”, datând din secolul 18. ■ Din același an, avem prima atestare a localității Urmeniș consemnată cu numele *Enrmynys, Örvenyes*.

1411: Apar pentru prima oară în documente localitățile Cetățele (cu numele *Gynkefalva*), Dumbrăvița (*Dobranycha*), Groși (*Thwkes, Thwkes*), Leordina (*Lewrgyna, Leorgina, Leurgyna, Leorgyna*), Mocira (*Hidegkuth*), Ocoliș (*Feket-hefalva*), Petrova (*Petrona*), Poienile de sub Munte (*Polyna, Rvskapolanya*), Rus (*Orozfalva*), Șindrești (*Sandorfalva*), Șurdești (*Surgyanfalva*). ■ Satele Strâmtura și Bârsana se separă administrativ, devenind localități distincte.

21 aprilie 1411: Ca un act compensator pentru moartea în războiul contra polonilor a lui Mihail, fiul lui Elie, regele Sigismund dăruiește verilor acestuia satele Rozavlea, Șieu, Strâmtura, Botiza, Petrova, Leordina, Poienile de sub Munte și Cuhea. Donația s-a făcut către Stanislau, fiul lui Ioan din Dolha, fraților săi, Ioan, Georgiu și Bogdan, precum și verilor săi.

1421: Este edificată biserica romano-catolică din Seini.

1431: Este atestată documentar localitatea Slătioara (înscrisă ca *Zlatyna, Zlatina*).

1451: Prima atestare a satului Corni (sub numele *Somtelek*), comuna Bicz, consemnat cu o poartă și 20 de locuitori.

1461: Apare pentru prima oară în documente satul Ciuta, comuna Bicz, notat sub numele *Njres* și figurând cu două porți și 40 de locuitori (presupunem că documentul este un registru de recensământ, deoarece în acest an s-a făcut în Ardeal un recensământ – *census quinquagessimalis*).

30 ianuarie 1471: Se încheie un conflict de proprietate: la intervenția mai multor nobili, Simeon din Cuhea și fratele său, Ioan Mareș, se învoiesc cu Deac Ioan și Nemeș Danciu din Dragomirești asupra hotarelor (până atunci disputate între cele două părți) dintre Cuhea și Dragomirești.

6 februarie 1471: Este semnat actul de învoire dintre Ioan Deac din Dragomirești, Mandra

Costa din Vișeu de Jos și Simeon din Ieud, pe de o parte, și Simeon din Cuhea, Ioan Mareș și Ioan Buftea din Cuhea, de cealaltă parte, asupra hotarelor dintre Cuhea și Bocicoiel.

1481: Familiile Onița, Bud, Fejér de Budești sunt înnobilate de către regele Matei Corvin, în comunele Giulești și Văleni. ■ Familia Bud de Budești primește diplome nobiliare și în Budești, Recea și Petrova.

1521: Prima atestare a satului lăpușean Dealu Mare, sub numele *Uyffalu*.

1541: Împreună cu minele din jur, Baia Mare trece în administrația principilor Transilvaniei.

1561: Apare în documente localitatea Valea Chioarului, cu numele *Gawora* și *Gavra*. ■ Turnul lui Ștefan din Baia Mare este atins de un fulger, distrugându-i-se, din cauza puternicului incendiu izbucnit atunci, partea interioară construită din lemn și acoperișul. Monumentul va fi restaurat târziu – abia în 1619.

1581: Este înnobilită familia Zima (Sima?) de Budești, în Medieșu Aurit, Prilog și Satu Mare, cu diplomă de la Christophor Báthori, voievodul Transilvaniei răsplătind prin acest act „Eroismul, cu vărsarea sângelui în bătălie”.

27 martie 1581: La Baia Sprie sunt înființate primele asociații de ajutor reciproc ale minerilor maramureșeni.

1591: Prima atestare a localității Ciocotiș, sub denumirea maghiarizată *Chyokottes*.

24 februarie 1601: Printr-un act emis de rege, sunt întărite unele privilegii ale localității Baia Sprie: două zile de târg săptămânal, libertatea cârciumăritului și a exploatării pădurii, scutire de vamă pentru vin, grâne și alte mărfuri.

1621: Sunt lucrate ușile împărătești ale bisericii din Oncești.

1641: Consiliul Băii Mari inițiază introducerea apei potabile în localitate, prin conducte din lemn.

- 1651:** Se întocmește un *urbariu* (registru funciar) al domeniului Chioar și Cavnic. ■ Este înnobită familia Pop din Românești.
- 1661:** Cărturarul turc Evlia Celebi vizitează Cetea Chioarului, zona Lăpuș și Baia Mare. Impresiile lui sunt notate în lucrarea *Seyahatname* (Carte de călătorii), inclusă, în traducere, în *Călători străini despre țările române*, vol. VI, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976. ■ Tătarii incendiază părțile exterioare ale orașului Baia Mare.
- 1681:** Este înnobită de către principele Mihail Apafi familia Ioachim [Achim] de Buteasa, în localitatea Asuaju de Sus.
- 1691:** Principele Mihail Apafi acordă diplome nobiliare familiei Ștef de Șomcuta (Văleni), în localitățile Urmeniș și Ariniș.
- 1711:** Moare Episcopul Maramureșului Iosif Stoica (însmormântat, probabil, la Giulești); după 281 de ani, este canonizat de Biserica Ortodoxă Română, cu numele *Sfântul Ierarh Iosif Mărturisitorul din Maramureș*, sărbătorit la 24 aprilie, alături de Mitropoliții Ardealului Ilie Iorest și Sava Brancovici. ■ După moartea Episcopului Iosif Stoica, este ales Episcop al Maramureșului Ștefan din Petrova, călugărit și hirotonit în Moldova cu numele Serafim. ■ Este restaurată biserica de lemn (datând din 1604) cu hramul „Sfânta Parascheva” din Poienile Izei.
- 1721:** Începe ridicarea Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din Șurdești, comuna Șișești – cea mai înaltă construcție de lemn din România, declarată monument de arhitectură populară și inclusă în patrimoniul mondial. Construcția va fi încheiată în anul 1724. Este din bârne de gorun așezate pe soclu de piatră. Are un frumos pridvor pe arcade crestate (lungimea totală: 16 metri). Turnul clopotniță este înalt de 54 de metri și este flancat la bază de patru turnulețe.
- 1731:** Principele Transilvaniei Francisc Rákóczi al II-lea înobilează familia Dragomir de Dragomirești, în moșia Urmeniș.
- 1761:** Zugravul Alexandru Ponehalschi pictează biserica din Budești Josani. ■ Se înființează pe lângă Oficiul minier Cavnic un scaun de judecată dependent de serviciul minelor, având și un judecător minier.
- 15 iunie 1761:** Comitele Barkóczi dă o declarație cum că au fost descoperite scrisori circulare trimise în numele călugărului Sofronie de la Cioara, care îndemnau la revoltă pentru susținerea credinței ortodoxe.
- 25 iunie 1761:** Comitele de Satu Mare raportează Mariei Tereza că în Vălenii Șomcutei susținătorii Ortodoxiei s-au întâlnit cu cei din Maramureș și au ținut sfat.
- 1771:** În satul Larga, comuna Suciu de Sus, se edifică Biserica „Sfântul Dumitru” – remarcabilă construcție de lemn. ■ Zugravul Radu Munteanu din Ungureni pictează Biserica de lemn „Cuvioasa Parascheva” din Botiza și câteva icoane în Biserica de lemn „Sfântul Nicolae” din Glod. ■ Este adusă din Rozavlea și ridicată în Strâmtura Biserica de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” – valoros monument de arhitectură.
- 1791:** Se construiește la Sighet Biserica ucraineană „Înălțarea Sfintei Cruci”.
- 1811:** Se naște la Baia Mare Ioan Bud (m.: 14 decembrie 1859, Bixad), preot greco-catolic, cărturar, tatăl preotului Tit Bud. ■ Se naște la Botiz Ioan Anderco (m.: 1890, Ormani), preot greco-catolic, Episcop de Gherla, prepozit, vicar general episcopal substituit.
- 21 ianuarie 1821:** Se naște Petru Bran, preot greco-catolic, publicist, om de cultură maramureșean.
- 19 mai 1841:** Se naște la Ieud viitorul mitropolit greco-catolic Victor Mihalyi de Apșa (m.: 21 ianuarie 1918, Blaj).
- 1851:** La Baia Mare se deschide o librărie de carte românească.
- 1861:** Este ridicată biserica de lemn din Jugăstreni, comuna Vima Mică. ■ Sigismund Pop este numit căpitan al districtului Chioar; el a militat pentru afirmarea românității și, cât a

condus ținutul, a obținut drepturi pentru români și a numit în cele mai mari dregătorii funcționari români.

5 februarie 1861: Se înființează la Sighet Asociațiunea națională pentru cultura poporului român din Maramureș, pentru propășirea cultural-națională a românilor aflați sub stăpânirea habsburgică.

23 martie 1861: Căpitanul districtului Chioar, Sigismund Pop, convoacă la Șomcuta Mare Congregația generală a districtului, la care, pentru prima oară, participă și foștii iobagi români.

1871: Documentele atestă funcționarea, la Baia Mare, a unei stații meteorologice (nu știm când a fost instalată și dată în folosință).

1881: Se construiesc școala de lemn și biserica de piatră din Bârsana. ■ Este înființată Asociația agricolă din Baia Mare, care avea ca obiectiv extinderea culturilor pomicole în Maramureș. ■ Moare marele patriot Laurențiu Mihalyi, cel care a fost paroh în Sârbi (absolvent de teologie în Ungvar), cântăreț vestit, remarcabil orator.

15 aprilie 1881: Se naște la Borșa viitorul cercetător inginer, omul de cultură Artur Coman, nepot de soră al lui Artemie Anderco.

26 aprilie/8 mai 1881: Are loc o adunare a Cercului electoral Cehu Silvaniei, în cadrul căreia sunt aleși ca delegați pentru Conferința de la Sibiu George Pop de Băsești și Emeric Pop din Băsești.

10 iunie 1881: Data tezei de doctorat a lui Petre Dulfu, având ca subiect opera literară a lui Vasile Alecsandri – prima abordare critică mai aprofundată a creației lui Alecsandri, lucrare redactată în limba maghiară, intitulată „*Alexandri Vázul. Működésé. A román irodalom terén*” (în traducere: Activitatea lui Vasile Alecsandri pe câmpul literaturii române). După 125 de ani (în 2006), lucrarea a fost tradusă în limba română de Ana Maria Brezovszki, bibliotecar la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” Baia Mare.

30 aprilie/12 mai - 2/14 mai 1881: Are loc

Conferința națională de la Sibiu a cercurilor electorale ale românilor din Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș.

1891: Ministerul Cultelor îl premiază pe învățătorul Ioan Chira din Băsești pentru activitatea didactică și extradidactică, oferindu-i 100 de coroane; cu aceeași ocazie, Astra dăruiește învățătorului lucrarea lui George Barițiu *Istoria românilor*, editată în trei volume, iar George Pop de Băsești îl „cinsteste” cu o vacă cu vițel. ■ Fondul bibliotecii Reuniunii Învățătorilor Români din Maramureș se îmbogățește cu 300 de „tomuri pedagogice” donate de pr. Tit Bud, președintele Reuniunii. ■ Câțiva specialiști din Căvnic sunt trimiși în Rusia, cu misiunea de a pune în funcțiune o instalație de alcalinizare în Munții Altai.

2/14 ianuarie 1891: La Băsești are loc o întrunire a alegătorilor din circumscripția electorală Cehu Silvaniei, prezidată de George Pop de Băsești, la care s-a protestat împotriva legii maghiare privitoare la azilurile de copii, al căror scop evident era deznaționalizarea românilor.

10 februarie 1891: La Baia Mare are loc Conferința intelectualilor români din comitatele Satu Mare și Sălaj, despre desfășurarea căreia căpitanul șef Schönher Antal a înaintat un raport primarului orașului Baia Mare.

3 martie 1891: Moare profesorul universitar Jendrassik Jenő Lipót András, originar din Căvnic, renumit fiziolog, membru al Academiei de Științe, distins cu ordine și medalii pentru rezultatele cercetărilor sale în domeniul medicinei, decan, apoi rector al Universității din Cluj.

1901: La Șimleu se organizează o serbare în scopul strângerii banilor necesari „Societății pentru crearea unui fond de teatru român în Ardeal”, la care au participat Iosif Vulcan, dr. Valeriu Braniște, Virgil Onițiu, Elie Dăianu, Francisc Hossu-Longin, invitați apoi de George Pop de Băsești (participant și el la eveniment) acasă la el, unde vor rămâne două zile. Deplasarea către Băsești s-a făcut cu căruțele. În Bocșa Română, invitații sunt impresionați de obeliscul din marmură ridicat la iniția-

tiva aceluiași George Pop de Băsești în memoria lui Simion Bărnăuțiu.

25 martie 1901: Ioan Mihalyi de Apșa este ales membru corespondent al Academiei Române. Este primul maramureșean academician.

8 iulie 1901: Se naște la Bârsana Ion Cleja, remarcabil profesor, om de cultură și promotor cultural (stabilit în București).

1911: Se zidește a doua biserică din Cicârlău (Maramureș). ■ La Mădăras (Satu Mare) are loc un concurs de interpretare corală, la care s-au prezentat opt coruri țărănești, unul din ele fiind cel din Băsești, dirijat de Darius Pop. Ca să poată participa, coriștii din Băsești au făcut pe jos cei peste 50 de kilometri până la destinație. ■ Ștefan Pop conferențiază la Lucăcești pe tema „*Foloasele cetit-scrisului, a bibliotecilor populare și modul înființării acestora cu succes în fiecare comună*”.

8 mai 1911: Moare pictorul Simon Hollosy.

1921: Orașul Baia Sprie cedează Astei localul vechii școli confesionale, dându-i destinația de „casă națională”. ■ Se editează la Sighet „Calendarul Asociațiunii pentru Cultura Poporului Român din Maramureș pe anul 1921”. ■ Apar la Baia Mare publicațiile periodice „Haticoșul”, „Pârdalnicul” și „Renașterea muncitorilor”. ■ Învățătorul Ioan Pop întemeiază la Cicârlău o formație corală bărbătească, având în componență 24 de persoane.

23 februarie 1921: Mai mulți artiști plastici băimăreni expun la salonul de artă plastică „Collegium Artificum Transilvanicorum” de la Cluj, la care au participat artiști din Ardeal români, maghiari, germani și evrei, intenția organizatorilor fiind de a demonstra că „oameni de grai diferit pot avea un ideal comun”.

6 martie 1921: Primăria Baia Mare emite un „decis” de cedare a unui teren proprietate a orașului în scopul construirii unor ateliere și locuințe pentru absolvenții cursurilor de arte plastice – proiect inițiat de pictorul Ipolit Strâmbu (Ipolit Strâmbulescu), care preconiza că acest campus artistic ar putea transforma Baia Mare „într-un mic Barbizon”. ■ Are loc Adunarea generală a Reuniunii Femeilor din

Baia Mare, ocazie cu care tenorul Traian Grozăvescu, solist al operelor din Cluj, Viena și Berlin, prezintă un recital.

10 aprilie 1921: Apare la Sighet hebdomadarul „Gazeta Maramureșului”, Foaie pentru cultura poporului, care de la 9 septembrie 1921 se va numi „Gazeta maramurășană” (își va înceta apariția în august 1940).

19 aprilie 1921: Urmare a „decisului” Primăriei Baia Mare, prin avizul prefectului județului Satu Mare și printr-o hotărâre a Consiliului Urban Baia Mare, se atribuie artiștilor plastici un teren pentru ateliere și locuințe.

28 mai 1921: Se naște la Plopiș Ioan Chira, cel care astăzi este Înaltpreasfințitul Justinian, Arhiepiscop al Maramureșului și Sătmăruului.

1931: Se inaugurează căminul cultural din Ardușat.

18 martie 1931: Se naște la Baia Sprie Mircea Alexandru Hrișcă, pictor și profesor de desen (m.: 29 iulie 1988).

27 martie 1931: Se naște Livia Filipașcu (devenită Piso, prin căsătorie), artist plastic, mai târziu, care se va dedica picturii religioase și va lucra ca scenograf. Este primul copil al istoricului, teologului, profesorului, publicistului, omului politic Alexandru Filipașcu și al învățătoarei Livia Filipașcu (născută Buzilă).

23 mai 1931: Se naște în Ferneziu (astăzi cartier al Băii Mari) Preafericitul Părinte Lucian Mureșan, Arhiepiscop major al Bisericii Române Unite cu Roma.

1941: Primul cor laic din Câmpulung la Tisa (înființat de învățătorul Rácz Emeric) debutează pe scena festivalului muzical organizat de Béla Bartok la Sighet.

ianuarie 1951: În urma unei hotărâri a Consiliului de Miniștri cu privire la înființarea bibliotecilor regionale, raionale și comunale, se deschide Biblioteca Centrală Regională din Baia Mare, condusă de directorul Ecaterina Vida (soția sculptorului Vida Gheza).

10 februarie 1951: Se nasc, la Nănești, frații gemeni Gheorghe Mihai Bârlea, profesor universitar, om politic, scriitor și Vasile Bârlea, pictor, manager al firmelor de construcții și restaurări Axis-B și Axa Recons din Sighetu Marmației.

martie 1951: Biblioteca Centrală Regională din Baia Mare s-a deschis pentru public, cu un inventar de 18.561 volume.

8 mai 1951: Se naște ziaristul și scriitorul băimărean Csoma Gheorghe.

14 iunie 1951: Se naște la Moigrad-Porolissum, comuna Mirșid (Sălaj) Teodor Ardelean, profesor de filosofie, doctor în științe filologice, om politic, publicist – directorul Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare.

1961: Tiberiu Utan primește premiul „George Coșbuc” decernat de Academia Română, pentru volumul *Versuri*.

12 ianuarie 1961: Se naște la Baia Mare criticul literar prof. univ. Corin Braga.

29 iunie 1961: Se naște la Vima Mică pr. prof. univ. Petru Stanciu, dirijor.

februarie 1991: Apare la Baia Mare revista de rebus și divertisment „Enigma”, editată de SRL „Graiul Maramureșului”.

martie 1991: Apare la Baia Mare „Graiul Bisericii noastre”, publicație a preoților și credincioșilor din Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului.

aprilie 1991: Apar la Baia Mare periodicul de divertisment „Gura lumii”, editat de Sindicatul libere ale tipografilor și ziariștilor din Maramureș, și revista „Catapulta”.

mai 1991: Editată de Casa de presă și editură Nord din Baia Mare, apare într-un singur număr publicația „Baghtalo” (în traducere: Cuvântul romilor).

2001: Din acest an se țin „Zilele Câmpulungului”, sărbătoare anuală a comunei Câmpulung la Tisa. ■ La Baia Mare este fondată revista „Millenium” (redactor-șef: Ioan Romeo Roșianu). ■ Apare publicația serială „Tineri liceeni” a Grupului Școlar „Aurel Vlaicu” din Baia Mare. ■ Apare revista „Licurici” a elevilor clasei a III-a A de la Școala „Nichita Stănescu” din Baia Mare. ■ Cotidianul băimărean „Opinia” își schimbă titlul în „Informația zilei”. ■ Consiliul și Prefectura Județului Maramureș editează periodicul „Cronica maramureșeană”.

martie 2001: Apare „Revista de matematică și informatică 2001” a Grupului Școlar „Gheorghe Lazăr” din Baia Mare (coordonator: prof. Leon Micu). ■ Consiliul Local al Întreprinderilor Mici și Mijlocii din Baia Mare scoate serialul „Oglinda inițiativei private”.

SURSE de informare:

- Revista „Bibliotheca septentrionalis”.
- *Calendar cultural 2010* (realizat de Laviniu Ardelean și Adina Dorolțan), Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare, 2010.
- Viorel Câmppean, *Oameni și locuri din Sătmar*, Satu Mare, Citadela, 2008.
- *Dicționar enciclopedic*, vol. I-VII, 1993-2009.
- Vasile Drăguț, *Dicționar enciclopedic de artă medievală românească*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976.
- Almanahul „Îndrumător bisericesc”.
- Revista „Ortodoxia maramureșeană”.
- Mircea Păcurariu, *Dicționarul teologilor români*, ed. a 2-a rev., București, Editura Enciclopedică, 2002.
- Irina Petraș, *Panorama criticii literare românești : 1950-2000 : critici și istorici literari, teoreticieni, esești, esteticieni : dicționar ilustrat*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2001.
- Nuțu Roșca, *Adevărul contra dezbinării : 300 de îndreptări la tot atâtea erori*, Baia Mare, Cornelius, 2002.
- Coriolan Suciu, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I, II, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1967.

CUPRINS

BONA VOLUNTAS

Dr. Teodor ARDELEAN / <i>Voluntariatul și schimbarea în bine a lumii</i>	3
Lect. univ. dr. Marius NECHITA / <i>Diagnoza problemelor socioumane</i>	5
Oana BUIE / <i>Oferă-te voluntar! Schimbă ceva!</i>	13
Andreea ACHIM / <i>2V – voluntari pentru viitor</i>	17
Mihaela FODOR / <i>Asociația Ecologie Turism Nordica</i>	19
Nicu ȘTEF / <i>Firea voluntară</i>	22
Octavian LUPU / <i>Dăruirea de sine într-o lume individualistă</i>	24
Iulian PATCA / <i>Voluntarii în uniformă</i>	27
Ion CONSTANTINESCU / <i>Să nu uităm de aproapele nostru!</i>	28
Simona BOTEZAN / <i>Despre voluntariatul meu și alte voluntariate din SUA</i>	29
Iuliana KOMORNYIK / <i>Anul european al voluntariatului 2011</i>	33
Mara BABICIU / <i>O îmbrățișare sinceră dăruie ani de formare teoretică!</i>	37
Dorina CADAR / <i>Obiceiul muncii cu drag</i>	39
Adelina ULICI / <i>Voluntariatul în comunism</i>	41
Bérénice Josette Odile ORAIN / <i>Être volontaire</i>	44
Rodica MONE / <i>2011 – Anul Internațional al Voluntariatului și al Benevolatului</i>	45
Marius Cristian SURDUC / <i>Principiul „Dă mai departe”</i>	46
Mihai Constantin RADU / <i>„Tinere, ție-ți spun: scoală-te!”</i>	48
Alina ILIEȘ / <i>Dincolo de ușile bibliotecii</i>	49
Alina Amalia BORA / <i>Cum am devenit voluntară?</i>	51
Rodica BĂBUȚ / <i>De vorbă cu Jenny Ball</i>	52
Adina DOROLȚAN / <i>Împreună putem schimba lumea</i>	55
Amalia TALPOȘ / <i>Voluntare în „atelierul fanteziei”</i>	57
Paula RUS / <i>Voluntară la vârsta a treia</i>	59
Laura HORVATH / <i>Activitățile de voluntariat cu biblioteca – o sursă de cunoaștere și bucurie</i>	62
Antoaneta TURDA / <i>Actori sub ocheanul bibliotecarului: George Motoi</i>	65
Maria GÂRBE / <i>Oare am făcut bine?</i>	68
Gheorghe MOLDOVAN / <i>Dania cărților românești</i>	70
Liana POP / <i>Articole despre voluntariat în presa locală</i>	71
Angela-Monica JUCAN / <i>Parabola voluntarului milostiv</i>	77

ÎNTRE PĂMÂNT ȘI CER, OMUL

Adrian Gheorghe PAUL / <i>Postul Mare și Rugăciunea Sfântului Efrem Sirul</i>	79
Dan CIACHIR, Radu Dorin MICU / <i>Biserică, secte, intelectuali</i>	83
Adrian Gheorghe PAUL / <i>Secularizarea și umanismul modern actual</i>	87

DE PRIN „MUCEDELE PAGINI”

Marius CÂMPEANU/ <i>Un manuscris inedit din colecția muzeului județean de istorie și arheologie</i> <i>Maramureș: Molitvelnicul lui Popa Lupu (1731)</i>	95
Gheorghe MOLDOVAN / <i>Carte vechi românească în zona Târnăveniului</i>	99
Gheorghe MOLDOVAN / <i>Circulația vechilor cărți românești</i>	101

VREMEA LUI 1 ȘI 0

Teodor CIOBANU / <i>Războiul bazat pe rețea</i>	103
Octavian LUPU / <i>Haosul informațional într-un bazar numit internet</i>	107

TRECĂTORI PRINTRE MERIDIANE

Marian PETRUȚA / <i>Expoziție de artă contemporană românească la Chicago</i>	109
Marian PETRUȚA / <i>Curiozități americane</i>	112
Lavinia ARDELEAN / <i>S-a întâmplat acum 50 de ani</i>	117

MARAMUREȘUL DINTOTDEAUNA

Iuliana KOMORNYIK / <i>Tradiții și obiceiuri la român: nunta în Maramureș (Preluca Nouă)</i>	119
Viorel CÂMPEAN, Marta CORDEA / <i>Ioan Hodorean, O personalitate de o pilduitoare modestie</i>	124
Aurel VAIDA / <i>Iosif Pașca de Oláh Lápoș</i>	131
Ioana DRAGOTĂ / <i>Școala civilă de stat pentru fete Baia Mare</i>	132
Ana GRIGOR, Liana POP / <i>Comuna Cicârlău cu satele aparținătoare</i>	139
Lavinia ARDELEAN / <i>S-a întâmplat acum 50 de ani</i>	154

POVÂRNIȘUL CUNOAȘTERII

Marian PETRUȚA / <i>Biblioteca din orașul destinului</i>	155
Simona BOTEZAN / <i>Proiectul „Donează o carte pentru copiii românilor din America”</i>	160
Ioana DRAGOTĂ / <i>Promovarea serviciilor bibliotecii în mediul on-line</i>	163
Antoaneta TURDA / <i>Din revelațiile și dilemele biblioteconomice ale diasporei</i>	165
Alina LEMNEAN / <i>Biblioteca regală Haga</i>	167
Adelina ULICI / <i>Jurnal de catalogare. Fragmente august 2010</i>	170
Angela-Monica JUCAN / <i>Debut de patrimoniu. Editio princeps</i>	175

NODURI PE SFOARA TIMPULUI

Delia FLOREA / <i>O scurtă incursiune artistică în „Cerurile...” Mitropolitului Bartolomeu Anania</i>	176
Antoaneta TURDA / <i>Pagini regăsite despre Aron Cotruș</i>	179
Aurel VAIDA / <i>15 martie 1848. O revoluție furată</i>	181
Lavinia ARDELEAN / <i>S-a întâmplat acum 50 de ani</i>	185
Angela-Monica JUCAN/ <i>„Ne amintim izvoare dintr-un țărâm prădat”. Gheorghe Chivu</i>	186
Angela SPIRIDON / <i>Maramureșul, de-un car de ani</i>	199

